

Ν. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ
ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

65

ΤΙΜΗΣ ΕΝΕΚΕΝ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΕΙΣ
ΑΤΛΑΝΤΙΔΟΣ ΕΙΣ ΤΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ Τ'

Μαύνη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ: Ν. ΠΕΧΛΙΒΑΝΙΔΗΣ & ΣΙΑ

ΑΤΛΑΝΤΙΣ

ΟΔΟΣ ΚΟΡΑΗ ΑΡ. 8 · ΑΘΗΝΑΙ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΤΙΜΗΣ ΕΝΕΚΕΝ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΗΣ
ΑΤΛΑΝΤΙΔΟΣ ΕΙΣ ΤΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ
ΤΗΣ
ΕΥΡΩΠΗΣ

18886

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΡΤΗΣΕΩΣ

ΕΡΕΥΝΑ
ΚΑΙ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ

Ν. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ
ΤΕΩΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΟΥ 48ου ΔΗΜΟΤ. ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΣΤ' ΤΑΞΙΝ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

★

Έγκυρημένη
Αριθμός απόφασης του Σ/οὔ Υπουργείου Παιδείας
71658/24/6/1955

ΕΚΔΟΣΕΙΣ: Μ. ΠΕΧΛΙΒΑΝΙΔΗΣ & ΣΙΑ Α. Ε.

“ΑΤΛΑΝΤΙΣ”, ΚΟΡΑΗ 8 - ΑΘΗΝΑΙ

18886

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Γεν. Διεύθυνσις Γεν. Ἐκπαιδεύσεως
Διεύθυνσις Διδακτικῶν Βιβλίων

Ἄριθ. πρωτ. 136323

Π Ρ Ο Σ

Τοὺς κ. κ. Γενικοὺς Ἐπιθεωρητὰς καὶ Ἐπιθεωρητὰς τῶν δημοτικῶν σχολείων τοῦ Κράτους, Διευθυντὰς τῶν Προτύπων Δημοτικῶν σχολείων τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν καὶ τῶν Πειραματικῶν σχολείων τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν — Θεσσαλονίκης καὶ Διευθυντὰς τῶν δημοτικῶν σχολείων τοῦ Κράτους (Διὰ τῶν οἰκείων Ἐπιθεωρητῶν δημ/κῶν σχολείων).

Ἀποφασίζομεν

Ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὴν ὑπ' ἀριθ. 103901/21-7-67 Ἐγκύκλιόν μας, ἐπιτρέπομεν τὴν χρησιμοποιήσιν ὑπὸ μαθητῶν Ε' & ΣΤ' τάξεων Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως διὰ μόνον τὸ προσεχές σχολικὸν Ἔτος καὶ τῶν κάτωθι Βοηθητικῶν Βιβλίων.

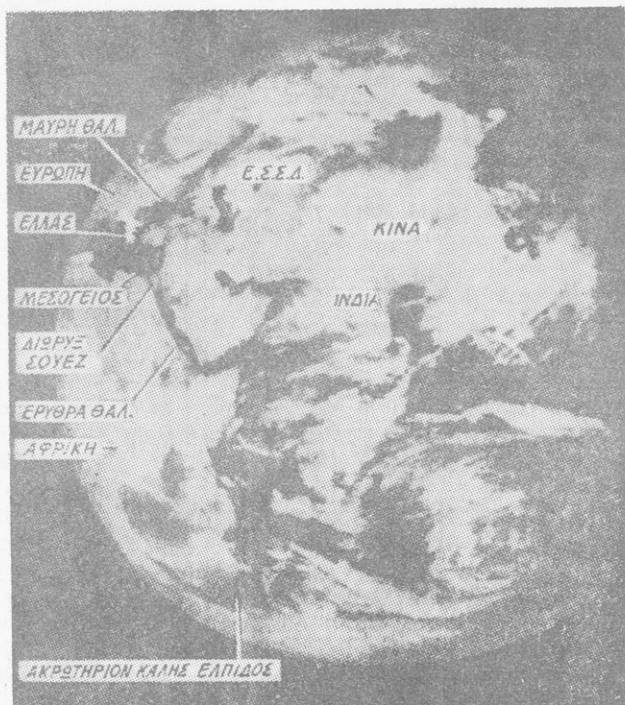
«Γεωγραφία Εὐρώπης ΣΤ' τάξεως δημοτικοῦ σχολείου καὶ Β' ἔτος συνδιδασκαλίας Ε' καὶ ΣΤ' τάξ., Ν. Παπασπύρου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 27-9-1967

Ὁ Ὑπουργὸς
Κ. ΚΑΛΑΜΠΟΚΙΑΣ

Α
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΥΣΙΚΗΣ
ΚΑΙ
ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ
1ον. Η ΓΗ
Σχήμα τῆς γῆς

Ἡ γῆ εἰς τὴν ὁποίαν κατοικοῦμεν εἶναι ἀστὴρ σφαιρικός, ὅπως ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη καὶ οἱ ἄλλοι ἀστέρες. Εἰς τὴν ἀρχαιότητα, οἱ πρόγονοί μας ἐπίστευον

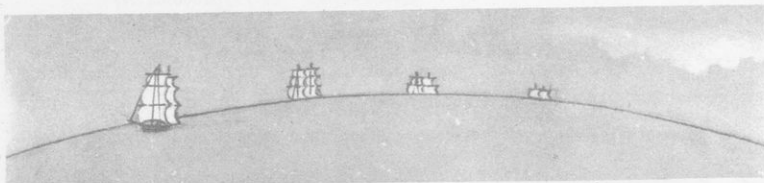
Εἰκὼν τῆς γῆς, ἀπὸ ἀστροναύτας

ὅτι ἡ γῆ εἶναι ἐπίπεδος καὶ περατοῦται εἰς τοὺς Ὀκεανούς. Βραδύτερον, πρῶτοι οἱ Ἕλληνες σοφοὶ ἀνεκάλυψαν ὅτι ἡ γῆ εἶναι σφαιρική.

Κατόπιν, διάφοροι άστρονόμοι άπέδειξαν, ότι ή γή είναι στρογγυλή, ώσάν σφαίρα και κινείται. Μετά τās τελευταίās έρεύνās τού διαστήματος ύπὸ τῶν άστροναυτῶν και τās φωτογραφίās τῆς γῆς τās όποιās έλαβον εκ τού μακρόθεν, διαφαίνεται σαφῶς ότι ή γή είναι στρογγυλή.

Και ήμεις δυνάμεθα κάπως νά άντιληφθῶμεν τὸ σφαιρικόν σχῆμα τῆς γῆς από τὰ κατωτέρω:

1) "Όπου και άν σταθῶμεν, βλέπομεν περίξ στρογγυλόν όρίζοντα. "Άν ή γή ήτο επίπεδος, δέν θά ήτο στρογγυλός ό όρίζων.

Ἡ γή είναι στρογγυλή.

2) "Όσον ύψηλότερον άναβαίνομεν, τόσον διευρύνεται ό όρίζων. Αυτό μόνον εις σφαιρικά σώματα συμβαίνει.

3) "Άν σταθῶμεν εις τήν παραλίαν και παρατηρήσωμεν εν πλοίον, έρχόμενον, πρώτον διακρίνομεν τὰ ιστία και κατόπιν τήν καπνοδόχον. "Όσον πλησιάζει εις τόν λιμένα, βλέπομεν όλόκληρον τὸ πλοίον. "Επίσης, όταν τὸ πλοίον άπομακρύνεται τού λιμένος, πρώτον χάνεται τὸ σκάφος και κατόπιν ή καπνοδόχος και τὰ ιστία. Τοῦτο συμβαίνει διότι ή καμπύλότης τῆς θαλάσσης έμποδίζει νά διακρίνομεν όλόκληρον τὸ πλοίον. "Ενῶ, άν ήτο επίπεδος θά τὸ διακρίνομεν όλόκληρον έξ άρχῆς.

4) "Άν εις τήν επιφάνειαν ενός πορτοκαλίου, από εν σημείον χαράξωμεν μίαν γραμμήν πρὸς τήν ίδίαν διεύθυνσιν, θά φθάσωμεν εις τὸ σημείον άπ' όπου έξεκινήσωμεν. Το αυτό συμβαίνει και εις τήν γῆν. "Άν έκκινήσωμεν έξ ενός τόπου πάντοτε πρὸς τήν αὐτήν κατεύθυνσιν θά φθάσωμεν έκεί από όπου έξεκινήσωμεν. Καί αυτό συμβαίνει μόνον εις τὰ σφαιρικά σώματα.

5) "Άν τοποθετήσωμεν έμπροσθεν μίās λάμπας μίαν σφαίραν, θά ίδωμεν άπέναντι τήν σκιάν της στρογγυλήν. "Αντιθέτως, άν τοποθετήσωμεν μίαν κασσετίνα, θά ίδωμεν μίαν έπιμήκη σκιάν. "Εξ αὐτῶν, έννοοῦμεν ότι εκ τῆς σκιās τῶν σωμάτων δυνάμεθα νά έννοήσωμεν τὸ σχῆμα αὐτῶν. Ἡ σκιά τῆς γῆς κατὰ τās έκκλείψεις τῆς σελήνης είναι στρογγυλή, έπαμένως και ή γή είναι σφαιρικόν σώμα.

6) "Ο ήλιος, ή σελήνη, οί άστέρες, τούς όποιους βλέπομεν, είναι σφαιρικοί, άρα και ή γή είναι σφαιρική.

Ἡ γή είναι σφαιρική, άλλ' όχι τελείως ώσάν σφαίρα. Λόγω τῆς μεγάλης ταχύτητος κατὰ τήν περιστροφικήν αὐτῆς κίνησιν είναι πεπεισμένη κατὰ τὰ δύο μέρη, όπως τὸ μανταρίνιον.

Μέγεθος τῆς γῆς

Εἰς ἕκαστον σφαιρικὸν σῶμα, εἶναι εὐκόλον νὰ εὗρωμεν τὴν ἀκτίνα, τὴν διάμετρον, τὴν περιφέρειαν καὶ τὴν ἐπιφανείαν του. Πρῶτος ὁ ἀρχαῖος Ἑλληὴν σοφὸς Ἐρατοσθένης, πρὸ Χριστοῦ, ὑπελόγησεν ὅτι ἕκαστος μεσημβρινὸς τῆς γῆς ἔχει μῆκος 46.250.000 μέτρων, διότι δὲν ὑπελόγησεν ὅτι ἡ γῆ εἶναι πεπεωμένη. Κατόπιν, μὲ τὰς διαφόρους μετρήσεις καὶ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοὺς ὁποίους ἔκαμον οἱ ἀστρονόμοι εὗρον ὅτι:

Ἡ ἀκτίς τῆς γῆς εἶναι 6.000 χιλιομέτρων περίπου.

Ἡ διάμετρος τῆς γῆς εἶναι 12.000 χιλιομέτρων περίπου.

Ἐκαστος μεσημβρινὸς τῆς γῆς εἶναι 40.000 χιλιομέτρων.

Ἡ ἐπιφάνεια ὅλης τῆς γῆς εἶναι 510 ἑκατ. χιλιομέτρων.

Λιθόσφαιρα

Πάχος τῆς λιθοσφαίρας. Ἡ γῆ ὅταν, μὲ τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ, ἀπεσπᾶσθαι ἀπὸ τὸν ἥλιον, λόγῳ τῆς φυγακέντρον δυνάμεως, ὅπως ἐκτινάσσεται ἡ λάσπη ἀπὸ τὸν τροχὸν τοῦ αὐτοκινήτου, τὸ ὁποῖον τρέχει, ἦτο κατ' ἀρχὰς ἐν διάπυρον ἀέριον ὡς νεφέλωμα. Μετὰ πολλὰ ἑκατομμύρια ἔτη, ἤρχισε νὰ ψύχεται καὶ ἔγινε μία ὑγρὰ καὶ πυρίνη μᾶζα. Κατόπιν, ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ὅσον ἐψύχετο, ἐσχηματίσθη πέριξ ἕνας λεπτὸς φλοιὸς, ἐνῶ, εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς, ἡ γῆ εἶναι ρευστὴ καὶ πυρίνη. Ὁ σπινθηρὸς αὐτὸς φλοιὸς ὁ ὁποῖος ἐσχηματίσθη εἰς τὴν γῆν, λέγεται λιθόσφαιρα.

Ἡ Ξηρὰ καὶ ἡ θάλασσα

Τὸ πάχος λοιπὸν τῆς λιθοσφαίρας εἰς τὴν γῆν δὲν εἶναι περισσό-
τερον ἀπὸ 50—60 χιλιομέτρα. Βαθύτερον, λόγῳ τῆς μεγάλης θερμότητος ὅλα τὰ στοιχεῖα εἶναι τετηγημένα.

Ὑδρόσφαιρα

Ὑδρόσφαιρα λέγεται ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς, ἡ ὁποία καλύπτεται ἀπὸ θαλάσσας καὶ ὠκεανούς. Ἀπὸ τὰ 510 ἑκ. τετραγωνικὰ χιλιομέτρα τῆς ἐπι-

φαιείας τῆς γῆς τὰ 141 ἑκατ. εἶναι ξηρά, τὰ ὑπόλοιπα 369 τετραγ. χιλιόμετρα καλύπτονται ἀπὸ ὕδατα (θαλάσσης, ὠκεανούς).

Εἰς πολλὰ μέρη οἱ ὠκεανοὶ ἔχουν βάθος 8—10 χιλιόμετρα.

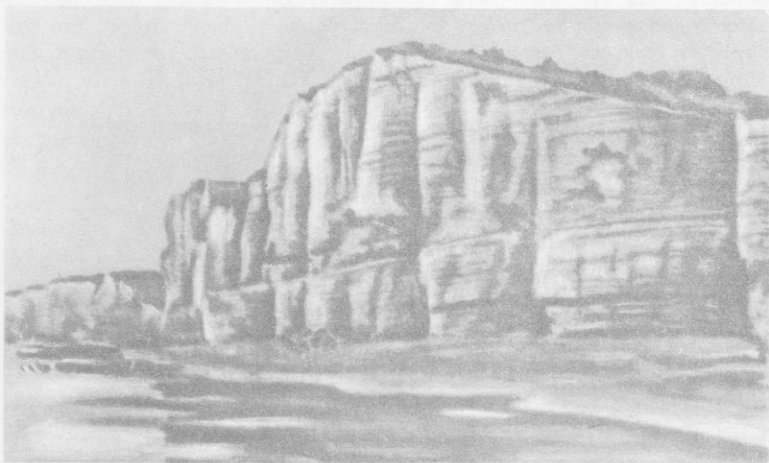
Ἄτμόςφαιρα λέγεται ὁ ἀήρ ὁ ὁποῖος περιβάλλει τὴν γῆν καὶ ἔχει ὕψος ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς 300 ἕως 500 χιλιόμετρα.

Πετρώματα

Τὰ ὕλικα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀποτελεῖται ὁ στερεὸς φλοιὸς τῆς γῆς, ἢ λιθόσφαιρα, λέγονται πετρώματα. Τὰ πετρώματα εἶναι στερεὰ σώματα, λίθοι, ἄμμος, μέταλλα κλπ.

Ἀναλόγως τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖον ἐσχηματίσθησαν τὰ πετρώματα, εἶναι δύο εἰδῶν: τὰ πυριγενῆ καὶ τὰ ὕδατογενῆ.

Πυριγενῆ πετρώματα. Ὁ πρῶτος φλοιὸς τῆς γῆς ἐσχηματίσθη ἀπὸ τὰ θερμὰ τετηγμένα πετρώματα, τὰ ὁποῖα ἐψύχθησαν καὶ ἐσχημάτισαν ἐξωτε-

Πετρώματα ὕδατογενῆ

ρικῶς κατ' ἀρχὰς μίαν λεπτὴν κρούσταν. Τὰ πετρώματα αὐτά, τὰ ὁποῖα ἀρχικῶς ἦσαν πύρινα, λέγονται πυριγενῆ πετρώματα. Καὶ τώρα ἀκόμη ἐξακολουθοῦν νὰ γίνονται ἀπὸ τὴν λάβαν γῆρο ἀπὸ τὰ ἠφαίστεια. Τὰ πυριγενῆ πετρώματα τὰ γνωρίζομεν, διότι ὅπου καὶ ἂν τὰ εὑρωμεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἢ ἐντὸς τῆς γῆς δὲν ἔχουν κανονικὸν σχῆμα, εἶναι ἄμορφα.

Ἵδατογενῆ πετρώματα. Τὰ πυριγενῆ πετρώματα, τὰ ὁποῖα εἶδομεν, ἀπὸ τὸν ἥλιον, τὰς βροχὰς, τοὺς πάγους καὶ τοὺς ἀνέμους ἀκόμη ἐτερίσθησαν καὶ ἔγιναν μικρὰ τεμάχια. Τὰ ὕδατα τῆς βροχῆς τὰ παρέσθρουν εἰς χα-

μηλότερα μέρη, όπου έσχηματίσθησαν σειραί — σειραί παραλλήλων στρωμάτων. Όσα έσχηματίσθησαν με την ένέργειαν του ύδατος, λέγονται *ύδατογενή πετρώματα*. Τοιαύτα πετρώματα είναι οί ψαμίται, οί άσβεστόλιθοι και άλλα άνάμικτα με ζωικάς ή φυτικάς ουσίας.

Μεταβολαί εις την έπιφάνειαν τής γής

1. **Τò έσωτερικόν τής γής.** Όσον προχωροϋμεν από την έπιφάνειαν τής λιθοσφαιρας προς τò κέντρον τής γής, τόσοσ συναντῶμεν μεγαλυτέραν θερμότητα.

Αυτό τò άντιλαμβανόμεθα:

— Απὸ τὰς θερμάς πηγὰς. Εἰς πολλὰ μέρη έξέρχεται θερμὸν ὕδωρ, διότι ξερχεται ἀπὸ μεγάλον βάθος, ὅπου ὑπάρχει θερμότης πολλή.

— Απὸ τὴν λάβαν τῶν ἠφαιστείων. Αὐτὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ τετηγμένα μέταλλα λόγω τής μεγάλης θερμότητος καὶ ξερχεται ἀπὸ τὸ έσωτερικόν τής γής, ὅπου ὅλα εἶναι τετηγμένα.

— Ἄν ἀνοίξωμεν ἐν βαθῦ φρέαρ καὶ κατέλθωμεν, κρατοῦντες εἰς τὰς χεῖράς μας ἐν θερμόμετρον, θὰ παρατηρήσωμεν ὅτι κάθε 33 μέτρα τὸ θερμόμετρον ἀναβαίνει ἓνα βαθμὸν. Ἄν ἀναβαῖνῃ τὸ θερμόμετρον μετὴν ἰδίαν ἀναλογίαν ὅσον καταβαίνομεν, τότε εἰς βάθος 33 χιλιομέτρων ἡ θερμοκρασίαν θὰ εἶναι 1000°. Εἰς αὐτὴν τὴν θερμοκρασίαν κανέν σῶμα, οὔτε μέταλλον δὲν ἠμπορεῖ νὰ μείνῃ στερεόν, ὅλα εἶναι τετηγμένα.

Ἐξ ὅλων αὐτῶν έσχηματίσθη ἡ γνώμη ὅτι τὸ έσωτερικόν τής γής εἶναι μία διάπυρος ρευστὴ μάζα.

2. **Μεταβολαί εις την έπιφάνειαν τής γής.** Ό πρώτος στερεὸς φλοιὸς τής γής, σὺν τῷ χρόνῳ, ὑφίστατο μεγάλας μεταβολὰς. Όσον ἠλατοῦτο ἡ θερμοκρασία τής γής, ἡ λιθόσφαιρα συνερρικνοῦτο καὶ τοιουτοτρόπως έσχηματίσθησαν ἄλλοῦ μεγάλα ὑψώματα, τὰ ὄρη, καὶ ἄλλοῦ τεράστια κοιλώματα, ὅπου συνηθροίσθησαν τὰ ὕδατα τής βροχῆς καὶ ἔγιναν οί ὠκεανοί, αἱ θάλασσαί καὶ αἱ λίμναι.

Καὶ τώρα ποτὲ δὲν μένει ἡσυχος ἡ έπιφάνεια τής γής, ἀλλὰ πάντοτε ὑφίσταται μεταβολὰς, ἀπὸ έξωτερικὰς καὶ έσωτερικὰς αἰτίας.

α) **Μεταβολαί ἀπὸ έξωτερικὰς αἰτίας.** Τὴν έπιφάνειαν τής γής μεταβάλλουν:

— Τὰ ὕδατα τής βροχῆς, οί ποταμοί καὶ οί ρυάκες ἀκόμη, οί ὅποιοι διαρκῶς τρίβουν τὴν έπιφάνειαν τής γής. Παρασύρουν καὶ ἀπογυμνῶνουν τὰ μεγάλα ὑψώματα, ἐνῶ εἰς τὰς πεδιάδας καὶ εἰς τὰς ἔκβολὰς κáμνουν προσχώσεις.

— Οἱ ἄνεμοι οἱ ὅποιοι παρασύρουν τὴν ἄμμον καὶ τοὺς μικροὺς λίθους καὶ σχηματίζουν εἰς πολλὰ μέρη ὀλοκλήρους λοφίσκους.

—Οί πάγοι, οί οποιοί θρυμματίζουσι τούς βράχους (ὅπως τὸ φουρνέλον).

—Ἡ θάλασσα, μὲ τὴν δύναμιν τῶν κυμάτων αὐτῆς, μεταβάλλει τὰς ἀκτὰς καὶ συντρίβει καὶ τούς βράχους ἀκόμη.

—Καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ σκάπτει τὸ ἔδαφος, τρυπᾷ τὰ ὄρη, ἐνώνει θαλάσσας καὶ ἀλλάσσει τὴν διεύθυνσιν τῶν ποταμῶν. Μὲ αὐτὰ καὶ ἄλλα πολλὰ μεταβάλλει τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς.

β) Μεταβολαὶ ἀπὸ ἐσωτερικὰς αἰτίας εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς.
Ἐσωτερικαὶ αἰτίαι αἱ ὁποῖαι μεταβάλλουσι τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς εἶναι αἱ θερμαὶ πηγαί, αἱ καθιζήσεις, τὰ ἠφαιστεία καὶ οἱ σεισμοί.

1) **Αἱ θερμαὶ πηγαί.** Γίνονται ἀπὸ ἄλυτον ἢ γλυκὴ ὕδωρ τὸ ὁποῖον διέρχεται ἀπὸ θερμὰ στρώματα τῆς γῆς. Τὸ ὕδωρ αὐτὸ, ἐπειδὴ εἶναι θερμὸν, διαλύει διαφόρους οὐσίας ἢ στοιχεῖα διαλυτὰ εἰς τὸ ὕδωρ τὰ ὁποῖα συναντᾷ καὶ τὰ παρασύρει μαζί του εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Τοιοῦτοτρόπως, λαμβάνει καὶ διαφόρους γεύσεις καὶ ἀποκτᾷ διαφόρους ἰαματικὰς ιδιότητας.

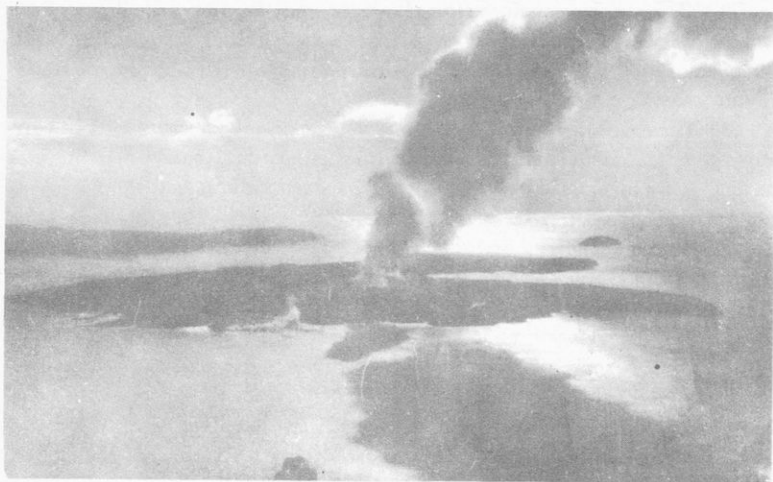
Αἱ πηγαὶ αὐταί, ἀναλόγως τῶν διαφόρων οὐσιῶν, τὰς ὁποίας φέρουσι διαλελυμένας μαζί των, εἶναι θεραπευτικαὶ καὶ λέγονται ἰαματικαὶ πηγαί. Εἰς τὴν πατρίδα μας ὑπάρχουσι πολλαὶ ἰαματικαὶ πηγαί. Κυριώτεραι εἶναι: εἰς τὸ Λουτράκι, εἰς τὴν Αἰδηψόν, εἰς τὴν Ἰτάνην, εἰς τὰ Μέθανα, εἰς τὴν Κύννον, εἰς τὰ Καμμένα Βούρλα, εἰς τὴν Ἰκαρίαν κλπ.

2) **Αἱ καθιζήσεις.** Αἱ καθιζήσεις, αἱ ὁποῖαι γίνονται εἰς πολλὰ μέρη, ἔχουσι αἰτίαν τὸ ὕδωρ, τὸ ὁποῖον κινεῖται κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς. Ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ρέουσι πολλοὶ ὑπόγειοι ποταμοὶ ὅπως καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς. Αὐτοί, ρέοντες, κοιλαινουσι βραδεῖς τὸ ἔδαφος εἰς σημείον, ὥστε νὰ παθαίνῃ καθίξησιν. Ἀπὸ τὴν καθίξησιν μεταβάλλεται ἡ ἐπιφάνεια.

3) **Τὰ ἠφαιστεία.** Ὅταν τὰ διαλελυμένα πετρώματα, τὰ ὁποῖα εἶναι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς γῆς, εὔρουσι διέξοδον πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν ἀπὸ καμμίαν φυσικὴν ὁπὴν ἐξέροχουσι διάπυρα. Αὐτὰ λέγονται λάβα. Ἡ λάβα συναθροίζεται περὶ τῆς ὁπῆς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον σχηματίζει λοφίσκον μεγάλον ἢ μικρόν. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἠφαιστεῖον. Ἡ κορυφὴ τῆς ὁπῆς, ἀπ' ὅπου ἐξέρχεται ἡ λάβα, λέγεται κρατήρ. Ἡ λάβα ἐκχειλίζει καὶ κάμνει μεγάλας ζημίας. Ὅσα ἠφαιστεία ἐξακολουθοῦσι νὰ ἐξάγουσι κατὰ καιροὺς λάβαν λέγονται ἐνεργά. Ὅσα ἔπαυσαν νὰ ἐξάγουσι ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν λέγονται ἐσθεσμένα. Εἰς ὅλην τὴν γῆν ὑπάρχουσι περισσότερα τῶν 450 ἐνεργῶν ἠφαιστείων, προπαντὸς εἰς τὴν ζώνην τοῦ Ἐιρημικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ εἰς τὴν Μεσόγειον.

Εἰς τὴν Εὐρώπην ἐνεργὰ ἠφαιστεία εἶναι: ἡ Ἐκλα, εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἡ Ἀίτνα εἰς τὴν Σικελίαν, ὁ Βεζούβιος εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ ἠφαιστεῖον τῆς Θήρας (Σαντορίνης).

Τὸ τετηγημένον ὕλικόν τὸ ὁποῖον ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν γῆν, ἢ λάβα, μαζί με τὰ ἀέρια, τὰ ὁποῖα σχηματίζονται ἐκεῖ, ἀπὸ τὴν μεγάλην πίεσιν ποὺ ἔχουν πολλάκις, προκαλοῦν κατὰ τὴν ἔξοδον τῆς λάβας μεγάλους σεισμούς καὶ

Τὸ ἠφαιστεῖον τῆς Σαντορίνης

ὑπογείου κρότους. Οἱ ἠφαιστειογενεῖς αὐτοὶ σεισμοί, εἶναι ἰσχυροὶ ἐπιφέρουν τοπικὰς καταστροφάς.

4) **Οἱ σεισμοί.** Σεισμός εἶναι ἕνας φυσικὸς κλονισμὸς, τὸν ὁποῖον παθαίνει ἐν μεγάλῳ τμήμα τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς.

Αἷτια. Πολλὰ θεωροῦν ὑπάρχουν διὰ τοὺς σεισμούς. Πολλοὶ σεισμολόγοι παραδέχονται ὅτι κυριώτερα αἰτία τῶν σεισμῶν εἶναι ἡ καθίζησις, τὸ συρρικνωμα τῆς γῆς, ἐπειδὴ ψύχεται βραδέως. Ἡ γῆ δηλαδὴ παθαίνει ὅ,τι ἐν ὥρμιον σῦκον, ὅταν ξηραίνεται. Ἐπειδὴ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς γῆς ψύχεται, τὰ ἐπάνω μέρη πιέζουν πρὸς τὰ κάτω, συρρικνοῦνται καὶ σχηματίζονται, ὅπως εἶδομεν, ὄρη καὶ κοιλάδας. Τότε γίνονται δυνατοὶ σεισμοί. Ἄλλοι παραδέχονται ὅτι τὰ διάφορα πετρώματα, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται ἐντὸς τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς, πιέζονται καὶ ἀλλάσσουν θέσεις. Ἄλλοτε πάλιν ὀλόκληροὶ ὄγκοι ἐντὸς τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς παθαίνουν ἐκρήξεις. Ἀπὸ ὅλας τὰς μετακινήσεις αὐτὰς παράγεται δυνατὸς κλονισμὸς, ὁ ὁποῖος φθάνει εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ὡς σεισμός.

Ἐναλόγως πρὸς τὴν αἰτίαν, ἡ ὁποία προκαλεῖ τοὺς σεισμούς, διακρίνομεν 3 εἶδη:

1) **Σεισμοί κατακρημνίσεως.** Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς γῆς εἰς πολλὰ μέρη εἶναι κοῖλον ἀπὸ ὑπογείους ποταμούς καὶ ἄλλας αἰτίας. Τότε ἀπὸ τὸ βάρος ἐν μεγάλῳ τμήμα τοῦ ἐδάφους κατακάθεται καὶ τοιουτοτρόπως εἰς τὸ μέρος αὐτὸ παράγεται μικρὸς τοπικὸς σεισμός.

2) **Ἡφαιστειογενεῖς σεισμοί.** Κατὰ τὴν ἔκρηξιν τῶν ἠφαιστειῶν, ὅπως εἶδομεν, μασὶ μὲ τὴν λάβαν ἐξέρχονται μὲ δύναμιν καὶ πολλὰ θερμὰ ἀέρια καὶ ἀτμοί. Μὲ τὴν μεγάλην αὐτὴν ὁρμὴν προκαλοῦν πίεσιν καὶ παράγονται σεισμοί.

3) **Τεκτονικοὶ σεισμοί.** Αὐτοὶ εἶναι πολὺ καταστρεπτικοί. Γίνονται, ὅταν μετατοπίζονται διάφορα πετρώματα. Προπαντὸς ὅμως οἱ τεκτονικοὶ σεισμοὶ γίνονται, ὅταν ἡ γῆ ἀπὸ τὴν ψῦξιν συρρικνουταὶ καὶ σχηματίζονται ὄρη, θάλασσαι, νῆσοι, κλπ.

Ἐχουν παρατηρήσει ὅτι αἱ χῶραι αἱ ὁποῖαι εἶναι πλησίον τοῦ Ἰσημερινοῦ παθαίνουν συχνὰ σεισμούς. Εἰς μερικὰς χώρας πάλιν ὅπως εἰς τὴν Βραζιλίαν τῆς Ἀμερικῆς καὶ εἰς τὴν Αὐστραλίαν δὲν ἔγιναν ἕως τώρα καθόλου σεισμοί.

Εἰς τὴν πατρίδα μας, ἡ ὁποία εὐρίσκεται εἰς σεισιόπληκτον ζώνην, γίνονται ἀρχετοὶ σεισμοί, ὅπως εἰς τὴν Μεσσηνίαν, εἰς τὴν Ζάκυνθον, εἰς τὴν Κεφαλληνίαν, εἰς τὸν Αἴγιον, εἰς τὴν Κόρινθον, εἰς τὴν Χαλκιδικήν, εἰς τὴν Λάρισσαν, εἰς τὴν Χίον, εἰς τὴν Λοκρίδα, εἰς τὴν Μαγνησίαν καὶ ἄλλοῦ.

Κινήσεις τῆς γῆς

1) Περιστροφικὴ κίνησις

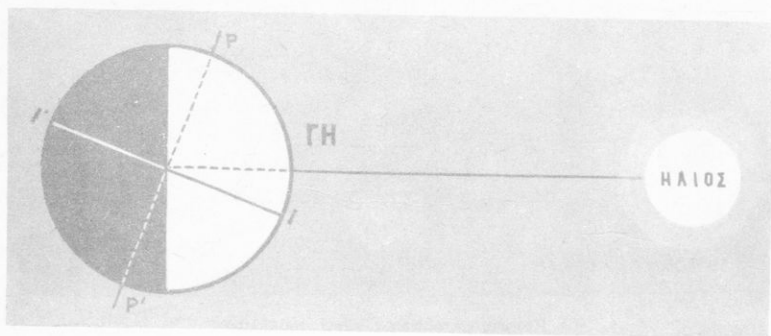
Ὅπως ἡ ὑδρόγειος σφαῖρα τοῦ σχολείου στρέφεται περὶ τὸν ἄξονά της, ὅπως περιστρέφεται ἡ σβούρα, τοιουτοτρόπως καὶ ἡ γῆ κινεῖται περὶ τὸν φανταστικὸν ἄξονά της ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς. Ἡ κίνησις αὕτη λέγεται περιστροφικὴ.

Πῶς γίνεται ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ. Ἄν τὸ βράδυ, χωρὶς ἄλλο φῶς, κρατήσωμεν μίαν σφαῖραν ἐμπρὸς εἰς ἓν κηρίον ἀνημμένον, θὰ ἴδομεν ὅτι ἡ ἡμίσεια σφαῖρα, ἡ ὁποία εἶναι πρὸς τὸ φῶς, φωτίζεται, ἐνῶ ἡ ἄλλη εἶναι σκοτεινὴ. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὴν γῆν, τὴν ὁποίαν φωτίζει ὁ ἥλιος. Ὅπως εἶπαμεν, καὶ ἡ γῆ, καθὼς καὶ ὅλοι οἱ ἀστέρες, εἶναι στρογγυλή. Τὸ ἡμισυ μέρος τὸ ἐν ἡμισφαίριον, τὸ ὁποῖον βλέπει ὁ ἥλιος, εἶναι φωτεινόν, ἐνῶ τὸ ἄλλο, πού δὲν φωτίζεται, εἶναι σκοτεινόν. Ὅπως γυρίζει ὅμως ἡ γῆ φέρει διαδοχικῶς ἐμπρὸς εἰς τὸν ἥλιον πότε τὸ ἐν καὶ πότε τὸ ἄλλο ἡμισφαίριον. Τὴν κίνησιν αὕτην περὶ τὸν ἑαυτὸν της, τὴν κάμνει ἡ γῆ εἰς 24 ὥρας.

Εἰς ἡμᾶς φαίνεται ὅτι κινεῖται ὁ ἥλιος. Ὁ ἥλιος ἀνατέλλει, ὁ ἥλιος βασιλεύει.

Ἄλλ' ὄχι. Ἡ γῆ κινεῖται. Συμβαίνει, δηλαδή, ὅτι καὶ εἰς τὸν σιδηρόδρομον, ὅταν εἴμεθα μέσα καὶ τρέχῃ πολὺ. Τότε βλέπομεν νὰ τρέχουν πρὸς τὰ ὀπίσω οἱ δρόμοι, οἱ στῦλοι, οἱ ἀγροὶ καὶ μόνον ἡμεῖς μὲ τὸν σιδηρόδρομον νομίζομεν ὅτι μένομεν ἀκίνητοι.

Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὴν γῆν. Μᾶς φαίνεται ὅτι ὁ ἥλιος καὶ οἱ

Πῶς φωτίζεται ἡ γῆ.

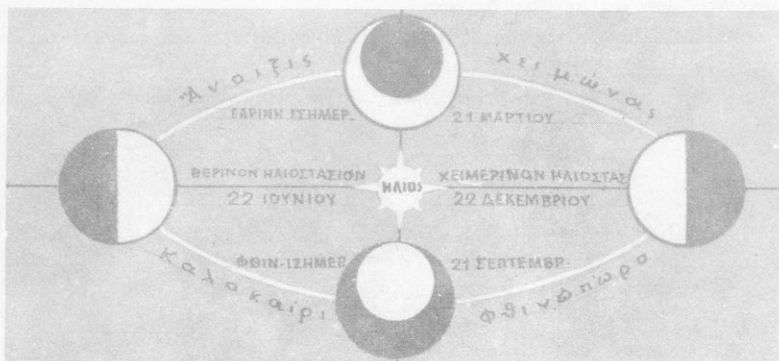
ἀστέρες κινουῦνται καὶ μόνον ἡμεῖς μὲ τὴν γῆν εἴμεθα ἀκίνητοι, διότι ἡ γῆ κινεῖται χωρὶς θόρυβου καὶ χωρὶς κραδασμῶν. Ἡ γῆ, λοιπόν, περιστρέφεται, φωτίζεται ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ φέρει τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα εἰς ἕκαστον ἡμισφαίριόν της.

Ἡμερονύκτιον λέγεται ὁ χρόνος, ὁ ὁποῖος περνᾷ ἀπὸ τὴν μίαν ἀνατολὴν εἰς τὴν ἄλλην, δηλαδή ὁ χρόνος, τὸν ὁποῖον χρειάζεται ἡ γῆ, διὰ νὰ κάμῃ μίαν περιστροφικὴν κίνησιν.

2) Κίνησις μεταθέσεως

Ἄν ρίψωμεν μίαν σφαῖραν εἰς τὸ πάτωμα ἢ τὴν πετάξωμεν εἰς τὸν αἴρα, θὰ ἴδωμεν ὅτι, ἐνῶ προχωρεῖ ἔμπρός, στρέφεται συγχρόνως περὶ τὸν ἑαυτὸν της. Τοιοῦτοτρόπως, καὶ ἡ γῆ μᾶζι μὲ τὴν περιστροφικὴν κίνησιν τὴν ὁποίαν κάμνει περὶ τὸν ἑαυτὸν της κάμνει καὶ ἄλλην περὶ τὸν ἥλιον, ἡ ὁποία λέγεται κίνησις μεταθέσεως. Ἡ γῆ διὰ τῆς κινήσεως μεταθέσεως κινεῖται περὶ τὸν ἥλιον εἰς ἕνα κυκλικὸν δρόμον, εἰς 365 ἡμέρας 5 ὥρας 48' καὶ 47''. Ὁ κυκλικὸς αὐτὸς δρόμος, τὸν ὁποῖον διαγράφει ἡ γῆ, λέγεται τροχιά καὶ δὲν εἶναι πλήρης κύκλος. Ἔχει σχῆμα ἐπίμηκες καὶ εἰς τὴν Γεωμετρίαν λέγεται ἔλλειψις.

Ἀποτελέσματα τῆς κινήσεως μεταθέσεως. Ἐς παρακολοθηθῶμεν εἰς τὴν εἰκόνα τὴν γῆν, καθὼς περιστρέφεται εἰς τὴν τροχίαν της. Τὴν 21 Μαρτίου ἡ γῆ εὐρίσκεται εἰς τὴν θέσιν 1. Ὁ ἥλιος φωτίζει ἕξ ἴσου καὶ τὸν Βόρειον καὶ τὸν Νότιον Πόλον. Ἐκάστου παραλλήλου κύκλου φωτίζεται ἀκρι-

Κίνησις μεταθέσεως περίξ τοῦ ἡλίου

βῶς τὸ ἥμισυ, διὰ τοῦτο εἰς τὸ Β καὶ εἰς τὸ Ν. ἡμισφαίριον ἡ ἡμέρα εἶναι ἴση μὲ τὴν νύκτα, ἀπὸ 12 ὥρας ἑκάστη.

Τότε ἔχομεν Ἴσημερίαν καί, ἐπειδὴ συμβαίνει τὴν ἀνοιξιν, τὴν ὀνομάζομεν ἔαριν ἴσημερίαν. Τὴν ἐποχὴν αὐτὴν αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου πίπτουν καθέτως εἰς τὸν ἰσημερινὸν καὶ πλαγίως εἰς τοὺς δύο πόλους.

Εἰς τὴν εἰκόνα παρατηροῦμεν ὅτι ὁ ἄξων τῆς γῆς δὲν εἶναι κάθετος εἰς τὴν τροχίαν της, ἀλλὰ σχηματίζει γωνίαν 23 μοιρῶν καὶ 27' λεπτῶν. Τοιουτοτρόπως, καθὼς προχωρεῖ ἡ γῆ εἰς τὴν τροχίαν της ἔχει μίαν μικρὰν κλίσιν. Δι' αὐτὸ, μόλις φύγη ἀπὸ τὴν θέσιν τῆς ἰσημερίας, ὁ Β. Πόλος κλί- νει περισσότερον πρὸς τὸν ἥλιον καὶ φωτίζεται.

Εἰς τὴν θέσιν 2 ἡ γῆ εὐρίσκεται τὴν 21 Ἰουνίου καὶ λέγεται θερινὸν ἡλιοστάσιον. Τὸ μεγαλύτερον τότε μέρος τῶν παραλλήλων κύκλων τοῦ Β. ἡμισφαιρίου φωτίζεται περισσότερον. Αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου εἰς τὸν 23 παράλληλον (τροπικὸν τοῦ Καρκίνου) τὴν μεσημβρίαν πίπτουν καθέτως καὶ οἱ περίξ τόποι θερμαίνονται πολὺ. Αἱ ἡμέραι εἶναι μεγάλαι, ἐνῶ αἱ νύκτες μικραί. Εἰς τὴν πατρίδα μας τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἔχομεν 15 ὥρας ἡμέραν καὶ 9 ὥρας νύκτα.

Πέραν τοῦ 66 παραλλήλου (Β. τροπικοῦ κύκλου) ὁ ἥλιος δὲν δίδει. Εἰς τὸ Β. ἡμισφαίριον ἀρχίζει τότε τὸ θέρος.

Εἰς τὸ Ν. ἡμισφαίριον τὴν ἐποχὴν αὐτὴν συμβαίνουν ἐντελῶς τὰ ἀν-

τίθεται. Ὁ Ν. Πόλος δὲν φωτίζεται καθόλου ἀπὸ τὸν ἥλιον. Ἐπάνω ἀπὸ τὸν ὅθον παράλληλον (Νότιον Πολικὸν) ὁ ἥλιος ἀνατέλλει πολὺ ὀλίγον. Εἰς τοὺς ἄλλους τόπους τοῦ Ν. ἡμισφαιρίου αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου πίπτουν πολὺ πλαγίως καὶ δὲν θερμαίνουν. Αἱ νύκτες εἶναι μεγάλαι καὶ αἱ ἡμέραι μικραὶ. Ἀρχίζει ὁ χειμὼν. Ὅσον ὅμως προχωρεῖ ἡ γῆ, τὸ Β. ἡμισφαίριον φωτίζεται συνεχῶς ὀλιγότερον. Αἱ ἡμέραι μικραίνουν, ἕως ὅτου γίνονται ἴσαι μὲ τὰς νύκτας.

Τὴν 21 Σεπτεμβρίου ἡ γῆ εὐρίσκεται εἰς τὴν θέσιν 3, ἀκριβῶς ἀπέναντι ἀπὸ τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν. Τότε ἔχομεν φθινοπωρινὴν ἰσημερίαν καὶ ὁ ἥλιος φωτίζει πάλιν ἐξ ἴσου καὶ τὰ δύο ἡμισφαίρια. Εἰς τὸ Β. ἡμισφαίριον ἀρχίζει τὸ φθινόπωρον, ἐνῶ εἰς τὸ Νότιον ἀρχίζει ἡ ἀνοιξίς.

Καθὼς ὅμως προχωρεῖ ἡ γῆ, ὁ Β. Πόλος ἀπὸ τὴν κλίσιν τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ γῆ φωτίζεται ὀλιγότερον. Τὴν 21 Δεκεμβρίου ἡ γῆ εὐρίσκεται εἰς τὴν θέσιν 4, ἡ ὁποία λέγεται χειμερινὸν ἡλιοστάσιον. Ὁ ἥλιος ἀνατέλλει ὀλίγον πρὸς Βορρᾶν τοῦ Βορείου πολικοῦ κύκλου. Εἰς τὸν Β. Πόλον δὲν ἀνατέλλει καθόλου. Αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου πίπτουν πλαγίως εἰς τὸ Β. ἡμισφαίριον καὶ δὲν θερμαίνουν. Ἀπὸ τότε εἰς τὸ Β. ἡμισφαίριον ἀρχίζει ὁ χειμὼν.

Ἀντιθέτως, εἰς τὸ Νότιον ἡμισφαίριον ἀρχίζει τὸ θέρος. Ἐκεῖ αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου πίπτουν καθέτως εἰς τὸν 23ον παράλληλον (τροπικὸν τοῦ Αἰγώκωρον). Εἰς τὸ Ν. ἡμισφαίριον αἱ ἡμέραι εἶναι μεγάλαι καὶ αἱ νύκτες μικραὶ. Εἰς τὸ Ν. Πόλον ὁ ἥλιος δὲν δύει, ἀνέρχεται καὶ κατέρχεται.

Τώρα ἡ γῆ ἐξακολουθεῖ τὸν δρόμον της πάλιν πρὸς τὴν θέσιν 1.

Ἀνακεφαλαίωσις

Εἶδομεν ὅτι ἡ γῆ μὲ τὴν κλίσιν, τὴν ὁποίαν ἔχει ὁ ἄξων τῆς, ἐνῶ προχωρεῖ εἰς τὴν τροχιάν της, δὲν φωτίζεται πάντοτε ὁμοίως ἀπὸ τὸν ἥλιον. Φωτίζεται περισσότερο, ἄλλοτε τὸ Βόρειον καὶ ἄλλοτε τὸ Νότιον ἡμισφαίριον. Οὕτως ἔχομεν.

1) Τὰ δύο ἡλιοστάσια: Τὸ θερινὸν ἡλιοστάσιον τὴν 21 Ἰουνίου καὶ τὸ χειμερινὸν τὴν 21 Δεκεμβρίου. Μεταξὺ αὐτῶν εἶναι ἡ φθινοπωρινὴ Ἰσημερία τὴν 21 Σεπτεμβρίου καὶ ἡ ἑαρινὴ τὴν 21 Μαρτίου.

2) Τὰς 4 ἐποχὰς τοῦ ἔτους ἐκάστη τῶν ὁποίων διαρκεῖ 3 μῆνας, ἤτοι: Τὴν ἀνοιξίαν ἀπὸ τὴν 12 Μαρτίου ἕως τὴν 21 Ἰουνίου.

Τὸ θέρος ἀπὸ τὴν 21 Ἰουνίου ἕως τὴν 22 Σεπτεμβρίου.

Τὸ φθινόπωρον ἀπὸ τὴν 22 Σεπτεμβρίου ἕως τὴν 22 Δεκεμβρίου.

Τὸν χειμῶνα ἀπὸ τὴν 22 Δεκεμβρίου ἕως τὴν 21 Μαρτίου καί:

3. Τὴν ἀνισότητά τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός, τὴν διαφορὰν τῆς θερμοκρασίας καὶ τὴν ἀντίθεσιν τῶν ἐποχῶν εἰς τὰ δύο ἡμιφσφαίρια.

Ἡμερολόγιον

Ἡμερολόγιον λέγομεν τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον μετροῦμεν τὸν χρόνον, ὁ ὁποῖος περὶ αὐτοῦ.

Ἱστορία. Κατὰ τὴν παλαιὰν ἐποχὴν, ὀλίγαι χῶραι εἶχον ἡμερολόγιον καὶ ἐκάστη εἶχε διάφορον. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες κατ' ἀρχὴν εἶχον ἡμερολόγιον μὲ 13 μῆνας ἀπὸ 29 ἡμέρας ἕκαστον μῆνα. Κατόπιν, τὸ διώρθωσαν μὲ 12 μῆνας ἀπὸ 30 ἡμέρας καὶ ἐπερίσσεον καὶ ὄραι.

Τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον. Οἱ Ῥωμαῖοι ὑπελόγιζον τὸ ἔτος συμφῶνως μὲ τὴν σελήνην. Τοιοῦτοτρόπως ὅμως ἔφθασαν νὰ τρυγοῦν καὶ νὰ ἔχον Δεκέμβριον. Τότε ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ῥώμης Ἰούλιος Καῖσαρ ἐκάλεσεν ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρειαν τὸν Ἕλληνα ἀστρονόμον Σωσιγένην, διὰ νὰ διορθώσῃ τὸ ἡμερολόγιον τῶν Ῥωμαίων.

Ὁ Σωσιγένης ἐκανόνισε τὸ ἔτος 365 ἡμέρας καὶ 6 ὥρας, ὅπως ἦτο καὶ τὸ Ἑλληνικόν. Τὰς 6 ὥρας αἱ ὁποῖαι ἐπερίσσεον τὰς ὑπελόγιζον, καὶ κάθε 4 ἔτη ποῦ ἀπετέλουν μίαν ἡμέραν, τὴν προσέθετον εἰς τὸν Φεβρουάριον. Οὕτω κάθε 4 ἔτη ὁ Φεβρουάριος ἔχει 29 ἡμέρας καὶ τὸ ἔτος λέγεται δίσεκτον.

Τὸ Γρηγοριανόν. Ὅταν ἦτο Πάπας εἰς τὴν Ῥώμην ὁ Γρηγόριος ὁ 12ος, οἱ ἀστρονόμοι ἥλλαξαν τὸ ἡμερολόγιον. Παρατήρησαν ὅτι τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον ὑπελόγιζε τὸ ἔτος 365 ἡμέρας καὶ 6 ὥρας, ἐνῶ τὸ ἔτος ἔχει ἀκριβῶς 365 ἡμέρας 5 ὥρας, 48' πρῶτα λεπτὰ καὶ 47'' δεύτερα. Ἐπαιρνε δηλαδὴ τὸ Ἰουλιανὸν ἐπὶ πλεόν κατ' ἔτος 11' λεπτὰ περίπου. Αὐτὰ ὅμως τὰ 11' λεπτὰ κάθε 128 ἔτη ἔκαμνον μίαν ἡμέραν καὶ τὴν ὑπελόγιζον, ἐνῶ δὲν εἶχε περάσει.

Οἱ ἀστρονόμοι, διὰ νὰ διορθωθῇ τὸ σφάλμα, ἐκανόνισαν νὰ θεωρῆται δίσεκτον ἕκαστον τέταρτον ἔτος, ἐκτὸς ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα τελειώνουν εἰς δύο μηδενικά (00). Ἀπὸ αὐτὰ ὑπολογίζονται δίσεκτα μόνον ὅσα διαιροῦνται διὰ τοῦ 400. Π. χ. ἀπὸ τὰ ἔτη 1600, 1700, 1800, 1900 καὶ 2000 εἶναι δίσεκτα μόνον τὸ 1600 καὶ 2000, τὰ ὁποῖα διαιροῦνται διὰ τοῦ 400.

Τοιοῦτοτρόπως περισσεύει καὶ τώρα μία ἡμέρα, ἀλλὰ κάθε 4000 ἔτη καὶ τὸ κακὸν εἶναι ὀλίγον. Τὸ ἡμερολόγιον αὐτὸ ὀνομάσθη Γρηγοριανὸν ὁ ν. Ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία κατ' ἀρχὰς δὲν παρεδέχθη τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον, καθὼς καὶ ἡ πατρίς μας. Τὸ ὀνομάζομεν νέον, ἐνῶ τὸ ἄλλο τὸ λέγομεν παλαιὸν καὶ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τὸ ἀκολουθοῦν παλαιοημερολογίτας.

Τὸ νέον Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον εἶναι ἀκριβέστερον καὶ περισσότερον ἐπιστημονικὸν καὶ δὲν ἀλλάσσει τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις, ὅπως πιστεύουν οἱ παλαιοημερολογίται.

Εἰς τὴν πατρίδα μας εἰσήχθη διὰ Νομοθετικοῦ Διατάγματος τὸ ἔτος 1923.

2ον ΕΝΑΣΤΡΟΣ ΟΥΡΑΝΟΣ

Σύμπαν λέγονται ὅλα τὰ οὐράνια σώματα, τὰ ὁποῖα βλέπομεν εἰς τὸν οὐρανόν. Μαζὶ μὲ αὐτὰ καὶ ἡ γῆ.

Ὅταν κοιτάζωμεν τὸ βράδυ εἰς τὸν οὐρανόν, μᾶς φαίνεται ὅτι εἶναι ἕνας κίανος σφαιρὸς θόλος, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀμέτρητα μεγάλα καὶ μικρὰ ἄστρα ὡς νὰ εἶναι καρφωμένα. Αὐτὸ τὸ λέγομεν οὐρανόν.

Κάνομεν λάθος ὅσοι φανταζόμεθα, ὅτι ὁ οὐρανὸς εἶναι αὐτός.

Ὁ οὐρανὸς δὲν εἶναι σφαιρὸν σῶμα, εἶναι χάος, ἄπειρον πού δὲν τελειώνει οὐδαμοῦ. Χρῶμα δὲν ἔχει. Τὸ κίανον χρῶμα τὸ ὁποῖον διακρίνομεν, ὀφείλεται εἰς ἀντανάκλασιν τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, εἰς τὰ ἀνώτερα στρώματα τῆς ἀτμοσφαιρας. Πέραν τῆς ἀτμοσφαιρας δὲν ὑπάρχει χρῶμα κίανον. Τὰ ἄστρα, τὰ ὁποῖα βλέπομεν, δὲν εἶναι φωτεινὰ σώματα ἀκίνητα. Εἶναι μεγάλα, μεγαλύτερα ἢ μικρότερα ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ φαίνονται εἰς ἡμᾶς μικρὰ λόγῳ τῆς μεγάλης ἀποστάσεως εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται. Ἐκεῖ πολλὰ μαζὶ, πολὺ μακρὰν τὸ ἔν ἀπὸ τὸ ἄλλο κινουῦνται καὶ ἀποτελοῦν ἰδικόν των σύμπλεγμα τὸ ὁποῖον λέγεται ἀστεισμός.

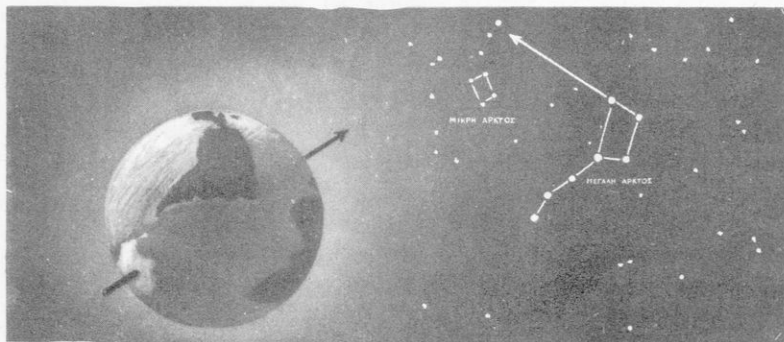
Ὅλα κινουῦνται εἰς τὸ χάος, χωρὶς ποτὲ νὰ συγκρουσθῶν καὶ οὔτε ὑπάρχει τοιοῦτος φόβος, διότι ἔγιναν μὲ μεγάλῃ τελειότητα καὶ σοφίαν ἀπὸ τὸν παντοδύναμον Θεόν.

Τοιοῦτοι ἀστερισμοὶ εἶναι πολλοί. Τοὺς βλέπομεν ἐσπαρμένους εἰς τὸν οὐρανὸν νὰ ἀποτελοῦν περίεργα σχήματα, εἰς τὰ ὁποῖα οἱ χωρικοὶ μας δίδουν διάφορα ὀνόματα. Πούλια, Μεγάλη καὶ Μικρὰ Ἄρκτος, Ταῦρος, Κένταυρος, Σταυρός, Γαλαξίας καὶ ἄλλα. Ὁ μεγαλύτερος ἀστερισμὸς εἶναι ὁ Γαλαξίας.

Ὁ Γαλαξίας. Χωρὶς τηλεσκόπιον μὲ γυμνοὺς ὀφθαλμούς, τὸ βράδυ διακρίνομεν εἰς τὸν οὐρανὸν μίαν φωτεινὴν ζώνην. Ἡ ζώνη αὕτη λέγεται Γαλαξίας καὶ εἶναι ἄπειρα ἄστρα μεγάλα καὶ μικρὰ, τὰ ὁποῖα ἀπὸ τὴν μεγάλην ἀπόστασιν δὲν διακρίνονται. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἄστρα οἱ ἀστρονόμοι διακρίνουν εἰς τὸν Γαλαξίαν καὶ νεφέλωματα φωτεινὰ εἰς κατάστασιν ἀερῶδη. Οἱ χωρικοὶ ὀνομάζον τὸν Γαλαξίαν Ἰορδάνην ποταμόν.

Ἡ Μεγάλη Ἄρκτος. Αὐτὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ 7 ἄστρα ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 4 ἀποτελοῦν τετράπλευρον καὶ τὰ 3 τὴν οὐρὰν. Αὐτὰ κινουῦνται ὅλα μαζί εἰς τὴν ἰδίαν ἀπόστασιν. Οἱ χωρικοὶ τὰ λέγουν «κλέφτες» ἐπειδὴ δύνουν εἰς τὸν ὄριζοντα καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἐξαφανίζονται, διότι κινουῦνται ὅλα περίξ τοῦ Πολικοῦ ἀστέρος.

Ἡ Μικρὰ Ἄρκτος. Ἔχει καὶ αὐτὴ 4 ἄστρα σχήματος τετραπλεύρου καὶ τρία πὸν ἀποτελοῦν τὴν οὐρὰν. Τὸ τελευταῖον ἄστρον τῆς οὐρᾶς λάμπει περισσότερο καὶ λέγεται Πολικὸς ἀστήρ. Ὁ Πολικὸς ἀστήρ μένει

Μεγάλη καὶ Μικρὰ Ἄρκτος

σχεδὸν ἀκίνητος καὶ αἱ δύο ἄρκτοι περιστρέφονται περίξ αὐτοῦ. Εὐρίσκεται πρὸς τὸν Β. Πόλον καὶ τοιοῦτοτρόπως γνωρίζομεν ὅτι ἐκεῖ εἶναι ὁ Βορρᾶς. Ὁ Πολικὸς ἀστήρ εἶχε καὶ ἔχει ἀκόμη μεγάλην σημασίαν διὰ τοὺς ναυτικούς καὶ τοὺς χωρικούς. Αὐτὸς ἦτο ὁ ὁδηγὸς εἰς τὰ ταξίδια κατὰ τὴν παλαιὰν ἐποχὴν πρὶν ἀνακαλυφθῆ ἡ ναυτικὴ πυξίς.

Εἶδη ἀστέρων

Διὰ τοῦ ἀστρονομικοῦ τηλεσκοπίου, οἱ ἀστρονόμοι διακρίνουν 4 εἶδη ἀστέρων: τοὺς ἀπλανεῖς, τοὺς πλανήτας, τοὺς κομήτας καὶ τοὺς διὰ ττονας.

Ἄπλανεῖς ἀστέρες

Ἄπλανεῖς ἀστέρες λέγονται ὅσοι ἔχουν ἰδικὸν τὸν φῶς καὶ λάμπουσι, ὅταν τοὺς παρατηροῦμεν. Εἶναι αὐτόφωτοι. Τοιοῦτος εἶναι ὁ ἥλιος, ὁ Πολικὸς ἀστήρ καὶ ἄλλα.

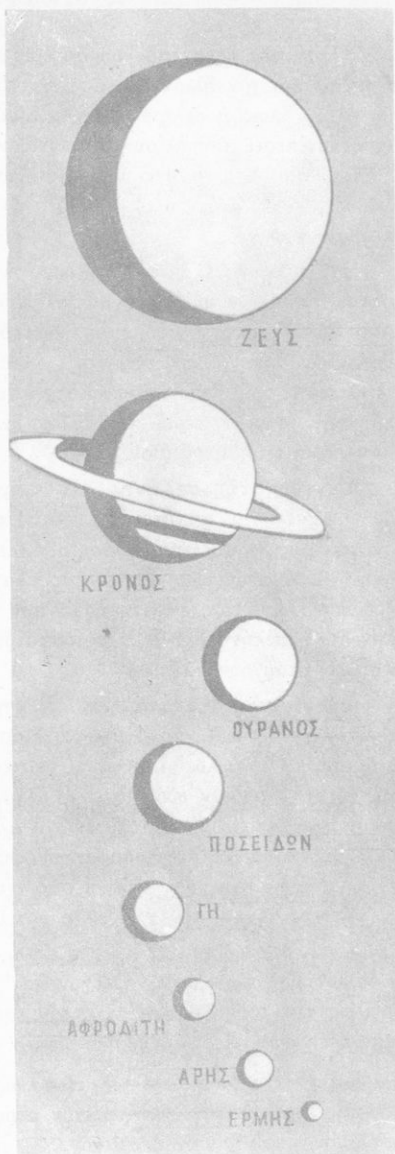
‘Ο Ήλιος. ‘Ο ήλιος είναι μία μεγάλη πυρωμένη σφαίρα. Όλα τὰ συστατικά, ὅσα τὸν ἀποτελοῦν, μέταλλα καὶ ἄλλα ὄρυκτά, εἶναι εἰς ρευστὴν καὶ ἀεριοῶδη κατάστασιν, ἕνεκα τῆς μεγάλης θερμότητος..

Οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες, καθὼς καὶ ὁ ήλιος, περιστρέφονται περὶ τὸν ἄξονά των καὶ συγχρόνως κινουῦνται καὶ εἰς τὸ χάος ὅπως καὶ ἡ γῆ, λόγῳ ὅμως τῆς μεγάλης ἀποστάσεως φαίνονται ἀκίνητοι.

‘Ο ήλιος εἶναι πολὺ μέγας. Εἶναι 1.300.000 φορές μεγαλύτερος ἀπὸ τὴν γῆν. Ἐν ἀκόμωμεν ἕνα σωρὸν ἀπὸ 130 ὀκάδας σίτου καὶ κρατῶμεν εἰς τὰς χεῖράς μας ἕνα κόκκον ὁ σωρὸς παριστᾷ τὸν ήλιον καὶ ὁ κόκκος τὴν γῆν. Τόσην διαφορὰν εἰς μέγεθος ἔχουν. Εἶναι τόσον μεγάλος, ὥστε ἡ ἀπόστασις μεταξὺ τῆς γῆς καὶ τῆς σελήνης δὲν τὸν χωρεῖ νὰ περάσῃ. Ἡ ἀκτίς του εἶναι 109 φορές μεγαλύτερα ἀπὸ τὴν ἀκτίνα τῆς γῆς.

Ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τὴν γῆν ἕως τὸν ήλιον εἶναι 150 ἑκατ. χιλίόμετρα. Τὸ φῶς τοῦ ήλιου ἕως ὅτου νὰ φθάσῃ εἰς τὴν γῆν θέλει 8 πρῶτα λεπτά καὶ 20 δευτερόλεπτα, διότι τὸ φῶς τρέχει εἰς 1'' λεπτὸν 300.000 χιλίόμετρα. Ἐνας σιδηρόδρομος ὁ ὁποῖος τρέχει μὲ μεγάλην ταχύτητα διὰ νὰ φθάσῃ ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν ήλιον χωρὶς σταθμοὺς θέλει 170 ἔτη περίπου.

‘Ο ήλιος μᾶς φωτίζει, μᾶς θερμαίνει καὶ μᾶς δίδει ζωὴν.

Οἱ 8 πλανῆται κατὰ μέγεθος →

Πλανήται

Πλανήται λέγονται ὅσοι ἀστέρες δὲν ἔχουν ἰδικόν των φῶς, ἀλλὰ φωτίζονται ἀπὸ τὸν ἥλιον. Οἱ ἀστέρες αὐτοὶ τὴν νύκτα ἀντανακλοῦν τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ὅπως ἡ σελήνη. Εἰς τὸ ἰδικόν μας ἡλιακὸν πλανητικὸν σύστημα κινοῦνται περίξ τοῦ ἡλίου καὶ φωτίζονται ἐξ αὐτοῦ 9 πλανῆται: ὁ Ἐρμῆς, ἡ Ἀφροδίτη (Ἀψερεινός), ἡ Γῆ, ὁ Ἄρης, ὁ Ζεὺς, ὁ Κρόνος, ὁ Οὐρανός, ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Πλούτων.

Ἡ σελήνη. Οἱ ἀστέρες, ὅσοι κινοῦνται περίξ ἄλλων πλανητῶν, λέγονται δορυφόροι. Ὁ Κρόνος ἔχει 10 μικροὺς δορυφόρους, ὁ Ἄρης 2, ὁ Ζεὺς 9. Τοιοῦτος δορυφόρος τῆς γῆς εἶναι ἡ σελήνη. Ἡ σελήνη δὲν ἔχει ἰδικόν της φῶς, ἀλλὰ ἀντανακλᾷ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Κινεῖται περίξ τῆς γῆς καὶ περιστρέφεται συγχρόνως καὶ μαζὶ τρέχουν εἰς ὅλην τὴν τροχίαν περίξ τοῦ ἡλίου. Διὰ τοῦτο, ἀπὸ τὴν γῆν βλέπομεν τὸ ἴδιον πάντοτε ἡμισφαίριόν της.

Μέγεθος τῆς σελήνης. Ἡ σελήνη εἶναι ὁ πλησιέστερος ἀστὴρ πρὸς τὴν γῆν καὶ εἶναι πενήτηκοντα φορὰς μικροτέρα ἀπὸ αὐτήν. Ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τὴν γῆν ἕως τὴν σελήνην εἶναι 384.000 χιλιόμετρα. Τὸ ἔδαφος εἰς τὴν σελήνην εἶναι ἀνόμαλον μὲ πολλὰς ἐξοχάς, αἱ ὁποῖαι μᾶς φαίνονται ὡσάν πρόσωπον. Ἀπὸ τὰς παρατηρήσεις ποὺ ἔχουν κάμει οἱ ἀστρονόμοι συμπεραίνουν ὅτι ἡ σελήνη δὲν ἔχει ἀτμόσφαιραν, οὔτε ὕδωρ. Διὰ τοῦτο οὔτε φυτὰ οὔτε ζῶα ὑπάρχουν ἐκεῖ.

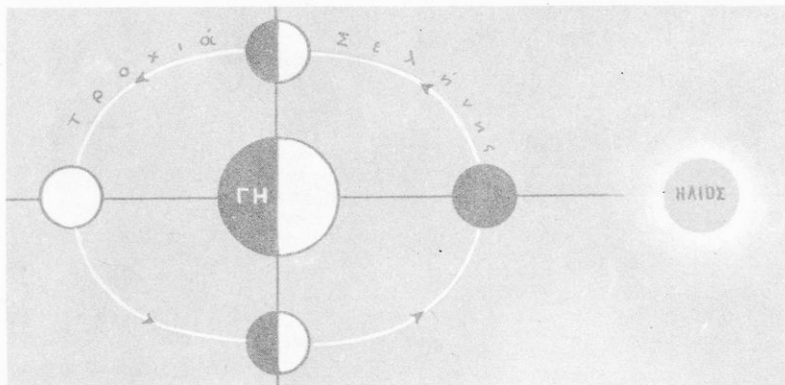
Φάσεις τῆς σελήνης. Ἡ σελήνη εἰς ἓνα μῆνα περιποῦ κάμνει μίαν στροφὴν περίξ τῆς γῆς. Κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ ὁ ἥλιος φωτίζει πάντοτε τὸ ἡμισυ, τὸ δὲ ἄλλο ἡμισυ εἶναι σκοτεινόν. Ἡμεῖς ὅμως ἀναλόγως τῆς θέσεως εἰς τὴν ὁποίαν εὐρισκόμεθα, ἄλλοτε βλέπομεν ὅλον τὸ ἡμισυ μέρος τὸ ὁποῖον φωτίζεται, ἄλλοτε ὀλίγον καὶ ἄλλοτε καθόλου. Τοιοῦτοτρόπως, ἡ σελήνη μᾶς παρουσιάζει τέσσαρας μορφάς, τὰς ὁποίας λέγομεν φάσεις. Τὴν νέαν σελήνην, τὸ πρῶτον τέταρτον, τὴν πανσέληνον καὶ τὸ τελευταῖον τέταρτον.

Κατὰ τὴν νέαν σελήνην βλέπομεν τὸ σκοτεινὸν μέρος, τὸ ὁποῖον δὲν φωτίζεται. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ὅμως, ὅσον προχωρεῖ ἡ σελήνη εἰς τὴν τροχίαν περίξ τῆς γῆς, ἀρχίζει νὰ φαίνεται ἐν μικρὸν μέρος, ὡσάν δρέπανον, εἰς τὸ μέρος τὸ ὁποῖον φωτίζεται. Εἶναι ἡ νέα σελήνη.

Εἰς τὸ πρῶτον τέταρτον, ὅσον προχωρεῖ ἡ σελήνη, φαίνεται περισσότερον φωτισμένον μέρος, ὁπότε βλέπομεν ἡμισυν κύκλον φωτισμένον καὶ ἡμισυν σκοτεινόν.

Εἰς τὴν πανσέληνον βλέπομεν ὅλον τὸ ἥμισυ μέρος, ὅσον φωτίζεται.

Κατὰ τὸ τελευταῖον τέταρτον, ὅσον προχωρεῖ ἡ σελήνη, φαίνεται τὸ ὀλιγώτερον φωτισμένον μέρος, ὁπότε βλέπομεν πάλιν ἡμισιον κύκλον φωτισμένον καὶ ἥμισιον σκοτεινόν. Τώρα, ὅσον προχωρεῖ εἰς

Φάσεις σελήνης

τὴν τροχίαν τῆς εὐρίσκεται εἰς τοιαύτην θέσιν ἡ σελήνη ὥστε βλέπομεν ὀλίγον ἀπὸ τὸ φωτισμένον μέρος. Ὅμοιάζει πάλιν ὡσάν δρεπάνιον, ὁπότε ἐξαφανίζεται καὶ ἀρχίζει ἡ νέα σελήνη.

Ἐκλειψις τοῦ ἡλίου

Ἡ γῆ καὶ ἡ σελήνη ὡς σώματα σκοτεινὰ δὲν ἀφήνουν τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου νὰ διέλθουν. Τοιουτοτρόπως, σχηματίζουν πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος μίαν ἐπιμήκη σκιάν. Ὅταν ἡ σελήνη εὐρεθῇ μεταξὺ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς γῆς καὶ ἡ γῆ εἰσέλθῃ εἰς τὴν σκιάν τῆς σελήνης, τότε δὲν φαίνεται ὁ ἥλιος. Τὸ φαινόμενον αὐτὸ λέγεται ἔκλειψις ἡλίου.

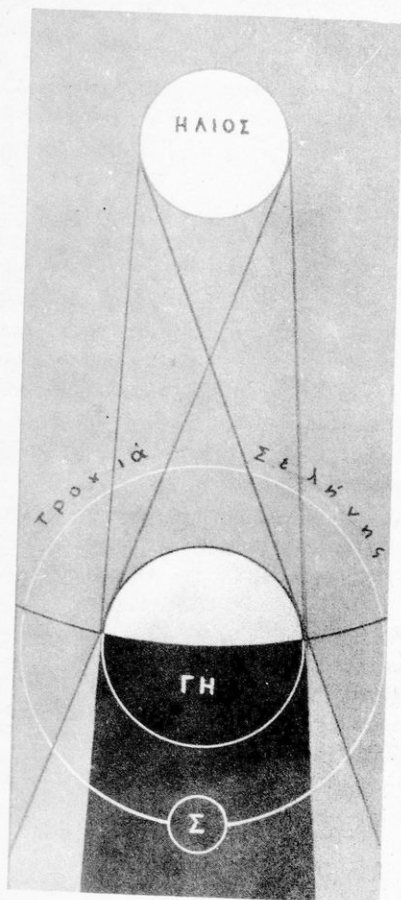
Ἡ ἔκλειψις τοῦ ἡλίου λέγεται ὀλική, ὅταν δὲν φαίνεται καθόλου ὁ ἥλιος. Μερικὴ εἶναι ἡ ἔκλειψις, ὅταν φαίνεται ἓν μέρος τοῦ ἡλίου. Δακτυλιοειδής, ὅταν φαίνεται ἓν μέρος περίξ τοῦ ἡλίου ὡσάν δακτυλίδιον.

Ἐκλειψις τῆς σελήνης

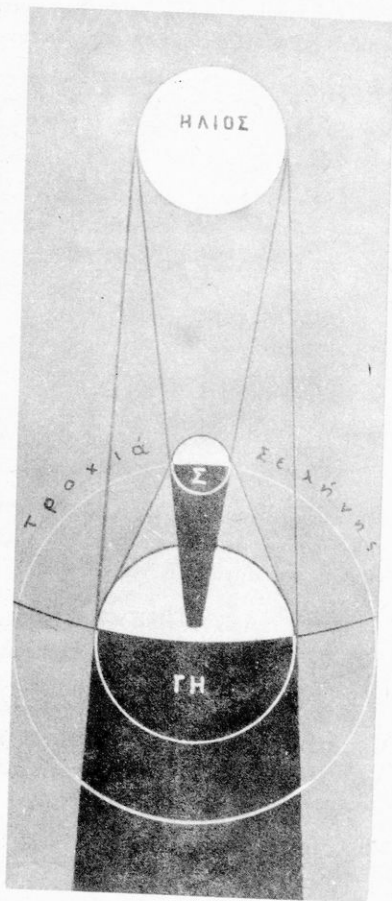
Ὅταν ἡ γῆ εὐρεθῇ μεταξὺ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης καὶ ἡ σελήνη διέρχεται διὰ μέσου τῆς σκιάς τῆς γῆς καὶ τότε δὲν φωτίζεται ἡ σελήνη, ἔχομεν ἔκλειψιν σελήνης.

Καὶ ἡ ἔκλειψις τῆς σελήνης εἶναι ὀλικὴ ἢ μερικὴ.

“Όλα τὰ οὐράνια σώματα κινοῦνται μὲ νόμους αἰώνιους καὶ ἀναλλοιώ-
τους, καὶ εἶναι καθωρισμένη ἡ κίνησις τοῦ καθενὸς καὶ γνωστὴ εἰς τοὺς ἀ-

“Εκλειψις σελήνης

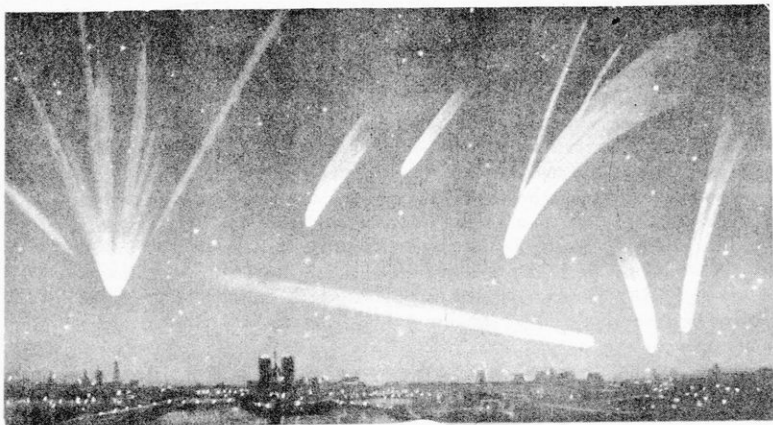

“Εκλειψις ἡλίου

στρονόμους. Διὰ τοῦτο, οἱ ἀστρονόμοι γνωρίζουν τὸ ἔτος, τὸν μῆνα, τὴν
ἡμέραν καὶ τὰ λεπτὰ ἀκόμη, κατὰ τὰ ὁποῖα θὰ συμβῆ κάτι εἰς τὸν οὐρανὸν
πολλὰ ἔτη ἐνωρίτερον.

Κομήται

Κομήται λέγονται ὅσα οὐράνια σώματα φαίνονται εἰς τὸν οὐρανόν, ὡσάν φωτεινὰ σημεῖα. Μερικὰ ἔχουν καὶ φωτεινὴν οὐράν.

Κομήτης

Οἱ κομήται κινουῦνται εἰς τὸν οὐρανὸν μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀστέρων καὶ λαμβάνουν τὸ ὄνομα τοῦ ἀστρονόμου, ὃ ὁποῶς τοὺς ἀνεκάλυψε.

Διάττοντες

Διάττοντες

“Ὅλοι ἔχομεν παρατηρήσει εἰς τὸν οὐρανόν, ὅταν εἶναι αἰθρῖος, χωρὶς σελήνην, αἴφνης νὰ πίπτουν ἀστέρες μὲ φωτεινὴν οὐράν καὶ ἀμέσως νὰ εξαφανίζονται. Αὐτοὶ εἶναι οἱ διάττοντες ἀστέρες.

Οἱ διάττοντες εἶναι μικρὰ σκοτεινὰ σώματα, συνήθως ὡσάν κόκκοι ἄμμου, κινούμενοι εἰς τὸ χάος τοῦ οὐρανοῦ.

Πολλὰ ἀπὸ αὐτὰ κατὰ τὴν κίνησίν τ'ων εἰσέρχονται εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς γῆς. Τότε ἀπὸ τὴν τριβὴν ὅσον προχωροῦν εἰς τὴν ἀτμό-

σφαιραν αναφλέγονται, ξεαερώνονται και χάνονται, πριν προφθάσουν να πέσουν εις την γην.

Ἄλλοτε, οἱ διάττοντες εἶναι μεγάλοι και πριν καοῦν τελείως πίπτουν εις την γην με δυνατὸν κρότον. Αὐτοὶ εἶναι οἱ ἀερόλιθοι.

Ἑρωτήσεις

Τί εἶναι λιθόσφαιρα και τί ὑδρόσφαιρα; Τί εἶναι ἀτμόσφαιρα; Πῶς σχηματίζονται τὰ διάφορα εἶδη πετρωμάτων; Τί γνωρίζετε διὰ τὰ ἠφαίστεια; Διὰ τοὺς σεισμοὺς τῆς πατρίδος μας; Εἰς πόσας ὥρας ἡ γῆ γυρίζει περὶ τὸν ἄξονά της; Δεῖξτε εις ἓν μῆλον τοὺς πόλους και τὸν ἰσημερινόν του. Εἰς τὸν τόπον σου ποῖα μέρα τοῦ χρόνου εἶναι θερμότερα και ποῖα περισσότερο ψυχρά; Πότε ἀρχίζει και πότε τελειώνει κάθε ἐποχὴ; Πόσας ἡμέρας ἔχει ὁ χειμὼν; Ποῖα πτηνὰ ἔρχονται τὴν ἄνοιξιν; Διὰ τὸν χειμῶνα εις τὴν πατρίδα μας κάμνει κρύον και τὸ θέρος ζέστην; Τί παιχνίδια παίξετε τὸν χειμῶνα; Τί γνωρίζεις διὰ τὸ ἠφαίστειον τῆς πατρίδος μας; Διὰ τί εἰς τὸν ὀρίζοντα δὲν ἀνατέλλει ὁ ἥλιος πάντοτε ἀπὸ τὸ ἴδιον μέρος; Ποῖαν ὥραν τῆς ἡμέρας τὸ σῶμά μας ρίπτει μεγαλυτέραν σκιάν; Διὰ τί ἡ σελήνη φαίνεται ὡς ἄν πρόσωπον; Διὰ τί δὲν βλέπομεν πάντοτε ὅλον τὸ φωτισμένον μέρος τῆς σελήνης; Διὰ τί οἱ διάττοντες ἀναφλέγονται ὅταν φθάσουν εις τὴν ἀτμόσφαιραν; Νὰ εὑρητε εις λεξικά και εις ἄλλα βιβλία και νὰ κάμετε ἐργασίας διὰ: Τὸ ἡμερολόγιον, διὰ τοὺς ἀστερισμοὺς, τοὺς κομήτας, διὰ τὸν ἥλιον και ὅποιον ἄλλον πλανήτην ἢ ἄλλον ἀστέρα γνωστὸν ἠμπορεῖτε. Νὰ ἀποδείξετε πῶς γίνεται ἡ ἡμέρα και ἡ νύξ με ἓν τόπου ἢ ἓν μῆλον τὸ βράδυ εις τὸ φῶς.

Β'

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

★

Η ΕΥΡΩΠΗ

ΓΕΝΙΚΑ

Ίστορία. Δέν γνωρίζομεν πότε αἱ πρῶται ἀνθρώπιναι φυλαὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Εὐρώπην. Πολλαὶ ἐξ αὐτῶν ἦλθον ἀπὸ τὴν Ἀσίαν μὲ τὰ ποιμινιά των, διαρκῶς μετατοπιζόμεναι εἰς διάφορα λιβάδια, διὰ τὰ εὐρίσκουν τὰ ζῷά των τροφήν.

Αἱ φυλαὶ αὐταὶ πολλάκις ἐπολέμουν μεταξὺ των διὰ τὰ καλύτερα λιβάδια. Διὰ τοῦτο ἐπροτίμων ὡς κατοικίαν τὰ μέρη, τὰ ὅποια περιεκλείοντο ἀπὸ ὑψηλὰ ὄρη καὶ θάλασσαν. Ἐκεῖ ἦσαν ἐξησφαλισμένοι ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις ἄλλων φυλῶν.

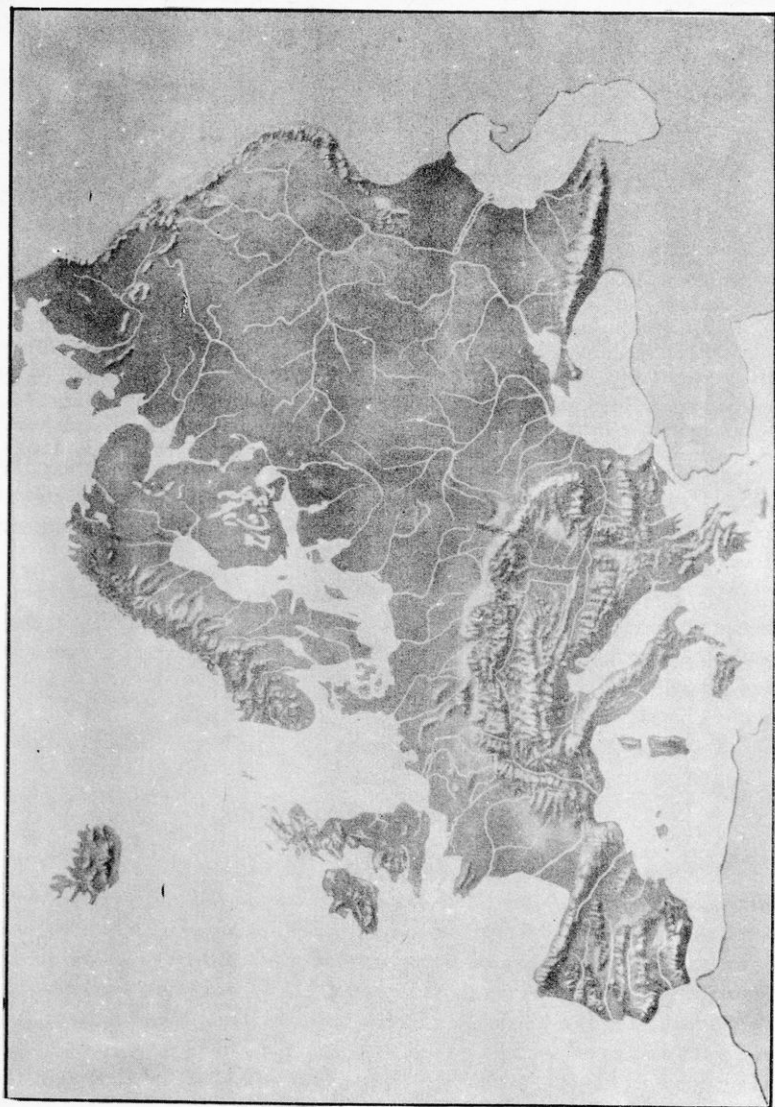
Μετὰ πάροδον πολλῶν ἐτῶν εἰς τὴν Εὐρώπην αἱ φυλαὶ αὐταὶ ἔγιναν ἔθνη καὶ ἔκτισαν ὠραίας πόλεις. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς τὰς ἄλλας ἠπείρους (Ἀμερικὴ, Ἀφρικὴ) οἱ ἰθαγενεῖς κατόκουν ἀκόμη ἐντὸς τῶν καλυθῶν ἢ εἰς κορυφὰς δένδρων. Ὁ ἄγριος Ἐρυθρόδερμος καὶ ὁ μαῦρος ἐθήρευον ἄγρια ζῷα εἰς τὰ ἀπάτητα δάση.

Τοιουτοτρόπως, ἡ Εὐρώπη προώδευσεν ἐνωρίτερον τῶν ἄλλων ἠπειρῶν.

Α'. Φυσικὴ κατάστασις

1. **Θέσις - ὄρια.** Εἰς τὸν χάρτην τῶν ἡμισφαιρίων βλέπομεν ὅτι ἡ Εὐρώπη εὐρίσκειται ὀλόκληρος εἰς τὸ Βόρειον ἡμισφαίριον. Πρὸς ἀντολὰς συνορεύει μὲ τὴν Ἀσίαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν τὴν χωρίζει τὰ Ὄρη Ἀλπία ὄρη καὶ ὁ ποταμὸς Ὄρδάλης καὶ βρέχεται ἀπὸ τὴν Κασπίαν θάλασσαν. Πρὸς βορρᾶν βρέχεται ἀπὸ τὸν Βόρειον Παγωμένον ὠκεανὸν καὶ πρὸς ἀναμὰς ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν. Πρὸς νότον βρέχεται ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, ΝΑ ἀπὸ τὸν Ἑλλησπόντον, τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Ἑξείνον Πόντον καὶ συνορεύει μὲ τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τὴν ὁποίαν τὴν χωρίζει τὸ ὄρος Καύκασος.

Ἔχει ἔκτασιν 10.018.470 τ.χ. τετρ. χιλ.

*Ανάγλυφος χάρτης της Εύρώπης

2. **Μορφή του εδάφους.** Εἰς τὸν ἀνάγλυφον χάρτην παρατηροῦμεν, ὅτι τὸ Νότιον μέρος, τὸ ὁποῖον βρέχεται ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, εἶναι σχεδὸν ὄρεινόν. Εἰς τὸ κέντρον ὑπάρχει μεγάλη πεδιάς ἐκ δυμῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ βορείως συνεχίζεται ἡ ρωσικὴ πεδιάς μετὰ τὴν Σκανδιναυικὴν χερσόνησον. Γενικῶς, διακρίνομεν τρεῖς μεγάλας περιοχάς: Τὴν Νότιον ὄρεινὴν περιοχὴν, τὴν Κεντρικὴν πεδινὴν καὶ τὴν Βόρειον πεδινὴν περιοχὴν.

Α') **Νότιος ὄρεινὴ περιοχὴ.** Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εὐρίσκονται αἱ τρεῖς χερσόνησοι, ἡ Ἰθηρικὴ, ἡ Ἰταλικὴ καὶ ἡ Ἑλληνικὴ καὶ τὰ πέριξ τῶν ὄρεινῶν ὄγκων κράτη. Ὅλα τὰ ὄρη ἐδῶ ἔχουν ἀσβεστολιθικά πετρώματα καὶ διεύθυνσιν ἀπὸ Β.Α. πρὸς Ν.Α.

Ὅρη. Διακρίνομεν τρεῖς μεγάλους ὄρεινους ὄγκους: Τὰ Πυρηναια (3.400 μ.), τὰς Ἀλπεις (Λευκὸν Ὄρος 4.800 μ.) καὶ τὸν Αἴμον (Βαλκάνια). Ἀνατολικῶς ὑψώνεται ὁ Κούκασος (5.500). Τὰ μεγάλα αὐτὰ ὄρη μετὰ τὰς καθιζήσεις των, ἐσημάτισαν διαφόρους κοιλάδας καὶ πεδιάδας, διὰ μέσου τῶν ὁποίων διέρχονται μικροὶ καὶ μεγάλοι ποταμοί.

Αἱ Ἀλπεις μετὰ διεύθυνσιν Ν.Α. σχηματίζουν καὶ ἄλλας ὄροσειράς, καθὼς τὰς Δειναρικὰς Ἀλπεις καὶ ἐν συνεχείᾳ τὰς Ἑλληνικὰς (Πίνδος—Ταύγετος), τὰ ὄρη τῆς Μακεδονίας καὶ τὰ Ἀπέννινα τῆς Ἰταλίας. Διακρίνομεν τὴν ὀγγρικὴν πεδιάδα, ἢ ὁποία περικλείεται ἀπὸ τὰς Ἀλπεις καὶ τὰ Καρπάθια.

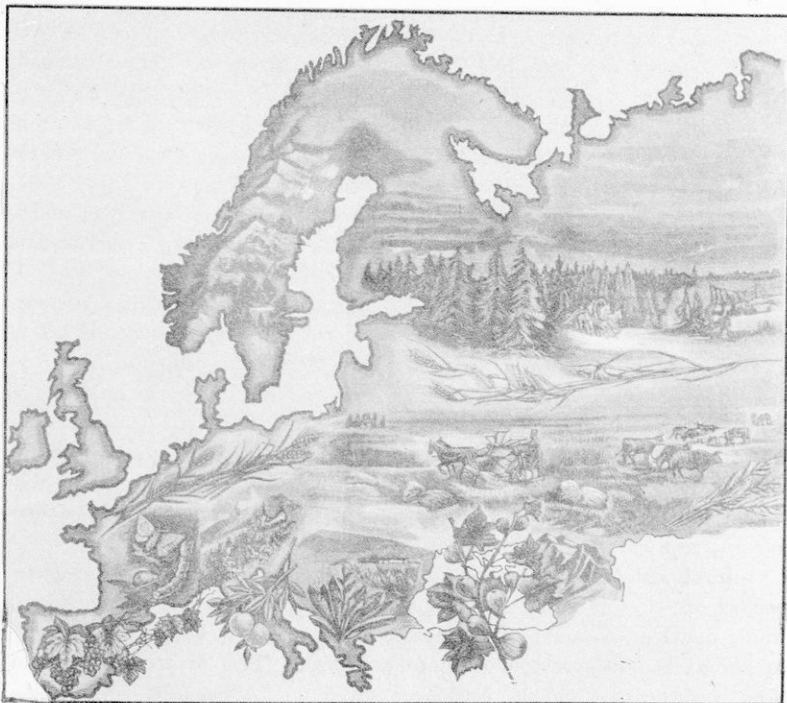
Ποταμοί. Μεταξὺ τῶν Πυρηναιῶν καὶ τῶν Ἀλπεων διακρίνομεν τὴν κοιλάδα τοῦ Ροδανοῦ ποταμοῦ. Ἄλλος ποταμὸς εἶναι ὁ Δούναβις· εἶναι ὁ μεγαλύτερος εἰς τὴν περιοχὴν. Μετὰ τοὺς παραποτάμους ἀρδεύουν τὰς πεδιάδας καὶ τὰς κάμνονν εὐφόρους.

Φυτὰ καὶ ζῶα. Εἰς τὸν χάρτην τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων παρατηροῦμεν ὅτι εἰς τὴν Μεσογειακὴν ζώνην καλλιεργοῦνται καὶ εὐδοκίμοι ἐλαιαί, ἄμπελοι, σιτηρά, καπνός, συκεία, πορτοκαλλέαι, λεμονεαί, ὀπωροφόρα δένδρα καὶ μορφέδενδρα διὰ μεταξοσκώληκας. Ἐδῶ βλέπομεν κατοικίδια ζῶα: ὄρῳβατα, αἰγας, βοῦς, βουβάλους καὶ ἄλλα. Ἄγρια ζῶα μόνον μικρὰ συναντῶμεν (ἀλώπεκας, λύκους καὶ ἄλλα σαρκοφάγα). Μεγάλα δάση δὲν ὑπάρχουν, οὔτε καὶ μεγάλα ἄγρια θηρία.

Κλίμα—βλάστησις. Εἰς τὰ παραθαλάσσια μέρη ὅπου ἐπικρατοῦν θαλάσσια ἄνεμοι, τὸ κλίμα εἶναι μεσογειακὸν μετὰ γλυκὴν χειμῶνα καὶ δροσερὸν θέρος. Ὅσον προχωροῦμεν πρὸς βορρᾶν, τὰ ὑψηλὰ ὄρη ἐμποδίζουν τοὺς θαλασσίους ἀνέμους καὶ ἐπικρατοῦν ἐκ τῆς ξηρᾶς. Ἐδῶ ὁ χειμῶν εἶναι ψυχρὸς καὶ τὸ θέρος θεριμν.

Τὰ δύο ἄκρα, ἡ Ἰβηρικὴ χερσόνησος καὶ ἡ Θρακικὴ εἰς τὸν Βόσπορον ἔχουν διάφορον κλίμα. Εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἐπικρατοῦν Ν.Δ. θαλάσσιοι ἄνεμοι, διὰ τοῦτο αἱ βροχαὶ εἶναι περισσότεραι. Εἰς τὴν Θρακικὴν χερσόνησον συναντῶμεν χειμῶνα ψυχρὸν καὶ θέρος δροσερόν. Βρέχει σχεδὸν ὅλον τὸ ἔτος ἀκανονίστως καὶ ἐπικρατοῦν ἄνεμοι θαλάσσιοι καὶ ἐκ τῆς ξηρᾶς ψυχροί.

Β') Κεντρικὴ ἢ περιούχη. Ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι μία πεδιάς μεγάλη, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τὰ Πυρρηναῖα καὶ προχωρεῖ ἕως τὴν Ρωσίαν. Ἐδῶ εὐρίσκονται μεγάλα καὶ μικρὰ κράτη, ὅπως ἡ Γαλλία, ἡ Γερμα-

Κυριώτερα φυτὰ εἰς τὴν Εὐρώπην

νία, αἱ Κάτω Χῶραι καὶ ἡ Πολωνία. Ἀπέναντι βλέπομεν τὰς δύο μεγάλας νήσους τῆς Ἀγγλίας.

Πρὸς νότον, ἡ πεδιάς κλείεται ἀπὸ μικρότερα ὄρη, τὰ Βόσγια, τὰς Ἀρδένας καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα σχηματίζουν οἱ μεγάλοι ὄρεινοι ὄγκοι τῆς Εὐρώπης.

Μεγάλοι ποταμοὶ καὶ παραπόταμοι ποτίζουν τὰς πεδιάδας καὶ τὰς κοι-

λάδας, ὅπως εἰς τὴν Γαλλίαν ὁ Ρ ἤ ν ο ς, ὅστις πηγάζει ἀπὸ τὰς Ἄλ-
πεις, ὁ Λ ε ἶ γ η ρ ἀπὸ τὰς Σ ε β ἔ ν ν α ς καὶ ὁ Σ η κ ο υ ἄ-
ν α ς, κ.λ.π.

Ἄπὸ τὸν Μ ἔ λ α ν α Δ ρ υ μ ὸ ν καὶ τὰ ὄρη τῆς Ρ η ν α ν ἰ α ς καὶ
τῆς Β ο η μ ἰ α ς καὶ βορείους κλιτύς τῶν Κ α ρ π α θ ἰ ὼ ν πηγάζουν μι-
κρότεροι ποταμοὶ καὶ ἐκβάλλουν εἰς τὴν Γερμανικὴν καὶ τὴν Βαλτικὴν θά-
λασσαν.

Οἱ ποταμοὶ αὐτοὶ εἶναι πολὺ χρήσιμοι. Μὲ τὰ ὕδατά των ἀρδεύουν τὴν
πεδιάδα καὶ τὴν κάμνουν γόνιμον καὶ εὐφορον. Πλὴν τούτου, εἶναι καὶ σπου-
δαῖα μέσα συγκοινωνίας, διότι εἶναι πλωτοὶ καὶ ἐνώνονται μεταξὺ των διὰ
διωρύγων.

Κλίμα—βλάστησις. Ἡ πεδιάς δὲν ἔχει παντοῦ τὸ αὐτὸ κλίμα. Εἰς τὰ
παράλια καὶ πρὸ παντὸς τὰ δυτικὰ ὅπου φθάνει τὸ θερινὸν ρεῖμα τοῦ Μεξι-
κοῦ, τὸ κλίμα εἶναι ὠκεάνειον μὲ ἥπιον χειμῶνα καὶ δροσερὸν θέρος. Αἱ βρο-
χαὶ εἶναι ἄφθονοι. Ὅσον προχωροῦμεν πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς νότον πρὸς
τὰ μεσόγεια τὸ κλίμα μεταβάλλεται εἰς ἠπειρωτικὸν μὲ ψυχρὸν χειμῶνα καὶ
ὀλίγον καὶ θερινὸν θέρος, διότι δὲν φθάνουν οἱ ὕγροι ἄνεμοι οὔτε τὸ θερινὸν
ρεῖμα. Καὶ εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν τὰ δύο ἄκρα, ἡ Ἄγγλία δυτικῶς καὶ ἡ
Πολωνία ἀνατολικῶς ἔχουν διάφορον κλίμα.

Φυτὰ καὶ ζῶα. Ἐδῶ εὐδοκιμοῦν καὶ καλλιεργοῦνται σιτηρά, ἄμπελοι
(Γαλλία), ζαχαρότευτλα, πατάται καὶ ἄλλα κηπουρικά. Οἱ ἄνθρωποι ἀσχο-
λοῦνται περισσότερο εἰς τὴν βιομηχανίαν. Ζῶα συναντῶμεν ἐκτὸς τῶν γνω-
στῶν κατοικιδίων, τὰ ὅποια εἶδομεν εἰς τὴν Νότιον περιοχὴν, καὶ ἄγρια (λύ-
κους, ἀγριοχοίρους, ἐλάφους, ἄρκτους κλπ.).

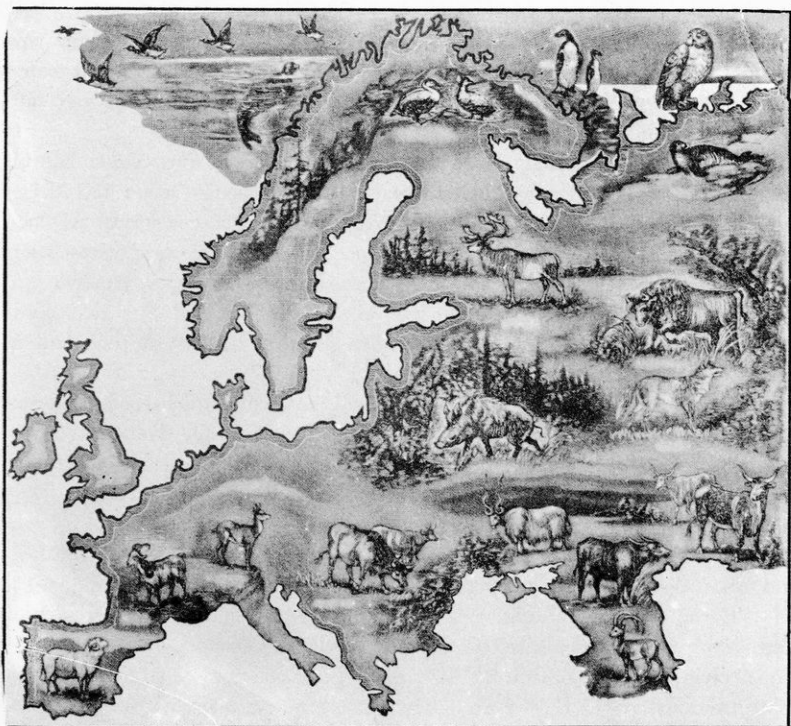
Γ') Β ὄ ρ ε ἰ ο ς π ε ρ ἰ ο χ ῆ. Εἰς αὐτὴν εὐρίσκεται ἡ Οὐκρανία, ἡ Λαπο-
νία καὶ ἡ Σκανδιναβικὴ χερσόνησος μὲ τὴν Φιλανδίαν.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Σκανδιναβικὴν χερσόνησον, ἡ περιοχὴ αὐτὴ εἶναι μία
ἄπεραντος πεδιάς, ἡ ὅποια τελειώνει πρὸς Α. εἰς τὰ Ο ὕ ρ ἄ λ ι α ὄ ρ η. Οἱ πο-
ταμοὶ εἶναι μεγαλύτεροι ἀπὸ τὰ ἄλλα μέρη τῆς Εὐρώπης, διότι καὶ ἡ πεδιάς
εἶναι μεγαλύτερα. Ὁ Β ὀ λ γ α ς, ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης, ἐκβάλ-
λει εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν. Ὁ Δ ὀ ν, ὁ Δ ν ε ἰ σ τ ε ρ ο ς καὶ ἄλλοι ἐκβάλ-
λουν εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον. Οἱ ποταμοὶ αὐτοὶ ἔχουν περισσότερα ὕδατα
κατὰ τὴν ἀνοιξιν καὶ τὸ θέρος ἀπὸ τὰς βροχὰς καὶ τὰς χιόνας παρὰ τὸν χει-
μῶνα.

Κλίμα—βλάστησις. Εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Παγωμένου Ὀκεανοῦ, εἰς
τὰς Πολικὰς χώρας (Λαπωνία), ἡ θερμοκρασία εἶναι χαμηλὴ. Ἡ θάλασσα
τὸν περισσότερο χρόνον εἶναι παγωμένη, καὶ ἡ ξηρὰ χιονισμένη. Μόνον λει-
χῆνες, πάροι καὶ ἄλλα φυτὰ εὐδοκιμοῦν, καθὼς καὶ ὠριμαμένα ζῶα, ἄρ-
κτοι λευκαί, φῶκαι καὶ ἐν εἶδος πτηνῶν, οἱ π ι γ κ ο υ ἶ τ ο ι.

Εἰς τὴν Β. περιοχὴν ἐπικρατοῦν ἐκ τῆς ξηρᾶς ἄνεμοι καὶ τὸ κλίμα εἶναι ἠπειρωτικὸν μὲ πολὺ ψυχρὸν χειμῶνα καὶ βραχὺ καὶ θερμὸν θέρος. Οἱ ὕγροι καὶ θερμοὶ ἄνεμοι δὲν φθάνουν εἰς ὅλην τὴν ἀπέραντον Ρωσικὴν πεδιάδα, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ δυτικὰ παράλια τῆς Σκανδιναβικῆς χερσονήσου. Βορειοανατολικῶς, ἐπικρατοῦν ἄνεμοι πολὺ ψυχροὶ τὸν χειμῶνα καὶ θερμοὶ τὸ θέρος.

Φυτὰ καὶ ζῶα. Εἰς τὸν χάρτην παρατηροῦμεν ὅτι εἰς τὴν κεντρικὴν Ρω-

Κυριώτερα ζῶα εἰς τὴν Εὐρώπην

σίαν καὶ τὰ νότια τῆς Σκανδιναβικῆς χερσονήσου εὐδοκιοῦν μεγάλα δάση ἀπὸ κωνοφόρα δένδρα (πεύκα, ἔλατα, δοῦς κλπ.). Ζῶα κατοικίδια εἶναι ὁ τάρανδος, οἱ βόες, οἱ χοῖροι καὶ ἄλλα. Εἰς τὰ δάση ζοῦν διάφορα ἄγρια ζῶα ὅπως καὶ εἰς τὴν κεντρικὴν περιοχὴν (λύκοι, χοῖροι, αἰγαγροὶ, ἀλώπεκες, ἄρτσιοι κλπ.).

Οἱ ἄνθρωποι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν ἄλιεῖαν καὶ ἄλλας βιομηχανικὰς ἐργασίας.

3. **Θάλασσα-Χερσόνησοι-Νῆσοι.** Ἡ Εὐρώπη θρέγεται πρὸς Α. ἀπὸ τὴν Μ α Ὑ ρ η ν θάλασαν (Εὐξεινος Πόντος) καὶ πρὸς Ν. ἀπὸ τὴν Μ ε σ σ ό γ ε ι ο ν θάλασαν. Πρὸς Δ. ἀπὸ τὴν Β ό ρ ε ι ο ν καὶ τὴν Β α λ τ ι κ ῆ ν θάλασαν καὶ πρὸς Β. ἀπὸ τὴν Λ ε υ κ ῆ ν θάλασσαν, τὴν ὁποίαν σχηματίζει ὁ Ἀτλαντικός Ὠκεανός.

Πολλὰ θάλασσα εἰσχωροῦν βαθῶς εἰς τὴν ξηρὰν καὶ σχηματίζουν χερσονήσους καὶ κόλπους μεγάλους. Αἱ θάλασσα καὶ οἱ κόλποι κάμνουν τὸ κλίμα πέριξ γλυκὺ καὶ βροχῶδες πολὺ εἰς τὴν συγκοινωνίαν.

α) **Ἡ Μαύρη Θάλασσα.** Δικαίως λέγεται Μαύρη, διότι μὲ τὴν πολλὴν οὐμίχλην ποῦ ἔχει καὶ τὰς τρικυμίας, εἶναι ἐπικίνδυνος εἰς τὰ πλοῖα. Διὰ τοῦτο λέγεται καὶ Εὐξεινος Πόντος. Δὲν εἶναι πολὺ ἄλιμυρά, διότι ἐκβάλλουν μεγάλοι ποταμοὶ μὲ ἄφθονα ὕδατα. Πλησίον τῆς Κριμαϊκῆς χερσονήσου σχηματίζει τὴν Ἀξοφικὴν θάλασσαν ὁμοίαν μὲ λίμνην.

β) **Ὁ Βόσπορος** καὶ ὁ **Ἑλλήσποντος** εἶναι δύο στενά, ἀπ' ὅπου διέρχονται τὰ ρεύματα ἀπὸ τὴν Μαύρην θάλασσαν πρὸς τὴν Μεσόγειον. Εἶναι σπουδαῖα δίοδοι, ὅπου ἀλιεύονται πολλοὶ ἰχθύς, προπαντὸς σκόμβροι. Οἱ σκόμβροι περνοῦν ἀπὸ τὰ στενά δύο φορὰς τὸ ἔτος, τὴν ἄνοιξιν καὶ τὸ φθινόπωρον. Τὴν ἄνοιξιν ἀναβαίνουν ἀπὸ τὴν Μεσόγειον πρὸς τὴν Μαύρην θάλασσαν διότι ἔχει εὐρίσκουν, εἰς τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν, ἄφθονον τροφήν ἀπὸ τὰς πλημμύρας. Τὸ φθινόπωρον πάλιν καταβαίνουν πρὸς τὴν Μεσόγειον πρὶν λείψῃ ἡ τροφή. Οἱ ἄλιεῖς γνωρίζουν τὰς σύρτις, παρακολουθοῦν τὰ ταξίδια αὐτά, καὶ ἀλιεῦν ἀφθόνους σκόμβρους. Τὴν ἄνοιξιν εἶναι ἀδύνατοι καὶ τοὺς κάμνουν τσίρους, ἐνῶ τὸ φθινόπωρον εἶναι παχεῖς καὶ τοὺς παστῶνουν (σκομβρία).

γ) **Ἡ Μεσόγειος θάλασσα.** Ἡ Μεσόγειος εἶναι σπουδαία θάλασσα τῆς Εὐρώπης. Εἰς αὐτὴν ἀπλώνονται δύο μεγάλα χερσόνησοι, ἡ Ἰταλικὴ καὶ ἡ Ἑλληνικὴ (Βαλκανικὴ).

Ὡραῖαι νῆσοι ὅπως ἡ Σαρδηνία, ἡ Κορσικὴ, ἡ Σικελία καθὼς καὶ αἱ Ἑλληνικαὶ νῆσοι, τὰ Ἐπτάνησα, τὰ Δωδεκάνησα, αἱ Κυκλάδες, ἡ Κρήτη, ἡ Κύπρος καὶ ἄλλαι ἀπλώνονται εἰς τὰ γαλανὰ ὕδατά της.

Ἡ Μεσόγειος σχηματίζει πέριξ τῆς Ἰταλίας τὸ Τυρρηνικὸν καὶ Ἀδριατικὸν πέλαγος καὶ πέριξ τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου τὸ Αἰγαῖον καὶ τὸ Ἰόνιον.

Ἀπὸ τὸ στενὸν τοῦ Γιβραλτὰρ συγκοινωνεῖ μὲ τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ ἀπὸ τὴν διώρυγα τοῦ Σουέξ μετὰ τὴν Ερυθρὰν Θάλασσαν. Ἀκριβῶς διὰ τοῦτο εἶναι σπουδαῖον μέσον συγκοινωνίας ἡ Μεσόγειος.

Ἡ Μεσόγειος εἶναι ἄλιμυρά, διότι ἡ ἐξάτμισις τὴν ὁποίαν ὑφίσταται

είναι μεγάλη και τὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν οἱ ὅποιοι ἐκβάλλουν εἰς αὐτὴν ὀλίγα. Ἔχει ἀφθόνους ἰχθύς μικροὺς και μεγάλους και πολλοὺς σπόγγους και κοράλλια.

Ὁ Ἀτλαντικὸς ὠκεανὸς σχηματίζει πρὸς Δ. τῆς Εὐρώπης τὴν Βόρειον θάλασσαν, τὴν Βαλτικὴν και τὴν Λευκὴν θάλασσαν. Ἐδῶ συναντῶμεν μεγάλας νήσους, τὴν Μ. Βρεταννίαν, τὴν Ἰρλανδίαν και τὴν Ἰσλανδίαν.

Ἡ Βόρειος θάλασσα. Ἡ θάλασσα αὐτὴ εὐρίσκεται μεταξὺ τῆς Σκωτίας, τῆς Ἀγγλίας, τῆς χερσονήσου τῆς Ἰουτλάνδης (Δανία) και τῆς Σκανδιναβικῆς χερσονήσου. Δὲν εἶναι πολὺ βαθεῖα και ἔχει πρὸς Νότον τὸ στενὸν τῆς Μάγχης. Εἶναι ἀληθῆς πλοῦτος τῶν πέριξ χωρῶν με τοὺς ἀφθόνους ἰχθύς, προπαντὸς τὰς ρέγγας και τοὺς βακαλόους. Ὁρισμένην ἐποχὴν στόλοι ὀλόκληροι ἀπὸ ψαροπούλες ἐξέρχονται πρὸς Ἀλιεῖαν. Ἀγγλοὶ, Δανοὶ και Νορβηγοὶ ἀλιεῖς τὰς ἡμέρας αὐτὰς εἶναι χαρούμενοι.

ε) **Ἡ Βαλτικὴ θάλασσα.** Ἡ θάλασσα αὐτὴ ἀπὸ τοὺς πορθμῶς Σκαγερδάκην και Κατεγάκην ἐνάσνεται με τὴν Βόρειον. Πρὸς Α. σχηματίζει δύο κόλπους μικροὺς, τὸν Βοθνικὸν και τὸν Φινλανδικόν. Δὲν εἶναι βαθεῖα οὔτε ἀλυγρά, δι' αὐτὸ τὸν χεμῶνα εἶναι παγωμένη. Εἶναι φημισμένη διὰ τὸ ἤλεκτρον (χερμιπάρι) τὸ ὅποιον εὐρίσκεται εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς.

στ) **Ἡ Λευκὴ θάλασσα.** Αὐτὴ εἶναι ἕνας κόλπος εἰς τὸν Β. Παγωμένον ὠκεανόν. Τοὺς περισσοτέρους μῆνας τοῦ ἔτους εἶναι παγωμένη. Τοὺς 4 μῆνας ποὺ εἶναι παγωμένη, τὰ πλοῖα προσεγγίζουσι εἰς τὸν Ἀρχάγγελον, τὸν μόνον ἀξιόλογον Ρωσικὸν λιμένα τῆς παγωμένης αὐτῆς ξηρᾶς τοῦ Βορᾶ.

Β'. Οἰκονομικὴ ἐξέτασις

Προϊόντα - Οἰκονομικὴ ζωὴ. Οἱ κάτριοι τῆς Εὐρώπης ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν βιομηχανίαν, τὸ ἐμπόριον, τὰ γράμματα και τὰς Ἐπιστήμας.

Οἱ δύο κλάδοι, ἡ γεωργία και ἡ κτηνοτροφία, εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμέναι εἰς τὴν Νότιον Εὐρώπην και τὴν Ρωσίαν.

Ὁ βιομηχανικὸς κλάδος ἔχει τεραστίαν ἀνάπτυξιν εἰς τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην και τὴν Σκανδιναβικὴν χερσονήσον. Ἐδῶ ὑπάρχουσι πολλοὶ πρῶται ὕλαι διὰ τὰ ἐργαστήσια, καθὼς και ἄνθρακες διὰ τὴν κινήτηριον δύναμιν. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ὕλικον τοῦτο φέρουσι και ἀκατέργαστον ὕλικον ἀπὸ τὰς ἀποικίας και τὰς ἄλλας ἡπείρους. Διὰ τοῦτο εἰς τὴν περιοχὴν συναντῶμεν μεγάλας βιομηχανικὰς πόλεις και πυκνωτατοκημένους περιοχὰς.

Οί ἔμποροι πωλοῦν τὰ βιομηχανικά προϊόντα εἰς τὰ κράτη τῆς Εὐρώπης καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἡπείρους, ἧ φέρουν ἀποικιακά τρόφιμα καὶ ἄλλα εἶδη διὰ τοὺς Εὐρωπαίους.

Γ'. Πολιτικὴ ἐξέτασις

1. **Πληθυσμὸς - κάτοικοι.** Ἡ Εὐρώπη ἔχει πληθυσμὸν 451.564.000 κατοίκων. Εἶναι ἡ πλέον πυκνοκατοικημένη Ἡπειρος. Οἱ λαοὶ τῆς κατοικοῦν εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν. Ἔρημος δὲν ὑπάρχει. Περισσότεροι εὐρίσκονται εἰς τὰ βιομηχανικά μέρη πρὸς δυσμάς. Ἀνατολικώτερον, αἱ ἐκτάσεις τῆς Β. Ρωσίας εἶναι ἀραιότερον κατοικημένα.

2. **Συγκοινωνία.** Εἰς τὰς πεδιάδας καὶ τὰς μεγάλας κοιλάδας, ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι κατάλληλον, διαστανθώνεται πυκνὸν δίκτυον σιδηροδρόμων. Εἰς τὰς διώρυγας καὶ τοὺς πλωτοὺς ποταμοὺς πολλὰ ποταμόπλοια πλέουν. Καὶ εἰς τὰ ὄρενά μέρη τῆς Κεντρικῆς καὶ Νοτίου Εὐρώπης ὑπάρχουν ἀρκετοὶ σιδηρόδρομοι. Ὁ Δούναβις εἶναι ὁ μεγαλύτερος πλωτὸς ποταμὸς ἐδῶ. Οἱ κόλποι καὶ αἱ θάλασσαι εὐκολύνουν πολὺ τὴν θαλασσίαν συγκοινωνίαν. Μεγάλα καὶ μικρὰ πλοῖα ἐκκινοῦν ἀπὸ ὅλους τοὺς λιμένας καὶ ἀψηφῶντες τὰς τρικυμίας τῶν θαλασσῶν καὶ τῶν ὠκεανῶν μεταφέρουν διάφορα ἀγαθὰ. Ἡ Μεσόγειος θάλασσα μὲ τὴν διώρυγα τοῦ Σουέξ εἶναι ὁ σπουδαιότερος θαλάσσιος δρόμος πρὸς ἀνατολάς. Ἐπίσης καὶ ὁ Ἀτλαντικὸς ὠκεανὸς πρὸς δυσμάς.

3. **Φυσικὴ διαίρεσις.** Ἀναλόγως τῆς θέσεως ὅπου εὐρίσκεται ἕκαστον κράτος καὶ τὴν κλιματολογικὴν κατάστασιν τοῦ τόπου, διακρίνομεν εἰς τὴν Εὐρώπην 4 μεγάλας περιοχάς.

α) Τὴν Νότιον Εὐρώπην, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τὴν Ἑλληνικὴν (ἢ Βαλκανικὴν) χερσόνησον (Ἑλλάδα, Ἀλβανίαν, Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν, Νοτιοσλαβίαν καὶ Βουλγαρίαν), τὴν Ἰταλίαν, τὸν Ἅγιον Μαρίνον, τὴν Ἰσπανίαν, τὴν Πορτογαλίαν καὶ τὴν Ἀνδόρραν.

β) Τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, ὅπου περιλαμβάνονται τὰ κράτη: Γαλλία, Μονακό, Βέλγιον, Ὀλλανδία, Δανία, Μ. Βρεταννία καὶ Ἰρλανδία.

γ) Τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, ὅπου περιλαμβάνονται ἡ Ἑλβετία, ἡ Τσεχοσλοβακία, ἡ Οὐγγαρία, ἡ Ρουμανία καὶ ἡ Πολωνία, καί:

δ) Τὴν Βορειοανατολικὴν Εὐρώπην, ὅπου περιλαμβάνονται ἡ Σουηδία, ἡ Νορβηγία, ἡ Ἰσλανδία, ἡ Φινλανδία καὶ τὸ Εὐρωπαϊκὸν Σοβιετικὸν κράτος (ἡ Ρωσία, ἡ Οὐκρανία, ἡ Λευκορωσία, ἡ Ἔσθονία, ἡ Λεττονία καὶ ἡ Λιθουανία).

Ἐκ τῶν κρατῶν εἶναι: Βασίλεια 6 — Δημοκρατίαι 10 — Λαὶ καὶ Δημοκρατίαι (πλὴν τῶν Ρωσικῶν) 12 — Δουκᾶτα 2 —

Πριγκιπάτα 1 και τὸ Κογκορδᾶτον τοῦ Φράγκο 1 (Ἰσπανία).

4. **Λαοὶ - Θρησκείαι.** Αἱ διάφοροι φυλαὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς διαφόρους ἐποχὰς καὶ ὀνομάζονται Ἰνδοευρωπαϊοὶ.

Πρῶτοι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν Ἰταλίαν καὶ ἄλλοῦ οἱ Ἑλληνολατῖνοι, κατόπιν οἱ Κέλται εἰς τὴν Γερμανίαν, Ἀγγλίαν, Σουηδίαν κλπ.

Κατόπιν ἦλθον οἱ Σλάβοι εἰς τὴν Ρωσίαν καὶ τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην, οἱ Οὐννοὶ καὶ οἱ Βούλγαροι. Τελευταῖοι ἐγκατεστάθησαν οἱ Τοῦρκοι.

Κυριώτερα θρησκεία εἶναι ἡ χριστιανικὴ (ἡ ὀρθόδοξος, ἡ καθολικὴ καὶ τῶν διαμαρτυρομένων). Ὀλίγοι εἶναι Ἰσραηλίται καὶ Μωαμεθανοί.

Ἐρωτήσεις - Ἐργασίαι

Εἰς ποῖον γεωγραφικὸν μῆκος καὶ πλάτος εὐρίσκεται ἡ Εὐρώπη; Διὰ τί ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη ἔχει περισσοτέρας βροχὰς; Διὰ τί ἡ Εὐρώπη δὲν ἔχει μεγάλην κτηνοτροφίαν; Διὰ τί δὲν ἔχει μεγάλα ἄγρια θηρία; Ἰχθυογράφησε τὸν τάρανδον καὶ ἄλλα ζῷα τῆς Β. Ζώνης. Ποία φυτὰ καὶ ζῷα εὐδοκίμοι ἐν εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς Εὐρώπης; Πῶς θὰ ἦτο ἡ Εὐρώπη χωρὶς τὸ θερινὸν ρεῖμα τοῦ Ὁκεανοῦ; Διὰ τί τὸ θερινὸν ρεῖμα δὲν φθάνει εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Εὐρώπης; Ποῖοι ποταμοὶ ἐκβάλλουν εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν; Μὲ ποίας ἡπείρους συνορεύει ἡ Εὐρώπη; Εἰς ποῖον μέρος εἶναι πεδιάδες; Ποία εἶναι τὰ ὑψηλότερα ὄρη; Ποῖον εἶναι τὸ βορειότερον καὶ ποῖον τὸ νοτιώτερον ἀκρωτήριον; Ποία ἡ βορειότερα καὶ ποία ἡ νοτιώτερα χώρα τῆς Εὐρώπης;

Τί γνωρίζετε ἀπὸ τὴν ἱστορίαν διὰ τὸν Ἑλλησποντον; Διὰ τί ἡ Μαύρη θάλασσα λέγεται Μαύρη ἢ Εὐΐεινος Πόντος; Νὰ κάμειτε χαρτογραφίαν τῆς Εὐρώπης μὲ ἀνάγλυφα τὰ ὄρη ἀπὸ πλαστίνην.

Νὰ εἴπητε εἰς λεξικά διὰ τὸ ὀνομάσθαι Εὐρώπη. Νὰ κάμειτε ἐργασίας διὰ τὸν Βεζούβιον, διὰ τὸν Δούναβιν, τὰς Ἄλπεις, τὸν Ρῆνον καὶ δι' ὅτι ἄλλο σχετικὸν ἤμπορεῖτε.

Α'. ΝΟΤΙΟΣ ΕΥΡΩΠΗ

Ἡ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ (ἢ Βαλκανικὴ)

Θέσις. Ἡ Ἑλληνικὴ χερσόνησος λέγεται καὶ Βαλκανικὴ ἀπὸ τὸ ὄρος Βαλκάνια, εὐρίσκεται εἰς τὸ νοτιώτερον μέρος τῆς Εὐρώπης καὶ περιλαμβάνει 5 κράτη: τὴν Ἑλλάδα, τὴν Ἀλβανίαν, τὴν Γιουγκοσλαβίαν, τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν καὶ τὴν Βουλγαρίαν.

Ἐδαφος. Τὸ νοτιοδυτικὸν μέρος τῆς χερσονήσου εἶναι ὄρεινόν. Ἐδῶ

αί ἄλλεις σχηματίζουν πολλές ὀροσειράς μὲ διάφορον ὄνομα εἰς ἐκάστην χώραν. Δειναρικαί, Ἰλλυρικαί, Πίνδος κλπ. μὲ διεύθυνσιν ἀπὸ Β πρὸς ΝΑ. Εὐφοροὶ κοιλάδες καὶ πεδιάδες σχηματίζονται μεταξὺ τῶν Μακεδονικῶν ὄρεων καὶ ἀπατολικῶς πάλωνεται ἡ Θρακικὴ πεδιάς.

Παράλια. Καὶ ἀπὸ τὰς τρεῖς πλευρὰς ἡ Ἑλληνικὴ χερσόνησος βρέχεται ἀπὸ θάλασσαν. Τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος, τὸ Ἰόνιον δυτικῶς, ἡ Μεσόγειος νοτίως καὶ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος μὲ τὸν Ἑλλήσποντον, τὴν Προποντίδα καὶ τὴν Μαύρην Θάλασσαν ἀνατολικῶς, σχηματίζουν πολλοὺς μικροὺς κόλπους. Ὀρειαῖς νήσους συναντῶμεν εἰς τὸ Ἰόνιον, τὸ Αἰγαῖον καὶ τὴν Προποντίδα.

1. ΕΛΛΑΣ

1. Θέσις - Σύνορα

Ἡ πατρίς μας εὐρίσκεται εἰς τὸ νοτιώτερον μέρος τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου, ἢ ὅποια λέγεται καὶ Βαλκανικῇ. Συνορεύει πρὸς Ἀνατολὰς μὲ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν καὶ βρέχεται ἀπὸ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Πρὸς Ν. βρέχεται ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, πρὸς Δ. ἀπὸ τὸ Ἰόνιον πέλαγος καὶ πρὸς Β. συνορεύει μὲ τὴν Ἀλβανίαν, τὴν Γιουγκοσλαβίαν καὶ τὴν Βουλγαρίαν.

Ἐκτὰ σὶν ἔχει 131.944 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα.

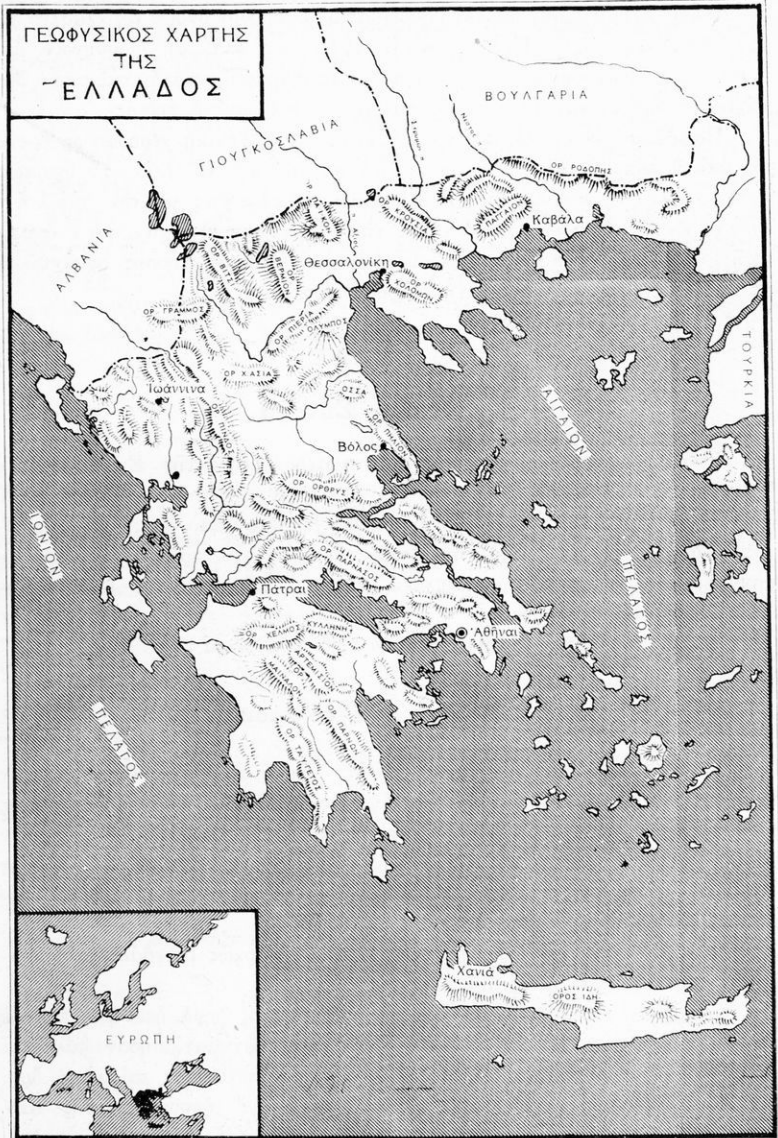
2. Μορφή τοῦ ἐδάφους

Ὅπως εἶδομεν κατ' ἀρχάς, ἡ γῆ ἦτο μία σφαῖρα πυρίνη καὶ μὲ τὴν πάροδον ἑκατομμυρίων ἐτῶν βραδέως ἐψύχθη καὶ ἐσχηματίσθη ὁ ἐξωτερικὸς στερεὸς φλοιός, ἢ λιθόσφαιρα. Ἡ στερεὰ αὐτὴ ἐπιφάνεια δὲν ἔμεινεν ἡ ἰδίᾳ. Ὅσον ἐψύχето ἡ γῆ, τόσον τὸ ἔδαφος ἐπάθαινε καθιζήσεις. Ἀπὸ τὴν μεταβολὴν αὐτὴν τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ἐσχηματίσθησαν τὰ ὄρη, αἱ θάλασσαι, αἱ πεδιάδες, αἱ λίμναι κλπ.

Τὸ αὐτὸ ἔγινε καὶ εἰς τὴν πατρίδα μας. Διαρκῶς μετεβάλλετο ἡ ἐπιφάνεια ἀπὸ τὰς καθιζήσεις ποὺ ἐγίνοντο.

Ἐπῆρξεν ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἑλληνικὴ ξηρὰ ἦτο ἠνωμένη μὲ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Ἀλλὰ ἀπὸ τὰς καθιζήσεις, ἐσχηματίσθησαν θάλασσαι καὶ κόλποι, ἐχωρίσθησαν αἱ νῆσοι καὶ διεχωρίσθησαν μεγάλα καὶ μικρὰ ὄρη.

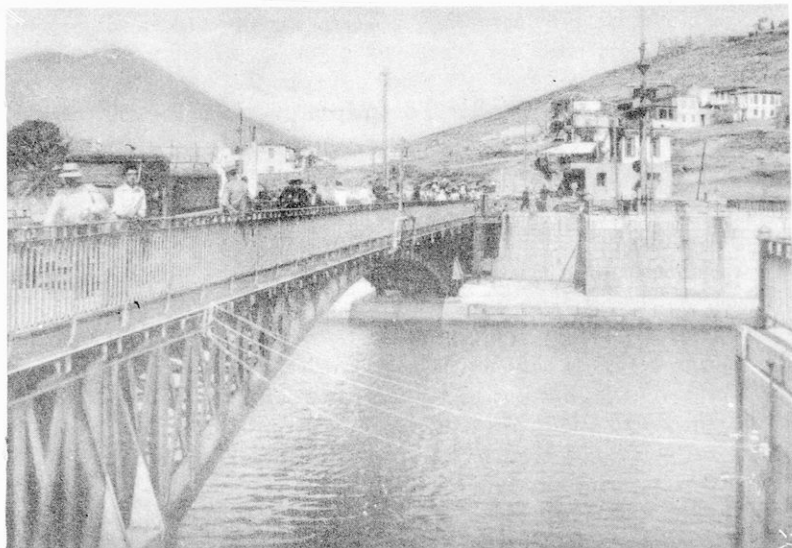
Τοιοῦτοτρόπως ἐσχηματίσθη ἐν συνεχείᾳ τῶν ὀροσειρῶν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ἡ Πίνδος, μὲ διεύθυνσιν ἀπὸ Β. πρὸς ΝΑ. καὶ ἡ ὅποια φθάνει ἕως τὸ ἀκρωτήριον Ταίναρον καὶ ἕως τὰς νή-

Γεωφυσικός χάρτης της Ελλάδος

σους ακόμη. Μὲ διεύθυνσιν πρὸς ἀνατολὰς ἐσχηματίσθησαν χαμηλότεραι ὄροσειραί, τὰ Χάσια, τὰ Καμβοῦνια, ἡ Ὦθρυς, ἡ Οἶτη καὶ τὰ Μακεδονικὰ ὄρη. Ἐχωρίσθη ἡ Πελοπόννησος καὶ ἐσχηματίσθησαν διάφοροι πεδιάδες καὶ κοιλάδες (Λαμίας—Θηβῶν—Ἀττικῆς—Θεσσαλονίκης κλπ.).

Ἄπὸ τὴν μορφήν τὴν ὁποίαν ἔλαβε τὸ ἔδαφος τῆς πατρίδος μας ἠμποροῦμεν νὰ διακρίνωμεν 8 φυσικὰς περιοχάς: τὴν Θράκην, τὴν Μακε-

Ἡ Χαλκίς

δονίαν, τὴν Θεσσαλίαν, τὴν Ἠπειρον, τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, τὴν Πελοπόννησον, τὰς νήσους τοῦ Ἰονίου Πελάγους καὶ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου μὲ τὰ Δωδεκάνησα καὶ τὴν Κρήτην.

Οἱ ποταμοὶ ἀκολουθοῦν τὴν κλίσιν τοῦ ἔδαφους. Διὰ τοῦτο εἰς τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα διέρχονται διὰ μέσου κοιλάδων, μὲ διεύθυνσιν ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον, καὶ εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θράκην ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον. Ἐχουν ὀλίγα ὕδατα, διότι αἱ ὄροσειραὶ τοὺς ἐμποδίζουν καὶ δὲν διασχίζουν μακρινὰς ἀποστάσεις οὔτε μεγάλας πεδιάδας. Ἐτὸς τούτου, εἰς τὴν πατρίδα μας δὲν ἔχομεν πολλὰς θροχάς.

Νὰ εὔρητε εἰς τὸν χάρτην τὰ ὄρη, τοὺς ποταμούς, τὰς πεδιάδας καὶ τὰς λίμνας τῆς πατρίδος μας.

Ἄκτογραφία. Αἱ ἀκταὶ τῆς πατρός μας δὲν εἶναι εὐθύγραμμοι. Ἄλλοῦ ἢ θάλασσα εἰσχωρεῖ εἰς τὴν ξηρὰν καὶ σχηματίζονται ὠραῖοι κόλποι, ἄλλοῦ πάλιν ἢ ξηρὰ εἰσχωρεῖ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ σχηματίζονται πολλοὶ χειρσόνησοι καὶ ἀκρωτήρια. Τὰ ὄρη καταλήγουν ἄλλοῦ ἀποτόμως εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἄλλοῦ σχηματίζουν χαμηλοὺς λόφους ἢ μικρὰς πεδιάδας, ὅπως εἰς τὴν Πελοπόννησον.

Νὰ εὔρητε εἰς τὸν χάρτην τοὺς κόλπους, τὰς χειρσονήσους καὶ τὰς νήσους τῆς πατρίδος μας.

3. Τὸ κλίμα

Εἰς ὅσας περιοχὰς τῆς χώρας μας φθάνουν οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι καθὼς εἰς τὰς νήσους, ὁ χειμὼν εἶναι ἥπιος καὶ τὸ θέρος δροσερόν. Βορειότερον, ὅπου δὲν φθάνουν οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι καὶ ἐπικρατοῦν οἱ τῆς ξηρᾶς, τὸ κλίμα εἶναι ἠπειρωτικὸν μὲ ψυχρὸν χειμῶνα καὶ ξηρὸν καὶ θερμὸν θέρος. Ὅσον προχωροῦμεν πρὸς βορρᾶν εἰς τὰ μεσόγεια γίνεται περισσότερον ἠπειρωτικόν.

Εἰς τὴν πατρίδα μας βρέχει συχνὰ ἀπὸ τὸν Νοέμβριον ἕως τὸν Μάρτιον. Τὴν βροχὴν φέρουν οἱ νοτιοδυτικοὶ ὑγροὶ ἄνεμοι, οἱ ὅποιοι διέρχονται πρῶτον ἐκ τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος. Διὰ τοῦτο ἐκεῖ βρέχει περισσότερον ἀπὸ τὴν ἀνατολικὴν καὶ τὸ κλίμα εἶναι ἠπιώτερον. Αἱ βροχαὶ εἶναι ἡ αἰτία ἕνεκα τῆς ὀπίας καὶ ὅς ποταμοὶ εἶναι μεγαλύτεροι καὶ ἡ βλάστησις ἀφθονωτέρα εἰς τὴν δυτικὴν περιοχὴν τῆς πατρίδος μας.

Πολλὰς φορὰς τὸ θέρος ἰδὲν βρέχει καθόλου. Ὀλιγώτερον βρέχει εἰς τὴν λεκάνην τῆς Ἀττικῆς. Εἶναι φημισμένος ὁ ὠραῖος καὶ γαλανὸς οὐρανὸς τῆς πατρίδος μας, πρὸ παντὸς τῆς Ἀττικῆς, ὅπου πολὺ ὀλίγων διαρκεῖ ἢ συννεφιά καὶ ἀμέσως ἀνατέλλει ὁ λαμπρὸς ἥλιος.

Οἱ Ἑθροπαῖοι θαυμάζουν τὸ ὠραῖον κλίμα καὶ χαίρονται τὸν γαλανόν μας οὐρανόν, ὅταν μᾶς ἐπισκέπτονται ἀπὸ τὰς ὑγρὰς καὶ ὀμιχλώδεις χώρας των

3. Ποῖα πλεονεκτήματα ἔχει ἀπὸ τὸ κλίμα, τὸ ἔδαφος καὶ τὴν θέσιν τῆς ἡ πατρίδος μας

Ὁ γαλανὸς οὐρανός, τὰ ὠραῖα ἀκρογιάλια, αἱ νησοὶ μας καὶ τὸ γλυκὺ καὶ ἥπιον κλίμα τῆς πατρίδος μας, τὸ ὅποιον ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ἐποχὴν δὲν μετεβλήθη, κάμνουν τὸν Ἕλληνα χαροῦμένον καὶ ἕξ υ π ν ο ν.

Ἡ χώρα μας δὲν ἔχει μεγάλας πεδιάδας καὶ ἄφθονον καὶ εὐκόλον παραγωγὴν, δι' αὐτὸ οἱ Ἕλληνες, διὰ τὰ ἀνταποκρίνονται εἰς τὴν ζωὴν των, εἶναι ἐργατικοὶ καὶ ἐφευρετικοί.

Ἐξ ἄλλου, τὰ ὕψηλά καὶ δύσβατα ὄρη ἠμποδίζουν ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν τὴν συγκοινωνίαν διὰ τῆς ξηρᾶς. Διὰ τοῦτο οἱ πρόγονοί μας ἐπροτίμησαν τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ναυτικὴν ζωὴν καὶ ἐδημιούργησαν εἰς τὰ παράλια μεγάλας πόλεις. Ἐκεῖ εἶχον καὶ μεγαλυτέραν ἀσφάλειαν ἀπὸ τὰς ἐχθρικὰς ἐπιθέσεις ἐκ τῆς ξηρᾶς.

Οἱ Ἕλληνες, ὡς ναυτικοί, ἐταξίδευσον εὐκόλως εἰς διαφόρους μακρυνὰς χώρας, διὰ τὰ προμηθεύονται σιτηρὰ καὶ ἄλλα τρόφιμα. Ἦλθον εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ πολλοὺς ἀρχαίους λαοὺς τῆς ἀνατολῆς. Τοιουτοτρόπως ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀνεδείχθησαν καὶ ἐδημιούργησαν μέγαν πολιτισμὸν εἰς τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας, αἱ ὁποῖαι καὶ σήμερον ἀκόμη θαυμάζονται ἀπὸ ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης ἦσαν πρωτόγονοι.

Ἡ πατρίς μας εὐρίσκεται εἰς τὸ Ν.Α. ἄκρον τῆς Εὐρώπης καὶ ἔχει σπουδαίαν θέσιν εἰς τὴν Μεσόγειον. Εἶναι πέρασμα καὶ σταθμὸς τῶν πλοίων, τὰ ὁποῖα πλέουν ἀπὸ τὴν Μαύρην Θάλασσαν πρὸς τὴν δυτικὴν Μεσόγειον.

Νοτιοανατολικῶς τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ Αἴγυπτος, μία ἀπὸ τὰς πλουσιωτέρας χώρας τῆς Ἀφρικῆς καὶ ἡ Διὼρυξ τοῦ Σουεξ εἶναι ὁ θαλάσσιος δρόμος ἀπὸ τὴν Εὐρώπην, τὰς Ἰνδίας καὶ τὰς ἄλλας τροπικὰς χώρας.

Ἡ Νοτιοανατολικὴ Μεσόγειος καὶ ἡ πατρίς μας εἶναι τὸ σταυροδρόμιον, ὅπου διέρχονται ὅλα τὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα κáμνουν τὴν συγκοινωνίαν ἀπὸ τὴν Εὐρώπην εἰς τὴν Ἀνατολήν.

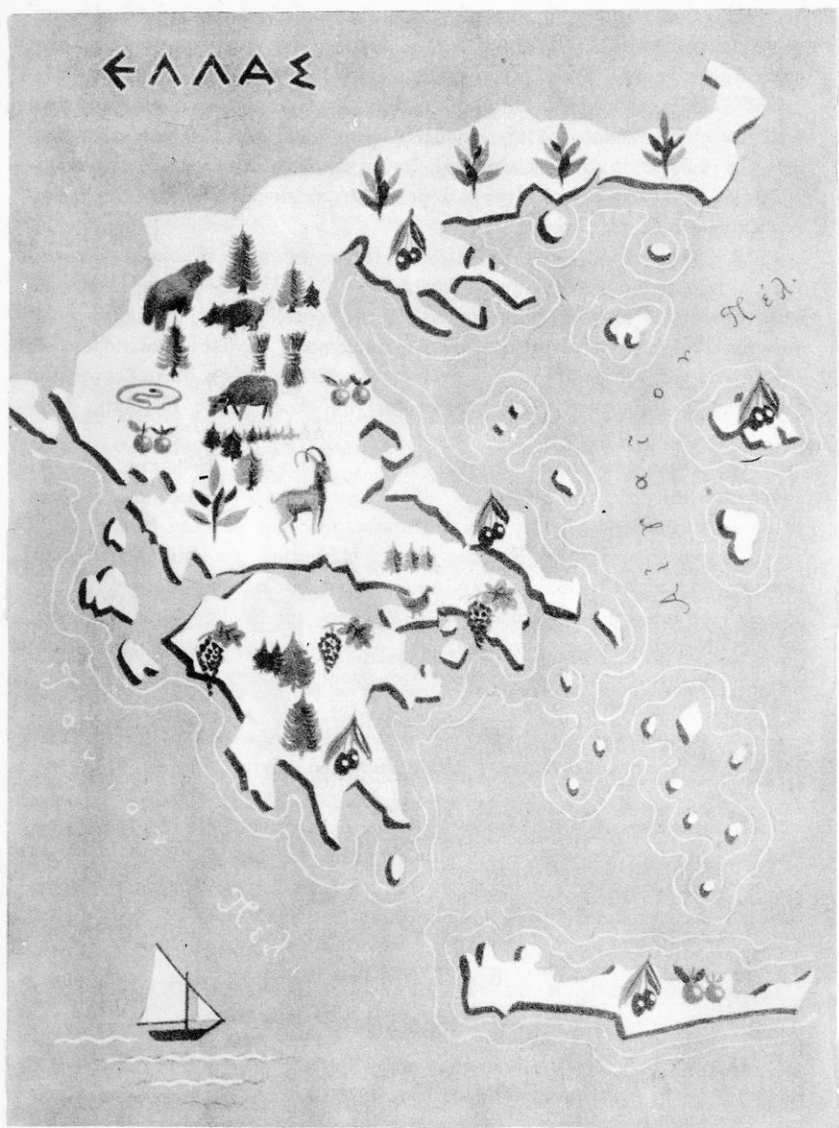
Διὰ τοῦτο ὁ λιμὴν τοῦ Πειραιῶς καὶ πολλοὶ ἄλλοι λιμένες μας ἀνεπτύχθησαν συντόμως καὶ ἔγιναν σπουδαῖα ἐμπορικὰ κέντρα ἀπὸ τὰ ὀλίγα τῆς Μεσογείου.

Ἐκτὸς τούτου, ἡ θέσις, ὅπου εὐρίσκεται ἡ πατρίς μας εἰς τὴν Μεσόγειον, ἔχει καὶ μεγάλην στρατηγικὴν σημασίαν. Μία ἰσχυρὰ Ἑλλάς ἠμπορεῖ νὰ κυριαρχῇ τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ ἀέρος καὶ νὰ ἐμποδίξῃ οἰανδήποτε συγκοινωνίαν καὶ κίνησιν ἐμπορικὴν ἢ πολεμικὴν εἰς τὴν Μεσόγειον.

5. Προϊόντα

1. Γεωργία

Ἡ χώρα μας δὲν ἔχει μεγάλας καὶ εὐφόρους πεδιάδας. Καλλιεργεῖται τὸ τέταρτον τῆς ἐπιφανείας τῆς. Ὡστόσο τὰ 55% τῶν Ἑλλήνων εἶναι γεωργοί. Τὸ κλίμα ἐκάστης περιοχῆς εἶναι διάφορον, διὰ τοῦτο καὶ τὰ προϊόντα κατὰ περιοχὰς εἶναι διάφορα.

Ζώα και φυτά της 'Ελλάδος

Τὰ σιτηρά. Τὰ σιτηρά εὐδοκιμοῦν εἰς τὰς πεδιάδας καὶ εἰς ἠπειρωτικὸν κλίμα (Μακεδονία — Θεσσαλία — Θράκη — Βοιωτία κλπ.). Τὰ σιτηρά καὶ τὰ ὄσπρια, τὰ ὅποια παράγονται εἰς τὴν πατρίδα μας, ἀρκοῦν διὰ τὰς ἀνάγκας ὄλου τοῦ πληθυσμοῦ. Εἶναι ἡ 18 χώρα εἰς τὴν παραγωγῶν αἴτου.

Εἰς τὴν Μακεδονίαν, τὴν Θράκην καὶ τὴν Ἠπειρον ὑπάρχουν μεγάλαι ἐκτάσεις μὲ ἔλη ἀνθυγιεινὰ καὶ βλαβερά, ὅπου τὸ κράτος προσπαθεῖ νὰ τὰ ἀποξηράνη. Τὰ ἑκατομμύρια αὐτὰ στρέμματα συντόμως θὰ δοθοῦν εἰς τοὺς

Παγκόσμιος παραγωγή καπνοῦ (1952)

γεωργούς μας καὶ ὄχι μόνον θὰ αὐξήσουν τὴν παραγωγὴν μας, ἀλλὰ θὰ ἀπαλλάξουν τὸν τόπον καὶ ἀπὸ τὴν ἐλονοσίαν.

Ὁ καπνός. Εἰς τὴν Θράκην, τὸ Ἀγρίνιον, τὴν Λαμίαν καὶ εἰς ἄλλας περιοχὰς τὸ ἔδαφος εἶναι κατάλληλον διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ καπνοῦ. Ὁ καπνός μετὰ τὰ σιτηρά φέρει μέγαν εἰσόδημα εἰς τὴν πατρίδα μας. Ἡ Ἑλλὰς εἶναι ἡ πρώτη χώρα τῆς Εὐρώπης εἰς τὸν καπνὸν καὶ 9 εἰς τὴν διεθνή παραγωγὴν. Παράγει ἀρκετὸν καὶ ἐκλεκτόν. Ἀπὸ τὸ πλεόνασμα μεγάλας ποσότητας πωλεῖ εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Ἡ ἐλαία. Εἰς τὰ παράλια καὶ τὰς νήσους μας, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι θαλάσσιον καλλιεργοῦνται αἱ ἐλαῖαι. Ἡ πατρίς μας εἶναι ἡ τρίτη χώρα τοῦ κόσμου εἰς τὴν ἐλαιοπαραγωγὴν. Τὸ ἔλαιον καὶ αἱ ἐλαῖαι ἀποτελοῦν μέγαν πλούτον (Ἰσπανία — Ἰταλία — Ἑλλάς).

Αἱ ἄμπελοι. Μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν παραγωγὴν μας ἔχει ἡ καλλιέργεια τῆς σταφίδος, τῆς κορ'ι ν θ ι α κ ῆ ς καὶ τῆς σ ο υ λ τ α ν ῖ ν α ς. Ἐδῶ παράγεται ἡ καλύτερα μαύρη καὶ ξανθὴ σταφίς, ἡ ὅποια πωλεῖται εἰς τὰς ξένας ἀγορὰς (Ἀγγλία, Γερμανία, Ἀμερικὴ) καὶ φέρει ἀρκετὸν πλούτον εἰς τὴν πατρίδα μας. Ὁ οἶνος καὶ αἱ σταφυλαὶ μας πωλοῦνται εἰς τὰς ξένας ἀγορὰς μὲ καλὰς τιμὰς. Ἡ πατρίς μας εἶναι ἡ 12η χώρα τοῦ κόσμου εἰς τὴν παραγωγὴν σταφυλῶν καὶ σταφίδος.

Τὰ βιομηχανικά φυτά. Εἰς τὴν Λεβάδειαν, τὴν Λακωνίαν, τὴν Θράκην, τὴν Θεσσαλονίκην, τὰς Σέρρας καὶ εἰς ἄλλας περιοχὰς καλλιεργεῖται ὁ βάμβαξ. Τὰ τελευταῖα ἔτη παράγεται ἄφθονος καὶ ἐξαιρετικὸς βάμβαξ, ὥστε περισσεύει καὶ πωλοῦνται καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἐπίσης εἰς τὴν Πελοπόννησον τὴν Θράκην, τὴν Θεσσαλίαν, τὴν Μακεδονίαν καὶ εἰς τὴν Κρήτην καλ-

Ἐπιτομή σταφίδος

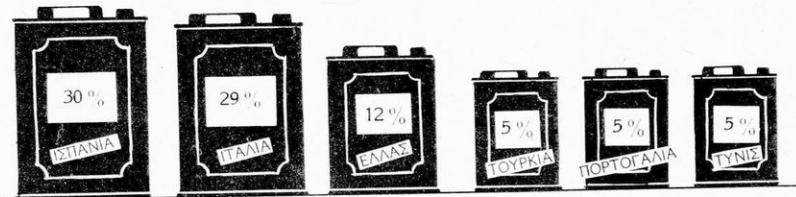
λιεργεῖται ἢ μωρῆα ἀπὸ τὰ φύλλα τῆς ὁποίας τρέφεται ὁ μεταξοσκώληξ. Εἰς τὴν πατρίδα μας γίνεται ἡ καλύτερα μέταξα καὶ εἶναι ἡ τρίτη χώρα τῆς Εὐρώπης, εἰς τὴν σηροτροφίαν, μετὰ τὴν Ρωσίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν.

Εἰς διαφόρους περιοχὰς τῆς χώρας καὶ τὰς νήσους παράγονται ξηροὶ καρποί, σῦκα, ἀμύγδαλα, καρύδια, κάστανα, σουσάμιον, πορτοκάλια καὶ λεμόνια. Πολλὰ ἐξ αὐτῶν πωλοῦνται εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

2. Ἡ κτηνοτροφία

Μεγάλας καὶ ἀπεράντους πεδιάδας καὶ λιβάδια μὲ ἄφθονον χόρτον δὲν ἔχομεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ Αἰτωλοακαρνανία, ἡ Θεσσαλία, ἡ Μακεδονία καὶ ἡ Θράκη καὶ αἱ ἄλλαι ὄρειναι περιοχαὶ εἶναι κατάλληλοι διὰ κτηνοτροφίαν. Ἐκεῖ βόσκουν κατ' ἀγέλας πρόβατα, αἴγες, χοῖροι, βούβαλοι κλπ. Ἀλλὰ καὶ

ἐκεῖ εἰς τὰς κοιλάδας καὶ εἰς τὰ λειβάδια μόνον τὸν χειμῶνα καὶ τὴν ἄνοι-
 ξιν εὐρίσκουν χόρτον τὰ ποίμνια· τὸ θέρος ἀνέρχονται εἰς τὰ ὄρη. Ἀπὸ τὴν
 κτηνοτροφίαν λαμβάνομεν τὸν τυρόν, τὸ γάλα, τὸ βούτυρον, ἔξια, δέσματα
 καὶ μεγάλα γεωργικὰ καὶ μεταφορικὰ ζῶα, ἵππους, ἡμιόνους καὶ βοῦς. Πάντο-
 τε δὲν ἔφθανον τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα τῆς πατρίδος μας καὶ ἠγοράζομεν
 ἐκ τοῦ ἔξωτερικοῦ. Τώρα, μετὰ τὸν πόλεμον, τὰ κτηνοτροφικὰ εἶδη ἐμειώθη-

Παγκόσμιος παραγωγή ελαίου

σαν. Ὡστόσο, δύναται ἡ κτηνοτροφία μας νὰ ἀυξηθῇ εἰς μέγαν βαθμόν,
 ἀρκεῖ ἕκαστος γεωργὸς εἰς τὰ χωρία μας νὰ τρέφῃ εἰς τὴν οἰκίαν του διά-
 φορα ζῶα (οἰκόσιτα), κατὰ προτίμησιν πρόβατα, ἀγελάδας, κουνέλια κλπ.

Μετὰ τὸν πόλεμον ἔχομεν πολὺ καλὴν κτηνοτροφίαν καθὼς καὶ μελι-
 σοκομίαν.

3. Ἡ ἄλιεῖα

Ἡ πατρίς μας βρέχεται ἀπὸ τρία μέρη ὑπὸ θαλάσσης καὶ οἱ ἄλιεις μας
 εἶναι πολὺ ἐπιτήδευοι εἰς τὸ εἶδος των. Ἐν τούτοις, δὲν ἔχει ἀρκετοὺς ἰχθῦς
 καὶ ἀναγκάζεται νὰ ἀγοράσῃ ἀπὸ τὸ ἔξωτερικὸν παστοὺς καὶ νοπούς ἀκόμη
 ἰχθῦς.

Πρέπει νὰ δοθῇ μεγαλυτέρα προσοχὴ εἰς τὴν ἰχθυοπαραγωγὴν τοῦ τό-
 που, καὶ οἱ ἄλιεις μας νὰ προμηθευθοῦν νέα ἐργαλεῖα ἄλιεας, τὰ ὁποῖα με-
 ταχειρίζονται τώρα εἰς τὰ πολιτισμένα κράτη. Εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνουιν πολλὰ
 καὶ συστηματικὰ ἰχθυοτροφεῖα καὶ νὰ σταματήσῃ ἡ ἄλιεῖα μὲ δυναμίτιδα,
 ἡ ὁποία καταστρέφει μεγάλους καὶ μικροὺς ἰχθῦς.

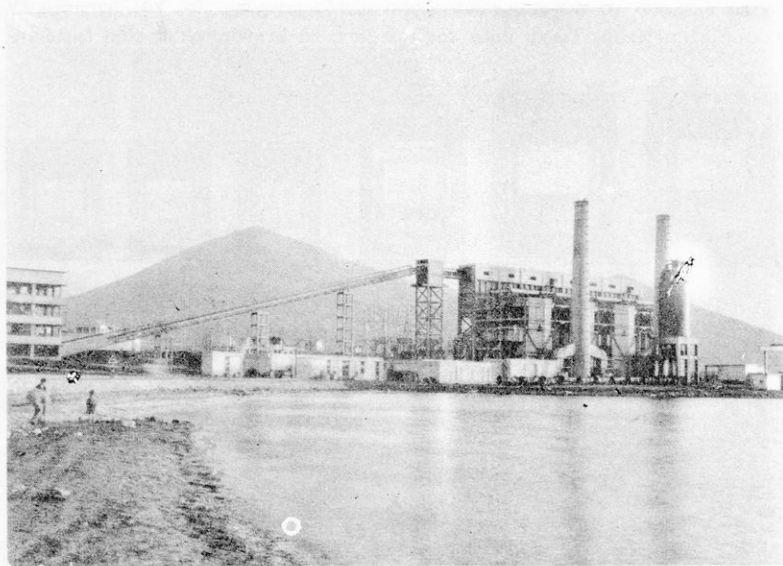
Ἀρκετὸν πλοῦτον φέρει εἰς τὴν χώραν μας καὶ ἡ σπογγαλιεῖα.

4. Ἡ δασοκομία

Αἱ ὄρειναι περιοχαὶ τῆς Ἠπείρου, τῆς Μακεδονίας, τῆς Θράκης, τῆς
 Στερεᾶς καὶ τῆς Πελοποννήσου, ἔχουν ἀρκετὰ δάση ἀπὸ δξυάς, δρυς, ἔλατα
 καὶ πεῦκα. Εἰς τὴν πατρίδα μας τὰ δάση εἶναι Ἐθνικὰ, Κοινοτικὰ

καὶ Μοναστηριακὰ. Τὰ δασικὰ προϊόντα μας εἶναι ξυλοκάρβουνα, κανσόξυλα, μικρὰ ποσότης ξυλείας καὶ ρητίνη.

Ἡ ξυλεία ὅμως τὴν ὁποίαν χρειαζόμεθα δὲν εἶναι ἀρκετὴ, δι' αὐτὸ ἀγοράζομεν ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸν (Σουηδίαν — Ρουμανίαν — Καναδῶν) μεγά-

Ἀτμοηλεκτρικὸν ἐργοστάσιον Ἀλιβερίου

λας ποσότητος. Ἡ πατρίς μας ἔχει τὰ ὀλιγώτερα δάση. Ὅλοι πρέπει νὰ ἀγαπῶμεν τὰ δάση, νὰ τὰ προστατεύομεν καὶ νὰ φροντίσομεν νὰ ἀυξηθῶν.

5. Ὀρυκτὰ

Ἡ πατρίς μας δὲν ἔχει ἀφθονα καὶ πολύτιμα ὀρυκτὰ, ὅπως ἄλλαι χῶραι. Εἰς μικρὰς ποσότητας ἐξάγεται: μολυβδος καὶ χαλκὸς (Λαύριον), χρώμιον (Φάρσαλα), λευκόλιθος καὶ λιγνίτης (Εὔβοια, Ὠρωπόν, Σέρρας καὶ ἄλλοῦ).

Ἐπίσης ἐξάγονται λευκὰ μάρμαρα ἐκ τῆς Πεντέλης, μυλόπετραι ἐκ τῆς Μήλου, αμύρις ἐκ τῆς Νάξου καὶ γύψος εἰς τὸ Αἰτωλικὸν καὶ τὴν Κρήτην. Εἰς τὴν περιφέρειαν Ἐλευσίνος καὶ Μεγάρων καὶ τοῦ Παρνασσοῦ ἐξάγεται ὁ βωξίτης, ὀρυκτὸν μεγάλης ἀξίας. Ἀπὸ αὐτὸ γίνεται τὸ ἄλου-

Ἵδρoηλεκτρικὸν ἐργοστάσιον Λάδωνος

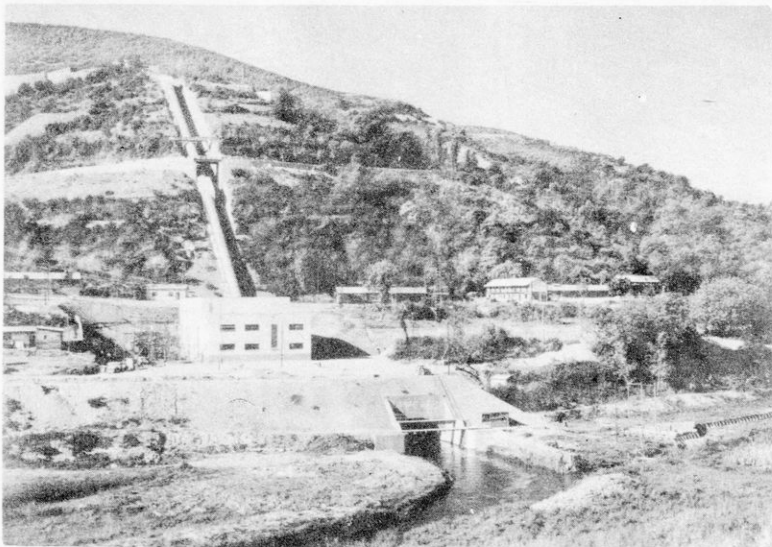
μίνιον. Εἰς τὸ νεοῖδρυνθέν, εἰς τὸ Δίστομον Λεβαδειάς, ἐργοστάσιον γίνεται ἡ κατεργασία τοῦ βωξίτου. Παράγεται ἀρίστης ποιότητος ἄλουμίνιον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀρκετὸν ἐξάγεται εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἡ πατρίς μας εἶναι ἡ 9η χώρα μεταξὺ τῶν Ἑθνῶν εἰς τὸν βωξίτην.

6. Ἡ βιομηχανία

Κυριώτεροι πόλεις τῆς Ἑλλάδος, ὅπου εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ βιομηχανία εἶναι : αἱ Ἀθήναι, ὁ Πειραιεὺς, ἡ Θεσσαλονίκη, αἱ Πά-

τραί, ὁ Βόλος, ἡ Νάουσα, αἱ Καλάμαι καὶ ἄλλαι. Ἡ βιομηχανία διὰ τὴν ἀναπτυχθῆ ἔχει ἀνάγκην ἀνθρακος διὰ τὴν κίνησιν καὶ πρώτων ὑλών. Ἡμεῖς δυστυχῶς ἀνθρακα ἀγοράζομεν ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν, καθὼς καὶ τὰς περισσότερας πρώτας ὕλας. Δι' ὀλίγας βιομηχανίας ἔχει πρώτας ὕλας ἡ χώρα μας· τοιαῦται εἶναι: ἡ καπνοβιομηχανία, ἡ βαμβακουργία, ἡ μεταξουργία, ἡ ταπητουργία καὶ ἡ ἐλαιουργία.

Ἔχομεν ἐπίσης πρώτας ὕλας διὰ τὴν οἴνοπνευματοποιταν, τὴν ἐλαιουρ-

Ἵδροηλεκτρικὸν ἐργοστάσιον Ἄγρας

γίαν, τὴν ζαχαροποιταν, τὴν ἀλευροβιομηχανίαν καὶ κατασκευάζομεν κονσέρβας ἀπὸ λαχανικὰ καὶ ὀπωρικὰ τῆς χώρας μας.

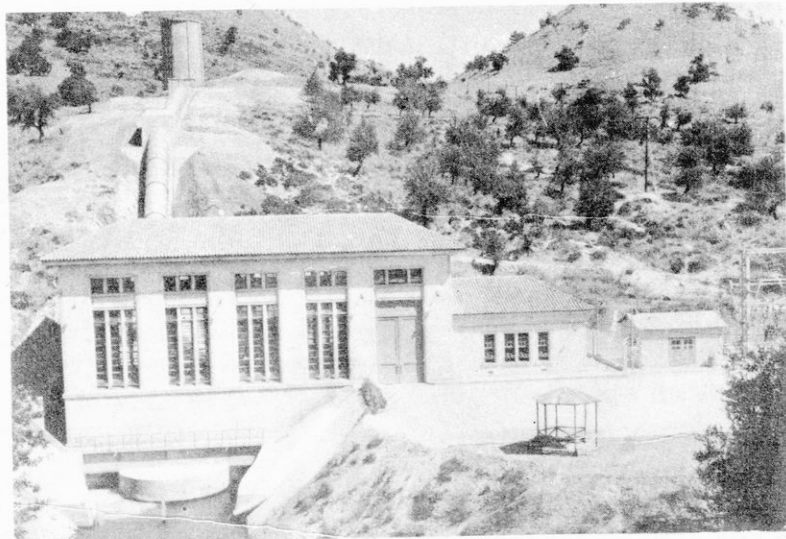
Πολλὰ ἐργοστάσια κατασκευάζουν γεωργικὰ ἐργαλεῖα, καρφοβελόνας κλπ. καὶ ἄλλα ἀσχολοῦνται μὲ τὴν βυρσοδεψίαν.

Εἰς καλὴν ἀνάπτυξιν εὐρίσκειται καὶ ἡ χημικὴ βιομηχανία μας (λινέλαιον, σάπωνες, χημικὰ λιπάσματα, θαλικὰ καὶ ἄλλα).

Ἔργα ἐξηλεκτρισμοῦ. Τὰ τελευταῖα ἔτη καταβάλλεται μεγάλη προσπάθεια διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν τελειοποίησιν τῆς βιομηχανίας εἰς τὴν πατρίδα μας. Ἡ προσοχὴ τοῦ Κράτους ἐστράφη εἰς τὴν εὐθηνότεραν κίνησιν τῶν ἐργοστασίων δι' ἐγγωρίον καυσίμου ὕλης, διὰ τὴν μὴ κοστίζον πολὺ τὰ προϊόντα τῆς βιομηχανίας μας.

Συμφέρουσα καύσιμος ύλη είναι ὁ λιγνίτης μας, ὅστις ἐξάγεται εἰς διάφορα μέρη τῆς πατρίδος μας καθὼς καὶ ὁ ἠλεκτρισμός, ὅταν παράγεται ἀπὸ ὕδατοπτώσεις καὶ δὲν κοστίζει.

Τοιαῦτα ὑδροηλεκτρικὰ ἐργοστάσια ὑπάρχουν εἰς πολλὰς περιοχὰς τῆς χώρας μας καὶ ἐξυπηρετοῦν διαφόρους τοπικὰς ἀνάγκας, ὅπως εἰς τὴν Νά-

Ὑδροηλεκτρικὸν ἐργοστάσιον Λούρου

ουσαν, τὴν Ἐδεσσαν, τὴν Λευαδιάν, τὴν Βέροιαν, τὴν Ὀρεστιάδα, τὸν Γλαῦκον, τὸν Γοργοπόταμον καὶ ἄλλοῦ.

Μεταπολεμικῶς ἤρχισε νὰ ἐφαρμόζεται ὁλόκληρον σχέδιον μὲ ἔργα ἐξηλεκτρισμοῦ. Δι' αὐτὸ ἰδρύθησαν εἰς διάφορα μέρη τῆς πατρίδος μας μεγάλα ἐργοστάσια κινούμενα μὲ ὕδατοπτώσεις, τὰ ὁποῖα παράγουν ἠλεκτρισμὸν ἀρκετὸν νὰ ἐξυπηρετήσῃ ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Τεράστιον κεντρικὸν δίκτυον διασχίζει τὰ ὄρη καὶ τὰς πεδιάδας καὶ μεταφέρει ἀπὸ τὰ ἐργοστάσια αὐτὰ τὸν ἠλεκτρισμὸν εἰς πολλὰς πόλεις καὶ Κοινότητας τῆς χώρας μας. Ἐκεῖ χρησιμοποιεῖται διὰ φωτισμὸν, διὰ θέρμανσιν, διὰ κίνησιν ἐργοστασίων κλπ.

Τοιαῦτα ἐργοστάσια κατεσκευάσθησαν: Εἰς τὸν Λοῦρον ποταμὸν τῆς Ἠλείου, ὅπου κινεῖται μὲ τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ. Εἰς τὸ Ἄλιβέριον

τῆς Χαλκίδος, τὸ ὁποῖον κινεῖται μὲ λιγνίτην πρὸς ἐξάγεται εἰς τὴν ἰδίαν περιοχὴν. Εἰς τὸν Λάδωνα ποταμὸν τῆς Πελοποννήσου εἶναι ἔτοιμον καὶ κινεῖται μὲ τὰ ὕδατα τοῦ Λάδωνος. Καὶ εἰς τὸν Ἄγραν τῆς Ἐδέσσης εἶναι ἐπίσης ἔτοιμον καὶ λειτουργεῖ μὲ τὰ ἀφθονα ὕδατα τοῦ Βόδα κλπ.

7. Ἐμπόριον

Κάθε τόπος δὲν παράγει ὅλα τὰ εἶδη, τὰ ὁποῖα χρειάζονται διὰ τὰ ζήσουν οἱ ἄνθρωποι, ἐκεῖ ὅπου κατοικοῦν. Εἰς ἄλλας πάλιν περιοχὰς δὲν ἐξοδεύονται εἰς τὸν τόπον τῶν ὅλα τὰ εἶδη, ὅσα παράγονται. Διὰ τοῦτο ἀναγκάζονται οἱ ἄνθρωποι νὰ ἀγοράζουν ἀπὸ ἄλλα μέρη ὅσα τοὺς λείπουν καὶ νὰ πωλοῦν ἄλλοῦ ὅσα τοὺς περισσεύουν, νὰ ἀνταλλάσσουν δηλαδὴ τὰ προϊόντα τῶν. Τοιοῦτοτρόπως ἐδημιουργήθη τὸ ἐμπόριον.

Αἱ ἀγοραπωλησῖαι, ἀπὸ τόπου εἰς τόπον τοῦ ἐσωτερικοῦ μιᾶς χώρας, ἀποτελοῦν τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον, ἐνῶ αἱ ἀγοραπωλησῖαι ὅσαι γίνονται μὲ ξένας χώρας ἀποτελοῦν τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον.

Ἡ πατρίς μας ἀγοράζει ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν, ἄνθρακας, πετρέλαιον, μηχανάς, σφίγχα κλπ. καὶ πωλεῖ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν καπνόν, σταφίδα, ἔλαιον, μεταλλεύματα, ξηρους καρποὺς καὶ ἄλλα.

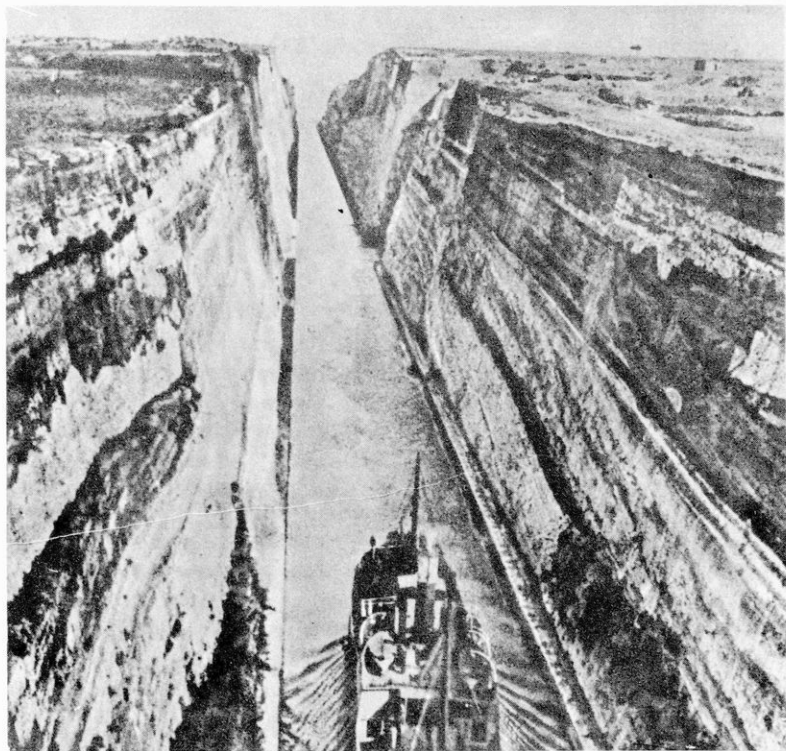
8. Ἡ ναυτιλία

Ἡ πατρίς μας προπολεμικῶς εἶχε πολλὰ ἱστιοφόρα, ἀλλὰ καὶ ἀτιμόπλοια. Τώρα εἶναι ἡ ἔκτη ναυτικὴ χώρα μεταξὺ τῶν κρατῶν τοῦ κόσμου, παρ' ὅλας τὰς καταστροφὰς τοῦ πολέμου, αἱ ὁποῖαι ἠλάττωσαν αἰσθητῶς τὰ πλοῖά μας. Δι' αὐτῶν ἐνεργεῖται ἡ μεταφορὰ τῶν ἐμπορευμάτων εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐμπόριον μὲ τὸ ἐξωτερικόν. Τὰ ἐμπορικὰ μας πλοῖα ταξιδεύουν καὶ ἀναζητοῦν ἐργασίαν εἰς ὅλους τοὺς λιμένας τοῦ κόσμου καὶ εἰς τὰς θαλάσσας καὶ μεταφέρουν ἐπιβάτας καὶ ἐμπορεύματα. Κυριώτεροι λιμένες ὅπου τὰ φορηγὰ μας ταξιδεύουν εἶναι τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, τοῦ Καναδά, τῶν Ἰνδιῶν, τῆς Αὐστραλίας, τοῦ Εὐξείνου Πόντου κλπ.

Οἱ τολμηροὶ ναυτικοὶ μας ἀπὸ τὰ ταξίδια, πρὸς κέρμουν εἰς τοὺς διάφορους λιμένας τοῦ ἔξωτερικοῦ, κερδίζουν ἀρκετὰ χρήματα. Πολλὰ ἀπὸ τὰ κέρδη αὐτὰ τὰ ἀποστέλλουν εἰς τοὺς οἰκείους τῶν εἰς τὴν πατρίδα μας. Τοιοῦτοτρόπως ἡ ναυτιλία βοηθεῖ πολὺ τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς χώρας μας καὶ θεωρεῖται ἐθνικὸς πλοῦτος.

9. Ἡ συγκοινωνία

Ἡ Ἑλλάς εἶναι χώρα ὀρεινή, δι' αὐτὸ ἡ συγκοινωνία διὰ σιδηροδρόμων καὶ αὐτοκινήτων εἶναι περιορισμένη. Ἐν τούτοις, τὴν ἔλλειψιν τῆς πυκνῆς συγκοινωνίας εἰς τὴν ξηρὰν ἀναπληρῶνει ἡ συγκοινωνία διὰ θαλάσσης. Ἡ Ἑλλάς ἡ ὁποία βρέγεται ἀπὸ τρία μέρη διὰ θαλάσσης ἔχει πυ-

Ἡ διώρυξ τῆς Κορίνθου ἀπὸ ἀεροπλάνου

κνήν συγκοινωνίαν μὲ πλοῖα καὶ ἱστιοφόρα. Ἡ διώρυξ τῆς Κορίνθου πολὺ διευκολύνει καὶ συντομεύει τὴν θαλασσίαν συγκοινωνίαν μας.

Κυριώτεροι σιδηρόδρομοι εἶναι οἱ ἑξῆς :

1) **Οἱ Σιδηρόδρομοι Ἀττικῆς.** α) Ἡλεκτρικὸς Πειραιῶς — Ἀθηνῶν — Κηφισίας. β) Ἀθηνῶν — Λαυρίου.

2) **Οι σιδηρόδρομοι:** Πειραιῶς—'Αθηνῶν—Πελοποννήσου (ΣΠΑΠ) καὶ ὁ ὀδοντωτὸς Διακοφτοῦ — Καλαβρύτων.

3) **Οἱ Σιδηρόδρομοι Ἑλληνικοῦ Κράτους (ΣΕΚ):** α) Πειραιῶς—'Αθηνῶν — Θεσσαλονίκης — Γιουγκοσλαβίας — Κεντρικῆς Ἑυρώπης, β) Ἀνατολικοὶ σιδηρόδρομοι: Θεσσαλονίκης—'Αλεξανδρουπόλεως — Κωνσταντινουπόλεως.

4) **Οἱ Σιδηρόδρομοι τῆς Βορειοδυτικῆς Ἑλλάδος (ΣΒΔΕ):** Κρουναίου — 'Αγρινίου καὶ Μεσολογγίου — Κατοχῆς.

5) **Οἱ Θεσσαλικοὶ σιδηρόδρομοι:** Βόλου — Λαρίσης καὶ Βόλου — Καλαμπάκας.

Πολλοὶ αὐτοκινητόδρομοι διασχίζουν τὰς πεδιάδας, τὰς κοιλάδας, τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία τῆς πατρίδος μας. Λεωφορεῖα μεταφέρουν ἐπιβάτας καὶ ἐμπορεύματα ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν εἰς τὰς ἐπαρχίας. Ἄλλα κáμνουν τὴν συγκοινωνίαν ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας εἰς τὴν πρωτεύουσαν καὶ μεταφέρουν ἐπιβάτας καὶ τὰ φορητὰ διάφορα προϊόντα. Ἡ Κεντρικὴ Μακεδονία, ἡ Θράκη, ἡ Πελοπόννησος καὶ μερικαὶ νῆσοι ἔχουν τὴν καλύτεραν συγκοινωνίαν. Ἐπάρχουν ὅμως ἀρκεταὶ περιοχαὶ εἰς τὴν δυτικὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, τὴν Ἡπειρον καὶ εἰς ἄλλα μέρη αἱ ὅποια ἔχουν μεγάλην ἀνάγκην μιᾶς καλύτερας συγκοινωνίας.

Καὶ ἡ ἀεροπορικὴ συγκοινωνία εἰς τὴν χώραν μας εἶναι ἀνεπτυγμένη. Ἀπὸ τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔκκινουῦν πολλὰ ἐπιβατικὰ ἀεροπλάνα πρὸς διαφόρους πόλεις τοῦ ἐσωτερικοῦ (Θεσσαλονίκη, Καβάλα, Λάρισα, Ἰωάννινα, Κρήτη, Ρόδον κλπ.) καὶ μεταφέρουν ἐπιβάτας, ταχυδρομεῖον καὶ δέματα. Ἐκτὸς τούτου, ἡ χώρα μας εἶναι κέντρον, ὅπου διασταυρῶνεται μεγάλαι διεθνεῖς ἀεροπορικαὶ συγκοινωνίαι. Τοιοῦτοτρόπως ἔχομεν τακτικὴν ἀεροπορικὴν συγκοινωνίαν καὶ μὲ τὸ ἔξωτερικὸν (Ρώμην, Μασσαλίαν, Παρισίους, Αἴγυπτον, Λονδίον, Ἀμερικὴν κλπ.).

Αἱ ταχυδρομικαὶ, αἱ τηλεγραφικαὶ καὶ τηλεφωνικαὶ συγκοινωνίαι διαρκῶς τελειοποιοῦνται.

Ὁ ἀσὺρματος εἰς τὴν ξηράν, τὴν θάλασσαν καὶ εἰς τὸν ἀέρα συντελεῖ πολὺ εἰς τὴν ἐπικοινωνίαν τῶν κατοίκων τῆς χώρας μας.

Καὶ οἱ ραδιοσταθμοὶ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, τὸν Βόλον, τὴν Θεσσαλονίκην καὶ ἄλλας πόλεις μεταδίδουν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ εἰς τὸ ἔξωτερικὸν μουσικὴν καὶ εἰδήσεις καὶ συντελοῦν εἰς τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν πρόοδον τῆς χώρας.

10. Ἐκπαίδευσις

Τὴν παιδείαν καὶ τὴν μόρφωσιν τῶν Ἑλληνοπαίδων παρέχει καὶ ἐπιβλέπει τὸ Κράτος.

Ἡ Στοιχειώδης ἐκπαίδευσις παρέχεται εἰς τὰ δημοτικά σχολεῖα καὶ εἶναι ὑποχρεωτικὴ δι' ὅλους τοὺς Ἑλληνοπαίδας.

Ἡ Μέση ἐκπαίδευσις παρέχεται εἰς τὰ γυμνάσια, τὰ λύκεια καὶ εἰς τὰ ἄστικά σχολεῖα καὶ δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὴ.

Ἐπάρχουν καὶ εἰδικαὶ σχολαὶ ὅπως αἱ ἱερατικαὶ, αἱ μικραὶ ἐμπορικαὶ, αἱ γεωργικαὶ σχολαὶ, αἱ στρατιωτικαὶ σχολαὶ, αἱ Παιδαγωγικαὶ Ἀκαδημαῖαι, κλπ.

Ἡ Ἀνωτάτη ἐκπαίδευσις παρέχεται εἰς τὰ Πανεπιστήμια Ἀθηνῶν — Θεσσαλονίκης, εἰς τὰ νεοιδρυθέντα Πατρῶν καὶ Ἰωαννίνων, τὸ Πολυτεχνεῖον, τὴν Ἀνωτάτην Ἐμπορικὴν Σχολήν, τὴν Ἀνωτάτην Γεωπονικὴν, τὴν Ἀνωτάτην Οἶκον Ἐπιστημῶν, Καλῶν Τεχνῶν κλπ.

Εἰς τὴν χώραν μας ὑπάρχουν καὶ ἰδιωτικά σχολεῖα μὲ στοιχειώδη καὶ μέσην ἐκπαίδευσιν, τὰ ὁποῖα τὰ ἐπιτηρεῖ καὶ ἐπιβλέπει τὸ Κράτος.

11. Θρησκεία

Ἐπίσημος Θρησκεία τοῦ Κράτους εἶναι ἡ Χριστιανικὴ Ὁρθόδοξος. Οἱ περισσότεροι Ἕλληνες (95%) εἶναι ὀρθόδοξοι, ἐκτὸς ὀλίγων οἱ ὁποῖοι εἶναι διαμαρτυρόμενοι, καθολικοὶ, ἔβραιοι καὶ μωαμεθανοί.

Ἡ Ἑλληνικὴ ἐκκλησία εἶναι αὐτοκέφαλος, διοικεῖται ὑπὸ ἰδίας Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ὑπάγεται εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως.

12. Διοίξεις

Τὴν ἀνωτάτην ἐξουσίαν τῆς Ἑλλάδος ἔχει ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ Κυβέρνησις, ἐκλεγομένη ὑπὸ τῆς Βουλῆς.

Ἡ χώρα μας, διὰ νὰ διοικῆται καλύτερον, διαιρεῖται εἰς μεγάλας ἢ μικρὰς περιοχάς, Νομοὺς, Δήμους καὶ Κοινότητας.

Τοὺς Νομοὺς διευθίνει ὁ Νομάρχης, ὅστις εἶναι ἀντιπρόσωπος τῆς Κυβερνήσεως καὶ φροντίζει νὰ ἐφαρμόζονται οἱ Νόμοι. Ἡ πατρίς μας ἔχει 52 νομοὺς, οἱ ὁποῖοι χωρίζονται εἰς Δήμους καὶ Κοινότητας.

Ἄῃμοι εἶναι πόλεις καὶ συνοικισμοὶ ἄνω τῶν 10 χιλ. κατοίκων. Τὸν Δῆμον διοικεῖ ὁ Δήμαρχος μὲ τὸ Δημοτικὸν συμβούλιον.

Κοινοότητες είναι αἱ μικραὶ πόλεις καὶ τὰ χωρία, καὶ διευθύνονται ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς Κοινότητος καὶ τοῦ Κοινοτικοῦ συμβουλίου.

Τὰ Δημοτικά καὶ τὰ Κοινοτικά συμβούλια φροντίζουν δι' ὅλα τὰ τοπικά ζητήματα καὶ τὰ συμφέροντα τῶν πολιτῶν.

Οἱ Νόμοι κανονίζουν τὰ καθήκοντα τῶν πολιτῶν. Τοὺς Νόμους ἐτοιμάζει ἡ Βουλὴ, ἡ ὁποία ἐκλέγεται ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Ἡ Βουλὴ ἔχει τὴν Νομοθετικὴν ἐξουσίαν.

Ἡ Βουλὴ ἐκλέγει τὴν Κυβέρνησιν διὰ νὰ ἐκτελῇ τοὺς Νόμους. Ἡ Κυβέρνησις ἔχει ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν. Ἡ Κυβέρνησις ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν Πρωθυπουργὸν, τοὺς Ὑπουργοὺς καὶ Ὑφυπουργοὺς.

Οἱ Νόμοι οἱ ὅποιοι ψηφίζονται ἀπὸ ἔθνοσυνέλευσιν ἀποτελοῦν τὸ Σύνταγμα.

Εἰς τὸ Σύνταγμα εἶναι γραμμένα τὰ καθήκοντα καὶ τὰ δικαιώματα ὅλων τῶν Ἑλλήνων.

Τὰ δικαστήρια τιμωροῦν τοὺς παραβάτας τῶν Νόμων. Τὸ Ἀνώτατον δικαστήριον λέγεται Ἄρειος Πάγος.

Τὸ Συμβούλιον Ἐπικρατείας εἶναι ἀνώτατον διοικητικὸν δικαστήριον.

Τὸ Πολίτευμά μας εἶναι Βασιλευομένη Δημοκρατία με Βασιλέα τὸν Κωνσταντῖνον τὸν Β'.

Ἀπὸ τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967 τὴν διακυβέρνησιν τῆς χώρας ἀνέλαβεν Ἑθνικὴ Ἡ Κυβέρνησις ὑπὸ τὸν κ. Κωνστ. Κόλλιαν.

13. Τουρισμός

Πολλοὶ ξένοι περιηγηταὶ ἐπισκέπτονται κατ' ἔτος τὴν πατρίδα μας. Μεταβαίνουν εἰς τοὺς πολλοὺς ἀρχαιολογικοὺς τόπους. Τὴν Ἀκρόπολιν τοὺς Δελφούς, τὰς Μυκῆνας, τὴν Δωδώνην, τὴν Ὀλυμπίαν καὶ τόσους ἄλλους. Ἔρχονται διὰ νὰ θαυμάσουν τὰς νήσους μας, τὸ κλίμά μας καὶ τὰ γραφικὰ τοπία τῆς χώρας μας. Οἱ περισσότεροι εἶναι Ἑυρωπαῖοι καὶ Ἀμερικανοί.

Τὰ ἔσοδα τὰ προερχόμενα ἐκ τῶν ξένων περιηγητῶν εἶναι σημαντικὰ διὰ τὴν χώραν μας, τὸ Κράτος καταβάλλει μεγάλην προσπάθειαν νὰ ἀυξηθῇ ἡ Τουριστικὴ κίνησις με γραφεῖα Τουρισμοῦ, με διαφημίσεις, διευκολύνσεις εἰς τὴν συγκοινωνίαν, εἰς τὰ ξενοδοχεῖα καὶ ἄλλα.

Ὅλοι οἱ Ἕλληνες πρέπει νὰ βοηθήσωμεν εἰς τὴν προσπάθειαν αὐτὴν

διὰ τῆς καλῆς συμπεριφορᾶς μας πρὸς τοὺς ξένους ἐπισκέπτας.

Ὁ ἄσχημος τρόπος, ἡ κακὴ συμπεριφορὰ μας πρὸς τοὺς ξένους πε-

Αἱ Ἀθῆναι

ριγητὰς ὄχι μόνον ζημιώνει τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Τουρισμοῦ καὶ τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος μας, ἀλλὰ προσβάλλει καὶ τὸν πολιτισμὸν μας.

14. Πληθυσμὸς

Ἡ πατρίς μας ἔχει 8.510.000 κατοίκων περίπου. Ὅλοι εἶναι Ἑλληνες πλὴν ὀλίγων Τούρκων, Ἑβραίων, Ἀρμενίων καὶ Τουρκαλβανῶν.

Τὰ 65 % τῶν Ἑλλήνων εἶναι ἀ γ ρ ὄ τ α ι (γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι) καὶ κατοικοῦν εἰς τὰς πεδινὰς καὶ ὄρεινὰς περιοχάς.

Τὰ 35 % εἶναι ἀ σ τ ι κ ὸ ς π λ η θ υ σ μ ὸ ς, ὁ ὅποιος κατοικεῖ εἰς τὰς πόλεις. Ἐκεῖ ἐργάζονται εἰς ἐργοστάσια, ἀσχολοῦνται εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ εἰς ἄλλα ἐπαγγέλματα.

Πυκνότερον κατοικημένα εἶναι αἱ εὐφοροὶ περιοχαὶ καὶ αἱ πόλεις ὅπου εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ βιομηχανία, (Ἀττικὴ, Θεσσαλονικὴ, Βόλος, Μεσσηνία, Πάτραι, Σάμος κλπ.).

Π Ι Ν Α Ξ

τῶν μεγαλύτερων πόλεων τῆς πατρίδος μας

(Ἀπογραφή 1961)

1 ο ν. Σ τ ε ρ ε ἄ Ἑ λ λ ἄ ς			
Αἰ Ἀθήναι (περιφ.) Πρω- τευούσης)	1.800.000	κατ.	Τὸ Ἄγρίνιον 15.000 » Τὸ Μεσολόγγιον 11.000 κατ.
Δῆμος Ἀθηναίων	680.000	»	Αἰ Θῆβαι 13.000 »
Ὁ Πειραιεὺς	437.000	»	Ἡ Χαλκίς 24.000 »
Ἡ Λαμία	21.000	»	Ἡ Λειβαδιά 12.000 »
2 ο ν. Θ ε σ σ α λ ί α			
Ἡ Λάρισα	56.000	κατ.	Ὁ Βόλος 50.000 κατ.
Τὰ Τρίκαλα	27.000	»	Ἡ Καρδίτσα 25.000 »
3 ο ν. Ἡ π ε ι ρ ο ς			
Τὰ Ἰωάννινα	36.000	κατ.	Ἡ Ἄρτα 16.000 κατ.
Ἡ Πρέβεζα	11.000	»	
4 ο ν. Μ α χ ε δ ο ν ί α			
Ἡ Θεσσαλονίκη	350.000	κατ.	Ἡ Φλώρινα 15.000 κατ.
Ἡ Καβάλα	50.000	»	Ἡ Κοζάνη 21.000 »
Ἡ Δράμα	35.000	»	Ἡ Ξέσσα 15.000 »
Αἱ Σέρραι	40.000	»	Ἡ Βέροια 25.000 »
Ἡ Νάουσα	12.000	»	Τὸ Κιλκίς 10.000 »
5 ο ν. Θ ρ ᾶ κ η			
Ἡ Κομοτηνὴ	35.000	κατ.	Ἡ Ξάνθη 30.000 κατ.
Ἡ Ἀλεξανδρούπολις	20.000	»	Τὸ Διδυμότειχον 9.000 »
6 ο ν. Π ε λ ο π ὄ ν ν η ς ο ς			
Αἱ Πάτραι	95.000	κατ.	Ἡ Κόρινθος 15.000 κατ.
Ὁ Πύργος	20.000	»	Τὸ Ἄργος 15.000 »
Αἱ Καλάμαι	38.000	»	Ἡ Σπάρτη 10.000 »
Ἡ Τρίπολις	15.000	»	Τὸ Αἴγιον 15.000 »
7 ο ν. Ν ῆ σ ο ι Ἀ ἰ γ α ἰ ο υ			
Ἡ Χίος	25.000	κατ.	Ἡ Μυτιλήνη 30.000 κατ.
Τὸ Βαθὺ Σάμου	12.000	»	
8 ο ν. Ν ῆ σ ο ι Ἰ ο ν ί ο υ			
Ἡ Κέρκυρα	40.000	κατ.	Ἡ Ζάκυνθος 12.000 κατ.
Τὸ Ἀργοστόλιον	10.000	»	Ἡ Λευκάς 8.000 »
9 ο ν. Κ υ κ λ ᾶ δ ε ς			
Ἡ Ἐρμούπολις (Σύρος)	30.000	κατ.	
1 0 ο ν. Κ ρ ῆ τ η			
Τὰ Χανιά	38.000	κατ.	Τὸ Ρέθυμνον 14.000 κατ.
Τὸ Ἡράκλειον	65.000	»	Ὁ Ἅγιος Νικόλαος 6.000 »
1 1 ο ν. Δ ω δ ε κ ᾶ ν η ς α			
Ἡ ῥόδος	30.800	κατ.	

Ἐμπορικοὶ λιμένες

Σπουδαιότεροι ἐμπορικοὶ λιμένες εἶναι ὁ Πειραιεύς, ἡ Θεσσαλονίκη, αἱ Πάτραι, ἡ Ἐρμούπολις, ὁ Βόλος, ἡ Καβάλα, ἡ Ἀλεξανδρούπολις τὸ Ἡράκλειον, αἱ Καλάμαι κλπ.

Βιομηχανικαὶ πόλεις

Κυριώτεραι εἶναι : ὁ Πειραιεύς, αἱ Πάτραι, ἡ Θεσσαλονίκη, ἡ Καβάλα, ἡ Νάουσα, ἡ Ἔδεσσα, τὸ Ἡράκλειον, αἱ Καλάμαι κλπ.

Ὁ ἀπόδημος Ἑλληνισμὸς

Ἡ ὄρεινὴ μας χώρα περιβαλλομένη ἀπὸ θάλασσαν εἶναι περισσότερο κατὰλληλος διὰ ναυτιλίαν καὶ ἐμπόριον. Δι' αὐτὸ βλέπομεν ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν νὰ μεταναστεύουν οἱ Ἕλληνες, νὰ κτίζουσιν ἀποικίας καὶ νὰ ταξιδεύουσιν εἰς διάφορα μέρη δι' ἐμπορικὰς ὑποθέσεις.

Καὶ σήμερον ἀκόμη εἰς τοὺς πλέον ἀπομεμακρωμένους λιμένας τοῦ κόσμου ἀρμενίζουσιν τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα, ὅπου κυματίζει ὑπερήφανος ἡ γαλανόλευκος σημαία μας.

Εἰς πολλὰς πόλεις τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Αἰγύπτου, τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Αὐστραλίας, τῆς Νέας Ζηλανδίας καὶ εἰς ἄλλας χώρας ἔχουσιν μεταναστεύσει πλέον τῶν 2½ ἑκατομμυρίων Ἕλληνες.

Ἐκεῖ ζοῦν ἀδελφαιμένοι μὲ τοὺς ἰθαγενεῖς, εὐδοκιοῦν εἰς τὸ ἐμπόριον, τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας καὶ τιμοῦν τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα. Πλὴν τούτων εἰς διάφορα μέρη εἶναι ἐγκατεστημένοι περισσότερο τοῦ 1 ἑκατομμυρίου Ἕλληνες, οἱ ὅποιοι δὲν ἔχουσιν τὴν Ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν.

Παρ' ὅλα τὰ ἀγαθὰ τὰ ὅποια εὐρίσκουσιν οἱ Ἕλληνες εἰς τὰς ξένας χώρας δὲν λησμονοῦν τοὺς συγγενεῖς των, τὸ χωρίον καὶ τὴν πατρίδα των ἀκόμη μὲ τὰς εὐεργεσίας των.

Ἀλύτρωτοι Ἑλληνικαὶ χῶραι. Οἱ Ἕλληνες εἶναι καλοὶ οἰκογενειάρχαι, ἐργατικοὶ καὶ ἀνδρείοι στρατιῶται. Ἀγαποῦν τὴν θρησκείαν, τὴν πατρίδα των καὶ τὴν ἐλευθερίαν. Δι' αὐτὰ ἠγωνίσθησαν ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος ἐποχῆς μέχρι σήμερον καὶ τώρα ἐπολέμησαν τοὺς βαρβάρους, ποὺ ἠθέλησαν νὰ τοὺς ὑποδουλώσουν. Δυστυχῶς ὑπάρχουσιν Ἑλληνικαὶ χῶραι αἱ ὅποια δὲν κατόρθωσαν νὰ ἐλευθερωθῶν καὶ νὰ ἐνωθῶν μὲ τὴν μητέρα Ἑλλάδα.

Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη κατέχεται ὑπὸ τῆς Τουρκίας. Ἡ Κόροσ ἠλευθερώθη, ἔγινε Δημοκρατία ἀλλὰ δὲν ἠνώθη ἀκόμη μὲ τὴν Ἑλ-

λάδα και ή Β. Ἡ πειρος ὑπὸ τῆς Ἀλβανίας. Αἱ περιοχαὶ αὐταὶ ἦσαν ἑλληνικαὶ ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων καὶ οἱ κάτοικοί των γνήσιοι Ἕλληνες διὰ τοῦτο ἕνα πόθον ἔχουν καὶ αὐτοὶ καὶ ἡμεῖς πότε' νὰ ἐνωθοῦν μὲ τὴν μητέρα Ἑλλάδα.

Ἐρωτήσεις

Διατί ή πατρίς μας δὲν ἔχει μεγάλους ποταμούς; Τί κλίμα ἔχει ή πατρίς μας καὶ διατί; Ποία εἶναι τὰ κυριώτερα προϊόντα μας; Τί ἀγοράζει ή πατρίς μας ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν; Ποία προϊόντα πωλοῦμεν εἰς τὰς ξένας ἀγοράς; Νὰ εὑρετε τὰς βιομηχανικὰς πόλεις τῆς πατρίδος μας.

Ποιοὶ εἶναι οἱ ἐμπορικὸι λιμένες; Ποία περιοχαὶ εἶναι γεωργικαί;

Ἐργασίαι

Ποίας ιστορικὰς πόλεις γνωρίζετε ἀπὸ τοὺς Περσικοὺς πολέμους; Ποίας ἀπὸ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821; Ποίας ἀπὸ τοὺς Βαλκανικοὺς καὶ τοὺς ἄλλους πολέμους;

Θέματα δι' ἐργασίας

1) Αἱ Μικῆνα καὶ ὁ πολιτισμὸς των. 2) Οἱ Δελφοί. 3) Ἡ Λωδὸνη. 4) Ἡ Ὀλυμπία καὶ οἱ Ὀλυμπικοὶ Ἀγῶνες. 5) Ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν. 6) Τὸ «Ἑλληνικὸν Λεύκωμα». Ἀπὸ φωτογραφίας καὶ εἰκονογραφημένα δελτάρια τῶν ἀρχαιολογικῶν μας μνημείων καὶ ἀρχαιολογικῶν μας τόπων, τὰ ὁποῖα θὰ συγκεντρώσῃ ὀλόκληρος ή τάξις θὰ σχηματίσετε ἐν ἐνδιαφέρον «Ἑλληνικὸν Λεύκωμα». Θὰ τὸ πλουτίσετε μὲ φωτογραφίας καὶ εἰκόνας ποὺ θὰ κόψετε ἀπὸ περιοδικὰ καὶ παλαιὰ βιβλία καὶ θὰ δεικνύουν τὴν ζωὴν τῶν πόλεων (πόλεις, κτίρια, λιμένες, ἐργαστᾶσια κλπ.) ἢ τὴν ζωὴν τῆς ὑπαίθρου (τοπία, ἀσχολία τῶν κατοίκων, ἐνδυμασία, ἔθιμα, πανηγύρεις, ἀγοραί, ἔθνηκοὶ χοροὶ, ζῶα, φυτὰ, προϊόντα κλπ.).

Σχεδιάσατε τὸν χάρτην τῆς πατρίδος μας. Σημειώσατε ἐκεῖ ὅσας πόλεις, ὄρη, ποταμοὺς κλπ. ἔχουεν μᾶθει.

Νὰ εὑρετε εἰς τὸν βιομηχανικὸν χάρτην τὰ βιομηχανικὰ κέντρα καὶ τὰ προϊόντα των.

Νὰ εὑρετε εἰς τὸν εἰδικὸν χάρτην τὰ νέα ἐργαστᾶσια ἠλεκτρισμοῦ τῆς πατρίδος μας καθὼς καὶ τὴν κεντρικὴν γραμμὴν διοχετεύσεως.

Νὰ ἐτοιμάσῃ ὅλη ή τάξις καὶ ἀναρτήσῃ εἰς τὴν αἴθουσαν πίνακας ὅπου νὰ φαίνωνται τὰ προϊόντα, αἱ κυριώτεραι πόλεις, ὄρη, οἱ ποταμοί, οἱ ἀρχαιολογικοὶ τόποι κλπ. τῆς χώρας μας. Νὰ περιγράψετε μὲ φανταστικὰ ταξίδια διαφόρους περιοχὰς τῆς πατρίδος μας.

Ποῖον εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς πατρίδος μας;

2. ΑΛΒΑΝΙΑ

1. **Θέσις - Ὅρια.** Ἡ Ἀλβανία συνορεύει Ν.Α. μὲ τὴν Ἑλλάδα, πρὸς Β. μὲ τὴν Γιουγκοσλαβίαν, πρὸς Ν. μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ δυτικῶς βρέχεται

ἀπὸ τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν. Εὐρίσκεται εἰς τὴν δυτικὴν καὶ τὴν πλέον ἀπόκεντρον θέσιν τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου.

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους. Εἰς τὸν χάρτην παρατηροῦμεν πρὸς Α. μὲ διεύθυνσιν ἀπὸ Β. πρὸς Ν. μίαν μεγάλην ὄροσειράν, τὰς Ἄ λ θ α ν ι κ ἄ ς Ἄ λ π ε ι ς, καὶ πρὸς Δ. τὴν παραλιακὴν πεδιάδα.

Αἱ Ἀλβανικαὶ Ἄλπεις, συνέχεια τῶν Δειναρικῶν Ἄλπεων, εἶναι μεγάλως ὀρεινὸς ὄγκος μὲ κοιλάδας καὶ λεκανοπέδια. Ἡ διεύθυνσις τῶν ὀρέων τῆς Ἀλβανίας ἐμποδίζει τοὺς ὕγρους ἀνέμους νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Αἱ κοιλάδες καὶ πρὸ παντὸς τὸ λεκανοπέδιον τῆς Κορυτσᾶς εἶναι εὐφοροὶ. Σπουδαιότεροι ποταμοὶ εἶναι ὁ Ἄ ὦ ο ς, ὅστις πηγάζει ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ὁ Ἄ ψ ο ς καὶ ὁ Δ ρ ἰ ν ο ς. Ὅλοι οἱ ποταμοὶ μὲ τὰς ραγδαίας βροχὰς τοῦ χειμῶνος παρασύρουν τὰ χόματα καὶ τὰ μεταφέρουν πλησίον τῶν ἐκβολῶν των, ὅπου σχηματίζουν πολλὰ ἔλη.

Εἰς τὸν χάρτην διακρίνομεν 3 λίμνας: τὴν Ἄ χ ρ ἰ δ α, τὴν λίμνην τῆς Σ κ ὀ δ ρ α ς, κοινὴν μὲ τὴν Γιουγκοσλαβίαν, καὶ τῆς Π ρ ἔ σ π α ς, ἣ ὅποια ἀνήκει εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν Ἀλβανίαν καὶ τὴν Γιουγκοσλαβίαν (Σημεῖον Τριεθνές).

3 **Κλίμα.** Τὸ κλίμα εἰς τὴν πεδινὴν χώραν εἶναι ἥπιον, μεσογειακὸν διότι φθάνουν οἱ δυτικοὶ ὕγροὶ ἄνεμοι. Ὅσον προχωροῦμεν πρὸς ἀνατολάς, συναντῶμεν ψυχρὸν χειμῶνα καὶ θερμὸν θέρος, διότι ἡ διεύθυνσις τῶν ὀρέων ἐμποδίζει τοὺς δυτικοὺς ἀνέμους.

4. **Ἀσχολία.** Εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη ὀλίγοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν. Οἱ περισσότεροι εἶναι κτηνοτρόφοι. Τρέφουν αἰγοπρόβατα, ἀγελάδας καὶ χοίρους καὶ παράγουν βούτυρον, τυρόν, ξεῖρα κλπ.

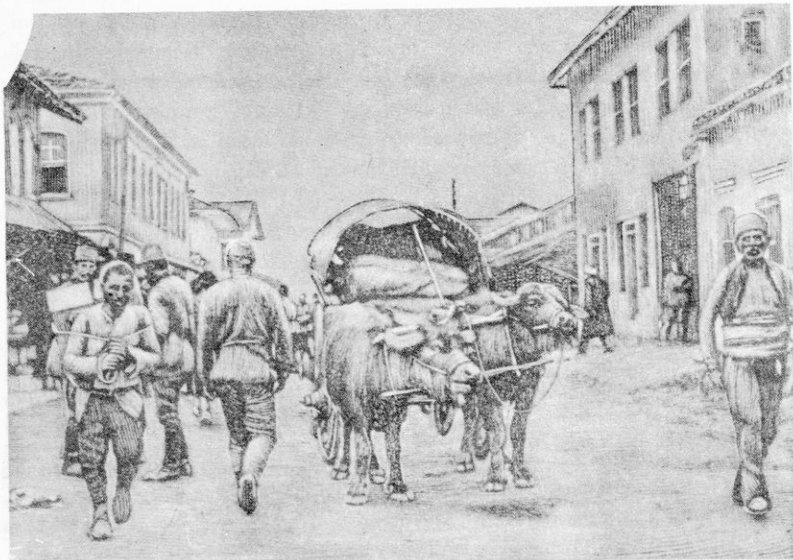
Ἡ παραλιακὴ πεδιάς εἶναι χαμηλοτέρα καὶ ἔχει ἔλη. Οἱ ἄνθρωποι ὑποφέρουν ἀπὸ ἐλονοσίαν. Νοτίως τῆς Ἀδλῶνος τὰ Ἄ κ ρ ο κ ε ρ α ὕ ν ι α καταλήγουν ἀποτόμως εἰς τὴν θάλασσαν.

Εἰς τὰς κοιλάδας καὶ τὴν περιοχὴν τῆς Κορυτσᾶς οἱ κάτοικοι καλλιεργοῦν ὀλίγα δημητριακά, βάμβακα, ἐλαίας κλπ. Περισσότερον εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία εἰς τὰς ὀρεινὰς περιοχὰς ὅπου βόσκουν νομαδικῶς πολλὰ ἀγέλαι αἰγοπροβάτων. Συναντῶμεν καὶ ἀγέλας χοίρων τροφισμένων μὲ βελανίδια.

5. **Οἰκονομικὴ ζωὴ.** Ἡ παραγωγὴ δημητριακῶν δὲν εἶναι ἀρκετὴ. Μόνον τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα εἶναι ἀφθονώτερα. Ἀρκετὸν πλοῦτον εἰς τὸν τόπον φέρουν τὰ δάση. Τὰ περισσότερα ὄρη καλύπτονται ἀπὸ δάση (ὄξυαί, δρῦς, ἔλατα καὶ πεῦκα). Ἡ Ἀλβανία ἔχει περισσότερα δάση ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ δὲν ἔχει συγκοινωνίαν καὶ διὰ τοῦτο ἀδυνατεῖ νὰ τὰ ἐκμεταλλεῖ.

Ἡ βιομηχανία τῆς εἶναι ἀσήμαντος. Μερικοὶ ἀλευρόμυλοι καὶ ὀλίγα μακαρονοποιεῖα, παγοποιεῖα καὶ θυροδεψεῖα ἀποτελοῦν τὰ ἐργοστάσιά τῆς. Τῆς λείπουν τὰ κεφάλαια, αἱ πρῶται ὑλαι καὶ ἡ συγκοινωνία. Διὰ τοῦτο οἱ κάτοικοι ἔχουν τὴν πρωτόγονον βιομηχανίαν τῆς οἰκίας (ἀργαλειὸς — κεντήματα κλπ).

Ἐντὸς τῆς ἀλβανικῆς γῆς ὑπάρχουν μικραὶ ποσότητες διαφόρων ὀρυ-

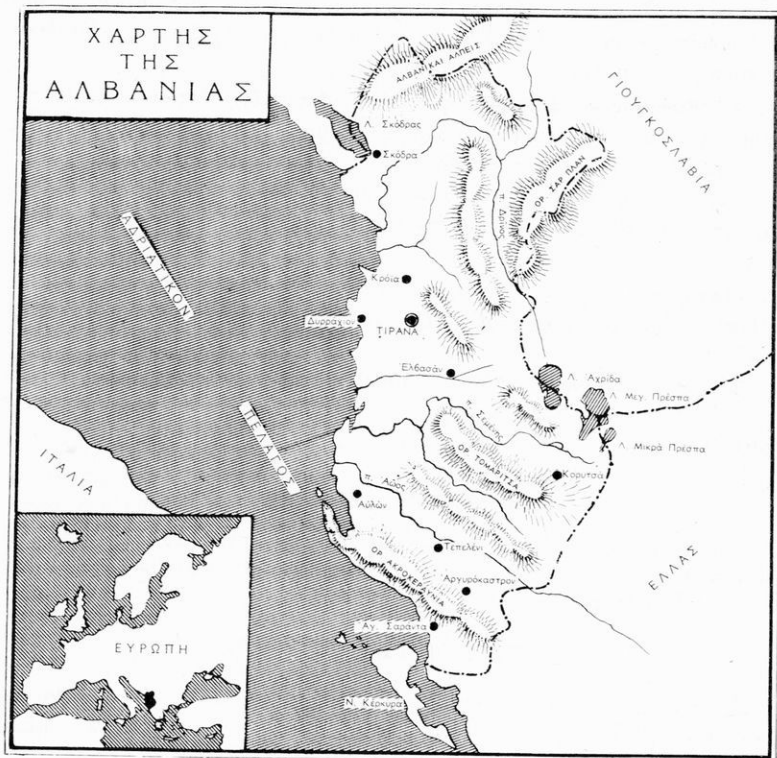
Ἡ συγκοινωνία εἰς τὴν Ἀλβανίαν

κτῶν (πετρέλαιον, χαλκός, σίδηρος, ἄνθραξ κλπ.). Μένουν ἀνεκμετάλλευτα, διότι λείπουν τὰ κεφάλαια καὶ ἡ συγκοινωνία.

Ἡ συγκοινωνία τῆς Ἀλβανίας εἶναι πολὺ κατωτέρα ὄλων τῶν Βαλκανικῶν κρατῶν καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ αἰτία ποὺ ἔμεινεν ἀπολίτιστος καὶ ὀπισθοδρομικὴ. Ὁ τόπος τῆς εἶναι δύσβατος. Μία μόνη σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἐνώνει τὰ Τίρανα μὲ τὸ Δυρράχιον καὶ ὀλίγοι αὐτοκινητόδρομοι ὑπάρχουν εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Μὲ τὰ γειτονικά κράτη καὶ πρὸ παντὸς μὲ τὴν Ἑλλάδα ἐνώνεται μὲ αὐτοκινητόδρομον (Ἰωάννινα — Ἀργυρόκαστρον καὶ Φλώρινα — Κορυτσά).

Εἰς τὴν θάλασσαν, πλὴν ὀλίγων ἀλβανικῶν ἰστιοφόρων, ὄλαι αἱ συγκοινωνίαι γίνονται ἀπὸ ξένας ἀτμοπλοϊκᾶς ἐταιρείας.

Καὶ τὸ ἐμπόριόν της εἶναι ἀσήμαντον. Προπολεμικῶς ἐπώλει εἰς τὴν Ἑλλάδα σφάγια, βούτυρον, ὕσπρια, ἔρια κλπ. καὶ ἠγόραζε χημικὰ προϊόντα, μηχανάς, δέρματα, χάρτην κλπ.

Γεωφυσικὸς καὶ πολιτικὸς χάρτης τῆς Ἀλβανίας

6. Πόλεις. Εἰς τὴν ὄρεινὴν περιοχὴν ὅπου τὰ προϊόντα δὲν εἶναι ἀρκετὰ κατοικοῦν ὀλιγώτεροι ἄνθρωποι καὶ αὐτοὶ εἰς τὰ λεκανοπέδια καὶ τὰς κοιλάδας. Καὶ ἡ ἀνθυγιεινὴ πεδιάς εἶναι ἀραιὰ κατωφημένη. Αἱ περισσότεραι πόλεις καὶ τὰ χωριά εὐρίσκονται εἰς τὰς ὑψοφείας τῶν ὄρεων. Πρωτεύουσα εἶναι τὰ Τίρανα (140.000 κ.). Ἄλλη πόλις τὸ Ἐλβασάν.

Σπουδαιότεροι λιμένες είναι ή Α υ λ ω ν και τὸ Δ υ ρ ρ ά χ ι ο ν.
Ἡ Κ ο ρ υ τ σ ά εἰς εὐφορον λεκανοπέδιον* και τὸ Ἄ ρ γ υ ρ ό κ α -
σ τ ρ ο ν.

Ἡ περιοχὴ ἀπὸ τὴν Κορυτσάν ἕως τὴν Αὐλῶνα ὀνομάζεται Β ὀ -
ρ ε ι ο ς Ἡ π ε ι ρ ο ς και εἶναι Ἑλληνική, διότι κατοικεῖται ἀπὸ Ἑλ-
ληνας και ὀλίγους Ἀλβανούς. Ἡ Β. Ἡπειρος μετὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1912
παρεχωρήθη εἰς τὴν Ἀλβανίαν. Σήμερον ὅμως οἱ Βορειοηπειῶται θέλουν
νὰ ἐνωθοῦν μετὰ τὴν μητέρα Ἑλλάδα και ἡ Πατρις μας ζητεῖ και διεκδικεῖ
νὰ πάρῃ τὰ μέρη αὐτά, διότι εἶναι ἰδικά μας.

7. Ἑκτασις — Πληθυσμός. Ἡ Ἀλβανία ἔχει ἔκτασιν 28.740 πε-
ρίπου τετραγωνικῶν χιλιομέτρων και πληθυσμὸν 1.800.000 κατοίκων. Εἶναι
πέντε φορὰς μικρότερα τῆς πατρίδος μας εἰς ἔκτασιν και ἑπτὰ φορὰς μικρο-
τέρα εἰς πληθυσμὸν. Εἶναι ἀραιὰ κατοικημένη, διότι τὸ περισσότερον ἔδα-
φος εἶναι ὄρεινόν και τὰ προϊόντα τῆς ὀλίγα, χωρὶς βιομηχανικά κέντρα
σπουδαῖα.

Ἱστορία. Ἄλλοτε ἡ Ἀλβανία ἦτο συνταγματικὴ βασιλεία. Τὸ 1936
ἡ Ἰταλία εὗρεν ἀσήμαντον ἀφορμὴν, τὴν κατέλαβεν ὀλόκληρον και ἐξεδίω-
ξε τὸν βασιλέα τῆς.

Μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον τοῦ 1940, ὅτε ἐνίκηθη ἡ Ἰταλία, ἡ Ἀλ-
βανία ἔγινε Λ α ῖ κ ἡ Δ η μ ο κ ρ α τ ῖ α κατὰ τὸ κομμουνιστικὸν
σύστημα.

Ἑρωτήσεις - Ἐργασίαι

Πῶς θὰ μεταβῶμεν εἰς τὴν Ἀλβανίαν μετὰ αὐτοκίνητον; Μὲ πλοῖον; Ποῖον εἶναι τὸ
χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς Ἀλβανίας; Ποίαι πόλεις γνωρίζετε ἀπὸ τὸν πόλεμον
τοῦ 1940; Τί γνωρίζετε διὰ τὴν Β. Ἡπειρον;

3. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

1. Θέσις — ὄρια. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία περιλαμβάνει τὴν Ἀνατο-
λικὴν Θράκην και εὐρίσκεται Ν.Α. τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Τὸ τμήμα
αὐτὸ τῆς Εὐρώπης ἔχει μεγάλην σπουδαιότητα, διότι εἶναι τὸ κέντρον ὅπου
διασταυρῶνονται δύο μεγάλοι δρόμοι. Τὰ σ τ ε ν ἄ τοῦ Βοσπόρου και
τοῦ Ἑλλησπόντου εἶναι ὁ μεγάλος θαλάσσιος δρόμος, διὰ τοῦ ὁποίου διενε-
γεῖται τὸ ἐμπόριον τῶν βορείων χωρῶν πρὸς τὴν Μεσόγειον. Ἡ χερσονήσος τοῦ
Β ο σ π ὄ ρ ο υ μετὰ τὴν Χρυσούπολιν εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην, εἶναι ὁ μεγάλος
διὰ ξηρᾶς δρόμος τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Ἀνατολήν. Ἀκριβῶς διὰ τὴν ἐπί-
ξηλον αὐτὴν θέσιν, πολλοὶ ζητοῦν νὰ πάρουν τὸ τμήμα τῆς Θράκης μετὰ τὴν
Κωνσταντινουπόλιν.

Ἐκτασιν ἔχει 23.600 τετρ. χιλιόμετρα εἰς τὴν Εὐρώπην.

Συνορεύει πρὸς Β. μετὴν Βουλγαρίαν, δυτικῶς μετὴν Ἑλλάδα, πρὸς Ν. βρέχεται ἀπὸ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, τὸν Ἑλλήσποντον, τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Βόσπορον καὶ ἀνατολικῶς ἀπὸ τὸν Εὐξείνιον Πόντον.

2. Μορφὴ τοῦ ἐδάφους. Ἡ Θράκη εἶναι σχεδὸν πεδινή. Εἰς τὸ Β. τμήμα συναντῶμεν μετὰ διεύθυνσιν ἐκ Δ. πρὸς Α. διακλάσεις τοῦ Αἴμου. Τὸ Πεντακόρυφον (ὑψος 1.000) διακλάσεις τῆς Ροδόπης. Πρὸς τὴν παραλιακὴν ἀκτὴν νοτιοανατολικῶς, συναντῶμεν παραλλήλως πρὸς τὸν Εὐξείνιον Πόντον μίαν χαμηλὴν ὄροσειράν (1.000 μ. ὑψος), τὴν Στράντζαν, μετὰ διεύθυνσιν ἀπὸ ΒΔ πρὸς ΝΑ. Εἶναι ἀλλοῦ γινῆ καὶ ἀλλοῦ κατάφυτος ἀπὸ πλατάνους, πεῦκα καὶ ἄλλα ἄγρια δένδρα.

Πρὸς νότον, πλησίον τῆς Προποντίδος, συναντῶμεν ὑψόμετα χαμηλά, ὅπως τὸ Ἴερὸν ὄρος μετὰ ὑψος κάτω τῶν 400 μέτρων.

Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τὸ ἔδαφος εἶναι πεδινὸν μετὰ πολλὰς κοιλάδας καὶ λεκανοπέδια εὐφορα, διότι ἀρδεύονται ἀπὸ τοὺς ποταμούς. Κυριώτερον εἶναι τὸ λεκανοπέδιον τῆς Ἀδριανουπόλεως, ὅπου ἐνώνεται ὁ πλωτὸς ποταμὸς Ἐβρος μετὰ τοὺς παραποτάμους Ἄδρα καὶ Τότξο. Ὁ Ἐβρος καὶ οἱ δύο παραπόταμοι πηγάζουν ἀπὸ τὴν Βουλγαρίαν καὶ διέρχονται διὰ κοιλάδων αἱ ὁποῖαι εἶναι φυσικαὶ διαβάσεις συγκοινωνίας μετὰ τὴν Βουλγαρίαν. Ὁ παραπόταμος Ἐργίνης ἀρδεύει τὸ κεντρικὸν λεκανοπέδιον τῆς Θράκης.

Αἱ πεδιάδες καὶ τὰ λεκανοπέδια ποτίζονται ἀπὸ τοὺς ποταμούς καὶ εἶναι εὐφοροί, ἐκτὸς τούτου πλουτίζονται μετὰ νέα χρώματα ἀπὸ τὰς πλημμύρας. Ὑπάρχουν καὶ μικραὶ ἐκτάσεις, ὅπου δὲν φθάνουν οἱ ποταμοί. Ἐκεῖ εἶναι στέπαι.

Παράλια. Τὰ παράλια πρὸς τὴν Μαύρην Θάλασσαν εἶναι χαμηλά. Ὁ Βόσπορος ἔχει μῆκος 32 χιλιομέτρων καὶ πλάτος 700 μ. περίπου καὶ ὁ Ἑλλήσποντος μῆκος 67 χιλιομέτρων καὶ πλάτος 1200 μέτρων. Ὁ Βόσπορος σχηματίζει τὸν μικρὸν Κεράτιον κόλπον, ὅπου ὑπάρχει ἡ γέφυρα τοῦ Γαλατᾶ. Εἰς τὴν Προποντίδα (Θάλασσα τοῦ Μαριμαρᾶ) εἶναι αἱ κατοικημένα νῆσοι Πριγκηπένησοι, (Πρώτη — Χάλκη — Ἀντιγόνη καὶ τοῦ Πριγκηπέου). Νοτιώτερον τὸ Προικονήσιον ἢ νῆσος τοῦ Μαριμαρᾶ καὶ ἄλλα.

Κλίμα. Τὰ νότια παράλια, ὅπου φθάνουν οἱ ἄνεμοι ἀπὸ τὴν Μεσόγειον, ἔχουν κλίμα μᾶλλον μεσογειακόν. Πρὸς Α. ὅπου ἐπικρατοῦν οἱ βόρειοι ψυχροὶ ἄνεμοι καὶ ὕγροι ἀπὸ τὴν Μαύρην Θάλασσαν, τὸ κλίμα εἶναι ὕγρον μετὰ πολὺ ψυχρὸν χειμῶνα καὶ ἀποτόμους μεταβολάς. Εἰς τὰ μεσόγεια ὅπου μόνον ἐκ τῆς ξηρᾶς ἄνεμοι φυσοῦν, τὸ κλίμα εἶναι ἠπειρωτικὸν μετὰ ψυχρὸν χειμῶνα καὶ θερμὸν θέρος.

3. Οικονομική Ζωή. Προϊόντα. Κάθε περιοχή ανάλογως τοῦ κλίματος ἔχει καὶ τὰ προϊόντα της. Εἰς τὰ μεσόγεια εὐδοσιμούν δημητριακά, καπνός, βάμβαξ, λαχανικά καὶ ἄλλα. Εἰς τὰ νότια παράλια καλλιεργοῦνται ὄπωροφόρα, ἔλαια, ἀμυγδαλέα, συκεία κλπ. Οἱ Τούρκοι δὲν εἶναι προω-

Ἡ Κωνσταντινούπολις - Ἡ Γέφυρα τοῦ Γαλατᾶ

δευμένοι εἰς τὴν γεωργίαν, διότι δὲν μεταχειρίζονται νέας μεθόδους καὶ νέα ἐργαλεῖα εἰς τὴν καλλιέργειαν. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἀρχετὰ ἀνεπτυγμένη, τρέφουν αἰγοπρόβατα, ἀγελάδας, βουβάλους, πουλερικά καὶ ἄλλα ζῷα.

Καὶ ἡ βιομηχανία καθυστερεῖ, διότι λείπουν αἱ πρώται ὕλαι καὶ τὰ κεφάλαια. Ὅλιγα μόνον ἐργοστάσια καπνοῦ, μετᾶξης, βάμβακος καὶ λαχανικῶν (κονσέρβαι) ὑπάρχουν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν.

Οἱ Τούρκοι, καὶς ἀνέκαθεν πολεμικός, δὲν ἀσχολοῦνται μὲ τὸ ἐμπόριον. Ὅλη ἡ ἐμπορικὴ κίνησις διεξήγητο ἄλλοτε ὑπὸ Ἑλλήνων, Ἀρμενίων καὶ Ἑβραίων. Τὸ τρίγωνον αὐτὸ τῆς Θράκης εἶναι σπουδαῖον κέντρον συγκοινωνίας. Μεγάλῃ σιδηροδρομικῇ γραμμῇ τῆς Εὐρώπης διέρχεται ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ συνεχίζεται πρὸς τὸ Σκούταρι ἕως τὴν Βαγδάτην. Ἡ γραμμὴ αὐτὴ εἰς τὸ Διδιμοῦτειχον διασταυρῶνεται μὲ τὸν σιδηρόδρομον, ὁ ὁποῖος ἔρχεται ἐκ τῆς Ἑλλάδος.

Καὶ ἡ θαλασσίαι συγκοινωνία διαμέσου τῶν δύο στενῶν ἐξυπηρετεῖ τὰς χώρας τῆς Μαύρης Θαλάσσης καὶ τὴν Μεσόγειον.

4. Πληθυσμὸς — Πόλεις. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ἔχει πληθυσμὸν 2½ ἑκατομύρια κατοίκων. Πλὴν τῶν Τούρκων εἶναι καὶ ἀρκετοὶ Ἕλληνες, Ἀρμένιοι καὶ Ἑβραῖοι. Οἱ περισσότεροὶ κατοικοῦν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου εἶναι ἡ ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ κίνησις καὶ πέραξ τοῦ Ραιδεστοῦ, ὅπου τὸ μέρος εἶναι εὐφορον καὶ τὰ προϊόντα ἀφθονώτερα.

Εἰς τὸν Βόσπορον εἰς ὠραίαν τοποθεσίαν εἶναι ἡ Κωνσταντινούπολις (900 χιλ.) ἄλλοτε πρωτεύουσα τῆς Τουρκίας. Κτισμένη ἐπὶ ἑπτὰ λόφων (ἐπτάλοφος) εἶναι κέντρον τῶν μεγάλων συγκοινωνιῶν καὶ ἔδρα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Τὰ μόνα ἀξιόλογα εἰς τὴν Πόλιν εἶναι ὁ ναὸς τῆς Ἀγίας Σοφίας καὶ τὸ Σεράι, τὸ Σουλτανικὸν ἀνάκτορον. Ἡ Κωνσταντινούπολις ἦτο πρωτεύουσα τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ εἶναι ἡ πόλις τῶν παραδόσεων καὶ τῶν ὀνείρων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἄλλη πόλις εἰς τὸ ἐσωτερικόν, εἶναι ἡ Ἀδριανούπολις, ἱερὰ πόλις τῶν Τούρκων, διότι ἐκεῖ εἶναι ὁ τάφος τοῦ Σουλτάνου Μουράτ. Ἡ Ραιδεστὸς εἰς τὴν Προποντίδα, ὁ ΑἼνως εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἑβρου, ἡ Καλλιπολις, αἱ Σαράντα Ἐκκλησίαι καὶ ἄλλαι.

Θρησκεία. Οἱ Τούρκοι ἔχουν Μωαμεθανικὴν καὶ πολιτεία Δημοκρατικόν. Ὅταν προσκυνοῦν στρέφονται πρὸς τὴν Μέκκαν, τὴν ἱερὰν πόλιν, ὅπου ἐγεννήθη ὁ Μωάμεθ.

Λαὸς. Οἱ Τούρκοι ἤλθον εἰς τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τὴν Κεντρικὴν Ἀσίαν. Κατ' ἀρχάς, ἠνώθησαν μὲ τοὺς Ἀραβας, ἀλλὰ ὀλίγον κατ' ὀλίγον τοὺς ἐπεδούλωσαν. Παλαιότερον, οἱ Τούρκοι μόνον μίαν φροντίδα εἶχον, τὸν πόλεμον. Διὰ τοῦτο ἐκυριεύσαν μεγάλον τιμῆμα τῆς Εὐρώπης. Οἱ Ἕλληνες, οἱ Βούλγαροι, οἱ Σέρβοι, οἱ Ρουμάνοι καὶ ἄλλοι Εὐρωπαϊκοὶ λαοί, ἀρκετοὺς αἰῶνας ἦσαν ὑποδουλωμένοι εἰς τοὺς Τούρκους. Τὸ 1821, κατόπιν σκληρῶν ἀγώνων ἠλευθερώθη ἐν μεγάλον τιμῆμα τῆς Ἑλλάδος. Κατόπιν ἠλευθερώθησαν καὶ τὰ ἄλλα βαλκανικὰ κράτη. Μετὰ τὸν Βαλκανικὸν καὶ τὸν Ἀ' Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον (1918) ἡ Τουρκία περιορίσθη εἰς τὰ σημερινὰ τῆς σύνορα.

Θέματα - έργασία

‘Ο Βόσπορος — ‘Η ἄλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως. ‘Ο ‘Ελλήσποντος. — ‘Η ‘Αγία Σοφία. Νά σχεδιάσετε εἰς τὴν χαρτογραφίαν σας τὸν χάρτην τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας.

4. Η ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

1. ‘Ορια. ‘Η Βουλγαρία συνορεύει πρὸς Β. μετὴν Ρουμανίαν (φυσι-

Χάρτης τῆς Βουλγαρίας

κὸν ὄριον ὁ ποταμὸς Δούναβις), πρὸς Ν. μετὴν ‘Ελλάδα καὶ τὴν Τουρκίαν, πρὸς Δ. μετὴν Γιουγκοσλαβίαν καὶ πρὸς Α. βρέχεται ἀπὸ τὸν Εὐξείνιον Πόντον.

Ἐκτασιν ἔχει 90.660 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Εἶναι μικρότερα τῆς πατρίδος μας.

2. Μορφὴ τοῦ ἐδάφους. Τὸ ὄρος Αἶμος ἢ Βαλκάνια (2.800 μ.) διευθύνεται ἐκ δυμῶν πρὸς ἀνατολάς, ὡς ἂν ἐν μακρὸν τεῖχος καὶ χωρίζει τὴν Βουλγαρίαν εἰς Νότιον καὶ Βόρειον.

α) Νότιος περιοχή. Ἡ περιοχὴ αὐτὴ εἶναι μία μεγάλη πεδιάς μετὰ τῶν ὄρεων Βαλκανίων πρὸς Β. καὶ τῆς Ροδόπης καὶ Ὀρβήλου πρὸς Ν. Ἐχει κλίσιν πρὸς Ν. καὶ εἶναι ὑψηλότερα πρὸς Δ., ὅπου σχη-

Συγκομιδὴ ρόδων

ματίζεται ὄροπέδιον (Σόφια) καὶ χαμηλότερα πρὸς ἀνατολάς. Τὰ ὕδατα συναθροίζονται εἰς τὸν Νέστον, τὸν Στρυμόνα καὶ τὸν Ἔβρον. Οἱ ποταμοὶ αὐτοὶ διέρχονται διὰ τῆς μετὰ τῆς Ροδόπης καὶ τοῦ Ὀρβήλου κοιλάδος καὶ ἐκβάλλουν εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Τὰ λεκανοπέδια αὐτὰ εἶναι σπουδαῖα διαβάσεις συγκοινωνίας πρὸς Νότον.

Τὸ κλίμα εἰς τὴν περιοχὴν εἶναι ἡπειρωτικὸν μὲ ψυχρὸν χειμῶνα καὶ θερμὸν θέρος. Πρὸς Δ. εἰς τὸ ὄροπέδιον τῆς Σόφιας ὁ χειμὼν εἶναι βαρύτερος, ἐνῶ πρὸς Α. εἶναι ἡπιώτερος.

Οἱ ποταμοὶ μὲ τὰ ὕδατα καὶ τὰ χόματα κατὰ τὰς πλημμύρας λιπαίνουν

τὴν πεδιάδα καὶ τὴν κάμινον εὐφορον. Εἰς τὰς κοιλάδας καλλιεργοῦνται σιτηρά, καπνός, κοκκινόγούλια, ὀπωρικά, ἄμπελοι καὶ μορεαί διὰ μέταξαν. Ὁ Αἴμος προστατεύει τὴν περιοχὴν ἀπὸ τοὺς βορείους ἀνέμους, καὶ εἰς τὴν πεδιάδα καλλιεργοῦνται καὶ τριανταφυλλέαι διὰ ροδέλαιον. Εἰς τὰ ὄρη ὑπάρχουσι δάση καὶ κτηνοτροφικαὶ περιοχαί.

Εἰς τὸ ὑψηλότερον ὄροπέδιον συναντῶμεν τὴν πρωτεύουσαν τῆς Βουλγαρίας Σόφειαν (724.400 κατοίκων). Εὐρίσκεται ἐπὶ σπουδαίας στρατηγι-

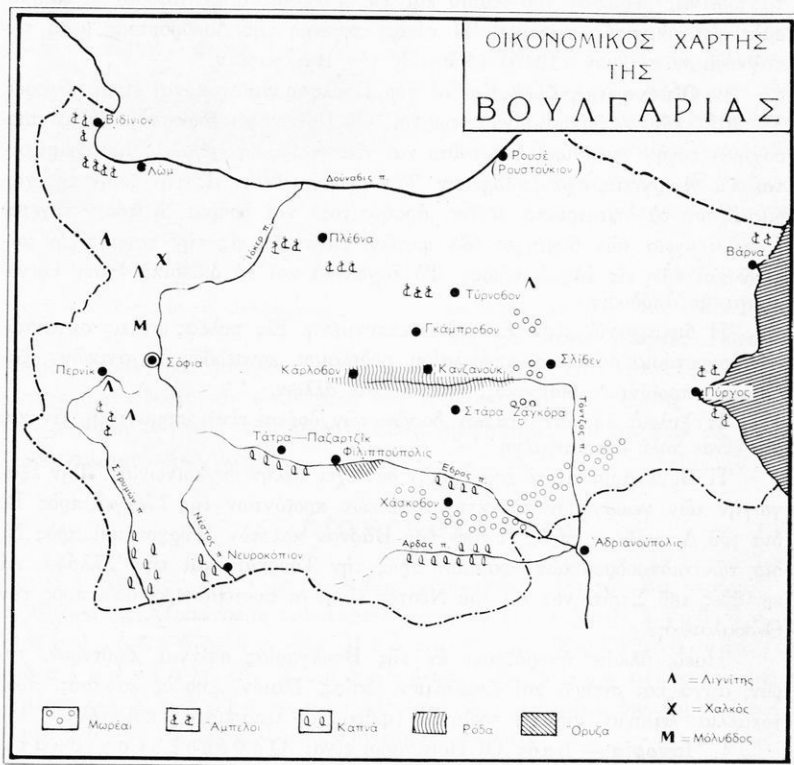
Ἡ Σόφεια

κῆς θέσεως καὶ εἶναι πέρασμα τῶν συγκοινωνιῶν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Θεσσαλονίκην. Ἄλλαι πόλεις τῆς νοτίου περιοχῆς εἶναι ἡ Φιλίπποπούλις, ἀρχαία πόλις Ἑλληνικῆ, ἐμπορικῆ καὶ βιομηχανικῆ, ἡ ὁποία μὲ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν κατοικεῖται τώρα ἀπὸ Βουλγάρους. Ὁ Πύργος εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον, ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Βουλγαρίας.

6) Βόρειος περιοχή. Καὶ αὕτη εἶναι μία μεγάλη πεδιάς, μεταξὺ τοῦ Αἴμου καὶ Δουνάβωσ με κλίσει πρὸς βορρᾶν. Πολλοὶ παραπόταμοι διασχίζουν τὴν πεδιάδα καὶ ἐκβάλλουσι πρὸς βορρᾶν εἰς τὸν Δούναβιν. Ἡ βόρειος περιοχή εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς βορείους ψυχροὺς ἀνέμους, διὰ τοῦτο τὸ κλίμα εἶναι ἠπειρωτικὸν μὲ πολὺν καὶ βαρὺν χειμῶνα καὶ βραχὺ καὶ θερμὸν θέρος. Ὁλοκλήρους μῆνας τὸν χειμῶνα ἡ πεδιάς καλύπτεται ὑπὸ

χιόνων. Ἡ βόρειος πλευρὰ τοῦ Αἴμου ἔχει βαρύτερον χειμῶνα. Ἄφθονα δάση συναντῶμεν εἰς τὴν πλευρὰν αὐτὴν καὶ κτηνοτροφικὰς περιοχάς.

Ἡ πεδιάς τοῦ Δουνάβεως μετὰ τὸ παχὺ ἔδαφος καὶ τὰ ἀφθονα ὕδατα εἶναι ἡ εὐφοροτέρα περιοχὴ τῆς Βουλγαρίας. Ἐδῶ καλλιεργοῦνται πολλὰ δη-

Οικονομικὸς χάρτης τῆς Βουλγαρίας

μητριακά, προπαντὸς σίτος, ἀραβόσιτος, ὄσπρια, συσσάμιον, καπνὸς καὶ διάφορα βιομηχανικά φυτά, (μωρέαι, τεύτλα κλπ.). Καὶ δασικά καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εἶναι ἀφθονα. Διὰ τοῦτο αὕτη εἶναι πικνότερον κατοικήμενη ἀπὸ τὴν νότιον.

Κυριότεραι πόλεις ἐδῶ εἶναι ἡ Πλεύνα, τὸ Τύρνοβον, καὶ τὸ

Ρουχτσούκιον, σπουδαίος λιμνήν τοῦ Δουνάβεως. Ἡ Βάρνα δεύτερος λιμνήν εἰς τὸν Εὐξεινον Πόντον καὶ ἄλλαι.

2. **Πληθυσμός.** Ἡ Βουλγαρία ἔχει 8.144.000 κατοίκων. Περισσότερον πυκνοκατοικημένα εἶναι τὰ λεκανοπέδια καὶ οἱ κοιλάδες, ὅπου ὑπάρχουν ἀφθονώτερα προϊόντα, ἐργαστάσια ἀρκετὰ καὶ συγκοινωνία τελειότερα. Εἰς τὸν ὀρεινὰς περιοχὰς τοῦ Αἰμοῦ καὶ τῆς Ροδόπης ὁ κτηνοτροφικὸς πληθυσμὸς εἶναι κινητὸς, νομάδες. Ἡ νότιος περιοχὴ τῆς Δουβρουτσῶς μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον (1940) ἐδόθη εἰς τὴν Βουλγαρίαν.

3. **Οἰκονομικὴ ζωή.** Καὶ αἱ δύο Βουλγαρικαὶ περιοχαὶ εἶναι εὐφοροί. Τὰ 80% τῶν κατοίκων εἶναι γεωργοί. Οἱ Βούλγαροι ἔδωσαν μεγάλην προσοχὴν εἰς τὴν γεωργίαν, διὰ τοῦτο καὶ νέα γεωργικὰ ἐργαλεῖα μεταχειρίζονται καὶ γεωργικὰς σχολὰς ἴδρυσαν. Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν ζῶν τῆς χώρας ἔχουν τὰ δημητριακὰ (σῖτος, ἀραβόσιτος) καὶ ὄσπρια. Κατόπιν ἔρχεται ἡ καλλιέργεια τῶν βιομηχανικῶν φυτῶν. Εἶναι 7^η εἰς τὴν παραγωγὴν καπνοῦ καὶ 11^η εἰς τὰς ἀμπέλους. Τὰ λαχανικὰ καὶ τὰ ὀπωρικὰ ἔχουν ἱκανοποιητικὴν ἀπόδοσιν.

Ἡ βιομηχανία εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη. Εἰς πολλὰς πόλεις συναντῶμεν ἐργαστάσια σάπωνος, σπορελαίου, ροδελαίου, κονσερβῶν λαχανικῶν, ζαχαρώσους, προϊόντων βάμβακος, καπνοῦ καὶ ἄλλων.

Ἡ ξυλεία ἐκ τῶν πυκνῶν δασῶν τῶν ὀρέων εἶναι σημαντικὴ, ἂν καὶ δὲν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη.

Ἡ Βουλγαρία εἰς τὸ ἐσωτερικὸν δὲν ἔχει καλὴν συγκοινωνίαν. Τὴν ἐξαγωγὴν τῶν γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων τῆς ἐνεργεῖ πρὸς Β. διὰ τοῦ Δουνάβεως, πρὸς Α. ἀπὸ τὴν Βάρναν καὶ τὸν Πύργον καὶ πρὸς Ν. διὰ τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν πρὸς τὴν Τουρκίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα. Αἱ κοιλάδες τοῦ Στριμόνος καὶ τοῦ Νέστου εἶναι αἱ συντομότεροι ὁδοὶ πρὸς τὴν Θεσσαλονίκην.

Ἡμεῖς ἄλλοτε ἠγοράζομεν ἐκ τῆς Βουλγαρίας σφάγια, βούτυρον, τυρόν, ἀγνά καὶ σιτηρὰ καὶ ἐπωλοῦμεν ἐλαίας, ἔλαιον, ξηροὺς καρπούς, ποτοκάλια, λεμόνια, χημικὰ προϊόντα (φάρμακα, λιπάσματα) καὶ ἄλλα.

4. **Ἱστορία — Λαὸς.** Οἱ Βούλγαροι εἶναι Ὁρθόδοξοὶ σιχισματικοὶ μὲ πατριάρχην Ἐξαρχον.

Πολίτευμα ἔχουν Λαϊκὴν Δημοκρατίαν κατὰ τὸ Σοβιετικὸν σύστημα. Κατάγονται ἀπὸ τὴν Μογγολικὴν φυλὴν. Φεύγοντες ἀπὸ τὴν Ἀσίαν κατ' ἀρχὰς ἐγκατεστάθησαν εἰς τὸν ποταμὸν Βόλγαν καὶ ὑστερον πέραξ τοῦ Αἰμοῦ πρὸς Β. ὅπου ἀφομοιώθησαν καὶ ἠνώθησαν μετὰ τοὺς Ἱθαγενεῖς Σλάβους. Εἰς τὴν Β. Βουλγαρίαν καὶ σήμερον συναντῶμεν Βουλγάρους μὲ μικρὸν ἀνάστημα καὶ μὲ ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς Μογγολικῆς φυλῆς. Φοροῦν ἐνδύματα ἀπὸ χονδρὰ ὑφάσματα καὶ δέρματα, ὅμοια

μέ εκείνα τῶν Ἀσιατῶν. Ἐκ τῆς πεδιάδος τοῦ Αἴμου ἐνήργουν ἐπιδρομαὶ εἰς τὰ γειτονικά κράτη, κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους. Οἱ Τούρκοι κα-

Χωρικές τῆς Βουλγαρίας

τὸν βοήθειαν τῶν Ρώσων ἠλευθερώθησαν ἀργότερον. Τὸ 1885 προσήρτησαν πραξικοπηματικῶς τὴν Ἀνατολικὴν Ρωμιλίαν καὶ τώρα ζητοῦν νὰ πάρουν τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν, τὴν Ἑλληνικὴν Θράκην καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀκόμη. Εἰς τὸν Βαλκανικὸν πόλεμον τοὺς ἐνίκησαμεν καὶ περιορίσθησαν εἰς τὰ σημερινὰ σύνορά των.

Ὁ Βούλγαρος ἔχει ὑπομονήν, μεγάλην ἀντοχήν καὶ εἶναι ἐργατικὸς καὶ καλὸς γεωργός. Ἔχει ψυ-

χρὸν χαρακτήρα, πονηρὸν καὶ ὑποπτον. Δὲν πολιτίζεται εὐκόλως. Ἡ καλύτερα διασκέδασίς του εἶναι κατὰ τὰς Κυριακάς καὶ τὰς ἑορτάς ὁ χορὸς μὲ τὸ ἀρχαῖον ὄργανον, τὴν κιάδαν. Εἶναι προληπτικὸς καὶ πιστεῖει εἰς τὰ μάγια καὶ τοὺς βρυκόλακας!

5. ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ

1. **Θέσις.** Ἡ Γιουγκοσλαβία εὑρίσκεται εἰς τὸ ΒΔ τμήμα τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν παλαιάν Σερβίαν, τὸ Μαυροβούνιον, τὴν Βοσνίαν καὶ Ἑρζεγοβίνην, τὴν Δαλματίαν, τὴν Σλαβονίαν, τὴν Κροατίαν καὶ μικρὸν μέρος τῆς Μακεδονίας. Λέγονται Γιουγκοσλάβοι, δηλαδὴ Νοτιοσλάβοι. Αἱ περιοχαὶ αὐταὶ ἠνώθησαν τὸ 1918.

Ὅρια. Συνορεύει πρὸς Ν. μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀλβανίαν. Ἡ λίμνη Πρέσπαι εἶναι κοινὸν ὄριον τῆς Γιουγκοσλαβίας, Ἑλλάδος καὶ Ἀλβανίας. Πρὸς Α. συνορεύει μὲ τὴν Ρουμανίαν καὶ τὴν Βουλγαρίαν, πρὸς Δ. μὲ τὴν Ἰταλίαν καὶ βρέχεται ἀπὸ τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν καὶ πρὸς Β. συνορεύει μὲ τὴν Οὐγγαρίαν καὶ τὴν Αὐστρίαν.

Ἔχει ἔκτασιν 255.800 τετρ. χιλμ. Εἶναι διπλασία τῆς πατρίδος μας.

2. **Μορφή τοῦ ἐδάφους.** Εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν διακρίνομεν τρεῖς ζῶνας μὲ διαφορετικὸν κλίμα, ἔδαφος καὶ προϊόντα: Τὴν Δυτικὴν ὄρει-

νήν ξώνην, τὸ λεκανοπέδιον τῆς Σλαβονίας καὶ τὴν κοιλάδα τοῦ Μοράβα (Παλαιὰ Σερβία).

α) Ἡ δυτικὴ ὄρεινὴ ξώνη περιλαμβάνει τὰς νέας περιοχάς, τὴν Ἐρζεγοβίνην, τὴν Δαλματίαν, τὸ Μαυροβούνιον, τὴν Βοσνίαν καὶ μέρος τῆς Κροατίας, καὶ εὐρίσκεται μεταξύ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης καὶ τῶν παραποτάμιων τοῦ Δουνάβου καὶ Δραύου.

Αἱ Δειναρικαὶ Ἄλπεις, μὲ διεύθυνσιν ἀπὸ Β. πρὸς Ν. καὶ ἐν συνεχείᾳ ὁ Σκάρδος μὲ τὰς διακλαδώσεις των κάμνονν τὴν περιοχὴν ὄρεινὴν. Οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν φθάνουν εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Τὸ κλίμα ἐδῶ εἶναι ἠπειρωτικόν μὲ ψυχρὸν χειμῶνα, καὶ θερμὸν θέρος, πλὴν τῶν δυτικῶν παραλίων ὅπου εἶναι θαλάσσιον.

Εἰς τὰς κοιλάδας καλλιεργοῦνται δημητριακοὶ καρποί. Εἰς τὰ ὄρεινά ὑπάρχουν δάση πολλά, προπαντὸς εἰς τὴν Βοσνίαν, ἀπὸ δρυῶν καὶ ἄλλα δένδρα, καθὼς καὶ μεγάλη κτηνοτροφία αἰγοπροβάτων, τὰ ὅποια παράγουν ἄφθονα κτηνοτροφικὰ προϊόντα (γάλα, ξηρα, βούτυρον, τυρόν, σφάγια κλπ). Ἐπίσης καὶ χοίρων.

Τὰ Παράλια. Εἰς τὴν Δ. πλευρὰν πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν αἱ Δειναρικαὶ Ἄλπεις ἀλλοῦ εἶναι χαμηλαὶ καὶ εὐφοροὶ, ἀλλοῦ θαλτώδεις καὶ ἀλλοῦ ἀπότομοι. Ἐδῶ ἐπικρατοῦν θαλάσσιοι ἄνεμοι καὶ τὸ κλίμα εἶναι ἥπιον. Εἰς τὰς κοιλάδας καλλιεργοῦνται ἀμπελοὶ, ἐλαίαι καὶ ὄπωροφόρα δένδρα.

Ἡ ἀκτὴ ἔχει πολλὰς ἐξοχὰς καὶ ἐσοχὰς (φιόρδ) καὶ εἰς τὴν θάλασσαν διακρίνομεν πολλὰς νήσους.

Ἡ περιοχὴ αὐτὴ δὲν ἔχει καλὴν συγκοινωνίαν οὔτε μεγάλα βιομηχανικὰ κέντρα. Κυριώτεραι πόλεις εἶναι τὸ Σεράγεβο εἰς τὴν Βοσνίαν, ἡ Κεττίγν η εἰς τὸ Μαυροβούνιον, τὸ Κάρου εἰς τὴν Ἀδριατικὴν, ὁ μεγαλύτερος καὶ πλέον ἠσφαλισμένος λιμὴν καὶ ἄλλοι.

β) **Τὸ λεκανοπέδιον τῆς Σλαβονίας.** Ἡ πεδινὴ αὐτὴ ξώνη μεταξύ τοῦ Σαύου καὶ τοῦ Δραύου περιλαμβάνει τὴν Σλαβονίαν καὶ τὴν Βόρειον Κροατίαν. Τὰ ὄρη ἐρείξ κάμνονν τὸ κλίμα ἠπειρωτικόν. Τὸ ἔδαφος εἶναι πολὺ γόνιμον ἀπὸ τὰς πλημμύρας τῶν ποταμῶν. Εἰς τὴν πεδιάδα καλλιεργοῦνται δημητριακά, σίτος, ἀραβόσιτος καὶ ἄλλα. Βορειότερον εἰς τὰς Σλαβονικὰς κοιλάδας ἐδοκιμοῦν ἀμπελοὶ καὶ πολλὰ ὄπωρικά, πρὸ παντὸς δαμιασηναί. Εἰς τὰς ὄρεινὰς περιοχὰς ἦσαν ἄλλοτε μεγάλα κτηνοτροφικὰ καὶ γαλακτοκομικὰ κέντρα, ὅπου κατεσκευάζοντο παστὰ κρέατα, λουκάνικα, σάπωνες, λίπη κλπ.

Εἰς τὴν Κροατίαν σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον εἶναι τὸ Ἄγραμ καὶ ἡ Θηροεσιούπολις ἀνατολικῶς.

γ) **Ἡ κοιλάς τοῦ Μοράβα.** Ἡ περιοχή αὐτὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν παλαιὰν Σερβίαν καὶ τὸ Β.Α. τμήμα τῆς χώρας. Πρὸς Ν. τὸ ὄρος Βόρας (Καϊματσαλάν) καὶ ὁ Σκάρδος, σχηματίζουν ὠραίας καὶ εὐφόρους κοιλάδας τὰς ὁποίας διασχίζουσιν ὁ Ἄξιός, ὁ Στρούμων, ὁ Δρίνος καὶ ὁ Μοράβας.

Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἄξιου, ὅπου φθάνουσιν οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι, τὸ κλίμα εἶναι ἠπιώτερον καὶ καλλιεργοῦνται δημητριακά, ἄμπελοι, ὀπωροφόρα καὶ βιομηχανικά φυτὰ, καπνός, βάμβαξ, ὄπιον, σουσάμιον, ὄρυζα καὶ μωρέαι διὰ μέταξαν (Γευγελῆ).

Καὶ ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἀνεπτυγμένη. Αἰγοπρόβατα, χοῖροι καὶ ἄλλα ζῶα βόσκουσιν εἰς τὰς ὄρεινὰς περιοχάς. Κυριώτεραι πόλεις ἐδῶ εἶναι: τὸ Βελιγράδιον (585 χιλ. κ.), εἰς τὸν Δούναβιν ποταμὸν, σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον. Εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ εὐρίσκεται εἰς στρατηγικὴν θέσιν. Ἡ Νίσα ἐπὶ τοῦ Μοράβα κέντρον τῶν συγκοινωνιῶν. Πρὸς Ν. συναντῶμεν τὸ Μοναστήριον (ἄλλοτε Ἑλληνικόν), τὴν Στρούμνισαν, τὴν Γευγελῆ, τὰ Σκόπια κτλ.

Πληθυσμός. Ἡ Γιουγκοσλαβία ἔχει 19,5 ἑκατομμ. κατοίκων. Ἡ Σερβία, ἡ Κροατία καὶ ἡ Σλαβονία εἶναι κέντρα βιομηχανικὰ καὶ ἐμπορικὰ καὶ πυκνοκατοικημένα.

3. **Οἰκονομικὴ Ζωή.** Τὸ ἔδαφος τῆς Γιουγκοσλαβίας ἔχει κλίσιν πρὸς βορρᾶν. Διὰ τοῦτο ἐπικρατοῦν ἄνεμοι ἐκ τῆς ξηρᾶς καὶ τὸ κλίμα εἶναι ἠπειρωτικόν. Οἱ Γιουγκοσλάβοι μεταχειρίζονται νέας μεθόδους καὶ νέα ἐργαλεῖα εἰς τὴν γεωργίαν. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν σίτον καὶ τὸν ἀραβόσιτον καλλιεργοῦνται καὶ ὄρυζα, ἄμπελοι, βιομηχανικά φυτὰ καὶ ὀπωροφόρα δένδρα, πρὸ παντὸς δαμασκηναί. Ἀπὸ τὰ δαμάσκηνα ἐξάγουν καὶ οἰνόπνευμα. Τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα μετὰ τὰ γεωργικὰ ἔχουν μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν χώραν.

Πολλὰ ἀπὸ τὰ γεωργικὰ καὶ τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα τῆς, σφάγια, τυρὸν καὶ ἄλλα ἀγοράζει ἡ πατρίς, μαζ καὶ πωλεῖ εἰς αὐτὴν πορτογάλια, λεμόνια, σῦκα, ἐλαίας, κολοφώνιον, νήματα κτλ.

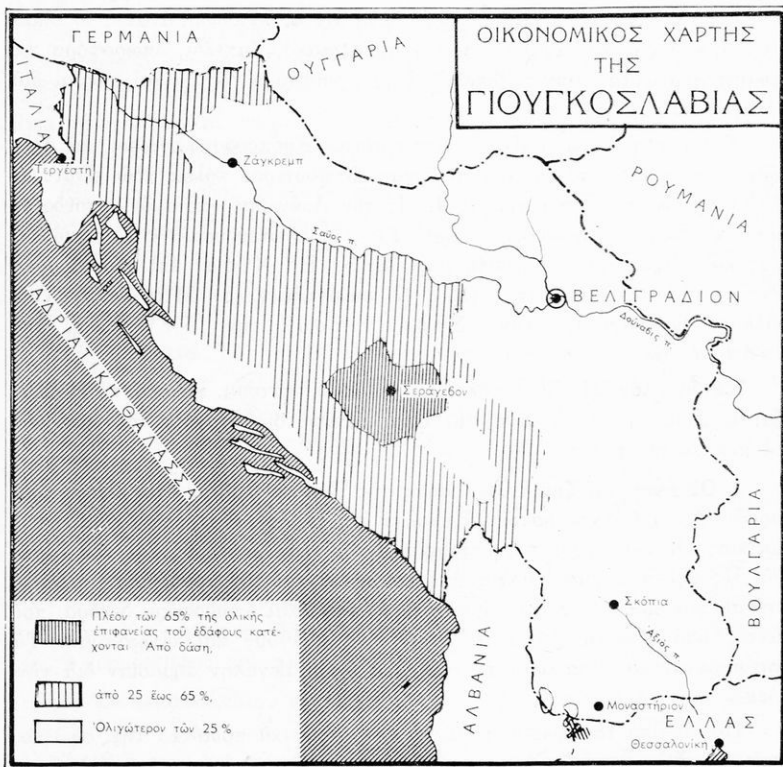
Σημαντικὴν βιομηχανίαν ἔχει εἰς τὴν ξυλουργικὴν, τὴν μεταξουργίαν καὶ μικροτέραν εἰς τὴν μεταλλουργίαν καὶ τὴν κονσερβοποιίαν.

Ἡ βιομηχανία ἠδύνατο νὰ εἶναι περισσότερον ἀνεπτυγμένη, διότι ἔχει πρῶτας ὕλας καὶ γαιάνθρακας καὶ ὕδατο: τώσεις διὰ τὴν κίνησιν τῶν ἐργο-

στασιών. Είναι ή πρώτη χώρα τής Εύρώπης εις τήν παραγωγήν τής τανίνης.

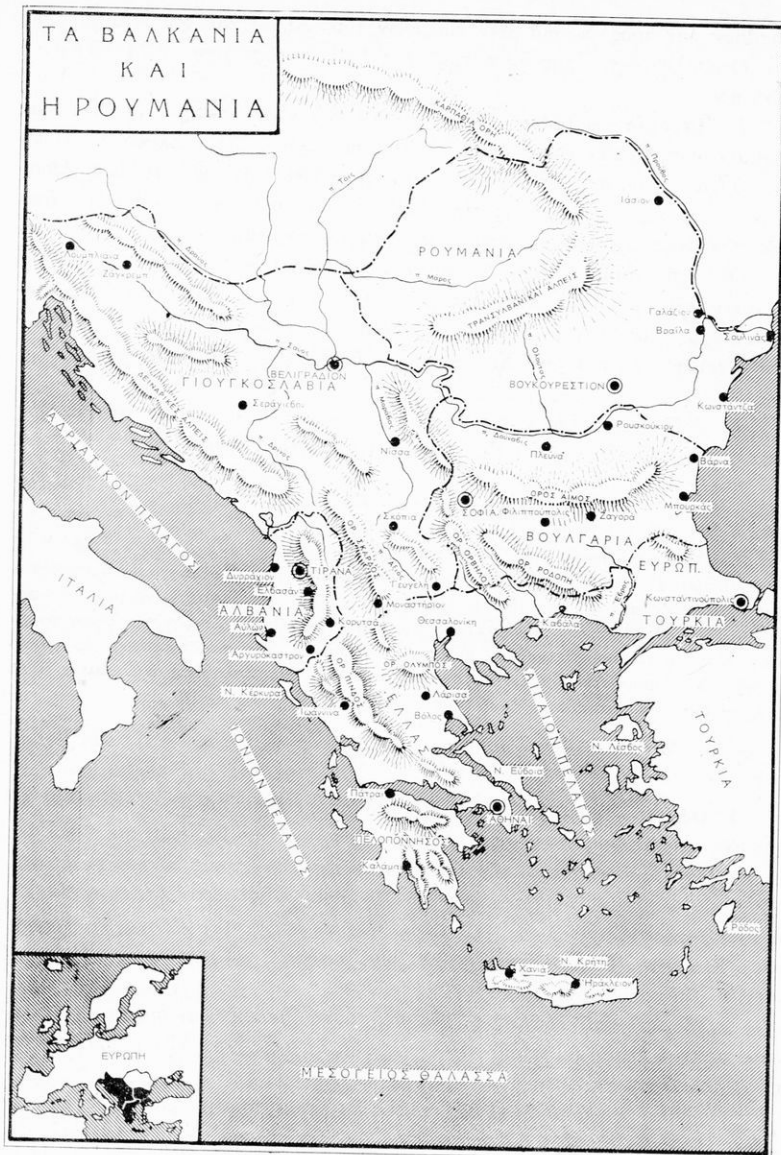
Είναι τετάρτη μεταξύ τῶν ἐθνῶν εις τὸν ἀραβόσιτον, 10η εις τὸν βοξίτην, 7η εις τήν παραγωγήν σταφυλῶν, 7η εις τὸν ψευδάργυρον καὶ 11η μεταξύ τῶν ἐθνῶν εις τὸν χρυσὸν καὶ ἄργυρον.

Ἡ συγκοινωνία καὶ ἐδῶ δὲν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Εἰς τὸ

Οικονομικὸς χάρτης τῆς Γιουγκοσλαβίας

ἑσωτερικὸν πλὴν τῆς μεγάλης διεθνούς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς ἔχει μικρὸν δίκτυον σιδηροδρομικὸν καὶ ἀρκετοὺς αὐτοκινητοδρόμους. Τὸ ἑξωτερικὸν ἐμπόριον διοχετεύεται πρὸς Β. διὰ τοῦ Δουνάβεως, πρὸς Δ. διὰ τοῦ

Χάρτης φυσικός και πολιτικός της Βαλκανικής Χερσονήσου

Κατάρου και πρὸς Ν. διὰ τῶν κοιλάδων τοῦ Ἀξιῦ καὶ τοῦ Νέστου πρὸς τὴν Θεσσαλονίκην, ὅπου ἡ πατρίς μας ἔχει παραχωρήσει ἔ λ ε υ θ έ ρ α ν ζ ῶ ν η ν.

4. **Ἱστορία — Λαός.** Ἡ Γιουγκοσλαβία εἶναι νέον κράτος· ἱστορίαν ἀρχαίαν ὅπως ἔχομεν ἡμεῖς καὶ ἄλλα ἔθνη δὲν ἔχουν. Εἶναι Σλάβοι οἱ ὅποιοι κατ' ἀρχὰς κατοικοῦν εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Δνειστέρου καὶ τὰ Καρπάθια. Ἀπὸ ἐκεῖ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Σερβίαν. Ὑπεδουλώθησαν καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ ὕστερον ἀπὸ πολλὰ ἔτη ἠλευθερώθησαν.

Οἱ λαοὶ αὐτοὶ (Σλοβένοι, Κροάται, Σέρβοι) δὲν ὀμιλοῦν τὴν ἰδίαν γλῶσσαν, δὲν ἔχουν τὴν ἰδίαν θρησκείαν, οὔτε τὸν ἴδιον πολιτισμὸν, διὰ τοῦτο δὲν ἔχουν μεγάλην ἐνότητα μεταξὺ τῶν.

Θρησκείαν ἔχουν Χριστιανικὴν Ὁρθόδοξον καὶ Καθολικὴν (Σλοβένοι).

Πολίτευμα ἔχουν Λαϊκὴν Δημοκρατίαν κατὰ τὸ Ρωσικὸν σύστημα. Οἱ Γιουγκοσλάβοι εἶναι γεωργοὶ καὶ καλοὶ στρατιῶται.

Ἐρωτήσεις — Ἐργασίαι

Πῶς θὰ ταξιδεύσομεν εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν μὲ πλοῖον, μὲ αὐτοκίνητον ἢ μὲ αεροπλάνον; Τί κλίμα ἔχει κάθε περιοχὴ καὶ διατί; Ποῖα Γιουγκοσλαβικὰ προϊόντα συναντῶμεν εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς πατρίδος μας; Διατί δὲν συναντῶμεν μεγάλας πόλεις εἰς τὴν Σερβίαν; Νὰ κάμετε μὲ πλαστιλίνην ἀνάγλυφον χάρτην τῆς Γιουγκοσλαβίας. Νὰ φέρετε εἰκόνας, πῶς νὰ δεκνύουν τὸ ἔδαφος, τὴν συγκοινωνίαν, τὰ προϊόντα κλπ. Νὰ διαβάσετε ἀπὸ λεξικά σχετικά μὲ τὴν Γιουγκοσλαβίαν. Νὰ κάμετε μίαν ἔκθεσιν διὰ τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς χώρας.

6. Ι Τ Α Λ Ι Α

1. **Θέσις — ὄρια.** Ἡ Ἱταλικὴ χερσόνησος εὐρίσκεται εἰς τὸ νότιον μέρος τῆς Εὐρώπης. Συνορεύει πρὸς Β. μὲ τὴν Αὐστρίαν, τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Γαλιαν, πρὸς Δ. βρέχεται ἀπὸ τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν, πρὸς Ν. ἀπὸ τὸ Ἴόνιον πέλαγος καὶ πρὸς Α. βρέχεται ἀπὸ τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν καὶ συνορεύει μὲ τὴν Γιουγκοσλαβίαν.

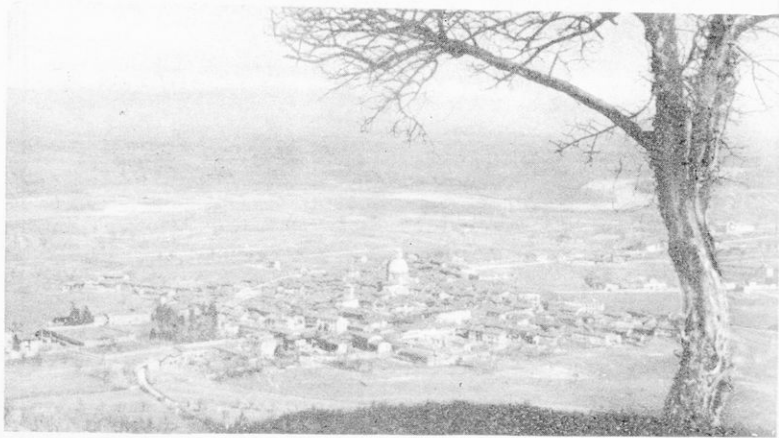
Ἐκτασις. Ἐχει ἔκτασιν 300.200 τετραγ. χιλ. περίπου. Εἶναι διπλασία τῆς πατρίδος μας.

2. **Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.** Εἰς τὸν χάρτην διακρίνομεν δύο περιοχὰς, μὲ διαφορετικὸν κλίμα καὶ προϊόντα. Τὴν πεδιάδα τοῦ Πάδου πρὸς Β. καὶ τὴν Ἱταλικὴν χερσόνησον πρὸς νότον μὲ τὰς νήσους.

α) **Περιοχὴ τοῦ Πάδου.** Τὸ τμήμα αὐτὸ τῆς Ἱταλίας εἶναι μία πεδιάς, ἢ ὅποια ἀρχίζει ἀπὸ τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν, χωρίζεται κυκλικῶς τὰ Ἀπέννινα ἀπὸ τὰς Ἄλπεις καὶ φθάνει μέχρι τῶν Δυτικῶν Ἄλπεων τῆς Γαλ-

λίας. Ἡ πεδιάς ἔχει κλίσιν Νοτιο - Ἀνατολικήν καὶ προστατεύεται ἀπὸ τοὺς βορείους ἀνέμους ἐκ τῆς ὄρσειράς τῶν ᾿Αλπεων, καὶ ἀπὸ τοὺς δυτικούς ἐκ τῶν ᾿Απεννίνων ὄρέων. Τὸ νότιον μέρος τῶν ᾿Αλπεων ἀνήκει εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἐδῶ αἱ ᾿Αλπεις χαμηλώνουν ἀποτόμως πρὸς τὴν πεδιάδα.

Ὁ ποταμὸς Πάδος δέχεται τὰ ὕδατα τῶν πέριξ κλιτύων καὶ τῶν χιονισμένων κορυφῶν καί, διασχίζων τὴν πεδιάδα, καθιστᾷ αὐτὴν πολὺ εὐφο-

Ἡ πεδιάς τοῦ Πάδου

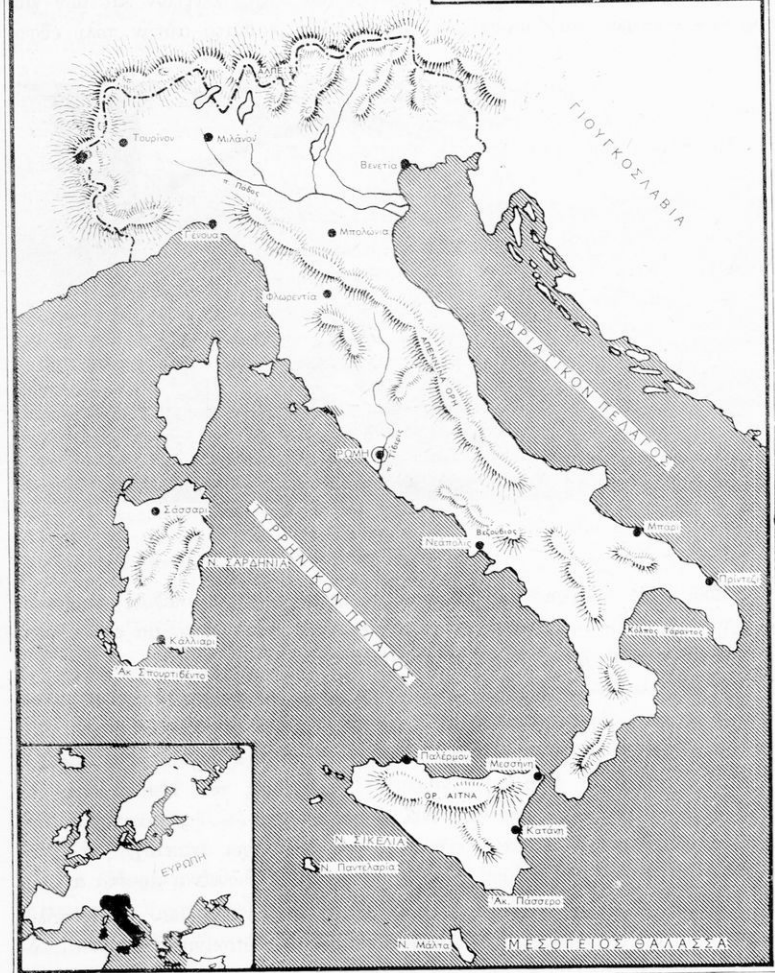
ρον. Ἐδῶ δὲν φθάνουν οἱ θαλάσσιοι ἀνεμοί, διότι ἡ πεδιάς περικλείεται ἀπὸ ὄρη πλὴν τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς. Διὰ τοῦτο τὸ κλίμα εἶναι ἠπειρωτικὸν μὲ ψυχρὸν χειμῶνα καὶ θερμὸν θέρος.

Εἰς τὰς κλιτύς τῶν ᾿Αλπεων, ὑπάρχουν δάση ἀπὸ ὄξυράς καὶ πεύκα. Ἐκεῖ βόσκουν ποίμνια αἰγοπροβάτων.

Χαμηλότερον εἰς τὴν πεδιάδα καλλιεργοῦνται μωρέαι, ἄμπελοι, ὄρυζα, σιτηρά, λαχανικά καὶ ἄφθονος ἀραβόσιτος. Ἡ πεδιάς τοῦ Πάδου εἶναι τὸ εὐφρούτερον μέρος τῆς Ἰταλίας, ἐκεῖ χρησιμοποιοῦνται ὡς κινητήριος δύναμις αἱ ὕδατοπτώσεις (λευκὸς ἀνθραξ), διὰ τοῦτο ἔχει ἀναπτυχθῆ ἡ σπουδαιότερα βιομηχανία τῆς χώρας. Καὶ ἡ συγκοινωνία ἐδῶ εἶναι ἀρκετὰ πικνὴ.

Πόλεις. Κυριώτεραι πόλεις εἶναι: Τὸ Τουρινόν (600 χιλ.), πόλις βιομηχανικὴ μὲ ἐργοστάσια, ὅπου κατασκευάζονται αὐτοκίνητα, μηχαναί, ὑφάσματα καὶ ἄλλα. Τὸ Μιλᾶνον (1 ἐκ.) ἡ πρώτη βιομηχανικὴ περιοχὴ τῆς Ἰταλίας ἐπὶ τοῦ Ποταμοῦ Πάδου. Ἐδρῖσκεται ἐπὶ σπουδαίας γεωγραφι-

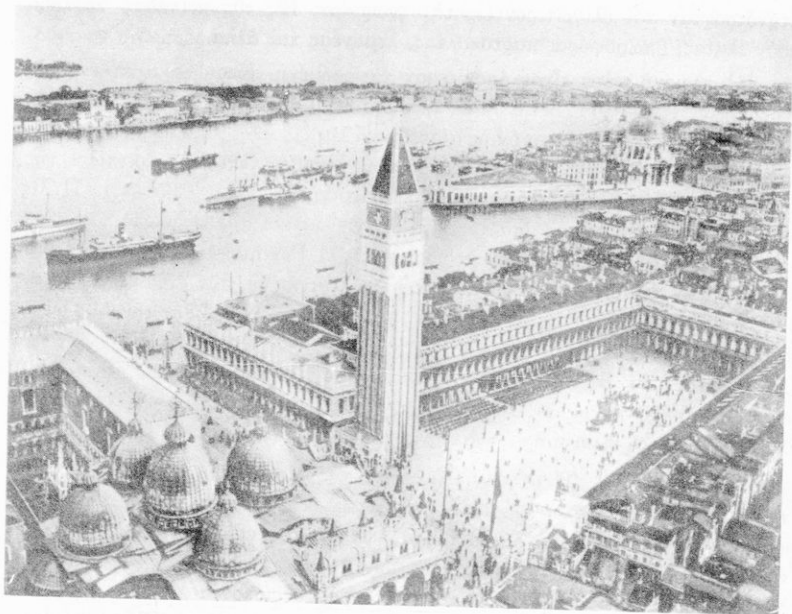
ΓΕΩΦΥΣΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ
ΤΗΣ
ΙΤΑΛΙΑΣ

Χάρτης φυσικός και πολιτικός της 'Ιταλίας

κῆς θέσεως καὶ ἔχει πολλὰ ἐργοστάσια, πρὸ παντὸς μετὰξῆς, ὅπως ἡ Λυὼν εἰς τὴν Γαλλίαν. Ἡ Γένοα λιμὴν εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν, πατρίς τοῦ Κολόμβου. Ἐκεῖ ὑπάρχει καὶ τὸ ἄγαλμά του.

Ἡ Βενετία εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν κτισμένη ἐπὶ νήσων. Τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἡ Γένοα καὶ ἡ Βενετία μὲ τοὺς λιμένας καὶ τὰ μεγάλα

Ἡ Βενετία καὶ ὁ Ἅγιος Μάρκος

πλοῖα των, ἐκυριάζουσι τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ εἶχον μεγάλην ἀντιζηλίαν μετὰξὺ των.

Ἡ Τεργέστη ἐπὶ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης.

6) **Ἰταλικὴ χερσόνησος — νῆσοι.** Ὁλὴ ἡ χερσόνησος εἶναι ὄρεινῆ. Τὰ Ἀπέννινα ὄρη τὴν διασχίζουν ἀπὸ Β. πρὸς Ν. καὶ καταλήγουσι εἰς τὸν κόλπον τοῦ Τάραντος καὶ νοτιώτερον εἰς τὸ ἀκρωτήριον Σπαρτιβέντον. Εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν τὰ Ἀπέννινα εἰς τὴν δυτικὴν καὶ τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν χαμηλώνουσι καὶ σχηματίζουν μικρὰς πεδιάδας, ἄλλας εὐφύρους καὶ ἄλλας ἀνθυγιεινὰς μὲ ἕλη καὶ βάλτους. Σπουδαῖα δάση τὸ ὄρος δὲν

έχει έκτος μερικῶν θάμων. Εἰς τὰς γυμνάς κλιτῦς του βόσκουν ποίμνια ἀγοπροβάτων.

Τὸ κλίμα εἰς τὰ ὄρεινάς περιοχὰς εἶναι ἠπειρωτικὸν καὶ ὅσον προχωροῦμεν πρὸς νότον γίνεται μεσογειακόν. Εἰς τὰς κοιλάδας καὶ τὰς πεδιάδας εἶναι γλυκὸ καὶ θαλάσσιον. Ποταμοὶ μεγάλοι δὲν ὑπάρχουν, διότι δὲν ἔχει μεγάλας ἐκτάσεις ἢ χώρα. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται περισσότερο εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ ὀλιγώτερον εἰς τὴν γεωργίαν. Εἰς τὰς κοιλάδας, καλλιεργοῦν ἐλαίας, ὀπωροφόρα, πορτοκαλέας, λεμονέας καὶ ἄλλα.

Ἡ περιοχὴ αὐτὴ εἶναι ἀραιότερον κατοικημένη. Κυριώτεροι πόλεις τῆς χερσονήσου εἶναι: Ἡ Νεάπολις, ὁ σπουδαιότερος λιμὴν τῆς Ἰταλίας. Ἐκεῖ πλησίον εἶναι τὸ ἐνεργὸν ἠφαιστειον, ὁ Βεξούβιος καὶ ἡ Φλωρεντία. Ἐπάνω εἰς τὸν Τίβεριν ποταμὸν κτισμένη ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας καὶ ἱστορικῆς Ρώμης εἶναι ἡ σημερινὴ Ρώμη (2,5 ἔκ.). Πόλις φημισμένη εἰς τὸν κόσμον διὰ τὰ ἀρχαῖα μνημεῖα καὶ τὰ ἀγάλματα, ὅπως αἱ Ἀθῆναι καὶ ἄλλαι πόλεις τῆς πατρίδος μας. Ἡ Ρώμη εἶναι ἕδρα τοῦ Πάπα καὶ ἔχει τὴν ὀραιότεραν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὸν Ἅγιον Πέτρον. Εἰς τὴν νότιον Ἰταλίαν συναντῶμεν τοὺς λιμένας Μάρι καὶ Μπρίντεζι.

Νῆσοι. Ἡ Σαρδηνία, μὲ ἔκτασιν 24.000 τετραγ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 1.400.000 κατοίκων, ἴση μὲ τὴν Πελοπόννησον. Εἶναι ὄρεινὴ μὲ ἀνθυγιεινὸν κλίμα, πλουσία εἰς χαλκόν, μόλυβδον, ἄργυρον καὶ ψευδάργυρον.

Ἡ Σικελία. Ἡ μεγαλύτερα νῆσος τῆς Μεσογείου μὲ 4.700.000 κατοίκων καὶ ἔκτασιν 26.000 χιλμ., μεγαλύτερα τῆς Πελοποννήσου. Τὸ ἕδαφος τῆς εἶναι πεδινὸν μὲ πολλὰ μικρὰ ἠφαιστεια. Κυριώτερον εἶναι ἡ Αἴτνα, ἐνεργόν. Ἡ Σικελία ἦτο ἀποικία τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ ὀνομάζετο Μεγάλη Ἑλλάς. Σήμερον εἰς ἀνασκαφὰς εὐρίσκονται ἀρχαῖα ἀγάλματα καὶ νομίσματα τοῦ Ἑλλ. Πολιτισμοῦ. Ἀκόμη καὶ λέξεις Ἑλληνικαὶ ὀμιλοῦνται σήμερον εἰς πολλὰ χωρία τῆς Σικελίας.

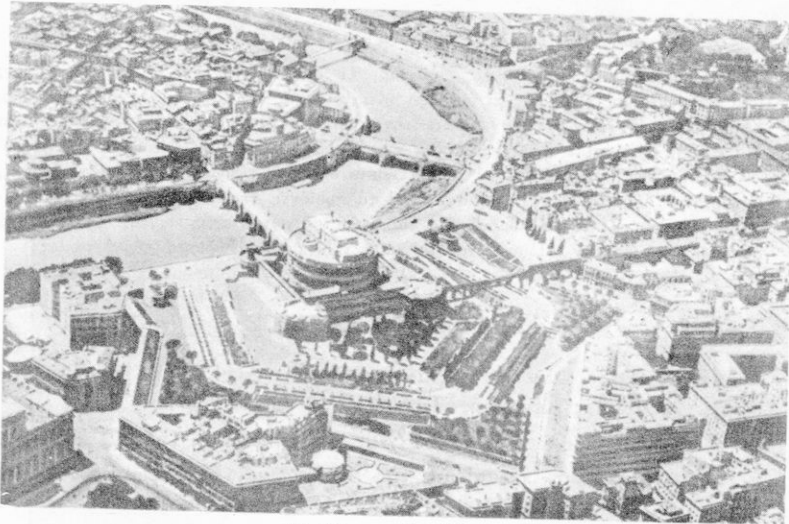
3. Οἰκονομικὴ ζωή. Οἱ ἡμίσεις σχεδὸν τῶν κατοίκων τῆς Ἰταλίας ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, πρὸ παντὸς εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Πάδου καὶ τὰς ἄλλας περιοχὰς τῆς χώρας. Καλλιεργοῦν ἐκεῖ δημητριακά, ὀπωρικά, ὄρυζαν, ἐλαίας, πορτοκάλια, λαχανικά καὶ ἄλλα. Ἡ Ἰταλία εἶναι πρώτη εἰς τὰς σταφυλὰς καὶ εἰς τὸν οἶνον μετὰ τὴν Γαλλίαν. Πρώτη εἰς τὰς ἐλαίας. Δευτέρα εἰς τὰς τομάτας. Πέμπτη εἰς τὰ ζαχαρότευτλα καὶ εἰς τὰ κίτρα καὶ ὀγδὴ εἰς τὸν οἶτον.

Ὁρυκτὸς πλοῦτος. Παράγεται μαγειρικὸν ἄλας, γύψος, βωξίτης, ψευδάργυρος, μόλυβδος, μαγνήσιος καὶ ἄλλα.

Ἡ βιομηχανία τῆς δὲν εἶναι πολὺ μεγάλη, διότι λείπουν οἱ γαιάνθρακες

ὡς κινητήριος δύναμις καὶ αἱ πρῶται ὕλαι. Εἰς πολλὰς πόλεις καὶ πρὸ παντὸς εἰς τὸ Μιλάνον καὶ τὸ Τουρίνον, ὅπου μεταχειρίζονται τὰς ὑδατοπτώσεις ἀπὸ τὰ ὕδατα τῶν Ἄλπεων, εὐρίσκωμεν ἐργοστάσια τὰ ὅποια παράγουν ὑφάσματα, μέταξιν, κονσόρβας, ζυμαρικά καὶ χημικὰ λιπάσματα κλπ.

Ἡ συγκοινωνία διὰ θαλάσσης εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη μὲ τοὺς ὠρεοίους λιμένας τῆς Γενούης, τῆς Βενετίας καὶ πρὸ παντὸς τῆς Νεαπόλεως. Καὶ εἰς τὴν ξηρὰν ἔχει καλὴν συγκοινωνίαν, ἂν καὶ εἶναι ὀρεινή. Ἔχει πυκνὸν δίκτυον σιδηροδρόμων καὶ πρὸ παντὸς αὐτοκινητοδρόμων παντοῦ. Σπουδαία

Ἡ Ρώμη καὶ ὁ Τίβερης

εἶναι αἱ διαβάσεις (σήραγγες) τῶν Ἄλπεων πρὸς τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην. Τοιαῦται εἶναι πολλαί, ἀλλὰ πλέον γνωσταί εἶναι τοῦ Ἀγίου Βερνάρδου, τοῦ Σεμπλόν καὶ ἡ νέα σήραγγ μὲ διπλοῦν αὐτοκινητοδρόμον.

4. Πληθυσμὸς — Λαός. Ἡ Ἰταλία ἔχει πληθυσμὸν 52.800.000 κατοίκων καὶ πολιτεία δημοκρατικόν.

Οἱ Ἰταλοὶ εἶναι ἐργατικὸς λαός. Ἀγαποῦν πολὺ τὰ μακαρόνια, τὰ ὅποια εἶναι ἡ κυριώτερα τροφή των. Ἡ πατρις των εἶναι πτωχὴ καὶ πολλοὶ κάτοικοι ἀναγκάζονται νὰ μεταναστεύσουν εἰς ἄλλα κράτη, πρὸ παντὸς τὴν Ἀμερικήν.

Μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον (1939), οἱ Ἰταλοὶ ἐνίκηθησαν καὶ ἔχασαν τὰς ἀποικίας των. Αἱ νικήτριαι δυνάμεις θὰ ἀποφασίσουν τώρα εἰς ποῖον θὰ ἀνήκουν αἱ ἀποικίαι αὐταί.

Θρησκείαν ἔχουν καθολικὴν με ἀρχηγὸν τὸν Πάπαν. Ὁ Πάπας εἶναι θρησκευτικὸς ἀρχηγὸς ὅλων τῶν καθολικῶν τῆς Εὐρώπης.

Βατικανοῦ Κράτος. Ἀνεξάρτητον κράτος με ἀρχηγὸν τὸν Πάπαν. Τὸ μέρος ὅπου ἔχει τὴν ἔδραν τοῦ λέγεται Βατικανὸν καὶ εἶναι ἐν μικρὸν αὐτόνομον κράτος εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἔχει ὑπουργούς, πρεσβευτὰς καὶ μεγάλην ἐπιτροπὴν εἰς ὅλους τοὺς Καθολικοὺς. Ὁ Πάπας θεωρεῖται ἱερὸν πρόσωπον καὶ ἀπολαμβάνει μεγάλων τιμῶν.

Ἑρωτήσεις — Ἔργασίες

Με τί ὁμοιάζει τὸ σχῆμα τῆς Ἰταλίας; Τί προϊόντα στέλλει εἰς τὸ ἔξωτερικόν; Ποία ἀγοράζει ἀπ' ἔξω; Εἰς τί ὁμοιάζει ἡ πατρίς μας με τὴν Ἰταλίαν; Ποία ἐποχὴ χαρακτηρίζει τὴν Ρώμην; Συγκρίνατε τὴν Ρώμην με τὰς Ἀθήνας. Ποῦ παράγεται μέταξα; Νὰ διαβάσετε ἀπὸ λεξικά διὰ τὴν Σήραγγα Σεμπλόν. Νὰ κάμετε ἀνάγλυφον χάρτην τῆς Ἰταλίας καὶ νὰ τοποθετήσετε ὅλα ὅσα εἶδομεν. Νὰ φέρετε εἰκόνας, χάρτας κλπ. διὰ τὴν ζοήν, τὸ ἔδαφος καὶ τὰ προϊόντα τῆς Ἰταλίας. Νὰ φέρετε ἐργασίας σχετικὰς με τὸν Κολόμβον. Νὰ ταξιθεύσετε φανταστικῶς εἰς τὴν Ἰταλίαν. Νὰ γράψετε μίαν ἔκθεσιν. Ποῖον εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν γνόφισμα τῆς Ἰταλίας;

7. Ο ΑΓΙΟΣ ΜΑΡΙΝΟΣ

Ὁ Ἅγιος Μαρίνος εἶναι ἀνεξάρτητος Δημοκρατία ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς Κεντρικῆς Ἰταλίας.

Ἔχει ἔκτασιν 64 τετραγωνικά χλμ. καὶ πληθυσμὸν 15 χιλ. κατοίκων.

Διατελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἰταλίας καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὸν Ἅγιον Μαρίνον με 4.000 κατοίκων.

ΠΥΡΗΝΑ·Ι·ΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

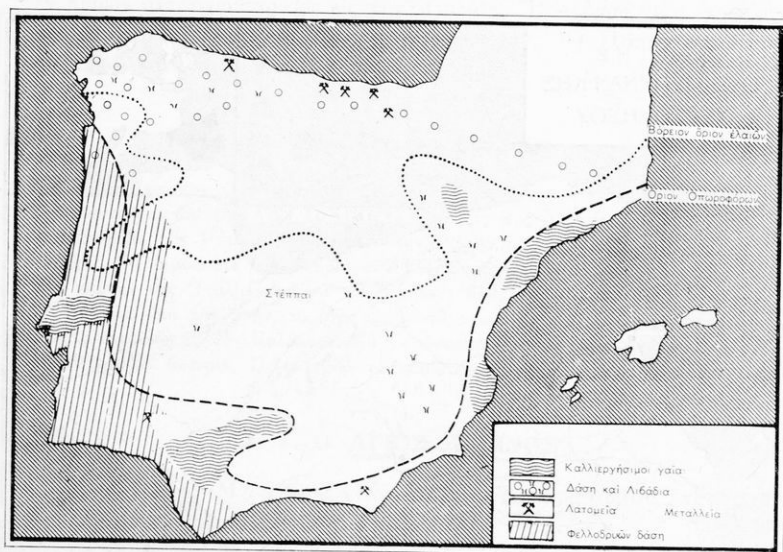
Γενικῶς

1. **Θέσις — ὄρια.** Ἡ χερσόνησος αὐτὴ λέγεται Πυρηναικὴ ἢ Ἰβηρικὴ ἀπὸ τὰ Πυρηναια καὶ τὰ Ἰβηρικὰ ὄρη καὶ ἀπλώνεται ὡσάν γρόνθος Ν.Δ. τῆς Εὐρώπης εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ τὴν Μεσόγειον. Τὰ Πυρηναια με τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν εἶναι τὰ φυσικά ὄρια τῆς.

2. **Ἔδαφος.** Ὁλη ἡ χερσόνησος εἶναι ἐν μεγάλον ὄροπέδιον, τὸδοπιὸν χωρίζεται εἰς μικροτέρας ὄροσειράς με κλίσιν πρὸς ἄρκμας. Πρὸς Β. τὰ Πυ-

κάνουν πολύ εύφορους τὰς πεδιάδας. Βορειότερον μεταξύ τῶν Καστιλιανῶν καὶ τῶν Κανταβρικῶν σχηματίζεται ἡ κοιλάς τοῦ Δούρου, ὅστις διέρχεται διὰ τῆς Πορτογαλίας καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν.

Ἡ ὄρεινὴ αὐτὴ περιοχὴ μὲ τὰς μεγάλας κοιλάδας καὶ τὰ ὑψηλὰ ὄροπέ-

Χάρτης οἰκονομικὸς τῆς Πυρηναικῆς

δια παρουσιάζει μεγάλον ἐμπόδιον εἰς τὴν συγκοινωνίαν καὶ τὴν ἔνωσιν τῶν λαῶν τῆς χερσονήσου.

Τὸ κλίμα τῆς Πυρηναικῆς, καθὼς θὰ ἴδομεν, παρουσιάζει μεγάλας διαφορὰς ἀναλόγως τῆς θέσεως ἐκάστης περιοχῆς.

Καὶ τὰ προῖόντα διαφέρουν ἐπίσης.

Ἡ Ἰθερικὴ χερσονήσος ἔχει ἔκτασιν 600 χιλ. τετρ. χιλίωμ. καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο κράτη, τὴν Ἰσπανίαν καὶ τὴν Πορτογαλίαν.

8. ἸΣΠΑΝΙΑ

1. **Θέσις—ὄρια.** Ἡ Ἰσπανία εἶναι εἰς τὸ ΝΑ. τιμῆμα τῆς Πυρηναικῆς χερσονήσου. Ἔχει φυσικὰ ὄρια. ΒΔ. τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν μὲ τὸν τρικυμιώδη Γασκωνικὸν κόλπον, ΒΑ. τὰ Πυρηναιτὰ καὶ τὴν Μεσόγειον καὶ δυτικῶς τὴν Πορτογαλίαν.

Ἐκτασις—νῆσοι. Ἐκτασιν ἔχει 505 χιλ. τετρ. χλμ. μὲ τὰς νήσους

Βαλεαρίδας, τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τὰς Καναρίους, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν πρὸς δυσμὰς τῆς Ἀφρικῆς.

2. **Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.** Εἰς τὴν Ἰσπανίαν, καθὼς εἶδομεν, διακρίνομεν τὸν κεντρικὸν ὄρεινὸν ὄγκον μὲ κλίσιν πρὸς δυσμὰς. Ἐδῶ τὸ κλίμα εἶναι ὄρεινὸν ἠπειρωτικὸν μὲ ὀλίγας βροχάς. Τὰ κυριώτερα προϊόντα εἶναι τὰ δημητριακὰ καὶ τὰ κτηνοτροφικά. Ἐλλείπει βροχῆς, δὲν ὑπάρχουν δάση μεγάλα. Εἰς

Ἡ Μαδρίτη

τὴν νότιον περιοχὴν ἀφθονοῦν δάση δρυῶν ἐκ τῶν ὁποίων ἐξάγεται φελλός. Ἡ ΒΔ πλευρὰ βρέχεται ἀπὸ τὸ θετικὸν ρεῦμα τοῦ ὠκεανοῦ καὶ ἔχει ἀφθόνους βροχάς. Ἐκεῖ τὸ κλίμα εἶναι ὠκεάνειον καὶ τὰ δάση καὶ τὰ κτηνοτροφικά προϊόντα ἀφθονώτερα.

Ἡ περιοχὴ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτᾶρ κατέχεται ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας καὶ εἶναι πολὺ ὠχυρωμένη.

Εἰς τὰς ΝΑ. πεδιάδας καὶ τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι μεσογειακόν, καλλιεργοῦνται ἐλαῖαι, ἄμπελοι, λαχανικά, ὄρυζα, ἐσπεριδοειδῆ καὶ ἄλλα ὄπωροφόρα δένδρα.

3. **Οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς χώρας.** Ἡ Ἰσπανία ἔρχεται πρώτη εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἐλαίου. Τὰ περισσότερα γεωργικά προϊόντα, σιτηρὰ, ἄμπελοι, λαχανικά κλπ. καλλιεργοῦνται εἰς τὰς εὐφόρους πεδιάδας, αἱ ὁποῖαι εἶναι

πυκνότερον κατοικημένοι. Εἰς τὰ ὄρεινά μέρη ὑπάρχουν στέπαι καὶ λιβάδια μετ' ἀφθονον χλόην διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Νοτιοανατολικῶς, συναντῶμεν μεγάλα δάση δρυῶν φελλοφόρων, ὅπου τρέφονται χιλιάδες χαίρων ἐκ τῶν βελανιδιῶν των. Ἡ Ἰσπανία εἶναι μετὰξὺ τῶν ἐθνῶν 3ῃ εἰς τὰς ἀμπέλους καὶ τὰ κίτρα, 22ῃ εἰς τὸν σίτον καὶ 11ῃ εἰς τὴν κριθήν.

Ὅρυκτός πλοῦτος. Ἡ βιομηχανία εἰς τὴν Ἰσπανίαν δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη, διότι οὐκ ἔχει ἰδικήν της κινητήριον δύναμιν ἀρκετήν. Πρῶτας ὕλας ἔχει μεταλλεύματα (χαλκόν, σίδηρον, ὑδράργυρον) καὶ ὀλίγον ἄνθρακα ὃ ὀποῖος ἐξάγεται εἰς τὴν Ἀνδαλουσίαν καὶ τὰ Ἰβηρικά ὄρη. Ἀρκετὰ ἐργοστάσια τῆς Β. Ἰσπανίας κινουῦνται μετ' τὴν δύναμιν τῶν ὕδατοπτώσεων, αἱ ὁποῖαι σχηματίζονται ἐκ τῶν Πυρηνάϊων.

Πολὺ ἐμποδίζει τὴν συγκοινωνίαν τὸ ὄρεινόν ἔδαφος, διὰ τοῦτο δὲν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη πλὴν τῶν κοιλάδων καὶ τῶν πεδιάδων, ὅπου ὑπάρχει πυκνὸν σιδηροδρομικὸν δίκτυον.

4. Πληθυσμός — Πόλεις. Ἡ Ἰσπανία ἔχει πληθυσμὸν 31½ ἑκατ. κατοίκων. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Μ α δ ρ ί τ η (½ ἑκατ. κ.) εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Τάγου πλησίον τῶν πηγῶν του, σπουδαῖον κέντρον τῆς χώρας. Εἰς τὴν Μεσόγειον ἀξιόλογοι λιμένες εἶναι ἡ Β α ρ κ ε λ ὠ ν η, ἡ Β α λ έ ν τ σ ι α καὶ ἡ Μ α λ ά γ α. Ἡ Σ ε β ί λ λ η εἰς τὴν εὐφορον πεδιάδα τῆς Ἀνδαλουσίας κλπ.

5. Λαὸς — Ἀποικίαι. Τὴν παλαιὰν ἐποχὴν ἐκ τῆς Ἰσπανίας ἐξεκίνησαν πολλοὶ ἐξερευνηταὶ διὰ τὸν Νέον Κόσμον. Ἡ Βασίλισσα τῆς Ἰσπανίας τότε ἐβόηθησε τὸν Κ ο λ ὀ μ β ο ν εἰς τὰς ἀνακαλύψεις του. Ἡ Ἰσπανία εἶχε πολλὰς ἀποικίας, ἀλλὰ ὀλίγας κατώρθωσε νὰ διατηρήσῃ. Κυριωτέρας κτήσεις ἔχει: Τὸ Ἰ σ π α ν ι κ ὸ ν Μ α ρ ὀ κ ο ν, τὴν Δ υ τ ι κ ῆ ν Σ α χ ά ρ α ν, τὴν Ἰ σ π α ν ι κ ῆ ν Γ ο υ ῖ ν έ α ν εἰς τὸν κόλπον τῆς Γουϊνέας καὶ τὰς Κ α ν α ρ ί ο υ ς νήσους τοῦ εἴδομεν.

Οἱ Ἰσπανοὶ εἶναι λαὸς ὀπισθοδρομικός. Ὀλίγαι πόλεις ἔχουν ἐμφάνισιν εὐρωπαϊκὴν. Τὸ ἐσωτερικὸν ὅπου ὑψώνονται πελώριοι φοίνικες, ἀθάνατοι καὶ φραγκοσυκέαι, ὁμοιάζει περισσότερον μετ' τὴν Ἀφρικὴν. Εἰς τὴν πρόοδον τῆς Ἰσπανίας ἔβλαψε πολὺ ἡ δουλεία των ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Ἀράβων. Κάθε πρόοδος καὶ πολιτισμὸς τότε ἀνεκόπη διὰ πολλὰ ἔτη καὶ οἱ Ἰσπανοὶ ἔγιναν ὀκνηροὶ καὶ ἄξιαν ἀπολίτιστοι. Σήμερον ὅμως προσπαθοῦν νὰ παρουσιάσθωσιν ὡς Εὐρωπαῖοι.

Ὁρησκείαν, ἔχουν τὴν Χριστιανικὴν Καθολικὴν καὶ πολίτευμα Κ ο ν κ ρ ὀ δ ᾶ τ ο ν τοῦ στρατηγοῦ Φράνκο.

9. Α Ν Δ Ο Ρ Α

Ἡ Ἀνδorra εὐρίσκεται εἰς τὰ Γαλλοῖσπανικὰ σύνορα, ἔχει ἑκτασιν 450 τετρ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 6 χιλ. κατοίκων.

Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Π α λ α ι ᾶ Ἀ ν δ ὀ ρ α (700 κ.).

10. Η ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

1. **Θέσις.** Εδρίσκεται δυτικῶς τῆς Ἰσπανίας καὶ ἔχει ἔκτασιν 91.900 τετραχ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 9 ἑκατομμυρίων κατοίκων.

2. **Μορφή τοῦ ἐδάφους. Οἰκονομικὴ ζωή.** Εἰς τὴν Πορτογαλίαν συναντῶμεν τὰ αὐτὰ ὄρη, τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς κοιλάδας, τὰς ὁποίας εἶδομεν εἰς τὴν δυτικὴν Ἰσπανίαν.

Ἡ Πορτογαλία ἔχει κλίμα γλυκύ, διότι ἐκεῖ φθάνει τὸ θερμὸν ρεῖμα τοῦ ὠκεανοῦ καὶ ἐπικρατοῦν ἄνεμοι θερμοὶ καὶ ὑγροί. Διὰ τοῦτο αἱ βροχαί

Ἡ Λισσαβὼν

εἶναι ἀφθονώτεραι καὶ ἡ βλάστησις μεγάλη. Εἰς τὴν βόρειον κοιλάδα τοῦ Δ ο ῦ ρ ο υ καλλιεργοῦνται ἄμπελοι εἰς μεγάλας ἐκτάσεις καὶ παράγουν ἀφθονον οἶνον. Ὁ λιμὴν Π ό ρ τ ο (ἢ Ὀπόρτο) εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δούρου εἶναι ὁ κυριώτερος τῆς Πορτογαλίας. Ἀπὸ ἐκεῖ ἐνεργεῖται ὅλη ἡ κίνησις καὶ τὸ ἐμπόριον τῆς χώρας μὲ τὰς ἀποικίας καὶ τὸ ἐξωτερικόν.

Ἐξάγονται οἶνοι, φελλός, πορτοκάλια, λεμόνια καὶ ἄλλα. Εἰς τὴν νότιον κοιλάδα τοῦ Τ ά γ ο υ καλλιεργοῦνται ἀφθονα σιτηρά, ἐλαίαι, πορτοκαλίαι καὶ φελλοφόροι δρυς. Ἐδῶ ὑπάρχουν πολλὰ δάση μὲ δρυς, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξάγεται ἀφθονος φελλός. Ἡ Πορτογαλία εἶναι ἡ πρώτη εἰς τὴν πα-

ραγωγὴν φελλοῦ. Πολλοὶ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μὲ τὴν ἀλιεῖαν τῆς σαρδέλλας. Ἡ βιομηχανία τῆς σαρδέλλας εἶναι προωθευμένη. Εἶναι γνωστὰ εἰς ἡμᾶς τὰ μικρὰ κτυία, αἱ κονσέρβαι τῆς σαρδέλλας, τὰ ὁποῖα πωλοῦνται εἰς τὴν ἀγορὰν μας.

Ἡ συγκοινωνία τῆς Πορτογαλίας, ὅπως καὶ τῆς Ἰσπανίας, δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη.

3. **Πόλεις.** Πρωτεύουσα τῆς Πορτογαλίας εἶναι ἡ Λισσαβὼν (800 χιλ. κ.) εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Τάγου. Εἶναι σπουδαῖον κέντρον συγκοινωνιακὸν καὶ ἔχει ὠραῖον λιμένα πολὺ μέγalon, ὅστις δύναται νὰ περιλάβῃ ὅλους τοὺς στόλους τῆς Εὐρώπης.

4. **Λαὸς.** Οἱ Πορτογάλοι ἔχουν μέτριον ἀνάστημα, μαῦρον τρίχωμα καὶ δὲν εἶναι τόσον λευκοὶ ὅσον οἱ Εὐρωπαῖοι. Εἶναι ὑπερήφανοι καὶ δι' αὐτὸ δὲν ἀσχολοῦνται μὲ μικρο-ἐπαγγέλματα εἰς τοὺς δρόμους. Οἱ πλανόδιοι πωληταὶ εἶναι πολὺ ὀλίγοι. Καὶ αὐτοί, εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν, ἦσαν λαὸς ἐπιχειρηματικὸς καὶ ἐπεχείρησαν πολλὰς ἀνακαλύψεις. Διατηροῦν ἀκόμη πολλὰς ἀποικίας εἰς διάφορα μέρη, πρὸ παντὸς εἰς τὴν Ἀφρικὴν, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ τὰς ἐκμεταλλευθῶν.

Ἡ δουλεία ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Ἀράβων ἀνέκοψε τὸν πολιτισμὸν τῶν Πορτογάλων. Καὶ ἐδῶ αἱ κάμηλοι καὶ οἱ φοίνικες μᾶς ἐνθυμίζουσι τὰς ἀφρικανικὰς θεομᾶς χώρας.

Οἱ κάτοικοι εἶναι χριστιανοὶ καθολικοί.

Οἱ Πορτογάλοι ἔχουν πολίτευμα: Σ υ ν τ ε χ ν ι α κ ἦ ν Δ η μ ο κ ρ α τ ῖ α ν.

5. **Ἀποικίαι.** Ἡ Πορτογαλία ἄλλοτε ἦτο μεγάλη ἀποικιακὴ δύναμις. Ἔχει κτήσεις: Τὴν Π ο ρ τ ο γ α λ ι κ ἦ ν Γ ο υ ῖ ν ἔ α ν, εἰς τὴν Δ. Ἀφρικὴν. Τὴν Ἀ γ γ ὄ λ α ν, εἰς τὴν Δ. Ἀφρικὴν. Τὴν Μ ο ξ α μ β ῖ κ η ν, εἰς τὴν Α. Ἀφρικὴν καὶ ἄλλας μικροτέρας.

Ἐρωτήσεις - Ἐργασίαι

Ποίαν σημασίαν ἔχει διὰ τὴν Μεσόγειον τὸ Γιβραλτάρ;

Τί γνωρίζετε διὰ τὰς ἀνακαλύψεις τοῦ Βάσκο-ντέ-Γκάμα καὶ ἄλλων Πορτογάλων θαλασσοπόρων;

Νὰ ἐπαληθεύσετε ὅσα παρατηρήσατε εἰς τὸν χάρτην διὰ τὸ ἔδαφος, διὰ τὰ προῖοντα, τὰς ἀσχολίας τῶν κατοίκων κτλ., προσκομίζοντες σχετικὰς εἰκόνας, Ἄτλαντας κτλ.

Κάμπετε νοερῶς ἐν ταξίδιον ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς τὴν Μαδρίτην μὲ σιδηρόδρομον. Ἄλλο ἐν ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ μὲ πλοῖον εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Νὰ κάμπετε μίαν ἐκθεσὶν οὐντομον.

Ποῖα εἶναι τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῆς Ἰσπανίας;

Νὰ διαβάσετε εἰς λεξικά διὰ τὴν Λισσαβῶνα.

Πίναξ Νοτίου Εύρωπης
(Απογραφή 1960 - 1965)

Κράτη	Έκτασις	Πληθυσμός	Πρωτεύουσα	Πληθυσμός	Άλλαι πόλεις
Έλλάς	131.944 τ. χιλμ.	8.510.000	Αθήναι	1.800 χ.	Θεσσαλονίκη, Πάτραι
Αλβανία	28 ½ χ.τ. χιλμ.	1.800.000	Τίρανα	140 χ.	Λύλλον, Δυρράχιον, Αργυρόκαστρον
Εύρ. Τουρκία	23 ½ χ.τ. χιλμ.	2 ½ εκατ.	Κων'πολις	900 χ.	Αδριανούπολις, Ραιδεστός, Αϊνός
Βουλγαρία	90 ½ χ.τ. χιλμ.	8.140.000	Σόφια	700 χ.	Φιλιππούπολις, Βάρνα, Πύργος
Γιουγκοσλαβία	255 ½ χ.τ. χιλμ.	19 ½ εκατομ.	Βελιγράδιον	580 χ.	Μοναστήρι, Κάταρρον, Γευγελή
Ρουμανία	260 χ.τ. χιλμ.	16 εκατομ.	Βουκουρέστι	600 χ.	Δραγατσάνιον, Ίάσιον, Βραίλα, Γαλάτζιον
Ίταλία	300 χ.τ. χιλμ.	52 ½ εκατομ.	Ρώμη	2 ½ εκ.	Μιλάνον, Τουρίνον, Νεάπολις
Αγ. Μαρίνος	64 χ.τ. χιλμ.	15.000	Αγ. Μαρίνος	4 χ.	
Ισπανία	515 χ.τ. χιλμ.	31 ½ εκατομ.	Μαδρίτη	2 ½ εκ.	Σεβίλλη, Βαρκελώνη
Ανδόρα	450 χ.τ. χιλμ.	6.000	Παλ'Ανδόρα	700 χ.	
Πορτογαλία	91 ½ χ.τ. »	9 εκατομ.	Λισσαβών	000 χ.	

Β'. ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

1. Η ΓΑΛΛΙΑ

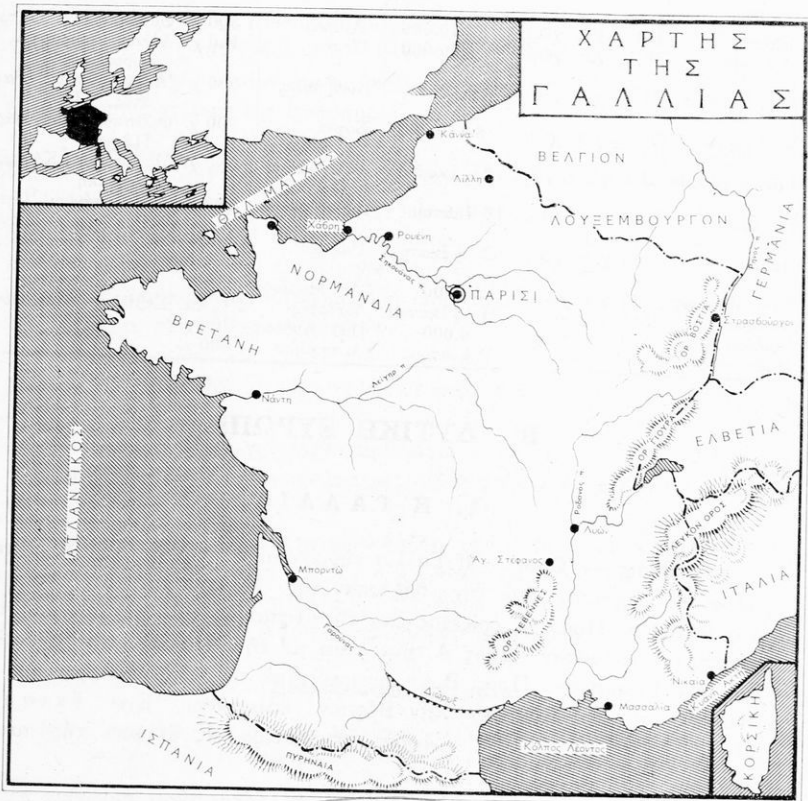
1. **Θέσις** — **Όρια**. Η Γαλλία εύρισκεται εις την δυτικην Εύρωπην. Πρὸς Δ. βρέχεται ἀπὸ τὴν θάλασσαν τῆς Μάγχης καὶ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν. Πρὸς Ν. ὀρίζεται ὑπὸ τῆς Ἰσπανίας καὶ βρέχεται ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. Πρὸς Α. συνορεύει μὲ τὴν Ἰταλίαν, τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Γερμανίαν. Πρὸς Β.Α. συνορεύει μὲ τὸ Λουξεμβούργον καὶ τὸ Βέλγιον καὶ βρέχεται ἀπὸ τὴν Βόρειον θάλασσαν. Ἔχει ἔκτασιν 514.000 τετρ. χιλμ. Εἶναι 4 φορές μεγαλυτέρα εἰς ἔκτασιν τῆς πατρίδος μας.

Τὰ παράλια. Ἡ ἀκτὴ τῆς Βορείου θαλάσσης εἶναι ἀμμώδης καὶ ἐλώδης. Ἀπὸ τὸ Καλαί ἕως τὴν χειρόνησον Βρετάννην, ἄλλοῦ ἔχει ἄμμον καὶ ἄλλοῦ βράχους ἀποτόμους μὲ παλιρροίας καὶ πολλοὺς μικροὺς κόλπους. Μικροὺς κόλπους σχηματίζουν καὶ οἱ ποταμοὶ οἱ ὅποιοι ἐκβάλλουν εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Τὰ Πυρηναια καταλήγουν ἀποτόμως εἰς τὰς παραλίας. Ἡ ἀκτὴ τῆς Μεσογείου ἔχει μικροὺς κόλπους καὶ ὠραίας χειμερινὰς τοποθεσίας.

2. **Μορφή του εδάφους.** Ἡ Γαλλία εἶναι χώρα πεδινή. Διακρίνομεν μεγάλας κοιλάδας, τρεῖς μεγάλας περιοχάς : α) Τὴν κοιλάδα τοῦ Ροδανοῦ Ν.Α. β) Τὴν κοιλάδα τοῦ Γαρούνα Ν.Α. καὶ γ) Τὴν πεδιάδα τῆς Βορείου Γαλλίας.

α) **Ἡ κοιλάς τοῦ Ροδανοῦ.** Ἡ περιοχή αὐτὴ εἶναι ὄρεινὴ. ἔχει ἀ-

Χάρτης φυσικός τῆς Γαλλίας

νατολικῶς τὰς Ἀλπεῖς (Λευκὸν Ὄρος 4800 μ.), τὸν Γιούραν καὶ δυτικῶς τὰς Σεβέννας, μεγάλην ὄροσειράν. Μεταξὺ τῶν Ἀλπεων καὶ τῶν Σεβεννῶν σχηματίζεται ἡ ἐπιμήκης κοιλάς τοῦ Ροδανοῦ ποταμοῦ. Ὁ Ροδανός, ὁ ταχύτερος καὶ πλατύτερος ποταμὸς τῆς Γαλλίας, διασχίζει τὴν κοιλάδα καὶ τὴν καθιστᾷ εὐφορον. Ἡ περιοχή ἔχει

πρὸς Ν. κλίμα μεσογειακόν, ἐπειδὴ βρέχεται ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τὰ μεσόγεια τὸ κλίμα γίνεται ἠπειρωτικόν. Ἐδῶ καλλιεργοῦνται ἐλαῖαι, πορτοκαλλέαι καὶ συκέαι. Ἡ μορῶα εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν φυτὸν τῆς περιοχῆς, διότι παράγει τὴν περισσοτέραν καὶ καλύτεραν μέταξαν. Δάση μεγάλα δὲν ὑπάρχουν, οὔτε ἀξιόλογα λιβάδια κτηνοτροφίας.

Σπουδαῖαι πόλεις εἶναι ἡ Λυὼν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ροδανοῦ, γνωστὸν κέντρον βιομηχανίας μεταξωτῶν. Ἡ Λυὼν παράγει τὰ καλύτερα ὑ-

Τὸ Λευκὸν Ὄρος

φάσματα εἰς τέχνην, λεπτότητα καὶ χρωματισμόν. Τὴν ζωὴν καὶ τὴν κίνησιν ὅλης τῆς κοιλάδος ἔχει ἡ Μασσαλία, μεγάλος λιμὴν τῆς Μεσογείου. Ἡ Μασσαλία, ἀρχαία ἑλληνικὴ ἀποικία, εἶναι σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον. Συναντῶμεν πολλὰ ἐργοστάσια σαπωνοποιίας, ἐλαιουργίας, σπαραματσέτων, ζαχαρέως κλπ.

Οἱ πρόποδες τῶν Ἄλπεων πρὸς τὴν Μεσόγειον σχηματίζουν τὰς ὄρειας κοιλάδας, ὅπου ὑπάρχουν αἱ καλύτεραι λουτροπόλεις, τὸ Αἶξ, τὸ Βισὺ καὶ ἡ Κυανῆ Ἀκτὴ μὲ τὰς ὄρειας καὶ ὑγιεινὰς ἐξοχικὰς πόλεις Κάννας καὶ Νίκαιαν.

Εἶναι μεγάλα κοσμικὰ κέντρα, ὅπου ἕνεκα τοῦ γλυκεοῦ κλίματος, ἔρ-

χονται από όλην τὴν Εὐρώπην διὰ λουτροθεραπείαν ἢ διὰ χειμερινὴν διαμονήν.

β) **Ἡ κοιλάς τοῦ Γαρούνα** διασχίζει τὴν κοιλάδα καὶ ἐνώνεται διὰ διώρυγος μετὰ τὴ Μεσόγειον θάλασσαν. Ἡ κοιλάς αὕτη, ἣ ὁποία ἔχει κλίσιν πρὸς Δ. καὶ τὴν φθάνουν οἱ θερμοὶ καὶ ὑγροὶ ἄνεμοι τοῦ ὠκεανοῦ, ἔχει κλίμα ὑγρὸν καὶ γλυκὺ. Τὸ ἔδαφος πρὸς τὴν νότιον ἀκτὴν εἶναι ἄγονον καὶ ἀμμώδες. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὑπάρχουν μεγάλα δάση καὶ κτηνοτροφικαὶ περιοχαί. Ἐδῶ καλλιεργοῦνται δημοτικὰ καὶ πατά-

Ἐναέριος σιδηρόδρομος εἰς τὸ Λευκὸν Ὄρος

ται. Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Γαρούνα εἶναι τὸ Μπορντώ, μέγαν ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον. Ἐδῶ καλλιεργοῦνται πολλὰ ἄμπελοι. Εἰς τὸ Μπορντώ ὑπάρχουν μεγάλα ἐργοστάσια, τὰ ὁποῖα κατασκευάζουν βαρέλια καὶ φιάλας. Ἀπὸ τὸν λιμένα αὐτὸν ἐξάγονται διάφοροι οἶνοι.

γ) **Βόρειος Γαλλία.** Ἡ Βόρειος Γαλλία εἶναι μία μεγάλη πεδιάς, τὴν ὁποῖαν διασχίζουν οἱ μεγάλοι καὶ πλωτοὶ ποταμοὶ, ὁ Λείγηρ, ὁ μεγαλύτερος τῆς Γαλλίας, ὁ Σηκουάνας, μετὰ τὰς πολλὰς στορφὰς καὶ ὁ Ρῆνος. Τὸ κλίμα τῆς περιοχῆς εἶναι ποικίλον. Δυτικῶς, ὅπου εἰσχωροῦν οἱ ὑγροὶ καὶ θερμοὶ ἄνεμοι, εἶναι ὠκεάνειον, ὅσον ὅμως προχωροῦμεν ἀνατολικῶς πρὸς τὰ μεσόγεια γίνεται ψυχρότερον καὶ εἰς τὰς ἀνατολικὰς ὄρεινὰς περιοχὰς εἶναι καθαρῶς ἠπειρωτικόν.

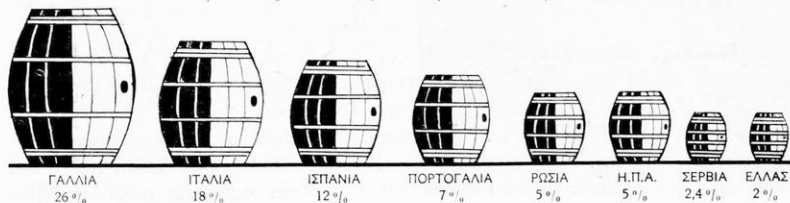
Καὶ τὰ προϊόντα εἶναι διάφορα εἰς ἐκάστην περιοχὴν. Αἱ δύο χερσό-

νησοι ἔχουν μεγάλην διαφορὰν, ἂν καὶ εὐρίσκονται εἰς τὴν αὐτὴν θάλασσαν. Ἡ Βρετανία εἶναι ἄγονος μὲ πολλὰ τέλματα, ἐνῶ ἡ Νορμανδία εἶναι εὐφορος εἰς δημητριακά, μὲ ὠραίους κήπους, πράσινα

Παρίσι. Ἡ Ἄψις τοῦ Θριάμβου ἀπὸ ἀεροπλάνου

λειβάδια κτηνοτροφικά καὶ ἀρκετὰ δάση. Τὴν πεδιάδα καθιστοῦν εὐφοροὶ οἱ ποταμοὶ καὶ καλλιεγοῦνται σιτηρὰ, ἄμπελοι, λαχανικά, ζαχαρότευτλα καὶ ἄλλα. Εἶναι γνωστὸς ὁ οἶνος καμπανίτης (σαμπάνια), ὅστις

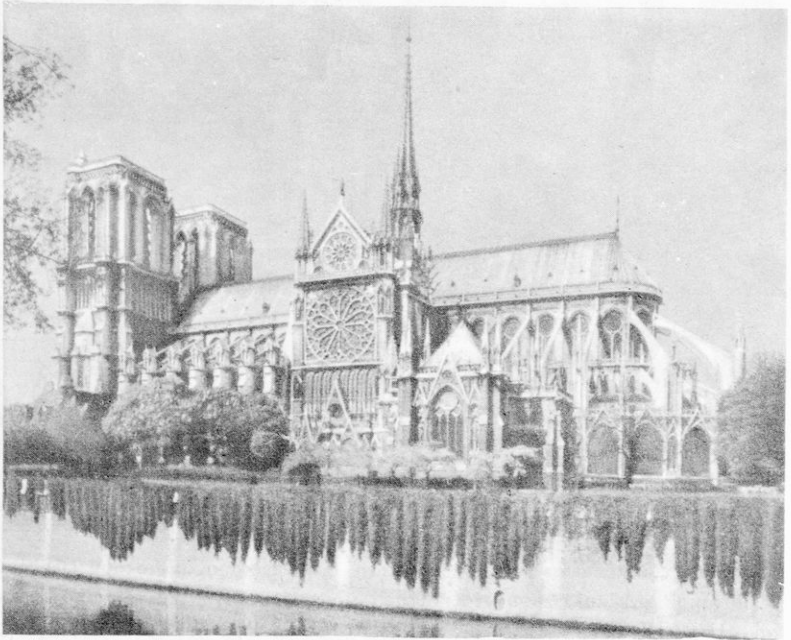
Ποῦ παράγεται ὁ περισσότερος οἶνος

γίνεται ἀπὸ τὰς ἀμπέλους τῆς Καμπανίας καὶ τῆς κοιλάδος τῆς Ἀλσατίας.

Οἱ ὕγροι ἄνεμοι καὶ αἱ πολλὰ βρογαὶ βοηθοῦν εἰς τὴν βλάστησιν, διὰ

τοῦτο ἐδῶ συναντῶμεν μεγάλα δάση καὶ ἀρκετὰ λειβάδια πρὸς κτηνω-
τροφίαν.

Ἐδῶ τὸ ἔδαφος εἶναι πλούσιον εἰς ὀρυκτά, πρὸ παντὸς εἰς σίδηρον,
ὁ ὁποῖος ἐξάγεται εἰς τὴν Λωρραίνην καὶ ἄνθρακα τῆς περιοχῆς τῆς
Λίλλης, τῆς Ἀλσατίας, τῆς Λωρραίνης καὶ τοῦ
Ἀγίου Στεφάνου.

Παναγία τῶν Παρισίων

Πόλεις. Ἐδῶ εἶναι ἡ Νάντη εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Λείγρος, λιμὴν μὲ πολλὰ ἐργοστάσια καὶ ναυπηγεῖα πολεμικῶν καὶ ἐμπορικῶν πλοίων. Οἱ Παρισιοὶ 2.770.000 κατ. (6½ ἑκατ. κατ. μὲ τὰ προάστια), πρωτεύουσα τῆς Γαλλίας, ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Σηκουάνα, τὸ μεγαλύτερον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον τῆς Γαλλίας. Εἶναι φημισμένη πόλις διὰ τοὺς ὠραίους δρόμους, τὰ θαυμάσια κτίρια καὶ τὰ περίφημα μουσεῖα. Εἶναι μεγάλον κέντρον τῶν Καλῶν Τεχνῶν καὶ τῆς μόδας.

Ἄλλαι μεγάλαι πόλεις εἶναι: Ἡ Χάβρη καὶ ἡ Ροβένη ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Σηκουάνα, ἡ Λίλλη, σπουδαῖον κέντρον λινῶν ὑφασμάτων εἰς τὴν Β. Γαλλίαν, τὸ Στρασβοῦργον τῆς Ἀλσατίας καὶ ἄλλαι.

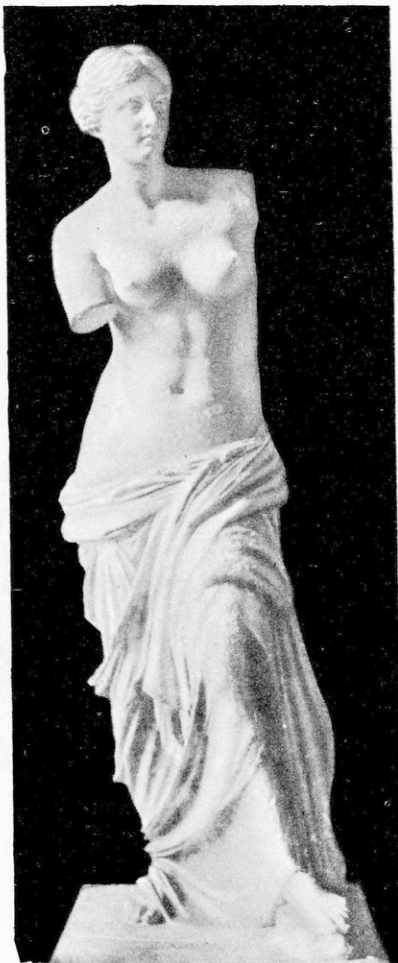
3. Οἰκονομικὴ ζωὴ. Ἡ Γαλλία εἶναι χώρα γεωργικὴ. Οἱ ἡμίσεις τῶν

κατοίκων ασχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν. Ἀναλόγως τοῦ κλίματος εὐδοκιμοῦν διάφορα φυτὰ καὶ ζῶα εἰς ἐκάστην περιοχὴν. Εἰς τὴν θόρειον καλλιεροῦνται ἄφθονα σιτηρὰ καὶ ζαχαρότευτλα. Εἰς τὴν μεσαιαν ζώνην τῆς Καμπανίας καὶ τῆς Βουργουνδίας καλλιεροῦνται μεγάλαι ἐκτάσεις ἀμπελών. Ἡ Γαλλία εἶναι ἡ πρώτη χώρα εἰς τὴν ἀμπελοργίαν. Ἀπὸ τὸ Μπορντὸ ἐξάγονται μεγάλαι ποσότητες οἴνων Μπορντὸ καὶ σαμπάνια. Εἰς τὴν νότιον περιοχὴν εὐδοκιμοῦν αἱ ἐλαίαι, τὰ ἐσπεριδοειδῆ καὶ μορέαι διὰ μεταξοσκωληροτροφίαν.

Ἡ βιομηχανία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη, διότι ὑπάρχουν πολλοὶ πρῶται ὕλαι. Εἰς πολλὰς μεγαλόπολεις συναντῶμεν μεγάλα ἐργοστάσια ποῦ παράγουν μηχανάς, ξιπίλα, μέταξαν, σάκχαριν, οἶνους, σάπωνας, λινὰ, βαμβακερὰ ὑφάσματα κλπ. Εἰς τὸν Ἄ γ ι ο ν Σ τ έ φ α ν ο ν καὶ τὴν Λ υ ὼ ν εἶναι ἐκτεταμένα ἀνθρακωρυχεῖα καὶ βιομηχανία σιδήρου, ὅπου κατασκευάζονται πολεμικὰ εἶδη, τηλεβόλα, γεωργικὰ ἐργαλεῖα κλπ. Ἐδῶ βοηθοῦν εἰς τὴν κίνησιν τῶν μηχανῶν καὶ αἱ ὕδατοπτώσεις ἀπὸ τὰ κατερχόμενα ἐκ τῶν ὀρέων ὕδατα.

Ὅσοι κατοικοῦν εἰς τὰ παράλια τῆς Μάγχης καὶ πρὸ παντὸς οἱ Νορμανδοί, εἶναι ἐπιτήδειοι ἀλιεῖς τῆς σαρδέλλας καὶ τῆς γρέγγας εἰς τὴν θαλασσίαν αὐτὴν περιοχὴν.

Ἐθνικὸν εἰσόδημα. Ἡ Γαλλία εἶναι 1η μεταξὺ τῶν ἐθνῶν εἰς τὸν ὅσον, 2α εἰς τὰς σταφυλάς, 3η εἰς τὰ σιδηρομεταλλεύματα, 5η εἰς τὰ γεώμη-

Ἡ Ἀφροδίτη τῆς Μήλου. Ἀπὸ τὰ Ἑλληνικὰ ἐκθέματα τοῦ Μουσείου τοῦ Λούβρου

Παρίσι.οι 'Ο Πύργος τοῦ "Αἴφελ

λαν, τὴν βρώμην, τὸν βωξίτην καὶ τὸν γύψον, 3η εἰς τὴν ζάχαριν, 4η εἰς κινητήριον δύναμιν καὶ 10η εἰς τὸν ἄνθρακα.

4. **Συγκοινωνία.** Χώρα τόσον εὐφορος καὶ πεδινὴ ἔχει μεγάλην συγκοινωνίαν. Πλὴν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ σιδηροδρόμου καὶ ἄλλοι σιδηροδρόμοι συν-

δέουν τὰς πόλεις εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Τὰ ποταμόπλανα εἰς τοὺς πλωτοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς διώρυγας ἐξυπηρετοῦν τὴν συγκοινωνίαν. Ἀπὸ τοὺς μεγάλους λιμένας ἀποπλέουν πλοῖα ἐπιβατικὰ καὶ φορτηγὰ πρὸς ὅλας τὰς θαλασσίας γοαμμὰς τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ὁ ὑπόγειος σιδηρόδρομος τῶν Παρισίων εἶναι ἀξιόλογος. Ἐντὸς τῆς σήραγγος αὐτοῦ κυκλοφοροῦν ἄνθρωποι ὡσάν να εἶναι ἄλλη πόλις μὲ καταστήματα κλπ.

Καὶ ἡ ἀεροπλοικὴ συγκοινωνία εἶναι ἀνεπτυγμένη.

5. **Λαὸς — Πληθυσμός.** Ἡ Γαλλία ἔχει 48.700.000 κατοίκων.

Οἱ Γάλλοι κατάγονται ἀπὸ Κέλτας, Γαλάτας καὶ Ρωμαίους. Εἶναι λαὸς γενναῖος. Ὁ Γάλλος ἀγαπᾷ τὴν ζωὴν του καὶ φροντίζει πολὺ διὰ τὴν ἐμφάνισίν του. Εἶναι εὐγενὴς εἰς τοὺς τρόπους του, χαρούμενος, καλὸς οἰκογενειάρχης καὶ ἀνδρείος στρατιώτης.

Οἱ Γάλλοι εἶναι Χριστιανοὶ Καθολικοὶ.

Πολίτευμα ἔχουν Δημοκρατικόν.

6. **Ἀποικίαι.** Ἡ Γαλλικὴ Κορορικὴ (πληθ. 247.000κ.). Ἡ Μάλτα ἔγινεν ἀνεξάρτητον κράτος, ὑπάγοντες εἰς τὴν Μ. Βρετανίαν. Αἱ κτήσεις, τὰς ὁποίας ἔχεν εἰς τὴν Ἀφρικήν: τὸ Μαρόκον, ἡ Τυνίς καὶ τὸ Ἀλγέριον ἔγιναν ἀνεξάρτητα κράτη.

Ἦδη ἔχει κτήσεις εἰς τὴν Σαχάραν, τὴν Γαλλικὴν Γουινέαν, τὸ Καμερόν καὶ τὸ Κογκό. Πλὴν τῆς Μαδαγασκάρης, ὑπάγονται εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ πολλαὶ νῆσοι τῶν Ἀντιλλῶν καὶ τῆς Ὠκεανίας.

Ἐρωτήσεις - Ἐργασίαι

Ποία πόλις τῆς Γαλλίας παράγει μεταξωτὰ υφάσματα; Ποία λινα; Ποία περιοχὴ παράγει οἶνον; Ἀπὸ ποῖον λιμένα ἐξάγονται; Ποίους λιμένας ἔχει ἡ Γαλλία εἰς τὸν Ἀτλαντικόν. Ποία εἶναι αἱ βιομηχανικαὶ πόλεις; Εἰς ποίας περιοχὰς ἐξάγεται σίδηρος; ἄνθρακες; Τί προϊόντα ἐξάγονται ἀπὸ τὴν πατρίδα μας εἰς τὴν Γαλλίαν; Τί ἀγοράζομεν ἡμεῖς ἀπὸ τὴν Γαλλίαν; Νὰ διαβάσετε εἰς λεξικά διὰ τὸ Μουσεῖον Λουβρον (Παρισίων) σχετικῶς μὲ τὴν πατρίδα μας. Νὰ φέρετε ἐργασίας διὰ τὴν Γαλλικὴν Ἐπανάστασιν. Πληροφορίας ἀπὸ λεξικά διὰ τὴν Μασσαλίαν. Τίνος εἶναι ἀποικία; Πληροφορίας διὰ τὸν πύργον τοῦ Ἄιφελ — Εἰκόνας καὶ κάρτας εἰκονογραφημένας, σχετικῶς μὲ τὸ ἔδαφος, τὰ προϊόντα, τὰς ἐργασίας, τὰς ἐνδημιασίας καὶ τὰ ἔργα πολιτισμοῦ τῆς Γαλλίας. Νὰ ἀναρτήσετε εἰς τὴν τάξιν σας πίνακα τῶν κατὰ περιοχὰς προϊόντων τῆς Γαλλίας. Σχεδιάσατε εἰς τὸν χάρτην τῆς Γαλλίας καὶ τοποθετήσατε ἀπὸ πλαστιλίνην τὰ ὄρη τῆς ὥστε νὰ φαίνεται ἀνάγλυφος. Βάλετε ὅλα ὅσα εἶδομεν διὰ τὴν Γαλλίαν. Νὰ γράψετε μίαν ἔκθεσιν διὰ τὴν Γαλλίαν. Ποῖον εἶναι τὸ Γά εταῖον σφραγὴ σφραγὴ σφραγίλλο σφραγὴ χιμφοῦν

2. ΤΟ ΠΡΙΓΚΙΠΑΤΟΝ ΤΟΥ ΜΟΝΑΚΟ

Ἐκτασίς: 1½ τ.χ. Πληθυσμός: 23.000 κ. Πρωτεύουσα Μοναχὸ.

Εἰς τὴν ὠραίαν κοιλάδα τῆς Κρανῆς Ἀκτῆς, τὴν ὁποίαν σχηματίζουν

αί Άλπεις πρὸς τὴν Μεσόγειον εὐρίσκεται τὸ μικρὸν αὐτὸ κράτος. Εἶναι ἀνεξάρτητον πριγκιπάτον ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Γαλλίας.

Κυριώτερον εἰσόδημα: ὁ Τουρισμὸς, τὰ καζίνα τοῦ Μόντε Κάρλο.

Ἔχει γλυκύτετον κλίμα. Παράγει ἐσπεριδοειδῆ, σταφυλὰς, λαχανικὰ καὶ ἄλλα. Οὐδεὶς κάτοικος πληρώνει φόρον, διότι εἰσπράττονται πολλὰ χρήματα ἀπὸ τοὺς ξένους καὶ ἀπὸ τὰ χαρτοπαίγνια.

3. ΤΟ ΒΕΛΓΙΟΝ

1. **Θέσις**—**Όρια**. Τὸ Βέλγιον ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ὀλλανδίας καὶ βρέχεται ἀπὸ τὴν Βόρειον θάλασσαν. Πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ τῆς Γερμανίας καὶ τοῦ Λουξεμβούργου καὶ πρὸς Ν. καὶ ΝΑ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας.

Ἔκτασιν ἔχει 30.500 τετρ. χλμ. Εἶναι τέσσαρας φορὰς μικρότερον τῆς πατρίδος μας εἰς ἔκτασιν.

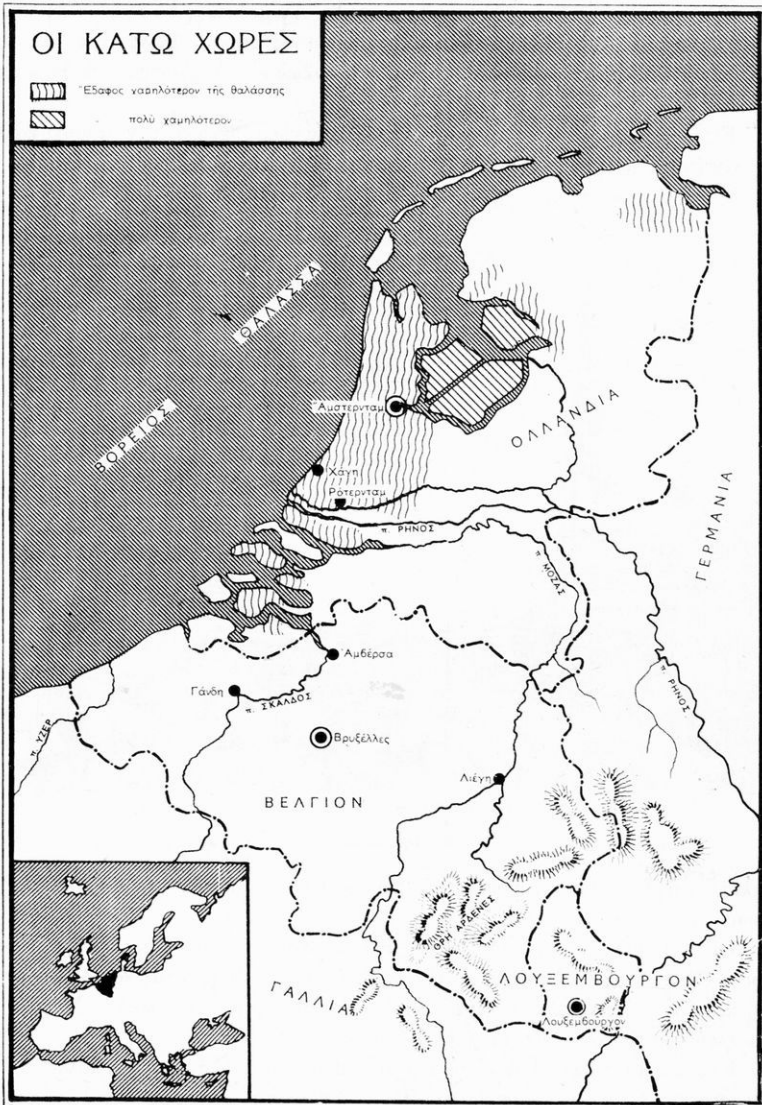
2. **Μορφὴ τοῦ ἐδάφους**. Ὅλον σχεδὸν τὸ Βέλγιον εἶναι μία πεδιάς συνήχεια τῆς Γαλλικῆς με κλίσιν ἀπὸ Ρ. πρὸς Δ. Εἰς τὸ Βέλγιον διακρίνομεν τρεῖς ζώνας: α) τὸ ὄρεινὸν Βέλγιον, β) τὸ κεντρικὸν καὶ γ) τὴν χαμηλὴν πεδιάδα.

α) **Τὸ ὄρεινὸν Βέλγιον**. Ἐδῶ αἱ χαμηλαὶ λοφοσειραὶ τῶν Ἀρδενῶν (600 μ.) ἀρχίζουσιν ἀπὸ τὰ Γαλλογερμανικὰ σύνορα καὶ καταλήγουσιν εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Μόζα. Τὸ κλίμα εἶναι ἠπειρωτικὸν καὶ γλυκύτερον πρὸς τὴν κοιλάδα.

Διὰ τοῦτο εἰς τὰς λοφοσειρὰς ἀφθονοῦν δάση καὶ λιβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν, ἐνῶ εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Μόζα καλλιεγοῦνται λαχανικὰ, ξαχαρότευτλα, πατάται κλπ. Ὁ κυριώτερος πλοῦτος τῆς περιοχῆς εἶναι οἱ γαϊάκτες καὶ ἄλλα μεταλλεύματα. Σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον τῆς περιοχῆς εἶναι ἡ Λιέγη ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Μόζα καὶ πολλὰ ἐργοστάσια μεταλλουργίας, χημικῶν λιπασμάτων, ἑαουργίας κλπ.

β) **Τὸ κεντρικὸν Βέλγιον**. Εἶναι μία εὐφρορὸς πεδιάς. Ἐδῶ φθάνουσιν οἱ θαλάσσιοι ὕγροι ἄνεμοι καὶ τὸ κλίμα εἶναι γλυκύτερον. Καλλιεγοῦνται σιτηρά, λαχανικὰ, τεύτλα, λίνον καὶ ἄλλα. Οἱ κάτοικοι, πλὴν τῆς γεωργίας συμπληρώνουσιν τὸν πλοῦτον τῆς χώρας μετὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Ἀγελᾶδες, βόες, χοῖροι καὶ ἄλλα ζῶα εὐρίσκουσιν ἀφθονὸν τροφήν εἰς τὰς μικρὰς κοιλάδας. Αἱ Βρυξέλλαι (1.700.000 κατ.) εἶναι ἡ κυριώτερά πόλις τῆς περιοχῆς καὶ πρωτεύουσα τοῦ Βελγίου. Εἶναι κέντρον ὅπου κατασκευάζονται ὠραῖαι δαντέλλαι καὶ τάπητες.

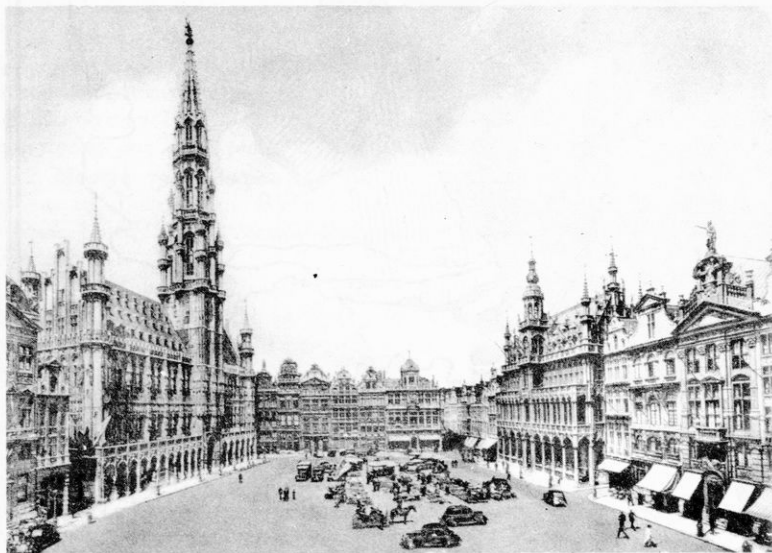
γ) **Ἡ χαμηλὴ πεδιάς**. Ἡ Βελγικὴ πεδιάς ὅσον προχωρεῖ δυτικῶς πρὸς τὴν θάλασσαν χαμηλώνει. Εἰς τὴν παραλίαν ἡ ξηρὰ εἶναι 20 μέτρα χαμηλοτέρα τῆς θαλάσσης. Διὰ τοῦτο παρουσιάζονται δύο μεγάλοι ἔχθροί: Κίνδυνος μεγάλος ἀπὸ τὴν παραλίαν: ἡ θάλασσα ἐπειδὴ εἶναι ὑψηλοτέρα, ὑπάρχει φόρος νὰ χυθῆ εἰς τὴν πεδιάδα καὶ νὰ πνίξῃ τὰ πάντα. Ἐξ ἄλλου, τὰ ὕδατα τῆς ξηρᾶς ἐκ τῆς βροχῆς, ἐπειδὴ αὕτη εἶναι χαμηλοτέρα τῆς θαλάσσης,

Χάρτης φυσικός, πολιτικός και οικονομικός τῶν Κάτω Χωρῶν

δέν δύνανται νὰ ἐκχυθοῦν εἰς τὴν θάλασσαν. Ἄν μείνουν, θὰ λιμνάσουν καὶ θὰ σχηματίσουν ἕλη. Ὅμως οὔτε ὁ ἕνας κίνδυνος οὔτε ὁ ἄλλος εἶναι τόσον φοβεροί. Οἱ ἄνθρωποι μὲ τὴν τέχνην κατώρθωσαν νὰ ἐξασφαλισθοῦν καὶ ἀπὸ τοὺς δύο.

Εἰς τὴν παραλίαν ἐστερέωσαν μὲ πλατύφυλλα δένδρα τὴν ἄμμον καὶ δέν κινεῖται ὑπὸ τοῦ ἀέρου. Τὴν θάλασσαν ἔκλεισαν μὲ διάφορα φράγματα. Ἀλλὰ καὶ τὰ ὕδατα τῆς ξηρᾶς ἀρχαιότερον μὲ ἀνεμομύλους, τώρα ἴσως μὲ

Αἱ Βρυξέλλαι

ἀντλίας καὶ διαφόρους μηχανὰς τὰ διοχετεύουν διὰ διωρύγων εἰς τὴν θάλασσαν.

Οἱ θαλάσσιοι θερμοὶ καὶ ὕγροὶ ἄνεμοι καθιστοῦν τὸ κλίμα γλυκὸν καὶ ὑγρὸν. Οἱ ποταμοὶ Ἰξερ καὶ ὁ πλωτὸς Σκάλδος διέρχονται καὶ ἀρδεύουν τὴν πεδιάδα. Εἰς αὐτὸ τὸ κλίμα μόνον ἡ κτηνοτροφία εὐδοκιμεῖ. Μεγάλα ζῶα ἐλεύθερα βόσκουν εἰς τὰ χλοερὰ λιβάδια.

Κυριώτεροι πόλεις ἐδῶ εἶναι ἐπὶ τοῦ Σκάλδου ἡ Γάνδη μὲ πολλὰ ἐργοστάσια βαμβακερῶν ὑφασμάτων. Ἡ Ἀμβέρσα, ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σκάλδου, εἶναι ὁ μεγαλύτερος λιμὴν τοῦ Βελγίου, ὅπου παράγονται πολλὰ μεταξωτὰ ὑφάσματα.

3. **Οικονομική Ζωή.** Ἡ μικρὰ αὐτὴ χώρα ἔχει ἄφθονον πλοῦτον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν καὶ ἐντὸς τῆς γῆς. Εἰς τὰς κοιλάδας τὰς ποτιστικὰς καλλιεργοῦνται ζαχαρότευτλα, πατάται, λίνον καὶ διάφορα λαχανικά.

Ἐντὸς τοῦ ἐδάφους ὑπάρχουν γαιάνθρακες καὶ ἄλλα μεταλλεῖα σιδήρου, ψευδαργύρου, χαλκοῦ, γύψου κλπ.

Τὸ ὕψος κλίμα καὶ αἱ πολλαὶ βοχαὶ βοηθοῦν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας. Μεγάλαι οἰκιακὰ ζῶα καὶ κουνέλια τρέφονται ἄφθονα ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς. Εἰς τὰς μεγάλας βιομηχανικὰς πόλεις ὑπάρχουν πολλὰ ἐργοστάσια σιδήρου, ψευδαργύρου καὶ χαλκοῦ, ὅπου ἐργάζονται χιλιάδες ἐργάται. Εἰς μικροτέρας πόλεις ἄλλα ἐργοστάσια κατασκευάζουν ὑφάσματα.

Ἡ συγκοινωνία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Πυκνὸν δίκτυον αὐτοκινητοδρόμων, σιδηροδρόμων, διωρῶγων καὶ πλωτῶν ποταμῶν ἐνώνουν τὰς πόλεις μεταξύ των.

Ἡ Ἀμβέρσα εἶναι τὸ μεγαλύτερον καὶ σπουδαιότερον ἐμπορικὸν κέντρον ὅπου διεξάγεται τὸ περισσότερον ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς χώρας. Τὸ Βέλγιον ἀγοράζει ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸν σιτηρὰ, βάμβακα καὶ ἄλλα καὶ ἐξάγει πολλὰ βιομηχανικὰ καὶ χημικὰ προϊόντα. Ἀπὸ ἡμῶν ἀγοράζει σῦκα, σταφίδα, καπνόν, οἶνον καὶ πωλεῖ εἰς ἡμῶν φάρμακα, μηχανὰς διαφόρους, ὑαλικά, ὑφάσματα κλπ.

4. **Πληθυσμὸς — Λαὸς.** Τὸ Βέλγιον ἔχει 9.400.000 κατοίκων. Πολίτευμα: Β α σ ι λ ε ν ο μ ἔ ν η ν Δ η μ ο κ ρ α τ ί α ν. Οὐδεμία ἄλλη περιοχή εἶναι τόσον πυκνοκατοικημένη. Εἰς τοῦτο συντελεῖ ὁ γεωργικὸς, ὁ βιομηχανικὸς καὶ ὁ κτηνοτροφικὸς πλοῦτος τῆς χώρας.

Οἱ Βέλγοι εἶναι λαὸς γενναῖος. Κατάγονται ἀπὸ Κέλτας καὶ Γερμανοὺς. Τὴν παλαιότεραν ἐποχὴν ἦσαν ἠνωμένοι μετὰ τοὺς Ὁλλανδοὺς. Κατόπιν δι' ἐπαναστάσεως ἐχωρίσθησαν καὶ ἔκαμον ἰδικὸν τὸν βασιλείον.

Οἱ κάτοικοι τοῦ Βελγίου εἶναι Χριστιανοί, Καθολικοὶ καὶ Διαμαρτυρούμενοι.

4. Η ΟΛΛΑΝΔΙΑ

1. **Θέσις — Ὅρια.** Ἡ Ὁλλανδία λέγεται καὶ Β α σ ί λ ε ι ο ν τ ὶ ν Κ ά τ ω Χ ω ρ ῶ ν ἢ Κ ά τ ω Χ ῶ ρ α ι καὶ εὐρίσκεται ΒΔ τῆς μεγάλης Ἐυρωπαϊκῆς πεδιάδος. Συνορεύει πρὸς Ν. μετὰ τὸ Βέλγιον, πρὸς Α. μετὰ τὴν Γερμανίαν καὶ πρὸς Δ. βρέχεται ἀπὸ τὴν Βόρειον θάλασσαν.

2. **Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.** Ὁλλανδία σημαίνει χώρα τῶν δαυῶν, διότι φαίνεται, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, εἶχε πολλὰ καὶ μεγάλα δάση. Ἐδῶ τὸ τρί-

τον τῆς χώρας πρὸς τὰ Ν.Δ. παράλια, ὅπου παρατηροῦμεν καὶ πολλὰς νήσους, εἶναι χαμηλότερον τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης κατὰ 6—7 μέτρα. Τὸ ἄλλο μῆμα εἶναι πεδινὸν μὲ μικρὰ ὑψώματα ὄχι μεγαλύτερα τῶν 200 μ. Ὁ Ρ ἦ ν ο ς καὶ ὁ Μ ὁ ξ α ς σχηματίζουν ἐν μέγα δέλτα καὶ ἐκβάλλουν εἰς τὴν Ὀλλανδίαν καθὼς καὶ ὁ Σκάλδος. Τὸ ἔδαφος δὲν ἔχει κλίσιν καὶ οἱ ποταμοὶ εὐκόλως πλημμυρίζουν μὲ τὰς μεγάλας βροχάς, διὰ τοῦτο ἔχουν γίνει πολλὰ ἀντιπλημμυρικά ἔργα εἰς τὰς ὄχθας. Καὶ ἐδῶ πολὺ ἀπασχολεῖ τὸν τόπον πῶς νὰ κρατοῦν τὴν θάλασσαν νὰ μὴ χυθῆ εἰς τὴν ξηρὰν, ἣ ὅποια εἶναι χα-

Ἄνεμόμυλοι

μηλοτέρα καὶ πῶς θὰ ἐξέρχονται τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν πρὸς τὴν θάλασσαν. Μεγάλα προχώματα κατεσκευασμένα ἀπὸ μεγάλους λίθους, ἄχυρα καὶ πηλὸν μὲ σίδηρα, κρατοῦν τὰ κύματα τῆς θαλάσσης, τὰ ὅποια μὲ μανίαν ὀρμοῦν νὰ τὰ σπᾶσουν. Ἄλλοῦ ὑπάρχουν φυσικὰ προχώματα ἀπὸ ἄμμον.

Ὅλα αὐτὰ τὰ προχώματα ἐμποδίζουν φυσικὰ τὴν θάλασσαν νὰ χυθῆ εἰς τὴν ξηρὰν, ἀλλ' ἐμποδίζουν καὶ τὰ ὕδατα τῆς βροχῆς νὰ χύνωνται εἰς τὴν θάλασσαν. Διὰ τοῦτο ἔχουν παντοῦ διώρυγας, αἱ ὅποιαί ἔρχονται ἀπὸ μακρὰν πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ διαβαίνουν ἄνωθεν τῶν κτημάτων καὶ τῶν συνοικισμῶν καὶ οἰκιῶν ἀκόμη, αἱ ὅποιαί εὐρίσκονται πλησίον τῆς παραλίας. Εἶναι περίεργον νὰ βλέπῃ κανεὶς μικρὰ πλοῖα νὰ διέρχονται ὑψηλότερον τῶν διωρῶν ἢ νὰ τὰ ἀκούῃ νὰ σφουρίζουν. Σήμερον ἠμπορεῖς νὰ περάσῃς ὅλην τὴν Ὀλλανδίαν μὲ πλοῖα διὰ τῶν διωρῶν καὶ τῶν πλωτῶν ποταμιῶν. Εἰς πολλὰ μέρη αἱ διώρυγες ἀντικαθιστοῦν τοὺς δρόμους.

Τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς χαμηλῆς ἐπιφανείας μεταφέρουν εἰς τὰς διώρυγας διὰ διαφόρων μέσων. Παλαιότερον, ἐχρησιμοποιοῦν ἀνεμομύλους πολὺ τεχνι-

κούς και τελειοποιημένους. Τώρα όμως μεταχειρίζονται μεγάλας άντλίας, αι όποίαι κινούνται δι' άπμου ή πετρελαίου ή ηλεκτρισμου. Οί γραφικοί άνεμόμυλοι ξμειναν κειμήλια.

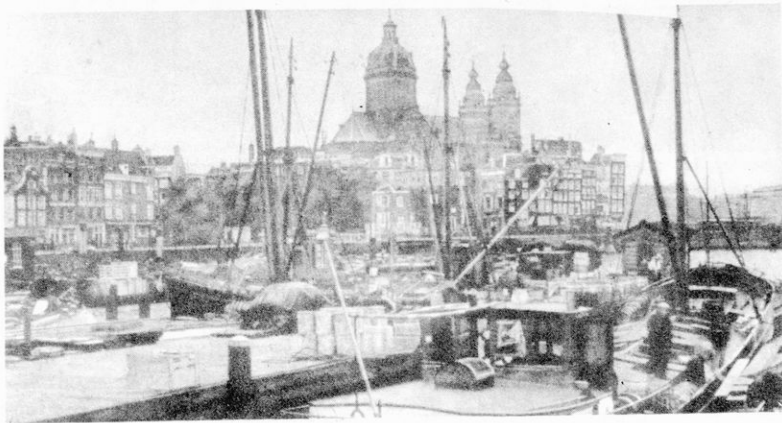
Ή Όλλανδία έχει κλίμα γλυκύτατον, διότι επικρατοῦν άνεμοί όγροί και θαλάσσιοι, φθάνει δέ και τὸ ρεῖμα τοῦ άκεανου. Ή ύγρασία τοῦ τόπου εἶναι μεγάλη και ή βλάστησις πολὺ καλή, πρὸ παντὸς εἰς τὴν χαμηλὴν Όλλανδίαν. Ἐδῶ υπάρχουν μεγάλα λιβάδια, όπου βοσκοῦν μεγάλα και μικρὰ ζῳα, πρὸ παντὸς άγελάδες. Εἶναι γνωστὰ τὰ βούτυρα, ὁ τυρός, τὰ γάλακτα και αι άγελάδες τῆς Όλλανδίας εἰς τὴν πατρίδα μας.

Όλλανδόπαιδες πηγαίνουν εἰς τὸ σχολεῖον.

Τὸ ἄλλο τμήμα τῆς Όλλανδίας εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι οί ποταμοὶ με τὰς πλημμύρας τους λιπαίνουν τὸ ἔδαφος, πλὴν ἑνὸς μικροῦ μέρους ανατολικῶς, όπου υπάρχουν ἔλη και ἄμμος. Καλλιεργοῦνται εἰς τὴν περιοχὴν σιτηρά, σίκαλις και ὄπωροφόρα

Τὸ ἄλλο τμήμα τῆς Όλλανδίας εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι οί ποταμοὶ με τὰς πλημμύρας τους λιπαίνουν τὸ ἔδαφος, πλὴν ἑνὸς μικροῦ μέρους ανατολικῶς, όπου υπάρχουν ἔλη και ἄμμος. Καλλιεργοῦνται εἰς τὴν περιοχὴν σιτηρά, σίκαλις και ὄπωροφόρα

Άμστερδαμ - Άγιος Νικόλαος

διάφορα. Μεγάλην προσοχὴν δίδουν εἰς τὴν κτηνοτροφίαν και τὴν άνθοκομίαν (τουλίπαι).

3. **Οικονομική Ζωή.** Ἡ πεδιάς τὴν ὁποίαν λιπαίνουν οἱ ποταμοὶ καὶ τὴν ἀρδεύουν εἶναι πολὺ εὐφορὸς. Εἰς ὀλοκλήρους ἐκτάσεις καλλιεργεῖται σίτος, σίκαλις καὶ βρώμη. Ἄλλοι καλλιεργοῦνται πατάται, καπνός, λίνον καὶ ἄλλα. Μεγάλα ἐκτάσεις εἶναι λιβάδια ὑπὸν βόσκουν ἀγέλαι ἀγελάδων, βοῶν, προβάτων, ἵππων κλπ. Εἰς τὰς βορείους περιοχὰς συμπληρώνουν τὴν παραγωγὴν τὰ λαχανικά, τὰ ἄνθη καὶ αἱ ὀπώραι (φρούλαι — κεράσια), τὰ ὁποῖα πωλοῦνται εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Καὶ ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἀνεπτυγμένη.

Οἱ Ὀλλανδοὶ εἶναι ἐπιτήδειοι ἀλιεῖς τῆς ρέγγας, τῆς σαρδέλλας καὶ

Ὀλλανδαὶ μεταφέρουν γάλα

τοῦ σολαιοῦ, εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν. Ἔχουν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν εἰς εἶδη κτηνοτροφικά, ἀγροτικά καὶ ἀλιευτικά (βούτυρα, γάλακτα, κονσέρβας ἰχθύων καὶ ἄλλα).

4. **Πληθυσμὸς — Πόλεις.** Ἡ Ὀλλανδία ἔχει ἔκτασιν 33½ χιλ. τετραγ. χιλιόμετρον καὶ πληθυσμὸν 22½ ἐκ. κατοίκων. Εἶναι τέσσαρας φράξαι μικρότερα τῆς πατρίδος μας εἰς ἔκτασιν καὶ ἔχει περισσότερους κατοίκους. Μετὰ τὸ Βέλγιον εἶναι ἡ πλέον πυκνοκατοικημένη. Πρωτεύουσαν ἔχει τὴν Χάγην (450 χιλ.), ὅπου παραμένει ἡ κυβέρνησις καὶ ἡ βασίλισσα τῆς χώρας. Ἐδῶ ὑπογράφουν διαφόρους συνθήκας καὶ συμφωνίας μεταξύ των πολλὰ κράτη.

Τὸ Ἄμστερδαμ ἄλλοτε πρωτεύουσα καὶ νῦν συμπρωτεύουσα (700

χιλ.), πόλις πολὺ καθαρά, κτισμένη ἐπὶ νήσων. Παντοῦ ὕδωρ, θάλασσα καὶ διώρυγες.

Τὸ Ρόττερδαμ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ρήνου, λιμὴν ἐμπορικοῦ.

5. Λαὸς — Ἀποικίαι. Οἱ Ὀλλανδοὶ εἶναι μίγμα δύο λαῶν, οἱ ὁποῖοι ἠνώθησαν εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν καὶ ὀμιλοῦν ὀλλανδικά. Ἡ ὀλλανδικὴ γλῶσσα ἔγινεν ἀπὸ τὴν Γερμανικὴν, τὴν Ἀγγλικὴν καὶ τὴν Σουηδικὴν.

Ἡ Ὀλλανδία δὲν εἶναι μεγάλη δύναμις. Ἐν τούτοις, ἄλλοτε εἶχε μεγάλας καὶ καλὰς ἀποικίας εἰς τὰς νήσους Σουιάτραν, Ἰάβαν, Βόρνεον κλπ. αἱ ὁποῖαι τώρα ἔγιναν αὐτόνομα κράτη.

Ἢδη ἔχει ὀλίγας μικρὰς νήσους εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν, εἰς τὴν Ἰνδονησίαν (Τιμόρ) καὶ εἰς τὴν Ὀλλανδικὴν Νέα Γουινέα.

Ἡ Ὀλλανδία τὴν ἀνάπτυξιν τῆς μέχρι τοῦδε ὀφείλει εἰς τὰς πλουσίας ἀποικίας καὶ εἰς τὴν μεγάλην ἐμπορικὴν κίνησιν, τὴν ὁποίαν διεξάγει διὰ τοῦ μεγάλου πλωτοῦ ποταμοῦ Ρήνου.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἀνακαλύψεων (1452) ἦτο μεγάλη ἐμπορικὴ καὶ ναυτικὴ δύναμις, διὰ τοῦτο κατέλαβε καὶ πολλὰς κτήσεις.

Ἑρωτήσεις - Ἐργασίαι

Τί χρειάζονται τὰ προχώματα καὶ αἱ διώρυγες εἰς τὸ Βέλγιον καὶ τὴν Ὀλλανδία; Διατί φμιζονται αἱ Βρυξέλλαι; Τί προϊόντα ἀγοράζομεν ἀπὸ τὸ Βέλγιον καὶ τὴν Ὀλλανδία; Τί προϊόντα ἔξάγει ἡ πατρίς μας εἰς τὰς χώρας αὐτάς; Διαβάσατε εἰς λεξικά ἢ περιοδικὰ διὰ τὰς πλημμύρας τῆς Ὀλλανδίας καὶ τοῦ Βελγίου παλαιότερον καὶ τὸ 1953. Νὰ φέρετε εἰκόνας ἀπὸ δελτάρια καὶ περιγραφὰς ἀπὸ περιοδικὰ καὶ ἡμερηΐδας διὰ τὰς τελευταίας πλημμύρας. Διατί αἱ χώραι αὐταὶ εἶναι τόσο πικρὰ κατακρημνίαι; Νὰ φέρετε εἰκόνας ἀπὸ περιοδικὰ καὶ λεξικά, ποὺ νὰ δεῖκνουν τὰς ἀσχολίας, προϊόντα, διώρυγας, ἀνεμομύλους καὶ ἄλλα ἔργα πολιτισμοῦ. Κάμτε ὄλοι μαζὶ πίνακα προϊόντων καὶ χάρτην ἀνάγλυφον τῶν δύο χωρῶν. Νοερῶς ταξιδεύσατε μὲ σιδηροδρόμους εἰς Βρυξέλλας, Ἀμβέρσαν. Νὰ γράψετε μίαν σύντομον ἔκθεσιν. Μήπως ἠμπορεῖτε νὰ δικαιολογήσετε διατί γίνονται αἱ πλημμύραι αὐταὶ; Πῶς ἦσαν πρὶν αἱ χώραι αὐταὶ; Ποῖον εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Ὀλλανδίας;

5. ΔΑΝΙΑ

1. Θέσις — Ὅρια. Ἡ Δανία εἶναι μία μεγάλη χερσόνησος τῆς Γερμανικῆς πεδιάδος. Ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν χερσόνησον Γουτλάνδην καὶ τὰς νήσους Σαίλλάνδην, Φιανίην, Λαουβάνδην καὶ ἄλλας μικροτέρας. Πρὸς Ν. συνορεύει μὲ τὴν Γερμανίαν καὶ χωρίζεται ἀπὸ τὴν Σκανδιναυικὴν Χερσόνησον διὰ τῶν πορθμῶν Σκαγεράκη καὶ Κατεγάτη.

2. Ἐδαφος—Ὀικονομικὴ ζωὴ. Τὸ ἔδαφος τόσοσ τῆς χερσονήσου Ἰουτλάνδης ὅσον καὶ τῶν μεγάλων καὶ μικρῶν νήσων εἶναι πεδινόν. Οὐδὲν ὀ-

ρος συναντώμεν πλὴν μικρῶν λόφων (150 μ.) Καὶ ἐδῶ ἡ θάλασσα εἰς πολλὰ μέρη εἶναι ὑψηλοτέρα τῆς ξηρᾶς, διὰ τοῦτο σχηματίζονται πολλαὶ λιμνοθάλασσαι καὶ ἔλη.

Τὰ ὕδατα τῆς βροχῆς χύνονται εἰς τὴν θάλασσαν μὲ διώρυγας. Παντοῦ εἰς τὰ παράλια, προχώματα καὶ ἄμμος κρατοῦν τὰ κίματα. Δυτικῶς, ἡ ἄμμος φθάνει εἰς ὕψος 30 μ. καὶ κάμνει μεγάλας καταστροφάς, ὅταν φυσοῦν ἰσχυροὶ δυτικοὶ ἄνεμοι. Τὰ πολλὰ καὶ πυκνόφυλλα δένδρα, τὰ ὁποῖα φυτεύουν ἐκεῖ σταματοῦν τὴν κίνησιν τῆς ἄμμου. Τοιοῦτοτρόπως μειώνεται ὁ κίνδυνος νὰ σκεπασθοῦν ὑπ' αὐτῆς τὰ κτήματα καὶ τὰ χωρία ἀκόμη.

Ἡ Ἰουτλάνδη καὶ αἱ νῆσοι χωρίζονται διὰ θαλάσσης ἀβαθοῦς (3 - 4 μ.). Δι' αὐτὸ τὸν χειμῶνα παγώνει καὶ πολλαὶ νῆσοι συγκοινωνοῦν μὲ τροχοφόρα. Κάποτε ὁ βασιλεὺς Γουσταῦος ὁ Γ' ἐπέρασεν ἔφιππος μὲ τὸ πυροβολικόν του ἀπὸ μίαν νῆσον εἰς τὴν ἄλλην. Φαίνεται αἱ νῆσοι αὗται ἄλλοτε θὰ ἦσαν ἠνωμένοι εἰς μίαν ξηράν, ἀλλὰ τὰ μεγάλα καὶ δυνατὰ κίματα ἐπλημμύρισαν τὸ χαμηλὸν ἔδαφος καὶ ἐσχημάτισαν τὰς νήσους.

Τὸ κλίμα εἶναι γλυκὺ ὠκεάνειον, διότι φθάνει τὸ θερμὸν ρεῦμα τοῦ ὠκεανοῦ, μὲ βροχὰς καὶ ὑγρασίας. Ἡ δυτικὴ περιοχὴ, ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ὑγροὺς καὶ ἰσχυροὺς ἀνέμους, δὲν εἶναι εὐφορος, ἐνῶ ἡ ἀνατολικὴ ἔχει καλύτερα χρώματα, προφυλάσσεται ἀπὸ τοὺς ἀνέμους καὶ εἶναι πολὺ εὐφορος.

Κυριώτεροι ἀσχολίαι εἶναι ἡ γεωργία καὶ πρὸ πάντων ἡ κτηνοτροφία. Εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἡ Δανία παρήγε πολλὰ σιτηρὰ καὶ τὰ ἐπέλοι εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ἀπὸ τότε ὅμως πού ἄλλαι χώραι ἔφερον ἐκεῖ εὐθηνὰ σιτηρὰ, οἱ Δανοὶ ἐσταμάτησαν τὴν μεγάλην καλλιέργειαν καὶ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν κτηνοτροφίαν. Ἔχουν τὴν μεγαλυτέραν ἐξαγωγὴν εἰς γάλα, βοῦτυρον, τυρὸν καὶ κρέατα ὄλων τῶν γειτονικῶν κρατῶν. Τὰ περισσότερα ἀγοράζει ἡ Ἀγγλία.

Εἰς τὴν Δανίαν εἶναι πολὺ προωδευμένοι οἱ συνεταιρισμοὶ καὶ αἱ γεωργικαὶ καὶ κτηνοτροφικαὶ ἐπιχειρήσεις.

Ἡ βιομηχανία ἀσχολεῖται περισσότερο μὲ τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ τὰ ἀλιευτικά, διότι καὶ οἱ Δανοὶ ἀλιεύουν εἰς τὴν Βόρειον καὶ τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν πολλὰς ρέγγας, σολομοὺς καὶ ἄλλους ἰχθῦς. Πολλὰ ἐργοστάσια κατασκευάζουν γεωργικὰ ἐργαλεῖα.

Εἰς τὸ γλυκὺ κλίμα τῆς Δανίας καταφεύγουν πολλαὶ ἀγριόχηνες, ὀλόκληροι ἀγέλαι, διὰ νὰ κτίσουν τὰς φωλεὰς των. Οἱ κάτοικοι τὰς κυνηγοῦν καί, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ κρέας των, κερδίζουν πολλὰ χρήματα ἀπὸ τὰ πούπουλα καὶ τὰ πτερά των (γεμίζουν μαξιλάρια).

3. Πληθυσμὸς — Πόλεις. Ἡ Δανία ἔχει ἑκτασιν 43 χ. τετρ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 4 ἑκατ. κατοίκων. Πρωτεύουσα τῆς Δανίας εἶναι ἡ Κοπεγχάγη (706 χ. κ.) εἰς τὴν νῆσον Σαϊλάνδη ν. Εὐρίσκεται εἰς ἐξαιρετικὴν

θέσιν, κέντρον ἐμπορικῆς συγκοινωνίας πρὸς τὴν Σκανδιναυικὴν χερσόνησον. Διὰ τοῦτο εἶναι ὁ καλύτερος ἐμπορικὸς λιμὴν. Ἔχει ὡραία δάση, πλησίον τῆς θαλάσσης, τὰ ὁποῖα ἀγαποῦν πολὺ καὶ συχνὰ τὰ ἐπισκέπτονται οἱ κάτοικοι.

Πολίτευμα Βασιλείον.

Λαὸς — Ἀποικία. Οἱ Δανοὶ εἶναι ὕψηλοι μὲ ξανθὰ μαλλιά καὶ γα-

Ἡ Κοπεγχάγη

λανοῦς ὀφθαλμούς. Ὁμοιάζουν μὲ τοὺς κατοίκους τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου. Εἶναι λαὸς ἐμπορικὸς καὶ ναυτικὸς, διὰ τοῦτο ἄλλοτε εἶχον πολλὰς ἀποικίας. Τώρα κυριώτεροι εἶναι αἱ νῆσοι: Φερὸαι, ἡ Ἰσλανδία, (ἀνεξάρτητος) καὶ ἡ Γροιλανδία μὲ τοὺς πάγους καὶ τοὺς Ἑσκιμώους.

6. ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΑΙ ΝΗΣΟΙ (Ἄγγλια)

Θέσις — Ὅρια. Ἡ Ἄγγλια ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο μεγάλας νήσους, τὴν Μ. Βρεταννίαν καὶ τὴν Ἰρλανδίαν καὶ ἀπὸ ἄλλας μικροτέρας. Ὀνομάζεται Ἡνωμένον Βασίλειον καὶ μὲ τὰς ἀποικίας Βρεταννικὴ Κοινοπολιτεία. Βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν τὴν Βόρειον θάλασσαν καὶ τὴν θάλασσαν τῆς Μάγχης.

1. Μεγάλη Βρεταννία

1. **Έκτασις** 243.900 τετρ. χλμ. και πληθυσμός 54 εκατομ. κ. Είναι διπλάσια εις έκτασιν τῆς πατρίδος μας και 7 φορές περίπου μεγαλύτερα εις πληθυσμόν.

2. **Μορφὴ τοῦ ἐδάφους—Κλίμα.** Ἡ Μεγάλη Βρεταννία, ἡ ὁποία περιβρέχεται ἀπὸ θάλασσαν και ὑπὸ τοῦ ρεύματος τοῦ Κόλπου, ἔχει κλίμα γλυκὸ και ὑγρόν. Ἐπάρχουν φυσικὰ και ὄρειναι περιοχοί, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι ψυχρόν και τὰ προϊόντα διάφορα.

Ἐδῶ ἡ ὑγρασία και ἡ ὀμίχλη εἶναι μεγάλη και αἱ βροχεραὶ ἡμέραι πολ-

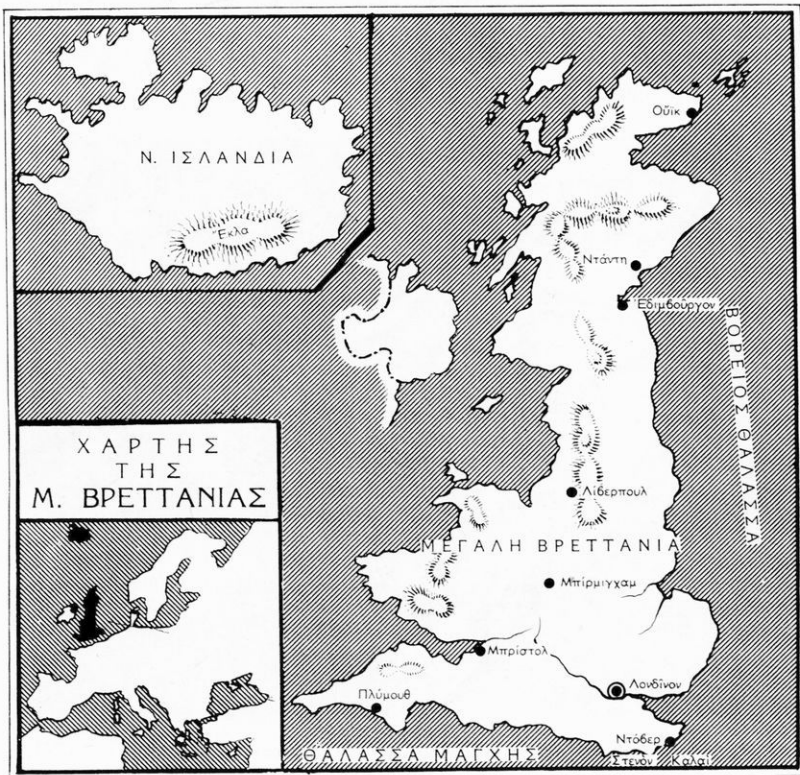

Γέφυρα εις τὸ Ἐδιμβούργον

λαί. Ὁ γαλανὸς οὐρανὸς τῆς πατρίδος μας μετὸν ἥλιον εἶναι σπάνιον φαινόμενον διὰ τὴν χώραν τοῦ σιδήρου. Ἡ ὑγρασία αὐτὴ ὠφελεῖ τὴν βλάστησιν και τὴν παραγωγὴν.

α) Ἡ Βόρειος περιοχὴ λέγεται Σκωτία και εἶναι χώρα πολὺ ὄρεινῆ. Τὰ Σκωτικὰ ὄρη σχηματίζουν πρὸς Β. βραχώδεις ἐκτάσεις, ὅπου, ἀπὸ τὸ ψῦχος και ἀπὸ τοὺς δυτικούς ἀνέμους, ἡ καλλιέργεια εἶναι ἐλαχίστη και οἱ κάτοικοι ἄραιοι. Νοτιώτερον εις τὴν κοιλάδα τοῦ Ἐδιμβούργου, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι ἠπιώτερον και εὐρίσκονται πολλὰ ἀνθρακωρυχεῖα και ἄλλα μέταλλα, σίδηρος κλπ., εἶναι συγκεντρωμένοι οἱ περισσότεροι

κάτοικοι της Σκωτίας. Έδω ασχολούνται εις την βιομηχανίαν και την κτηνοτροφίαν. Είναι γνωστοί οί σκωτικοί βόες οί όποιοι τρέφονται άποκλειστικώς δια τήν κρέας των. Κυριώτεροι πόλεις είναι: Τό Έδιμβοργον, αρχαία πόλις τής Σκωτίας, μία άπό τās ώραιότερας πόλεις τής Εδρώπης με αρχαιον Πανεπιστήμιον, βιβλιοθήκας, άστεροσκοπειον κλπ. Η Γ λ α σ κ ώ η

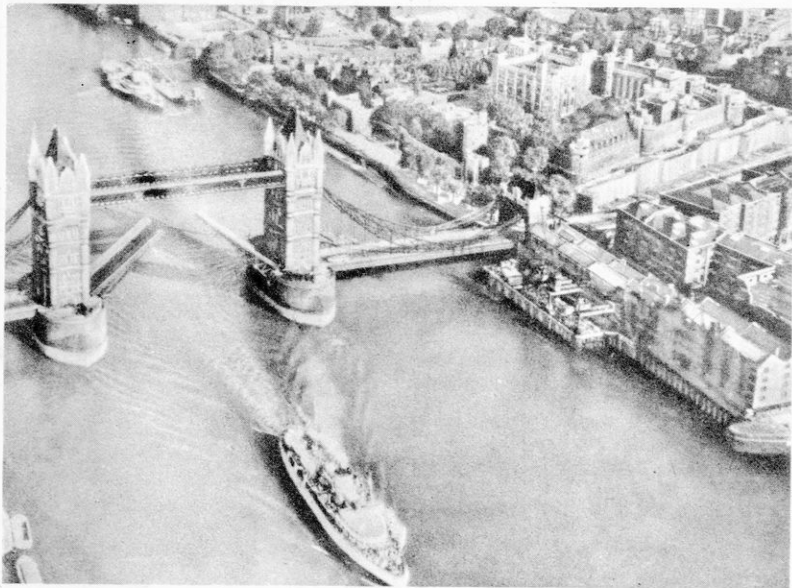
Χάρτης φυσικός και πολιτικός τής Μ. Βρετανίας

(1 έκ.) με μεγάλα ναυπηγεία, όπου κατασκευάζονται τὰ μεγαλύτερα θωρηκτά και έμπορικά πλοία του κόσμου.

β) Είς τήν κεντρικήν περιοχήν τής Μ. Βρετανίας τὰ Πέννινα όρη και τὰ Ουάλλια σχηματίζουν ώραιās εδφόρους κοιλάδας. Τό κλίμα είναι ήλιώτερον και οί κάτοικοι ασχολούνται εις τήν κτηνο-

τροφίαν τὴν γεωργίαν καὶ πρὸ παντὸς εἰς τὴν βιομηχανίαν. Εἰς τοὺς πρόποδας τῶν δύο ὄρεων συναντῶμεν ἀνθρακωρυχεῖα καὶ μεταλλεῖα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐξάγεται ἄνθραξ καὶ μεταλλεῖματα. Εἶναι ἡ πλέον πυκνοκατοικημένη περιοχή, ὅπου ἑκατομμύρια ἐργατῶν ἐργάζονται εἰς τὰ ἐργοστάσια. Πόλεις εἶναι ἡ Βίρμιγχαμ (900 χιλ. κατ.), ἡ πόλις τοῦ χάλυθος καὶ τοῦ σιδήρου μετεράστια ἐργοστάσια, ὅπου κατασκευάζονται σιδηρικὰ διάφορα: μηχαναί, βελόναι, πένναι, ὄπλα κλπ.

Τὸ Μάτσεστερ (1½ ἐκ. κ.) ἡ πόλις τῶν ὑφασμάτων. Ἐδῶ κατεργάζονται τὸν βάμβακα ἐκ τῆς Αἰγύπτου, τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Ἀμερικῆς. Τὸ

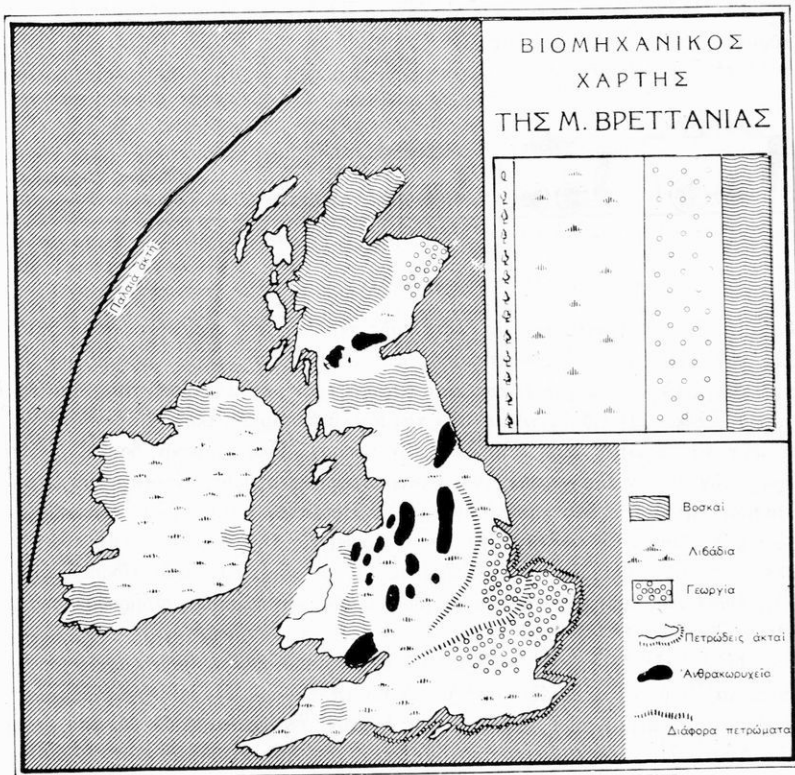
Λονδῖνον—Γέφυρα εἰς τὸν Τάμεσιν

Λίβερπουλ καὶ τὸ Νιουκάστελ, ὅπου εἶναι τὰ μεγαλύτερα ἀνθρακωρυχεῖα μετ' ἑκατομμύρια ἐργατῶν.

γ) Ἡ πεδιάς τοῦ Λονδίνου. Νοτιοανατολικῶς εἶναι τὸ εὐφορώτερον τμήμα τῆς Μ. Βρεταννίας. Ἐδῶ τὸ κλίμα εἶναι ὑγρὸν καὶ γλυκὺ. Ὁ ποταμὸς Τάμεσις διασχίζει τὴν πεδιάδα τὴν καθιστῶ εὐφορον εἰς σιτηρά, τεύτλα, πατάτας κλπ. Κυριώτεραι πόλεις εἶναι τὸ Λονδῖνον (8½ ἐκ. κ.) μία ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας πόλεις τοῦ κόσμου, πρωτεύουσα τῆς Ἀγγλικῆς αὐτοκρατορίας, ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ταμέσεως. Δὲν περιγράφεται ἡ κίνησις

και η ζωή εις την μεγάλην αυτήν πόλιν, με τούς ωραίους δρόμους, τās πλατεί-
 ας και τās μεγάλας οικίας πού έχουν χρωμα μολύβδου από τούς καπνούς και
 την ύγρασίαν. Είναι τὸ μεγαλύτερον βιομηχανικὸν κέντρον. Εἰς τὸ μουσεῖον
 τοῦ Λονδίνου εὐρίσκωμεν 7 αἰθούσας πλήρεις ἀρχαίων ἀγαλμάτων και μνημεί-
 ων τῆς πατρίδος μας μεγάλης ἀξίας, ὅπως τὰ ἀετώματα τοῦ Παρθενῶνος κλπ.

Ὁ ποταμὸς Τάμεσις, ὁ μεγαλύτερος λιμὴν τοῦ κόσμου, εἶναι πλωτὸς εἰς

βάθος 90 χιλ. ὅπου εὐρίσκεται τὸ Λονδίνον. Ὁ μεγάλος αὐτὸς λιμὴν εἶναι
 χωρισμένος εἰς ἄλλους μικροτέρους, μεῖ ἰδιαιτέρον ὄνομα ἕκαστον, ὅπου ἐκφορ-
 τώνονται διάφορα ἐμπορεύματα (λιμὴν Ἰνδιῶν, λιμὴν ἀποικιῶν, Ξυλείας, σι-
 δηρικῶν κλπ.).

Τὸ προάστιον Γ κ ρ ή ν ο υ ῖ τ ς εἶναι σπουδαῖον διὰ τὸ Ἀστεροσκοπεῖ-
 ὄν του. Ἀπὸ ἐκεῖ διέρχεται και ὁ πρῶτος μεσημβρινός.

Τὸ Ν τ ὀ β ε ρ εῖς τὴν ἀκτὴν ἀπέναντι τοῦ Καλαί, ὅπου συνεχίζεται ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ μετὰ τὴν Εὐρώπην.

3. **Οἰκονομικὴ Ζωή.** Εἰς τὴν Μ. Βρετανίαν ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἀνεπτυγμέναι, ἀλλὰ τὰ προϊόντα τῶν δὲν ἐπαρκοῦν διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ πληθυσμοῦ δι' ὅλον τὸ ἔτος καὶ τὰ συμπληρώνουν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Μεγαλύτερος πλοῦτος εἰς τὴν χώραν εἶναι ὁ ἄνθραξ, ὁ σίδηρος καὶ ἄλλα ὀρυκτὰ ποὺ ἐξάγονται ἀπὸ τὴν γῆν ἀφθόνως. Ὁ ἄνθραξ εἶναι ἡ μεγαλύτερα καὶ κυριώτερα κινητήριος δύναμις τῶν ἐργοστασίων τῆς. Ἡ Μ. Βρετανία εἶναι ἡ δευτέρα χώρα τοῦ κόσμου, μετὰ τὴν Ἀμερικὴν, εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἄν-

Παγκόσμιος ἐξαγωγή ἄνθρακος

θρακος. Ἡ βιομηχανία τῆς εἰς ὅλους τοὺς κλάδους ἔχει τεραστίαν ἀνάπτυξιν. Εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας τῆς ἐβοήθησαν πολλά. Ἐβοήθησαν αἱ πολλαὶ καὶ εὐφοροὶ ἀποικίαι τῆς, ἀπὸ ὅπου ἔφερον μεγάλας ποσότητας ἀκατέργαστου ὕλιου. Βοηθοῦν τὰ μεγάλα καὶ πολλὰ ἐμπορικὰ πλοῖα τὰ ὁποῖα μεταφέρουν τὰς πρώτας ὕλας ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον. Περισσότερον βοηθεῖ ὁ ἄνθραξ, τὸν ὁποῖον ἐξάγει καὶ εἶναι ἡ κυριώτερα κινητήριος δύναμις τῶν ἐργοστασίων τῆς. Αὐτὰ ὅλα καθιστοῦν τὴν Μ. Βρετανίαν μίαν τῶν πρώτων χωρῶν τοῦ κόσμου εἰς τὴν βιομηχανίαν. Κατέχει εἰς τὴν Εὐρώπην τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἄνθρακος καὶ κατασκευάζει κάθε εἶδους μηχανάς, ἐνδύματα, σιδηρικά, φάρμακα, ἀεροπλάνα, αὐτοκίνητα, σιδηροδρόμους, πλοῖα κλπ.

Πωλεῖ εἰς διαφόρους ἀγορὰς τοῦ ἐξωτερικοῦ, πολλὰ βιομηχανικὰ προϊόντα, τὰ ὁποῖα κατασκευάζει ἀπὸ ὕλικα τῶν ἀποικιῶν. Πωλεῖ καουτσούκ ἀπὸ τὸ ἐλαστικὸν κάμμι τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν, ὑφάσματα μάλλινα ἀπὸ ἔρια τῆς Αὐστραλίας, βαμβακερὰ ἀπὸ βάμβακα τῆς Αἰγύπτου, τσίγκον, ἀδάμαντας κλπ. ἐκ τῶν ἀποικιῶν.

Ὅρυκτός πλοῦτος. Εἶναι μετὰ τῶν ἐθνῶν: 3η εἰς τὸν γύψον, 4η εἰς τὸ ἄλας τὸ μαγειρικόν, 8η εἰς σιδηρομεταλλεύματα, 9η εἰς ἄνθρακίτην κλπ.

Γεωργία. 3η εἰς τὴν κριθήν, 7η εἰς τὴν πατάταν, 8η εἰς ζαχαρότευτλα, ἔριον, βρώμην, μῆλα, ὄρυσαν κλπ.

Συγκοινωνία. Ἡ Ἀγγλία ἔχει πυκνὸν σιδηροδρομικὸν δίκτυον εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Εἰς τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου

έβοήθησε πολύ ό έμπορικώς και ό έπιβατικώς στόλος της. "Ολοι αί μεταφοραί εκ τών άποικιων γίνονται δι' ιδίων φορηγών πλοίων. Ώργάνωσε με τά τελειότερα τεχνικά μέσα τούς λιμένας της με άποβάθρας, διώρυγας και άλλα τεχνικά έργα φορτώσεως και εκφορτώσεως.

Τό Λονδίνο επί του Ταμέσεως, ό όποίος εκβάλλει εις την θύραν τής Εύρώπης, ώφέλησε πολύ εις τόν πλούτον και την ανάπτυξιν τής Μεγάλης Βρεταννίας.

Και τό πολεμικόν της ναυτικόν έρχεται μεταξύ τών πρώτων του κόσμου.

Οί "Αγγλοι άλιείς εις την Βόρειον θάλασσαν άλιεύουν άφθόνους ρέγγας, σολομούς και βακαλάον. Πολλά έξ αυτών πωλοῦνται εις τό έξωτερικόν και φέρουν μεγάλα κέρδη εις την χώραν.

Εις την πατρίδα μας άγοράζομεν από την Μ. Βρεταννίαν διάφορα μηχανήματα, ύφάσματα, φάρμακα κλπ. και πωλοῦμεν εκεί σῦκα, σταφίδας, καννά κλπ.

Η "Αγγλία έχει πολλές και εύφόρους άποικίας και κρατεί τά σπουδαιότερα στενά τής θάλασσης, όπως τό Γ ι β ρ α λ τ ά ρ, τό "Α δ ε ν, την Σ ι γ γ α π ο ῦ ρ η ν κλπ.

Πολίτευμα έχει Σ υ ν τ α γ μ α τ ι κ ή ν Μ ο ν α ρ χ ί α ν και μέ την Ίρλανδιαν τόν Καναδάν, την Αυστραλίαν, την Ν. "Αφρικήν, τόν Ίνδοσταν και τό Πακισταν κλπ. άποτελεί την Β ρ ε τ α ν ν ι κ ή ν Κ ο ι ν ο π ο λ ι τ ε ί α ν.

4. **Λαός.** Οί "Αγγλοι είναι άρχαία φυλή και κατάγονται από τούς Ιθαγενείς Κέλτας και Γαλάτας. Είναι ύψηλοι και ξανθοί. Οί περισσότεροι ασχολοῦνται εις την βιομηχανίαν.

2. Ίρλανδία

"Εχει έκτασιν 70 χ. τετρ. χλμ. και πληθυσμόν 4½ εκατ. κατοίκων.

Η Ίρλανδία είναι ή δευτέρα Β ρ ε τ α ν ν ι κ ή ν η ἡ σ ο ς. "Εχει κλίμα ώκεάνειον με μεγάλην ύγρασίαν και πολλές βροχάς. Η μεγάλη ύγρασία βοηθεί πολύ την κτηνοτροφίαν αλλά όχι και την γεωργίαν. Κυριώτερα προϊόντα είναι κτηνοτροφικά, πατάται, λίνον κλπ.

Η Ίρλανδία είναι χωρισμένη εις δύο πολιτικάς περιοχάς :

1) **Την Βόρειον Ίρλανδίαν** ή όποία άποτελεί τμήμα τής Μ. Βρεταννίας και έχει πρωτεύουσαν τό Μ π έ λ σ φ α τ. (Πληθυσμ. 1½ εκ. κ.).

2) **Τό Έλεύθερον Κράτος** πρὸς Νότον πού είναι Δημοκρατία (Πληθυσμός 2.800.000 κ.) και άνήκει εις την Β ρ ε τ α ν ν ι κ ή ν Κ ο ι ν ο π ο λ ι τ ε ί α ν με πρωτεύουσαν τό Δ ο υ β λ ι ν ο ν.

'Ερωτήσεις - Έργασία

'Από πού προμηθεύεται βάμβακα ή "Αγγλία; Τί γνωρίζεις διά τά μάλλινα άγρικώς ύφάσματα; 'Από πού προμηθεύεται ύλικόν διά τό καουτσούκ; Τί συνετέλεσεν ώ-

στε ή 'Αγγλία νά καταλάβη και νά ἔχη τόσας πολλές και μεγάλας κτήσεις; Νά φέρε-
 τε από λεξικά ἐργασίας σχετικῶς μέ τὰς ἀποικίας, τὰς κτήσεις, τὰ προτεκτοράτα, τὰς
 κηδεμονίας και τὰς ναυτικὰς βάσεις ποῦ ἔχει ή 'Αγγλία εἰς διάφορα μέρη τοῦ κό-
 σμου. Νά ἀναρτήσετε πίνακα τῶν βιομηχανιῶν και τῶν ἄλλων προϊόντων εἰς τὴν τά-
 ξιν. Νά διαβάσετε ἀπὸ λεξικά διὰ τὸν Τάμεσιν ποταμῶν. Νά σχεδιάσετε ὁμαδικῶς
 και νά ἀναρτήσετε τὸν χάρτην τῆς 'Αγγλίας. Νά ταξιδεύσετε φανταστικῶς εἰς τὴν
 'Αγγλίαν. Νά γράψετε σύντομον ἔκθεσιν διὰ τὴν κίνησιν, τὴν ζῶην και τὴν βιομη-
 χανίαν τῆς 'Αγγλίας. Ποῖον εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα;

Πίναξ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ('Απογραφὴ 1961 - 1965)

Κράτη	Ἐκτασις	Πληθυσμὸς	Πρωτεύουσα	Πληθ.	Ἄλλαι πόλεις
Γαλλία	514 χ.χ. χιλμ.	48.700.000	Παρίσιον	6 ½ ἑκατ.	Μασσαλία, Χάβρη, Νάντη, Λίγη, Μπορ- ντώ, Λυὸν
Μονακό	1 ½ τ.χ.	23 χιλ.	Μονακό	2 χιλ.	Μόντε - Κάρλο
Βέλγιον	30 ½ τ. χιλμ.	9 ½ ἑκατομ.	Βρυξέλλαι	170 χιλ.	Λιέγη, Ἀμβέρσα, Γάνδη
*Ολλανδία	34 χ.τ. χιλμ.	12 ½ ἑκατ.	Χάγη	450 χιλ.	Ἄμστερδαμ
Δανία	32 χ.τ. χιλμ.	4 ἑκατομ.	Κοπεγχάγη	600 χιλ.	
Μ.Βρεταννία	243 χ.τ. χιλμ.	54 ἑκατομ.	Λονδῖνον	8 ½ ἑκ.	Ἐδμμβούργον, Βίρ- μιγγαμ
Ἰρλανδία	70 χ.τ. χιλμ.	4 ½ ἑκατομ.	Δουβλίνον		Μπέλφαστ

Γ'. ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

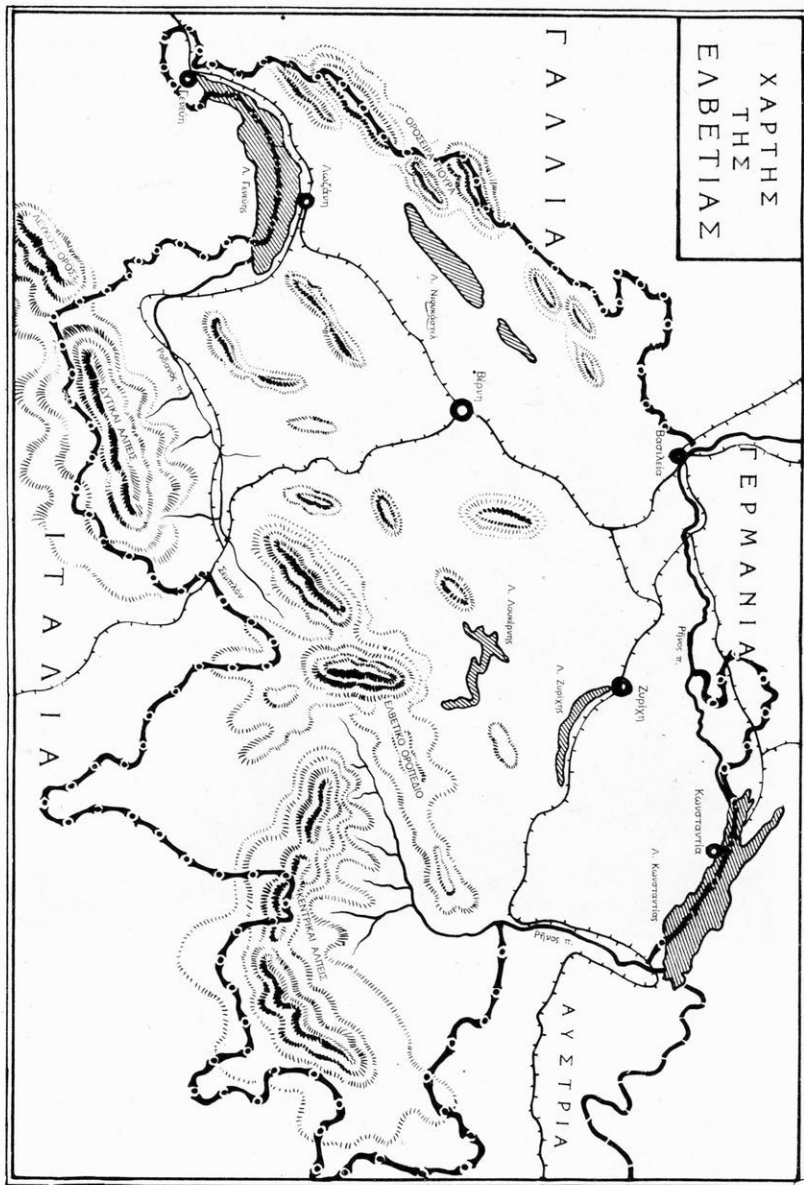
1. Ἡ ΕΛΒΕΤΙΑ

1. **Θέσις — Ὅρια.** Ἡ Ἑλβετία εἶναι μεσογειακὸν κράτος, διότι δὲν
 βρέχεται καθόλου ἀπὸ θάλασσαν. Συνορεύει πρὸς Β. μετὴν Γερμανίαν, πρὸς
 Α. μετὴν Αὐστρίαν, πρὸς Ν. μετὴν Ἰταλίαν και πρὸς Δ. μετὴν Γαλλίαν.

Ἐχει ἔκτασιν 41 χιλ. τετρ. χιλμ. Εἶναι τρεῖς φορές μικροτέρα
 τῆς πατριδος μας.

2. **Ἐδαφος — κλίμα — προϊόντα.** Τὸ μεγαλύτερον τμήμα τῆς Ἑλβε-
 τίας εὐρίσκεται εἰς τὰς Ἑλβετικὰς Ἀλπεις και ἔν μικρὸν μέ-
 ρος εἰς τὴν ὀροσειρὰν τοῦ Γιούρα, τὸ ὁποῖον εἶναι σύνορον μετ
 τὴν Γαλλίαν. Μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν ὀρέων εἶναι τὸ Ἑλβετικὸν ὀ-
 ροπέδιον.

Ἡ Ἑλβετία μετὰ τὰς ὑψηλὰς και χιονισμένας κορυφὰς τῶν ὀρέων της
 εἶναι ὁ τόπος ὅπου ἀναλόγως τῆς κλίσεως τοῦ ἐδάφους διαμοιράζονται τὰ
 ὕδατα τῶν ποταμῶν. Ἀπὸ ἐκεῖ πηγάζουν ὁ Ροδανός, ὁ Ρήνος, ὁ
 Πάδος και ἄλλοι ποταμοί, ὅπως ἀπὸ τὰ Ἴμαλάια οἱ μεγάλοι πο-
 ταμοὶ τῆς Ἀσίας.

Φυσικός χάρτης της 'Ελβετίας

Ἡ περιοχή τῶν Ἑλβετικῶν Ἀλπεων μὲ τοὺς ἀποτόμους βράχους, τὰς ἀποτόμους χαράδρας καὶ τοὺς πάγους δὲν εἶναι κατὰλληλος διὰ τὴν γεωργίαν. Τὸ κλίμα εἶναι ἠπειρωτικὸν καὶ ὅσον προχωροῦμεν ὑψηλότερον γίνεται ψυχρόν. Εἰς τὰς χαμηλότερας ὑψοφείας καὶ τὰς κοιλάδας εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία.

Ἡ περιοχή αὐτὴ εἶναι ἀραιῶς κατοικημένη ἀπὸ ἀνθρώπους, ἀσχολομένους εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

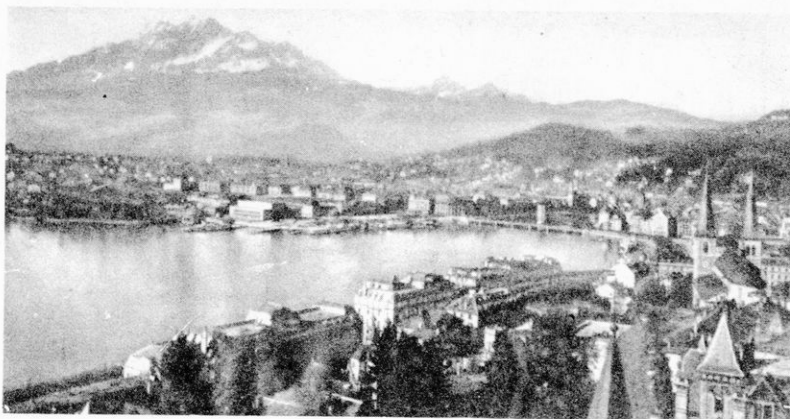

Αἱ Ἀλπεις χιονισμένοι

Ἡ ὄροσειρὰ τοῦ Γ'ιοῦρα εἶναι χαμηλότερα. Εἰς τὰς εὐφόρους πεδιάδας καλλιεργοῦνται δημητριακὰ καὶ εἰς τὰς ὑψοφείας τῶν ὄρεων βόσκουν πολλὰ ἀγέλαι ἀγελάδων, βοῶν καὶ αἰγοπροβάτων.

Ἡ μεγαλύτερα κτηνοτροφία καὶ καλλιέργεια γίνεται εἰς τὸ Ἑλβετικὸν ὄροπέδιον, ὅπου διέρχονται πολλοὶ παραπόταμοι, πρὸ παν-

τὸς ὁ ποταμὸς Ρ ἤ ν ο ς. Ἐδῶ τὰ ὕδατα ἀπὸ τὰ ὄρη συνηθροίσθησαν καὶ ἐσχημάτισαν ὠραίας καὶ μαγευτικὰς λίμνας. Ἡ Γ ε ν ε ῦ η, ἡ Ν ι ο υ - κ ἄ σ τ ε λ, ἡ Ζ υ ρ ῖ χ η, ἡ Λ ο υ κ ἔ ρ ν η, ἡ Κ ω ν σ τ α ν τ ῖ α καὶ ἄλλαι μικραὶ λίμναι, αἱ ὁποῖαι ἐνώνονται διὰ μικρῶν ποταμῶν. Ὁ Ρῆνος διέρχεται διὰ τῶν περισσοτέρων. Τὸ κλίμα εἶναι ἠπειρωτικὸν ἥπιον καὶ οἱ κάτοικοι καλλιεργοῦν δημητριακά, ἀμπέλους καὶ ὄπωρας. Οἱ περισσότεροι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν ἢ ὅποια εἶναι καὶ ἡ ζωὴ τοῦ τόπου.

Ἡ Λουκέρνη μετὰ τὴν λίμνην

3. Οἰκονομικὴ Ζωή. Τὸν μεγαλύτερον πλοῦτον τῆς χώρας δίδει ἡ κτηνοτροφία ἀπὸ τὸ κρέας, τὸν τυρόν, τὸ γάλα, τὸ βούτυρον κλπ. Ἡ Ἑλβετία δὲν ἔχει μεγάλην βιομηχανίαν πλὴν μερικῶν ἐργοστασίων τὰ ὁποῖα κατασκευάζουν ὠρολόγια (Γενεύην), μικρὰ μηχανήματα (Βασιλεία) καὶ ὑφάσματα (Ζυρίχη). Ὡς κινητήριον δύναμιν τὰ ἐργοστάσια μεταχειρίζονται τὸ ὕδωρ ποῦ πίπτει μετὰ ὀρμῆν. Αἱ ὕδατοπτώσεις ἀντικατέστησαν τὸν ἄνθρακα καὶ λέγεται λ ε ν κ ὸ ς ἄ ν θ ρ α ξ.

Ὁ ἠλεκτρισμὸς παράγεται μετὰ εὐκολίαν χωρὶς καμμίαν δαπάνην. Διὰ τοῦτο παντοῦ εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία κινοῦνται ἠλεκτρικοὶ σιδηρόδρομοι καὶ φωτίζεται μετὰ ἠλεκτρικὸν φῶς καὶ ἡ μικροτέρα καλύβη.

Μεγάλα ἔσοδα ἔχει ἡ Ἑλβετία ἀπὸ τοὺς ξένους. Ἄλλοι ἔρχονται διὰ νὰ διέλθουν δροσερὸν θέρος, ἄλλοι νὰ θεραπευθοῦν εἰς τὰ νοσοκομεία καὶ ἄλλοι τὸν χειμῶνα διὰ σπόρ. Ἐδῶ τὸν Ἰανουάριον καὶ Φεβρουάριον εἶναι ἀληθῆς μαγεία. Ὅλα χιονισμένα, μηδὲν ὑγρασία. Ὁ καιρὸς γλυκὺς τόσον ποῦ εἰς τὰ ὄρη μετὰ τὰς χιόνας οἱ περισσότεροι δὲν φοροῦν ἐπανωφόριον. Αὐτὴν τὴν

εποχὴν ἔρχονται πολλοὶ ξένοι διὰ νὰ ἀπολαύσουν τὰς χιόνας, νὰ κάμουν σκι εἰς τὰς παγωμένας λίμνας ἢ νὰ παίξουν μὲ τὰς χιόνας ἐπάνω εἰς τὰς ἄλπεις. Οἱ ξένοι εἶναι πολλοί, διὰ τοῦτο ἀνεπτύχθη ἡ βιομηχανία τῶν ξενοδοχείων. Ὅλοι αἱ πόλεις, τὰ χωριά, καὶ εἰς τὰ ὄρη ἀκόμη ἔχουν ὠραία ξενοδοχεῖα μὲ σπουδασμένους καὶ εὐγενεῖς ὑπαλλήλους.

Ἡ Ἑλβετία ἔχει μεγάλον σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἠλεκτρισμοῦ. Καὶ εἰς τὰ ὄρη ἀκόμη ἀναβαίνουν ὀδοντωτοὶ ἠλεκτρικοὶ σιδηρόδρομοι. Μὲ τὸ ἐξωτερικὸν καὶ πρὸ πάντων τὰ γειτονικά κράτη ἔχει καλὴν συγκοινωνίαν. Σπουδαῖα εἶναι αἱ τρεῖς σήραγγες αἱ ὁποῖαι διέρχονται κάτω τῶν ἄλπεων. Κυριωτέρα εἶναι ἡ Σεμπλὸν ἀπὸ ὅπου διαβαίνει καὶ ὁ ἰδιὸς μας σιδηρόδρομος διὰ τὴν Εὐρώπην.

Ἡ Ἑλβετία πωλεῖ εἰς τὴν πατρίδα μας κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ ὄρολογία καὶ ἀγοράζει ἀπὸ ἡμᾶς καπνόν, σῦκα, σταφίδα κλπ.

Πληθυσμὸς — πόλεις. Πληθυσμὸν ἔχει 5.800.000 κατοίκων. Οἱ περισσότεροι ἐξ αὐτῶν εἶναι συγκεντρωμένοι εἰς τὸ Ἑλβετικὸν ὄροπέδιον, ὅπου συναντῶμεν καὶ τὰς κυριωτέρας πόλεις.

Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Βέρνη (175 χ.κ.) τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἀγαποῦν καὶ περιποιῦνται πολὺ τὰς ἄρκτους. Ἡ Γενεύη, ἡ πόλις τῶν ὀρολογίων. Ἡ Λωξάννη μὲ τὰ καλὰ σχολεῖα τῆς. Ἡ Ζυρίχη σπουδαία βιομηχανικὴ πόλις καὶ ἡ Βασίλεια εἰς τὸ ὄριον ὅπου συναντῶνται οἱ σιδηρόδρομοι τῆς Ἑλβετίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Γερμανίας μὲ πολλὰ ἐργοστάσια ὑφασμάτων.

Λαός. Οἱ Ἑλβετοὶ ὀμιλοῦν τὴν γερμανικὴν, ἰταλικὴν καὶ γαλλικὴν. Εἶναι πολιτισμένοι καὶ ἡ κλοπὴ, ἡ ληστεία καὶ τὰ ἐγκλήματα εἶναι ἄγνωστα. Αἱ φυλακαὶ δὲν ἔχουν κανένα φυλακισμένον. Εἰς κανένα ἐκ τῶν πολέμων τῶν τελευταίων ἐτῶν δὲν ἔλαβον μέρος.

Ἑρωτήσεις - Ἐργασία

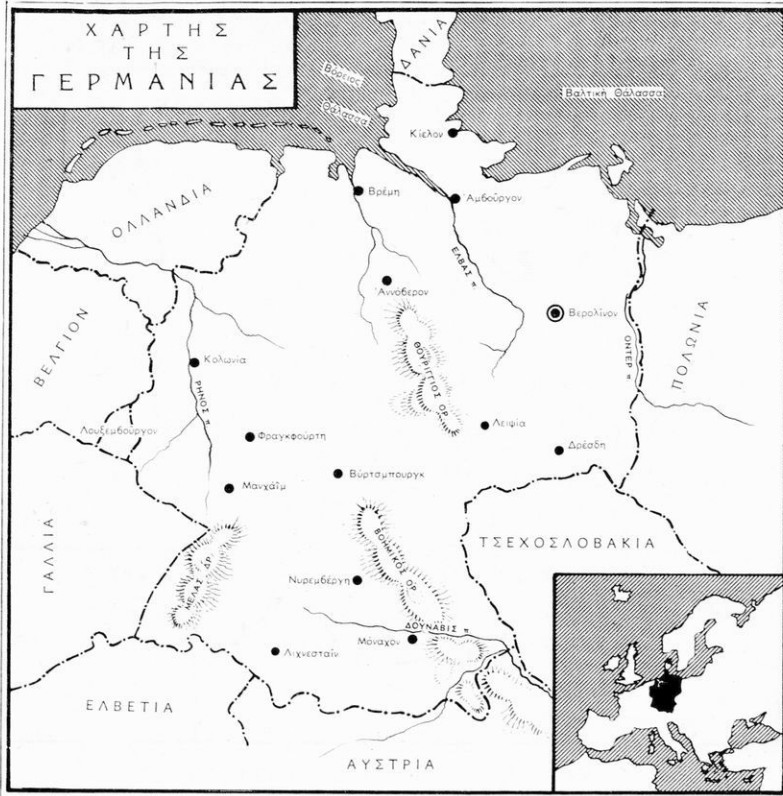
Τί γνωρίζετε διὰ τὴν τουριστικὴν κίνησιν εἰς τὴν Ἑλβετίαν; Τί προϊόντα ἀνταλλάσσει ἡ πατρίς μας μὲ τὴν Ἑλβετίαν; Τί γνωρίζετε διὰ τὸ κλίμα; Διατί εἰς τὴν χιονισμένην Ἑλβετίαν τὸν χειμῶνα πολλαὶ ἡμέραι εἶναι ὠραία χωρὶς ψῆχος; Νὰ φέρεται κάρτας, ἀποκόμματα περιοδικῶν διὰ τὰ τοπία, τὰς λίμνας, τὰ ξῶα, τὰ προϊόντα καὶ τὰς ἀσχολίας τῶν κατοίκων τῆς καὶ γενικῶς διὰ τὰ ἐκπολιτιστικὰ ἔργα τῆς Ἑλβετίας. Νὰ σχεδιάσετε τὸν χάρτην εἰς τὴν χαρτογραφίαν σας. Συγκρίνατε τὰς ἄλπεις μὲ τὰ Ἰμαλάια. Ποῖον εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς Ἑλβετίας.

2. Η ΓΕΡΜΑΝΙΑ

1. **Θέσις — Ὅρια.** Ἡ Γερμανία εὐρίσκεται εἰς τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης. Πρὸς Β. συνορεύει μὲ τὴν Δανίαν καὶ βρέχεται ἀπὸ τὴν Βόρειον καὶ τὴν

Βαλτικήν θάλασσαν, πρὸς Ἀναμὰς συνορεύει μὲ τὸ Βέλγιον, τὴν Ὀλλανδίαν, τὸ Λουξεμβούργον καὶ τὴν Γαλλίαν, πρὸς Ν. μὲ τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Αὐστρίαν, καὶ πρὸς πρὸς Α. μὲ τὴν Τσεχοσλοβακίαν καὶ τὴν Πολωνίαν.

2. **Ἔδαφος**—**Ἐκτασις**. Ἡ παλαιὰ Γερμανία σήμερον διηρέθη εἰς δύο κράτη, τὴν Ἀνατολικὴν καὶ Δυτικὴν. Ἔχει ἔκτασιν συνολικὴν 360 χ. τετρ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 76 ἐκ. Τὸ τμήμα τοῦ Ὀδέρου, μετὰ τὸν πόλεμον, κατελήφθη ὑπὸ τῆς Πολωνίας.

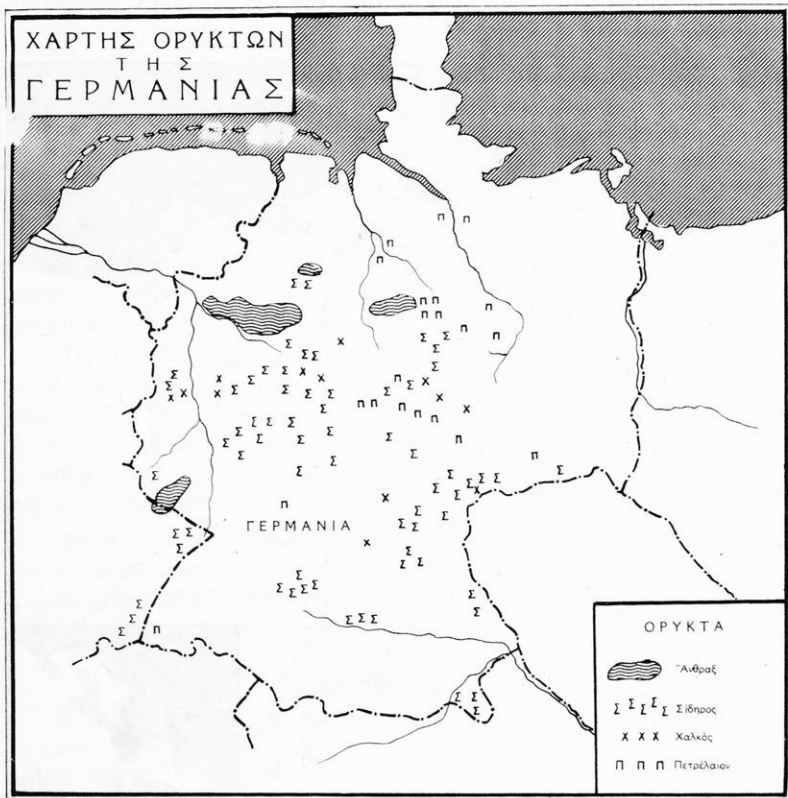

Φυσικὸς καὶ πολιτικὸς χάρτης τῆς Γερμανίας

Αἱ ὄροσειραὶ καὶ οἱ ποταμοὶ σχηματίζουν τρεῖς μεγάλας περιοχάς:

- α) Τὴν περιοχὴν τοῦ Δουνάβεως μὲ τὸ δροπέδιον τῆς Φραγκονίας.
- β) Τὴν κοιλάδα τοῦ Ρήνου, καί:
- γ) Τὴν Βόρειον Γερμανίαν.

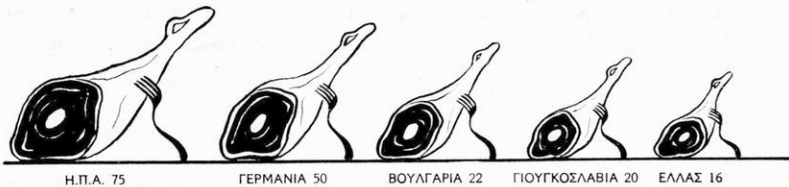
α) **Ἡ περιοχή τοῦ Δουνάβεως.** Πρὸς Νότον αἱ Γερμανικαὶ Ἄλπεις, πρὸς Α. ὁ Βοημικὸς Δρυμὸς καὶ τὸ ὄρος Ἔρτζ καὶ βορειοδυτικῶς τὰ χαμηλότερα ὄρη Θουριγγικὰ καὶ ὁ Μέλαις Δρυμὸς περικλείουν τὴν εὐφορον κοιλάδα τοῦ Δουνάβεως καὶ τὸ ὄροπέδιον τῆς Φραγ-

Χάρτης ορυκτῶν βιομηχανίας τῆς Γερμανίας

κονίας. Εἰς τὰς ὄρεινὰς περιοχὰς τὸ κλίμα εἶναι ἠπειρωτικὸν μὲ πολὺ ψυχρὸν χειμῶνα, ἐνῶ χαμηλότερον εἶναι τὰς κοιλάδας εἶναι ἠπιώτερον. Ἀνάλογα εἶναι καὶ τὰ προϊόντα. Πολλὰ ὄρη καλύπτονται μὲ δάση καὶ εἰς τὰς ὑπορείας τῶν εἶναι ἀνεπτυγμένη μεγάλη κτηνοτροφία. Εἰς τὰς κοιλάδας ὅπου τὸ χῶμα εἶναι παχὺ καὶ εὐφορον καλλιεργοῦνται δημητριακὰ, ζαχαροτεύτλα, διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα καὶ λαχανικά. Εἰς τοὺς πρότοδας τῶν Ἄλπειων

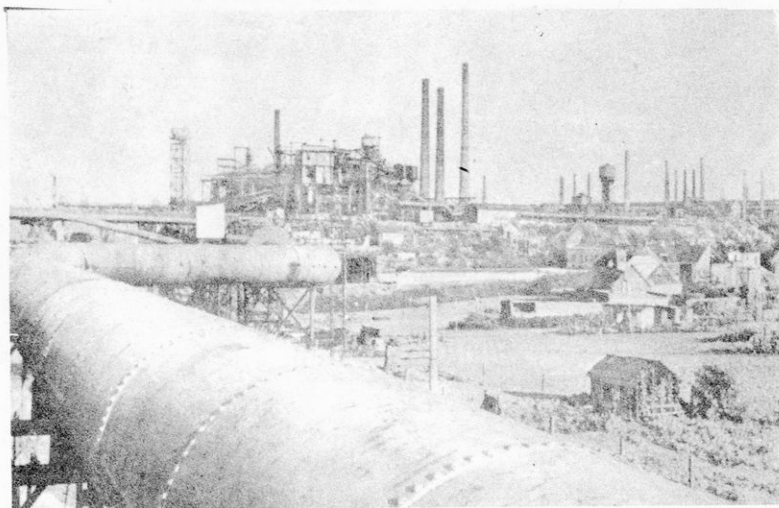
ὑπάρχουν μεταλλεῖα σιδήρου καὶ ἄλλων ὀρυκτῶν. Ἐδῶ ἡ χώρα εἶναι πυκνότερον κατοικημένη καὶ συναντῶμεν πολλὰς βιομηχανικὰς πόλεις. Κυριώτεροι εἶναι: Τὸ Μόναχον, σπουδαῖον κέντρον συγκοινωνιῶν εἰς τὴν κοιλάδα

Εἰς ποῖον κράτος ὁ ἄνθρωπος τρώγει περισσότερον κρέας κατ' ἔτος εἰς κιλά.

τοῦ Δουνάβεως, ἡ Νυρεμβέργη εἰς τὴν διώρυγα, ἣτις ἐνώνει τὸν Δούναβιν, τὸν Ρῆνον καὶ τὸν Οὐέξερ, μέγαλον βιομηχανικὸν κέντρον (ἤλεκτρικά, δέρματα, παιγνίδια κλπ.).

β) Ἡ κοιλάς τοῦ Ρῆνου. Διασχίζων τὴν Γερμανίαν ὁ Ρῆνος μετα-

Βιομηχανικὰ συγκροτήματα εἰς τὸ Ρούρ

ξὺ τῶν Βοσγίων καὶ τοῦ Μέλανος Δρυμεῦ ἀρδεύει ὁλόκληρον τὴν πεδιάδα καὶ δέχεται πολλοὺς παραποτάμους μεγάλους καὶ μικροὺς. Αἱ ὄρειναι περιοχαὶ ἔχουν κλίμα ψυχρὸν μὲ ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν καὶ πλούσια

δάση. Εἰς τὴν ὑπήνεμον κοιλάδα, τὸ κλίμα εἶναι ἠπιώτερον καὶ καλλιεργοῦνται δημητριακά, τεύτλα, ὄπωρικά καὶ ἄμπελοι, αἱ ὁποῖα παράγουν τὸν περίφημον οἶνον τοῦ Ρήνου. Ἐμφθονον πλοῦτον εἰς τὴν περιοχὴν φέρουν τὰ μεγάλα ἀνθρακωρυχεῖα τοῦ παραποτάμιου Ρ ο ὕ σ καὶ τὰ πολλὰ μεταλλεύματα σιδήρου, χαλκοῦ καὶ ἄλλων, τὰ ὁποῖα ἐξάγονται ἐδῶ. Περισσότερα τῶν

Τὸ Βερολῖνον

2 χιλιάδων εἶναι ὅλα τὰ ἐργοστάσια τῆς κοιλάδος τοῦ Ρήνου, μικρὰ καὶ μεγάλα. Παντοῦ ὑψώνονται πελώριοι καπνοδόχοι καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα πνίγεται ἀπὸ τοὺς καπνοὺς. Πολλὰς πόλεις συναντῶμεν μὲ ἐργοστάσια σιδήρου. Ἄλλαι κατασκευάζουν ὑαλικά, ἄλλαι χρώματα, ὑφάσματα κλπ.

Κυριώτεροι πόλεις είναι: ή Φραγκφούρτη με πολλά εργοστάσια δερμάτων και ύφασμάτων, ή Κολωνία με εργοστάσια μεγάλης βιομηχανίας (μηχανάς). Το Έσσεν όπου άλλοτε ήτο τὸ περιφημον εργοστάσιον Κρούπ. Σήμερον εἰς τὸ εργοστάσιον αὐτὸ κατασκευάζουν μηχανὰς σιδηροδρομίων, αὐτοκίνητα, ἀεροπλάνα, γεωργικὰ ἐργαλεῖα κλπ.

γ) **Ἡ Βόρειος Γερμανία.** Ἀπὸ τὰς ὄροσειρὰς τοῦ Ἔρτζ καὶ τοῦ Θουριγγικοῦ Δρυμοῦ ἀπλώνεται πρὸς Β. ή μεγάλη Γερμανικὴ πεδιάς. Οἱ ποταμοὶ Οὐέζερ καὶ Ἔλβας διασχίζοντες τὴν πεδιάδα ἐκβάλ-

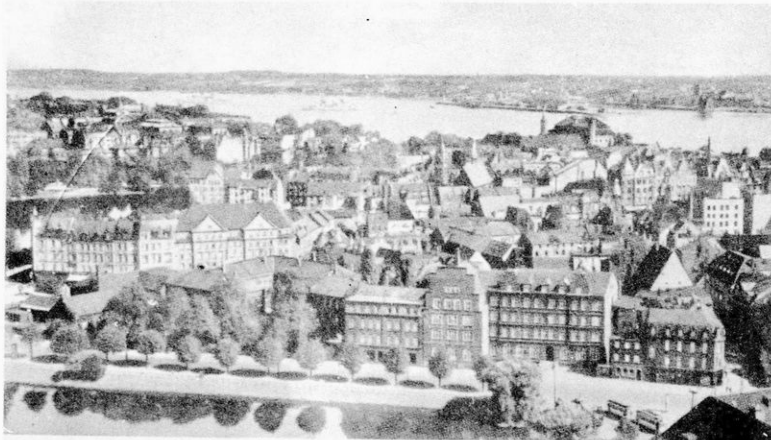
Τὸ Ἀμβούργον

λουν εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν εἰς ἐπιμήκεις, ὡς χωνία, κόλπους. Ὁ Ὄδερος πρὸς Α. εἶναι σύνορον μετὰ τὴν Πολωνίαν. Ὅλοι οἱ ποταμοὶ εἶναι πλωτοὶ καὶ ἐνώνονται διὰ διωρῶγων. Τὸ κλίμα εἰς τὰ παράλια εἶναι ὠκεάνειον, διότι φθάνουν οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι. Ἐν τούτοις, τὸ ἔδαφος εἶναι ἄγονον, διότι καλύπτεται ἀπὸ ἄμμον, λίθους καὶ ἔλη. Ἐδῶ εὐδοκιμοῦν πολὺ αἱ πατάται καὶ ή σίκαλις.

Τὰ μεσόγεια, νοτιώτερον, ἔχουν κλίμα ἠπειρωτικόν. Καλλιεργοῦνται εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἔλβα, δημητριακά, τεῦτλα, ὄπωροφόρα δένδρα καὶ λαχανικά. Καὶ ή περιοχὴ αὐτὴ εἶναι πλουσία εἰς σίδηρον, εἰς ποτάσσαν, ἄνθρακας καὶ διάφορα μέταλλα. Εἰς τὴν Βόρειον Γερμανίαν κυριώτεροι βιομηχανικὰ πόλεις εἶναι ή Δρέσδη ἐπὶ τοῦ Ἔλβα, γνωστὴ διὰ τὰ ἀγγεῖα ἐκ

πορσελάνης. Ἡ Δειψία, ἡ πόλις τοῦ βιβλίου, μὲ τὰ μεγαλύτερα τυπογραφεῖα καὶ λιθογραφεῖα τῆς Εὐρώπης καὶ πολλὰ βιβλιοπωλεῖα. Μεγάλα ἐργοστάσια κατασκευάζουν μηχανήματα πιεστηρίων, βιβλιοδετικά μηχανήματα, τυπογραφικὰ στοιχεῖα, μηχανήματα χάρτου κλπ.

Τὸ Βερολίνον (3 ἑκατ. κ.) ἐπὶ ἐνὸς παραποτάμου τοῦ ᾿Ελβα, ἄλλοτε πρωτεύουσα τῆς ἡνωμένης Γερμανίας, εἶναι ἡ μεγαλύτερα ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις τοῦ κράτους, κέντρον τῶν συγκοινωνιῶν μὲ τὸ ἔξωτερον καὶ τὸ ἐσωτερικόν. Τὸ Ἄμστρογον, ὁ μεγαλύτερος λιμὴν τῆς Γερμανίας, ἐφάμιλλος τοῦ λιμένος τοῦ Ταμέσως εἰς τὸ Λονδίνον. Ἡ Βρέμη ἐπὶ τοῦ

Τὸ Κίελον

Οἰξερ μὲ ἐργοστάσια βάμβακος. Τὸ Κίελον ἐπὶ τῆς διώρυγος ποῦ ἐνώνει τὴν Βαλκανικὴν μὲ τὴν Βόρειον θάλασσαν, ἄλλοτε ναύσταθμος τῆς Γερμανίας.

3. Οἰκονομικὴ Ζωή. Εἰς τὴν Γερμανίαν ἓν μέγαλον μῆμα εἶναι πεδιάς. Ἐν τούτοις δὲν εἶναι χώρα γεωργικὴ. Εἶναι βιομηχανικὴ, διὰ τοῦτο καὶ ὁ περισσότερος πληθυσμὸς εἶναι συγκεντρωμένους εἰς τὰς βιομηχανικὰς πόλεις. Ἡ Γερμανία εἶναι δευτέρα χώρα εἰς τὴν παραγωγὴν τῆς πατάτας. Ἡ κοιλὰς τοῦ ᾿Ελβα παράγει τὰ περισσότερα δημητριακά, ζαχαρότευτλα καὶ κριθὴν, ἀπὸ τὰς ἄλλας περιοχάς.

Πλοῦτος καὶ ζωὴ εἰς τὴν Γερμανίαν εἶναι τὰ ὄρυκτά καὶ ἡ βιομηχανία τῆς. Ἐξάγονται ἄνθρακες, σίδηρος, χαλκὸς καὶ πολλὰ ἄλλα. Εἰς τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα ἐργοστάσια κατασκευάζονται παντὸς εἶδους μηχαναί, ἠλεκτρικά, χημικὰ εἶδη, χρώματα, φάρμακα διάφορα, ὠραία παιγνίδια διὰ τὰ παιδιὰ καὶ ἄλλα.

Πολὺ συντελεῖ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας καὶ ἡ καλὴ συγκοινωνία διὰ σιδηροδρόμων, πλωτῶν ποταμῶν καὶ διωρύγων.

Ἡ κτηνοτροφία δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας.

Ἡ πατρίς μας ἀγοράζει ἀπὸ τὴν Γερμανίαν μηχανάς, ἐργαλεῖα, ἡλεκτρικὰ εἶδη, ὑφάσματα, χρώματα καὶ ἄλλα καὶ πωλεῖ ἐκεῖ σῦκα, ἔλαιον, ἐλαίας, καπνὸν κτλ.

I. **Ἡ Δυτικὴ Γερμανία.** Ἔχει ἑκτασίην 248.400 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 58,5 ἐκ. κατοίκων. Πρωτεύουσάν ἔχει τὴν Μ π ὀ ν (130 χιλ. κ.). Τὸ Δ υ τ ι κ ὸ ν Β ε ρ ο λ ῖ ν ο ν ἔχει 2.100.000 κ.

Ἡ Δυτικὴ Γερμανία ἔχει πολίτευμα Ὁμοσπονδον Δημοκρατίαν.

Ἐθνικὸς πλοῦτος. Ἡ Δυτικὴ Γερμανία εἶναι 3η μεταξὺ τῶν Ἐθνῶν εἰς τὸν χάλυθα, 3η εἰς τὴν ὄρυζαν, 3η εἰς τὴν πατάταν, 4η εἰς τὰ ζαχαρόκλεπτα, 5η εἰς τὸν ἄνθρακα, 6η εἰς τὴν κριθήν, 10η εἰς τὸν γύψον, 11η εἰς σιδηρομετάλλευμα κλπ.

II. **Ἡ Ἀνατολικὴ Γερμανία.** ἔχει ἑκτασίην 108.000 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 17.700.000 κατ. Πρωτεύουσάν ἔχει τὸ Ἀ ν α τ ο λ ι κ ὸ ν Β ε ρ ο λ ῖ ν ο ν κ. (1.100.000 κ.). Π ο λ ῖ τ ε υ μ α Λ α ῖ κ ῆ ν Δ η μ ο κ ρ α τ ῖ α ν.

4. **Λαός.** Οἱ Γερμανοὶ εἶναι πολὺ ἐργατικοί. Ἡ τέχνη, ἡ ἐπιστήμη, ἡ μουσικὴ καὶ ἡ βιαιμηχανία προώδευσαν πολὺ εἰς τὴν χώραν των. Παρ' ὅλα αὐτὰ ἔγιναν ἀφορμὴ νὰ γίνῃ ὁ Β' παγκόσμιος πόλεμος, ὁ ὁποῖος ἔσπειρε παντοῦ τὴν δυστυχίαν καὶ τὴν καταστροφὴν.

Ἐρωτήσεις - Ἐργασίαι

Διατὶ τὸ Λονδῖνον καὶ τὸ Βερολῖνον δὲν ἔχουν τὸ ἴδιον κλίμα, ἐνῶ εὐρίσκονται σχεδὸν εἰς τὸ ἴδιον γεωγραφικὸν πλάτος; Ποῖαι περιοχαὶ τῆς Γερμανίας εἶναι πυκνοκαταφυμμένα καὶ διατὶ; Νὰ διαβάσετε εἰς λεξικά καὶ ἄλλα βιβλία διὰ τὴν Λειψία ν, διὰ τὸν Δ ο ῦ ν α β ι ν, τὸ Ἐ σ σ ε ν μ ε τὰ ἐργοστάσια Κρούτ. Νὰ διαβάσετε διὰ τὸ Σ ά α ρ καὶ τὴν Ρ η ν α ν ῖ α ν. Ἀναρτήσατε εἰς τὴν τάξιν σας πίνακα μὲ τὰ βιομηχανικὰ καὶ ἄλλα προϊόντα κατὰ περιοχάς. Τί γνωρίζετε διὰ τὸν ὀρυκτὸν πλοῦτον τῆς Γερμανίας; Νὰ φέρετε εἰκονογραφημένας κάρτας πόλεων, τοπίων, ἀσχολιῶν τῶν κατοίκων καὶ ἄλλων ἔργων τέχνης τῆς Γερμανίας. Νὰ σχεδιάσατε τὸν χάρτην τῆς Γερμανίας. Ποῖον εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς Γερμανίας;

3. ΤΟ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΝ

Τὸ μεγάλον Δουκάτον τοῦ Λουξεμβούργου εὐρίσκεται μεταξὺ τοῦ Βελγίου, τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Γαλλίας. Ἔχει ἑκτασίην 2½ χιλιάδας τετρ. χλμ. καὶ 320 χιλ. πληθυσμὸν.

Εἶναι χώρα πλουσία εἰς μεταλλεύματα σιδήρου, δάση καὶ δημητριακά. Ἀξιόλογος, εἰς αὐτὸ τὸ μικρὸν κράτος, εἶναι ἡ πυκνὴ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ Λουξεμβούργον (70 κ. κ.).

4. ΤΟ ΛΙΧΤΕΝΣΤΑ-ΙΝ

Τὸ Πριγκηπάτον τοῦ Λιχτενστάιν εὐρίσκεται μεταξὺ Ἑλβετίας καὶ Αὐστρίας.

Ἔχει πολίτευμα Δημοκρατικὸν καὶ ἀρχηγὸν τοῦ κράτους Πρίγκιπα.

Ἔχει ἕκτασιν 160 τετρ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 17.000 κ. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Βάντουτς (3.500 κ.).

5. ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ

1. **Θέσις** -- **Ὅρια.** Ἡ Τσεχοσλοβακία εὐρίσκεται εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἑυρώπην καὶ δὲν βρέχεται καθόλου ἀπὸ θάλασσαν. Συνορεύει πρὸς Β. με

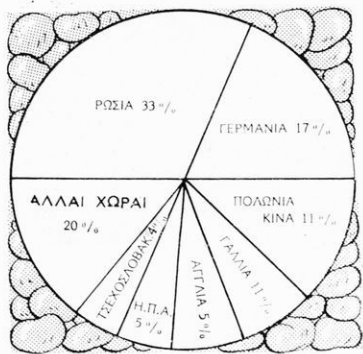
Φυσικὸς καὶ πολιτικὸς χάρτης τῆς Ἰσεχοσλοβακίας

τὴν Πολωνίαν, πρὸς ΒΔ. μετὴν Γερμανίαν, πρὸς Ν. μετὴν Αὐστρίαν καὶ τὴν Οὐγγαρίαν καὶ Α. μετὴν Οὐκρανίαν. Ἔκτασιν ἔχει 127.800 τετραγ. χλμ. ὄσσην καὶ ἡ πατρις μας.

2. **Ήδαφος — Προϊόντα.** Ἡ Τσεχοσλοβακία ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς χωριστὰς περιοχάς: τὴν Βοημίαν, τὴν Μοραβίαν καὶ τὴν Σλοβακίαν.

Ἡ Βοημία εἶναι χώρα πεδινὴ καὶ περικλείεται ἀπὸ τὰ ὄρη Σουδήτσια, Βοημικὰ καὶ τὰ ὄρη τῶν Μετάλλων. Ὁ πλωτὸς ποταμὸς Ἐλθας, μὲ διεύθυνσιν πρὸς Β. ἀρδεύει καὶ καθιστᾷ τὴν πεδιάδα εὐφορον. Καλλιεργοῦνται δημητριακά, τεύτλα, πατάται καὶ ἄλλα. Εἰς τοὺς πρόποδας τῶν πέριξ ὄρων, πρὸ παντὸς τῶν Μετάλλων, ἐξάγονται ἄνθρακες, σίδηρος καὶ πολλὰ ἄλλα μέταλλα.

Καὶ ἡ Μοραβία εἶναι πεδινὴ χώρα καὶ τὴν περικλείουν τὰ Βοημικὰ ὄρη καὶ τὰ Καρπάθια. Εἰς τὴν εὐφορον πεδιάδα καλλιεργοῦνται δημητριακά καὶ ἄλλα προϊόντα, ὅπως εἰς τὴν Βοημίαν. Καὶ ἐδῶ τὰ ὄρη εἶναι πλούσια εἰς μέταλλευμα. Ὁ Μοράβας καὶ ὁ Ὀδερος ἀρδεύουν τὴν πεδιάδα καὶ διευκολύνουν τὴν συγκοινωνίαν. Ὁ Δούναβις χωρίζει τὴν Τσεχοσλοβακίαν ἀπὸ τὴν Αὐστρίαν.

Παγκόσμιος παραγωγή πατάτας

καλλιεργοῦνται σίτος, κριθή, λυκίσκος διὰ τὸν ζῦθον, πατάται, ζαχαρότευτλα, ἄμπελοι καὶ λαχανικά. Ὅλα εἶναι ἀρκετὰ καὶ φθάνουν διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας.

Τὸ ἥμισυ τῆς χώρας εἶναι σκεπασμένον μὲ δάση, πρὸ παντὸς εἰς τὰ Καρπάθια, ὅπου ἐξάγεται ἄφθονος ξυλεία.

Εἰς τὰς ὄρεινὰς περιοχὰς οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν πτηνοτροφίαν, τὴν μελισσοκομίαν καὶ τρέφουν πολλὰ κουνέλια.

Παντοῦ τὸ ἔδαφος εἶναι πλούσιον εἰς ὀρυκτὰ πρὸ παντὸς εἰς τὰ ὄρη τῶν Μετάλλων καὶ τὴν Βοημίαν. Ἐξάγονται γαιάνθρακες, λιγνίτης, σί-

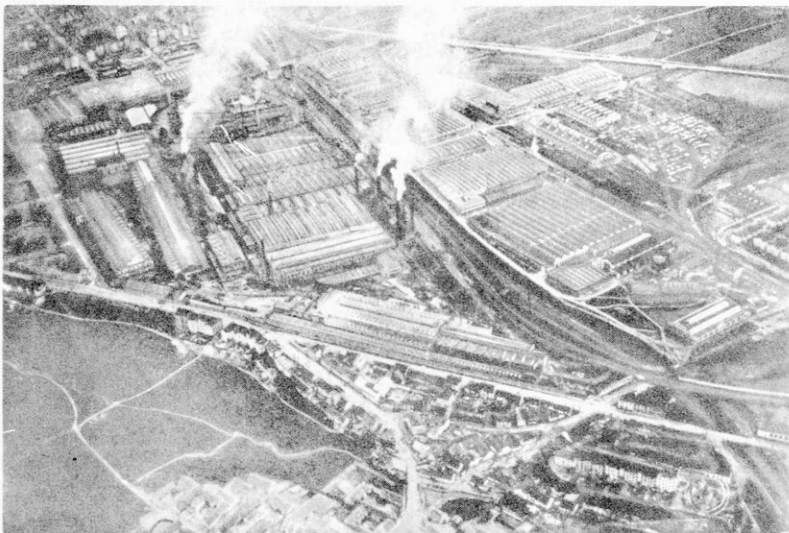
Ἡ Σλοβακία πλησίον τῶν Καρπαθίων εἶναι ὄρεινὴ καὶ ἀραιότερον κατοικημένη. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν ὑλοτομίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν. Ὅλαι αἱ περιοχαὶ ἔχουν κλίμα ἠπειρωτικὸν μὲ θερινὸν θέρος καὶ ψυχρὸν χειμῶνα.

3. **Οἰκονομικὴ Ζωή.** Τὰ 40% τῶν κατοίκων τῆς Τσεχοσλοβακίας εἶναι γεωργοί. Εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Βοημίας καὶ τῆς Μοραβίας

δηρος, χαλκός, υδράργυρος και πολύτιμοι λίθοι ακόμη. Είναι η πρώτη χώρα της Ευρώπης εις τὸ ράδιον. Εἶς πολλά μέρη ἔχει καλὰς λαμαδικὰς πηγὰς.

Ἡ βιομηχανία διὰ τοῦτο εἶναι πολὺ προωδευμένη.

Γεωργικὸς πλοῦτος. Εἶναι μεταξὺ τῶν Ἑθνῶν 7η εἰς τὰ τεῦτλα, 8η

Ἐργοστάσια Σκόντα

εἰς τὴν πατάταν, 6η εἰς τὴν σίκαλιν, 11η εἰς τὴν κριθήν. Παράγεται σῖτος, ἀραβόσιτος κλπ.

Ὄρυκτός. Εἶναι 8η εἰς τὸν ἄνθρακα μεταξὺ τῶν Ἑθνῶν, 19η εἰς τὸν γύψον, 18η εἰς τὸν ἄργυρον. Ἐξάγονται καὶ διάφορα μεταλλεύματα. Ἡ καλὴ συγκοινωνία μὲ τοὺς σιδηροδρόμους καὶ τοὺς πλωτοὺς ποταμοὺς βοηθεῖ πολὺ τὴν βιομηχανίαν. Τοιοῦτοτρόπως, μεγάλα ἐργοστάσια, εἰς τὴν Βοημίαν, τὴν Μοραβίαν κατασκευάζουν ὑφάσματα μάλλινα, βαμβακερὰ καὶ τάπητας. Τὰ ἐργοστάσια Σκόντα ἦσαν τὰ πρῶτα εἰς πολεμικὰ εἶδη. Εἶναι πέμπτη εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ ζύθου καὶ τοῦ οἴνοπνεύματος τῆς Ευρώπης.

Εἰς τὴν Βοημίαν γίνονται τὰ καλύτερα ὑαλικὰ καὶ τὰ περίφημα κρύσταλλα.

Εἰς τὰ ἐργοστάσια ξυλείας κατασκευάζουν παντὸς εἶδους ἔπιπλα, πιάνια καὶ διάφορα μουσικὰ ὄργανα. Πολλὰ κοράσια εἰς τὰς οἰκίας ἢ εἰς τὰ ἐργοστάσια κατασκευάζουν ὠραῖα γάντια.

Ἔχει μεγάλην καὶ πυκνὴν συγκοινωνίαν μὲ τὰ ἄλλα κράτη, ἢ ὁποῖα πολὺ διευκολύνει τὴν ἐξαγωγὴν τῶν προϊόντων τῆς.

4. Πληθυσμὸς — Πόλεις. Ἡ Τσεχοσλοβακία ἔχει πληθυσμὸν 14.700.000 κατοίκων. Οἱ περισσότεροὶ συνεκεντρώθησαν εἰς τὰς βιομηχανικὰς περιοχὰς τῆς Βοημίας καὶ τῆς Μοραβίας. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Πράγα (1.100.000 κατ.) κτισμένη καὶ ἐπὶ τῶν δύο ὄχθων τοῦ ποταμοῦ Μολδάβα

Ἡ Πράγα

(παραποτάμου τοῦ Ἑλβα) ὅπου ἐνώνεται μὲ ἕνδεκα μεγάλας γεφύρας. Εἶναι σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον τῆς χώρας μὲ πολλὰ ἐργοστάσια, ὅπου κατασκευάζονται μηχανήματα, ὑαλικά, κρύσταλλα, χημικὰ προϊόντα, χάρτης, σιδηροδρομικαὶ μηχαναὶ, αὐτοκίνητα, ἐπιπλα ζῦθος κλπ. Εἶναι κέντρον τῶν σιδηροδρόμων τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ ἔχει μεγάλα ἀεροδρόμια. Ἄλλη πόλις εἶναι ἡ Πρατισλάβα, λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβως.

Εἰς τὴν πατρίδα μας εἶναι γνωστὰ τὰ ὑαλικά, τὰ βοημικὰ κρύσταλλα, τὰ ὑφάσματα καὶ αἱ μηχαναὶ τὰς ὁποίας ἀγοράζομεν ἀπὸ τὴν Τσεχοσλοβακίαν. Ἐκεῖ πωλοῦμεν καπνόν, ἐλαίαις καὶ ἄλλα.

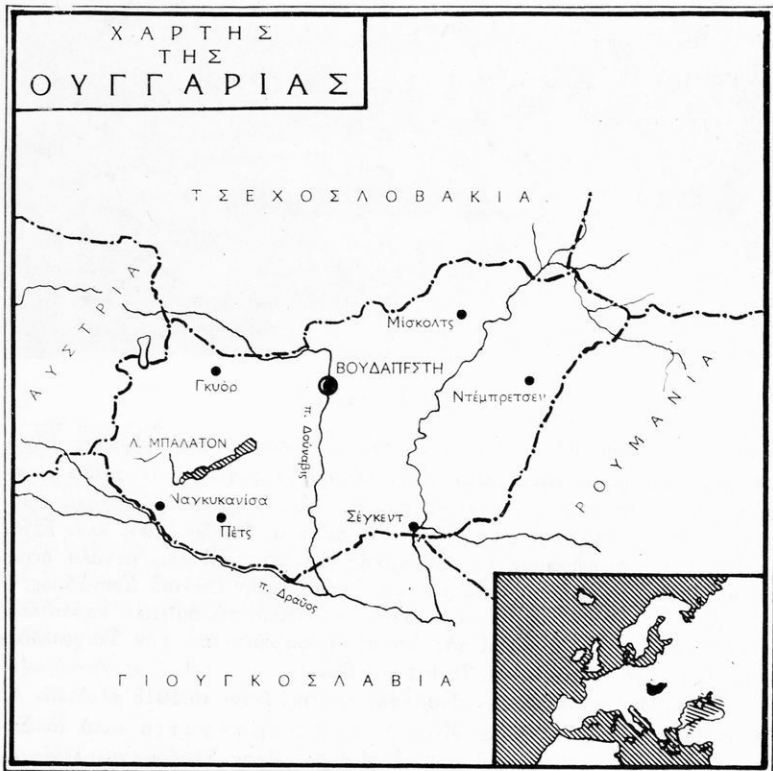
Λαός. Ἡ Τσεχοσλοβακία εἶναι νέον κράτος, ἔγινε τὸ 1918 μετὰ τὸν Α' Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον. Σήμερον εἶναι Λαϊκὴ Δημοκρατία κατὰ τὸ Σοβιετικὸν σύστημα. Οἱ Βοημοὶ καὶ οἱ Μοραβοὶ εἶναι Σλάβοι, καὶ λέγονται Τσέχοι καὶ μὲ τοὺς Σλοβάκους ἔκαμαν τὴν Τσεχοσλοβακίαν. Ἐν μικρὸν τιμῆμ' αὐτῆς πρὸς Α. ἐδόθη εἰς τοὺς Οὐκρανοὺς μετὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1939.

Ἑρωτήσεις - Ἔργασιαί

Εἰς τί ὀφείλεται ἡ μεγάλη βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις τῆς χώρας; Ποῖα περιοχὰ εἶναι περικοκαταφικημένα καὶ διατί; Ποῖα ἄλλη χώρα τῆς Εὐρώπης δὲν βρέχεται ἀπὸ θάλασσαν; Τί προϊόντα πωλοῦμεν εἰς τὴν Τσεχοσλοβακίαν καὶ τί ἀγοράζομεν ἀπὸ αὐτήν; Νὰ φέρετε ἐργασίας ἀπὸ λεξικά καὶ ἄλλα βιβλία διὰ τὴν Τσεχοσλοβακίαν καὶ τὰ ὄρη τῶν Μετάλλων. Νὰ φέρετε δελτάρια καὶ ἀποκόμματα περιοδικῶν καὶ ἐφημερίδων διὰ τὰ προϊόντα — ἀσχολίας — πόλεις κλπ. τῆς Τσεχοσλοβακίας. Νὰ σχεδιάσετε τὸν χάρτην τῆς χώρας.

6. Η ΟΥΓΓΑΡΙΑ

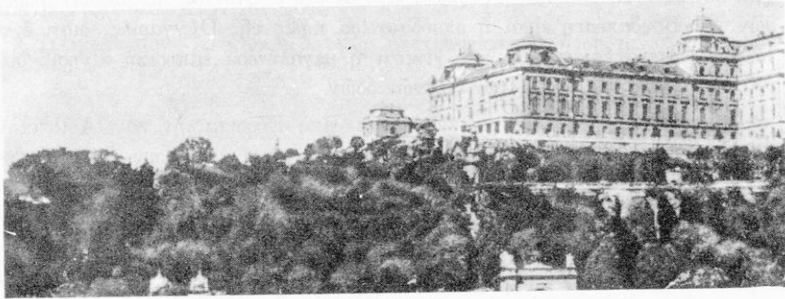
1. **Θέσις — Ὅρια.** Ἡ Οὐγγαρία εἶναι παραδουνάβιος χώρα καὶ συνορεύει πρὸς Β. μετὴν Τσεχοσλοβακίαν, πρὸς Ν. μετὴν Γιουγκοσλαβίαν, πρὸς Δ. μετὴν Αὐστρίαν καὶ πρὸς Α. μετὴν Ρουμανίαν.

Φυσικὸς καὶ πολιτικὸς χάρτης τῆς Οὐγγαρίας

ἔχει ἕκτασιν 103.390 τετρ. χιλμ.

2. **Ἔδαφος — Οἰκονομικὴ Ζωή.** Ἡ Οὐγγαρία εἶναι μία μεγάλη πεδιάς με μικρὰς λοφουσιδὰς, χαμηλοτέρας τῶν 500 — 900 μέτρων. Ὁ Δούναβις ποταμὸς με τοὺς παραποτάμιους Ζίτσαν καὶ Δραβὸν καθιστοὺν τὴν πεδιάδα πολὺ εὐφορὸν με τὰ νέα χῶματα ἐκ τῶν πλημμυρῶν των... Ὁ Δούναβις πρὸς τὸ μέρος τοῦ Ζίτσα ἄλλοτε ἐπλημμύριζεν, ἔκαμνε μεγάλας καταστροφὰς καὶ ἐσημάτιζεν ἔλη πολλὰ. Σήμερον με τὰ προστατευτικὰ ἔργα, περιορι-

Ἡ Βουδαπέστη

σθησαν τὰ ὕδατα εἰς τὴν κοίτην του, ἐν τούτοις, ὅταν βρέχη πολὺ, ἐκχειλίζου καὶ προξενοῦν ζημίαις.

Ἡ πεδιάς περικλείεται ἀπὸ ὑψηλὰ ὄρη, τὰ ὁποῖα τὴν προφυλάσσουν ἐκ τῶν δυτικῶν ἀνέμων καὶ τῶν ἀνατολικῶν. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικὸν με βροχὰς καὶ ξηρασίας ἀκανόνιστους καὶ ὄχι πολὺ ψυχρὸν χειμῶνα. Πολὺ διαρκεῖ τὸ φθινόπωρον καὶ τοιουτοτρόπως προφθάνουν νὰ ὠρμάσουν αἱ σταφυλαὶ καὶ αἱ ἄλλαι ὀπῶραι. Οἱ ἡμίσεις σχεδὸν τῶν κατοίκων εἶναι γεωργοὶ καὶ καλλιεργοὺν εἰς τὰς εὐφόρους καὶ ἀρδευτικὰς πεδιάδας σῖτον, ἀραβόσιτον, κριθήν, γεώμηλα, ζαχαρότευτλα καὶ ἄλλα. Εἰς τὴν μεσοποταμίαν τοῦ Δουναβέως καὶ τοῦ Ζίτσα καλλιεργοὺν με μεγάλην ἀπόδοσιν ἀμπέλους, ὀπωρικά καὶ λαχανικά.

ἔχει ἐργοστάσια ἀλευροβιομηχανίας, ζαχάρεως καὶ καπνοῦ. Ἐκτὸς τούτων, ὑπάρχουν καὶ ἐργοστάσια τὰ ὁποῖα κατασκευάζουν μηχανάς, ὑφάσματα καὶ ἄλλα. Ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη, ὅπως εἰς ἄλλας χώρας, διότι λείπουν αἱ πρῶται ὕλαι.

Εἰς τὰς στέπας καὶ τὰς ἐλώδεις ἐκτάσεις εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία. Βόες, χοῖροι, πρόβατα, αἴγες καὶ ἄλλα ζῷα βόσκουν εἰς τὰ ἀκαλλιεργητὰ μέρη. Ἐπίσης τρέφονται οἱ καλύτεροι ἵπποι με ἐθνικὴν ἀγάπην (Ὀγγαρίας ἵπποι).

Συγκοινωνία ν ἔχει πυκνὴν με τοὺς σιδηροδρομοὺς καὶ τοὺς ποταμοὺς.

3. **Πληθυσμός—Πόλεις.** Ἡ Οὐγγαρία ἔχει πληθυσμὸν 10.146.000 κατοίκων ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ ὀλίγων εἰς τὴν κτηνοτροφίαν. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Β ο υ δ α π έ σ τ η (1.800.000 κατ.) κτισμένη καὶ ἐπὶ τῶν δύο ὄχθων τοῦ Δουνάβεως. Ἡ Β ο υ δ α εἶναι εἰς τὴν δεξιάν ὄχθην καὶ ἡ Π έ σ τ η εἰς τὴν ἀριστεράν. Ἡ Β ο υ δ α εἶναι ἀρχαιότερα, ἐκτίσθη ὑπὸ τῶν Ρωμαίων καὶ ἔχει μεγάλα καὶ ὠραία κτίρια. Ἐδῶ κατοικοῦν ἄλλοτε οἱ εὐγενεῖς. Ἡ Π έ σ τ η εἶναι ἐμπορικὴ μὲ ὠραία ξενοδοχεῖα καὶ ἐκτίσθη ὑπὸ τῶν Τούρκων. Καὶ αἱ δύο ἐνώνονται διὰ πολλῶν γεφυρῶν. Ἡ Βουδαπέστη εἶναι ἡ σπουδαιότερα πόλις τῆς Οὐγγαρίας, διότι ἔχει τὰ περισσότερα ἐργοστάσια καὶ γίνεται ἡ μεγαλύτερα ἐμπορικὴ κίνησις διὰ τοῦ Δουνάβεως καὶ τῶν ἄλλων διεθνῶν ὁδῶν.

4. **Λαός.** Οἱ Οὐγγροὶ κατὰγονται ἀπὸ Εὐρωπαϊκὴν καὶ Ἀσιατικὴν φυλὴν. Ἄλλοτε ἦσαν ἠνωμένοι μὲ τὴν Αὐστρίαν καὶ ἀπετέλουν τὴν Αὐτροουγγαρίαν. Μετὰ τὸν Α' Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον (1918) ἐχωρίσθησαν καὶ ἔκαστος ἀπέτελεσεν ἴδιον κράτος. Οἱ Οὐγγροὶ εἶναι τίμιοι, ἀνδρεῖοι καὶ ἠγωνίσθησαν πολὺ διὰ τὴν ἐλευθερίαν των. Πολίτευμα ἔχουν Λ α ῖ κ ῆ ν Δ η μ ο κ ρ α τ ῖ α ν ὀπως καὶ ἡ Σοβιετικὴ Ρωσία.

7. Η ΑΥΣΤΡΙΑ

1. **Ἱστορία.** Ἡ Αὐστρία μετὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον (1918) ἐχωρίσθη τῆς Οὐγγαρίας καὶ ἀπέτελεσεν ἴδιον κράτος. Κατόπιν προσηρτήθη ὑπὸ τῆς Γερμανίας. Μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον (1939), ποὺ ἐνικήθη ἡ Γερμανία, ἔγινε πάλιν κράτος δημοκρατικόν.

2. **Θέσις — Ὅρια.** Καὶ ἡ Αὐστρία εἶναι κεντρικὴ χώρα τῆς Εὐρώπης καὶ συνορεύει πρὸς Β. μὲ τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Τσεχοσλοβακίαν, πρὸς Δ. μὲ τὴν Ἑλβετίαν, πρὸς Ν. μὲ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Γιουγκοσλαβίαν καὶ πρὸς Α. μὲ τὴν Οὐγγαρίαν.

Ἐκτασιν ἔχει 83 χιλ. τετρ. χιλμ.

3. **Ἐδαφος—Οἰκονομικὴ ζωὴ.** Εἰς τὸν χρόνον βλέπομεν ὅτι τὸ πλεῖστον τοῦ ἐδάφους τῆς Αὐστρίας εἶναι ὄρεινόν καὶ μόνον πρὸς Β. καὶ ΒΑ. εἶναι μικραὶ πεδιάδες. Αἱ Ἀνατολικαὶ Ἄλπεις ἐκτείνονται ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν εἰς τὴν Αὐστρίαν καὶ φθάνουν μέχρι τοῦ Δουνάβεως. Μεταξὺ τῶν Ἄλπεων καὶ τοῦ ποταμοῦ σχηματίζονται κοιλάδες εὐφοροὶ. Πλὴν τούτων σπουδαῖα καὶ εὐφοροὶ εἶναι αἱ τρεῖς πεδιάδες, τῆς Β ι έ ν ν η ς, τοῦ Α ἰ ν τ ς καὶ τοῦ Γ ρ ά τ ς.

Ὡς μεσογειακὴ χώρα ἔχει κλίμα ἡπειρωτικόν, μὲ ψυχρὸν χειμῶνα καὶ θερμὸν θέρος.

Ἡ ὄρεινὴ περιοχὴ καλύπτεται ἀπὸ μεγάλα καὶ πυκνὰ δάση. Ἡ Αὐστρία πρὸ τοῦ πολέμου ἦτο τὸ πρῶτον δασικὸν κράτος τῆς Εὐρώπης. Πολλὰ δάση κατεστράφησαν ἢ τοὺς πολέμους, ἐν τούτοις σώζονται ἀρχαῖα καὶ παράγουν ἀφθονον ξυλείαν, ἡ ὁποία ἐξάγεται εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Μεγάλην ἀνάπτυξιν ἔχει καὶ ἡ κτηνοτροφία.

Εἰς τὸ ΒΑ. τιμῆμα τῆς κοιλάδος τῆς Βιέννης ὅπου διέρχεται ὁ Δούναβις, τὸ ἔδαφος εἶναι εὐφορον καὶ καλλιεργοῦνται δημητριακά, ζαχαρότευτλα, ἄμπελοι, γεώμηλα, λίνον καὶ ἄλλα.

Πλησίον τῶν Ἄλπεων ἐξάγονται μεταλλεύματα σιδήρου, μολύβδου, χαλ-

Βιέννη, ὁ δρόμος Ρίγκ Στράσσε

κοῦ καὶ ἄνθρακες. Εἰς τὰς μεγάλας πόλεις, προπολεμικῶς, ἦσαν βιομηχανικὰ ἐργοστάσια μεταλλουργικὰ (σιδήρου - χαλκοῦ) καὶ ἄλλα, ὅπου κατεσκευάζον ὑφάσματα, ζάχαριν, οἰνόπνευμα κλπ. Εἶναι ἡ 2α χώρα τοῦ κόσμου εἰς τὴν παραγωγὴν γραφίτου.

Ἡ Αὐστρία, πλὴν τῆς σιδηροδρομικῆς καὶ ποταμοπολικῆς συγκοινωνίας, ἔχει καὶ ἀεροπορικὴν. Εἶναι τὸ κέντρον τῶν συγκοινωνιῶν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης.

Ἡ Αὐστρία δὲν παράγει πολλὰ δημητριακά, οὔτε ἔχει μεγάλην βιομηχα-

νίαν. Διὰ τοῦτο ἀγοράζει ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸν δημητριακά, ὄρυζαν, οἴνους, καουτσούκ κλπ. καὶ πωλεῖ ξυλείαν, ἔπιπλα, πιάνα, χημικὰ προϊόντα κλπ.

4. Πληθυσμὸς—Πόλεις. Πληθυσμὸν ἔχει 7.200.000 κατοίκων. Εἶναι μικροτέρα τῆς πατρίδος μας εἰς ἑκτάσιν καὶ ἴση σχεδὸν εἰς τὸν πληθυσμὸν. Οἱ περισσότεροι τῶν κατοίκων κατοικοῦν εἰς τὴν πεδινὴν περιοχὴν ὅπου εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ βιομηχανία. Μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ τοῦ Δουνάβεως σχηματίζονται ὠραῖα κοιλάδες μὲ θαυμασίας καλλονάς, τὰς ὁποίας ἐπισκέπτονται πολλοὶ περιηγηταὶ ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον. Εἰς μίαν τοιαύτην κοιλάδα ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως εἶναι ἡ πρωτεύουσα Βιέννη (1.600.000 κ.). Ἡ παλαιὰ Βιέννη ἐχωρίζετο ἀπὸ τὰ πέριξ προάστεια μὲ τεῖχος ὑψηλόν. Τώρα εἰς τὴν θέσιν τοῦ τείχους ἔγινε μία στρογγυλὴ λεωφόρος, ἡ Ρίγστράσε. Ἔχει ὠραίας οἰκοδομίας, δημόσια ἰδρύματα καὶ μουσεῖα. Κῆποι ἐθνικοὶ ὑπάρχουν καὶ πάρκα καταπράσινα. Τὸ αὐτοκρατορικὸν ἄλσος εἶναι τὸ μεγαλύτερον τῆς Εὐρώπης.

5. Λαός. Οἱ ἀυστριακοὶ εἶναι μίγμα διαφόρων φυλῶν, ποὺ ἄλλοτε κατώκουν εἰς τὴν Αὐστρουγγαρίαν. Ὁ Αὐστριακὸς εἶναι ἴδιος τύπος ἀνθρώπου. Εἶναι ἀδιάφορος, ὅπως ὁ Ἄραβ, καὶ ἐργατικὸς ὡσὰν τὸν Σλάβον. Ἀγαπᾷ τὴν μουσικὴν, τὰς διασκέδασεις καὶ τὰ θέατρα.

8. Η ΡΟΥΜΑΝΙΑ

1. Ὅρια. Ἡ Ρουμανία συνορεύει πρὸς Β. μὲ τὴν Ρωσίαν καὶ τὴν Τσεχοσλοβακίαν, πρὸς Δ. μὲ τὴν Γιουγκοσλαβίαν καὶ τὴν Οὐγγαρίαν, πρὸς Ν. μὲ τὴν Βουλγαρίαν καὶ πρὸς Α. μὲ τὴν Ρωσίαν καὶ τὸν Εὐξείνιον Πόντον.

Ἐκτάσιν ἔχει 237.500 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα.

Μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον (1939) ἡ Ρουμανία παρεχώρησε τὴν Ν. Δοβρουτσάν εἰς τὴν Βουλγαρίαν καὶ τὴν Βόρειον Βουκοβίναν καὶ τὴν Βεσσαραβίαν εἰς τὴν Ρωσίαν.

2. Μορφὴ τοῦ ἐδάφους. Τὰ δύο μεγάλα ὄρη, τὰ Καρπάθια (2.300) μὲ διευθύνσιν ἀπὸ Β. πρὸς Ν. καὶ αἱ Τρανσυλβανικαὶ Ἄλπεις ἀπὸ Δ. πρὸς Α. χωρίζουν τὴν Ρουμανίαν εἰς δύο μεγάλας περιοχάς: τὴν ὄρεινὴν περιοχὴν ΒΔ. καὶ τὴν πεδινὴν ΝΑ.

α) Ὅρεινὴ Περιοχὴ. Τὸ λεκανοπέδιον αὐτὸ τῆς Τρανσυλβανίας τὸ ὁποῖον περικλείεται ἀπὸ τὰ ὄρη εἶναι ἡ ἡμίσεια Ρουμανία. Ἔχει κλίσιν πρὸς Δ. ὅπου διευθύνονται καὶ οἱ παρατόταμοι Σαῦος καὶ Μάρος καὶ ἐκβάλλουν εἰς τὸν Δούναβιν.

Ἐδῶ ἐπικρατοῦν ἐκ τῆς ξηρᾶς ψυχροὶ ἄνεμοι καὶ τὸ κλίμα εἶναι πολὺ

ψυχρόν ἠπειρωτικόν. Εἰς τὰς κοιλάδας καὶ τὰς πεδιάδας οἱ κάτοικοι καλλιεργοῦν δημητριακά, πατάτας, ὀπωρικά, ἀμπέλους καὶ ἄλλα. Αἱ ὑπάρχειαι τῶν ὀρέων πρὸ παντὸς τῶν Τρανσυλβανικῶν

Ἄλπεων ἔχουν πολλὰ δάση ἀπὸ δρυῶν καὶ ὄξυάς. Εἰς τὰ γυμνά μέρη τῶν βόσκουν ἄφθονα πρόβατα, βόες, χοῖροι καὶ ἵπποι.

Ἡ Ρουμανίς

β) Ἡ πεδινὴ περιοχή. Ὁ Δούναβις εἶναι φυσικὸν ὄριον μεταξὺ Ρουμανίας καὶ Βουλγαρίας, ἕως τὴν περιοχὴν τοῦ Βουκουρεστίου, ὅπου στρέφει ΒΑ καὶ μὲ ἓν μέγαν Δέλτα ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον. Ἡ Ρουμανικὴ ὄχθη τοῦ ποταμοῦ εἶναι χαμηλὴ καὶ εἰς πολλὰ μέρη, ὅταν πλημμυρίζῃ ὁ Δούναβις, σχηματίζονται ἔλη καὶ βάλτοι, ἐνῶ ἡ Βουλγαρικὴ ὄχθη εἶναι ἀπότομος καὶ βραχώδης. Ἀπὸ τὰς πλημμύρας τοῦ ποταμοῦ παρὰ τὰς ἐκβολὰς του ἐσχηματίσθησαν πολλαὶ λιμνοθάλασσαι. Οἱ παραπόταμοι Ὁλοῦτας, Σιρέτης καὶ Προῦθος, καὶ ἄλλοι πολλοὶ ποτίζουσι τὴν πεδιάδα.

Ἡ περιοχή ἐδῶ, ἡ Νότιος Μολδαβία, ἡ Βλαχία καὶ αἱ

Νότιοι περιοχαὶ τῶν Ἄλπεων εἶναι σχεδὸν πεδινὴ καὶ εὐφορὸς ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ποταμοὺς ποὺ τὴν ἀρδεύουσι καὶ τὴν λιπαίνουσι. Ἔχει κλίμα πρὸς Ν. καὶ ὅσον προχωρεῖ πρὸς τὰς Ἄλπεας γίνεται πλέον ὀρεινὴ.

Τὸ τιμῆμα αὐτὸ τῆς Ρουμανίας δὲν ἔχει ὑψηλὰ ὄρη πρὸς τὰ Νοτιοανατολικά, διὰ τὰ τὸ προστατεύουσι. Διὰ τοῦτο ἐπικρατοῦν ἄνεμοι ἀπὸ τὰς στέπας τῆς Ρωσίας ψυχροὶ καὶ ἐκ τοῦ Εὐξείνου Πόντου ὑγροί. Τὸ κλίμα εἶναι ψυχρόν, ἠπειρωτικόν. Ἐδῶ συναντῶμεν περιέρρους ἀντιθέσεις. Ἐπάρχουν περίοδοι κατὰ τὰς ὁποίας δὲν βρέχει. Ἄλλοτε πάλιν βρέχει συχνά. Ἄλλοτε ἔχουν χειμῶνα πολὺ ψυχρόν, ὅμοιον μὲ τὰ βόρεια κλίματα· ὑπάρχουν ὅμως καὶ περίοδοι ποὺ ὁ χειμῶν εἶναι πολὺ γλυκύς. Αἱ λοφοσειραὶ τῶν νοτίων ὑψηλῶν τῶν Τρανσυλβανικῶν Ἄλπεων, αἱ ὁποῖαι προστατεύονται, ἔχουν κλίμα ἠπιώτερον.

Προϊόντα. Ἡ πεδιάς αὐτὴ εἶναι ἡ σπουδαιότερα εἰς τὴν παραγωγὴν σιτηρῶν. Εἰς τὰς λοφοσειρὰς καλλιεγοῦνται δημητριακά, ἄμπελοι, ὄπωρο-φόρα δένδρα, λαχανικά καὶ ἄλλα. Καὶ ἐδῶ τὰ δασικά προϊόντα καθὼς καὶ τὰ κτηνοτροφικά ἔχουν μεγάλην ἀνάπτυξιν. Βόες, ἵπποι, χοῖροι ἔβοσκον ἄλ-λοτε ἐλεύθερα εἰς τὰ ἔλη καὶ τοὺς βάλτους τοῦ Δουνάβεως, ὅπου τὰ χόρτα καὶ τὰ καλάμια ἀναπτύσσονται μόνα των.

3. **Οἰκονομικὴ Ζωή.** Κυριώτερα προϊόντα τῆς Ρουμανίας εἶναι τὰ δημητριακά (σῖτος, ἀραβόσιτος), τὰ ὁποῖα ἀντέχουν εἰς τὸ κλίμα, καθὼς καὶ

Ὁ Δούναβις καὶ αἱ Σιδηραῖ Πόλεις

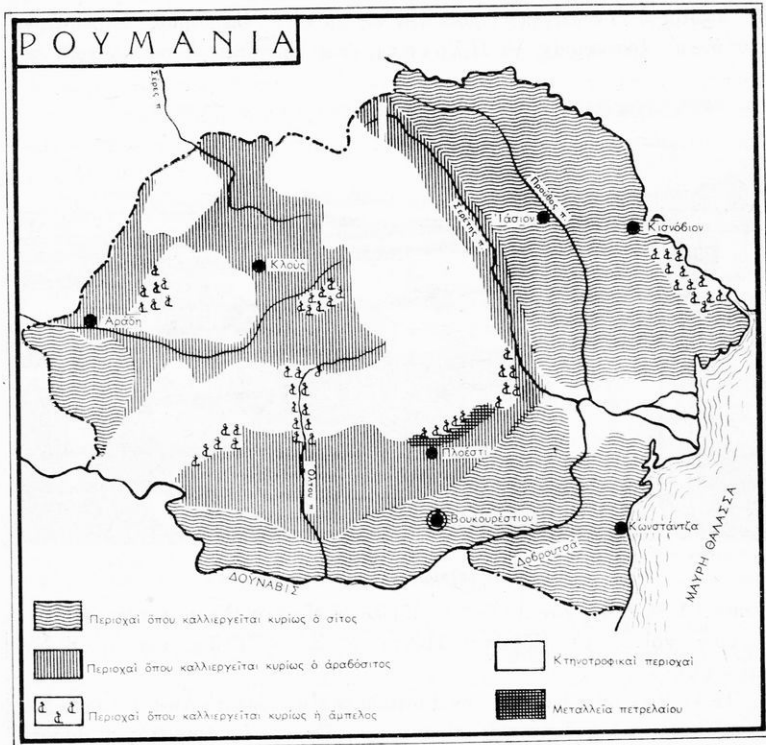
πατάται, ὄπωρικά, λαχανικά, ἄμπελοι καὶ ἄλλα. Τὰ κτηνοτροφικά προϊόντα (ἔρια, τυρός, βούτυρον καὶ σφάγια) εἶναι ἄφθονα. Μεγάλον πλοῦτον εἰς τὴν χώραν φέρει ἡ ξυλεία ἀπὸ τὰς ἀπεράντους δασικὰς ἐκτάσεις τῶν ὄρεων τῆς.

Καὶ ἐντὸς τοῦ ἐδάφους τῆς ἡ Ρουμανία ἔχει σπουδαῖον ὀρυκτὸν πλοῦτον. Εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Πλοέστι ἐξάγεται πετρέλαιον ἀπὸ πηγὰς καὶ φρέα-τα. Ἡ Ρουμανία εἶναι ἡ δευτέρα χώρα τῆς Εὐρώπης εἰς τὸ πετρέλαιον μετὰ τὴν Ρωσίαν καὶ 15ῃ εἰς τὴν διεθνή παραγωγὴν. Πλήν τούτου, καὶ χρυσός, χαλκός, ἄργυρος, ἄλας καὶ ἄλλα ὀρυκτὰ ἐξάγονται εἰς διαφόρους περιοχὰς.

Ἡ βιομηχανία τῆς δὲν εἶναι πολὺ προωθευμένη, ἂν καὶ ὁ τόπος ἔχει πολλὰς πρώτας ὕλας. Κυριώτερα βιομηχανικά κέντρα εἶναι τὸ Βουκου-ρέστιον, ἡ Κροστάνδη, ἡ πετρελαιοφόρος περιοχὴ καὶ ἄλλα, ὅπου τὰ ἐργο-

στάσια παράγουν άλευρα, ξυλείαν, οινόπνευμα, κονσέρβας και πετρέλαια. Πολλά μεταλλεύματα στέλλουν εις τὸ ἐξωτερικὸν πρὸς κατεργασίαν.

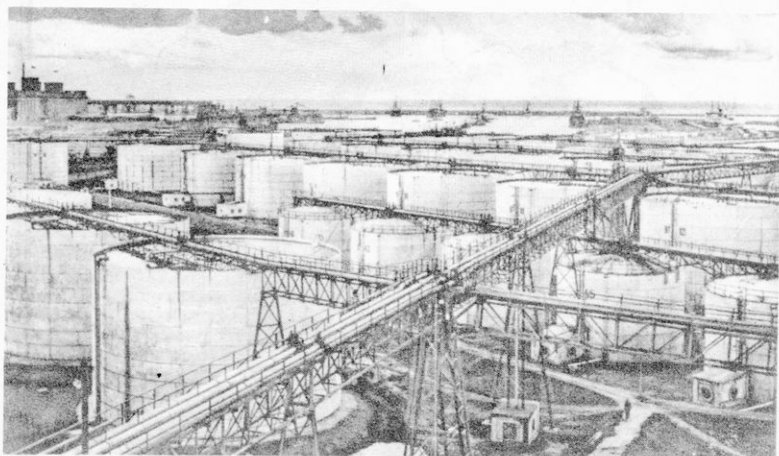
4. Πληθυσμὸς — πόλεις. Ἡ Ρουμανία ἔχει 18.900.000 κατοίκων καὶ Πολίτευμα: Συνταγματικὴν Λαϊκὴν Δημοκρα-

Φυσικὸς καὶ οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Ρουμανίας

τίαν. Εἶναι χώρα περισσότερον γεωργικὴ παρὰ βιομηχανικὴ. Διὰ τοῦτο, οἱ περισσότεροι τῶν κατοίκων προτιμοῦν περιοχὰς μὲ ἥπιον κλίμα καὶ μεγαλυτέραν εὐφορίαν καὶ ὄχι τὰς μεγαλοπόλεις. Πυκνοκατοικημένοι εἶναι αἱ νότιοι περιοχαὶ τῶν Ἄλπεων καὶ τῶν Καρπαθίων, ἡ Βουκουβίνα καὶ ἡ Μολδαβία. Τὰ ὄρεινά τμήματα τῶν λεκανοπεδίων, αἱ στέπαι καὶ τὸ Δέλτα τοῦ Δουναβέως κατοικοῦνται ἀραιότερον.

Κριώτεραι πόλεις είναι: Εἰς τὴν Βλαχίαν τὸ Βουκουρέστιον (1. 300.000 κατ.) πρωτεύουσα τῆς Ρουμανίας, ἐπὶ ἐνὸς παραποτάμιου τοῦ Δουνάβεως. Εἶναι σπουδαῖον οἰκονομικόν, ἐμπορικὸν καὶ συγκοινωνιακὸν κέντρον τῆς χώρας. Τὸ Δραγατσάνιον, γνωστὸν ἀπὸ τὴν μάχην τῶν Ἱερολοχιτῶν κατὰ τὸν Ἐθνικὸν μας ἀγῶνα τοῦ 1821. Τὸ Ἰάσιον ἐπὶ τοῦ Προύθου, ὅπου πρῶτος ὁ Ἵψηλάντης ὕψωσε τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας. Βορειότερον εἰς ὑψηλὸν λοφοσειρᾶν, τὸ Πλοέστι, ὅπου ἐξάγεται τὸ περισσότερον πε-

Λιμὴν Πετρελαίων εἰς τὴν Κωσταντζαν

τρέλαιον. Λιμένες εἰς τὸν Δούναβιν, ἀξιόλογοι εἶναι ἡ Βρατλα καὶ τὸ Γαλαζιον καὶ εἰς τὸν Εὐξεινον Πόντον ὁ Σοβλινας καὶ ἡ Κωνσταντζα.

Ἡ συγκοινωνία εἰς τὴν Ρουμανίαν εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη. Μεγάλον δίκτυον σιδηροδρομικὸν καὶ αὐτοκινητόδρομοι ἐνώνουν τὰς περισσοτέρας πόλεις τῆς χώρας μετὰ τῶν καὶ μὲ τὸ ἐξωτερικόν. Τὰ ὑψηλά ὄρη, καίτοι διασχίζουσι τὴν Ρουμανίαν, δὲν ἐμποδίζουν τὴν συγκοινωνίαν, διότι εἰς πολλὰ μέρη ἔχουσι χαμηλὰς διαβάσεις. Τὰ πλοῖα εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν καὶ τὰ ποταμόπλοια εἰς τὸν Δούναβιν καὶ τοὺς πλωτοὺς παραποτάμους, μεταφέρουσι ἐπιβάτας καὶ ἐμπορεύματα ἐκ τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης πρὸς τὸν Εὐξεινον Πόντον.

Ἄλλοτε τὴν ποταμόπλοϊαν τοῦ Δουνάβεως διηύθυνε μία διεθνὴς ἐπιτροπὴ ἀπὸ ἀντιπροσώπους τῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας, Ἰταλίας καὶ Ρουμανίας. Μετὰ τὸν Β' παγκόσμιον πόλεμον, ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἀντικατεστάθη ἀπὸ τὰς πα-

ραδοναβίους χώρας. Καί ἡ ἀεροπορικὴ συγκοινωνία εἰς πολλὰς μεγάλας πόλεις εἶναι ἀνεπτυγμένη.

5. **Λαός.** Οἱ Ρουμῆνοι εἶναι νέος λαός, ἡρεμος καὶ ἐργατικός. Τὸ ἔγκλημα εἰς τὴν πατρίδα τὸν ἄλλοτε ἦτο σπάνιον. Εἰς τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας πολλοὶ μορφωμένοι Ἕλληνες, διὰ νὰ σωθοῦν, κατέφυγον εἰς τὴν Ρουμανίαν, ὅπου ἴδρυσαν ἀνώτερα Ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ Ἀκαδημίας. Εἰς τὸ Βουκουρέστιον, τὸ Ἰάσιον, τὴν Βρατλαν καὶ ἄλλοῦ. Ἐκεῖ ἐδίδαξαν οἱ μεγάλοι καὶ σοφοὶ διδάσκαλοι τοῦ Γένους. Εἰς τὰς ἡγεμονίας τῆς Μολδοβλαχίας οἱ Ἕλληνες ἠυδοκίμησαν καὶ ἀνεδείχθησαν τόσον εἰς τὴν πνευματικὴν κίνησιν, ὅσον καὶ εἰς τὴν ἐμπορικὴν. Ἐπίσημος γλῶσσα τότε εἰς τὴν χώραν ἦτο ἡ Ἑλληνική.

Ἐρωτήσεις - Ἐργασίαι

Ποῖον εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς Ρουμανίας; Κάμειτε ἓνα φανταστικὸν ταξίδιον μὲ πλοῖον εἰς τὴν Ρουμανίαν. Σχεδιάσατε τὸν χάρτην τῆς Ρουμανίας εἰς τὴν χαρτογραφίαν σας. Νὰ φέρετε ἐργασίας ἀπὸ λεξικά καὶ ἱστορίας διὰ τὸ Ἰάσιον, τὴν Βλαχίαν, τὸ Δραγατσάνιον καὶ τὸν Ἄλ. Ἐπιηλάντην. Νὰ φέρετε εἰκόνας πόλεων, ἐδάφους, ἀσχολιῶν, προϊόντων κλπ. τῆς Ρουμανίας.

Ἀνακεφαλαίωσις

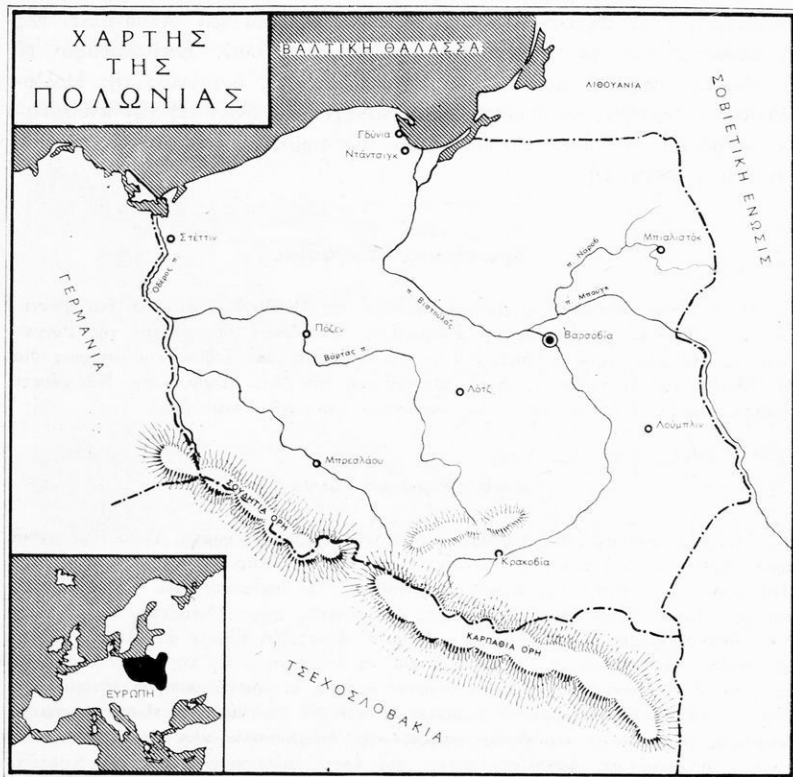
Εἰς ποίαν πλευρὰν τοῦ Δουνάβεως εἶναι τὰ Βαλκανικὰ κράτη; Ποῖα Βαλκανικὰ κράτη βρέχονται ἀπὸ τὸν Εὐξ. Πόντον; Ποῖα ἀπὸ τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν; Διατί εἶναι σπουδαία ἡ θέσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως; Τί σημασίαν ἔχει ἡ Θεσσαλονίκη διὰ τὴν Βαλκ. Χερσόνησον; Ἀπὸ ποίας Βαλκανικὰς χώρας διέρχεται ὁ Δούναβις; Διατί ὅλα τὰ Βαλκ. κράτη δὲν ἔχουν τὸ ἴδιον κλίμα; Νὰ κάμειτε ἀνάγλυφον χάρτην τῆς Βαλκ. Χερσονήσου. Νὰ ἐτοιμάσετε καὶ νὰ ἀναρτήσετε εἰς τὴν τάξιν σας πίνακα ὅπου νὰ γράφονται τὰ προϊόντα ἐκάστου κράτος, αἱ πρωτεύουσαι, οἱ ποταμοὶ τῶν κρατῶν, τὰ ὁποῖα ἐμάθομεν. Νὰ κάμειτε πίνακα μὲ εἰκόνας ἀπὸ εἰκονογραφημένα δελτία, ἀποκόμματα περιοδικῶν, τουριστικῶν διαφημίσεων κλπ. νὰ δεικνύον ἔδαφος, συγκοινωνίαν, ἀσχολίαν, πόλεις καὶ ἔργα πολιτισμοῦ ὄλων τῶν Κρατῶν, τὰ ὁποῖα ἐμάθομεν ἔως ἐδῶ. Τί γνωρίζετε ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν δι' ἕκαστον κράτος; Νὰ κάμειτε φανταστικὰ ταξίδια. Νὰ γράψετε μίαν σύντομον ἐκθεσιν.

9. ΠΟΛΩΝΙΑ

Ἱστορία. Ἡ Πολωνία μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον πόλεμον (1939) παρεχώρησεν ἓν μέγα τιμῆμα τῆς χώρας τῆς πρὸς ἀνατολὰς εἰς τὴν Λευκορωσίαν καὶ τὴν Οὐκρανίαν. Αὕτη ἔλαβεν ὡς ἀντάλλαγμα τὴν Γερμανικὴν Σι-

λεσίαν μέχρι του ποταμού Όδερ. Το τμήμα τούτο είναι μικρότερον, αλλά πλούσιον εις δρυκτά και κυρίως έχει έξοδον εις την Βαλτικήν.

1. **Θέσις — Όρια.** Ἡ Πολωνία εἶναι μία πεδιάς, συνέχεια τῆς μεγάλης Εὐρωπαϊκῆς πεδιάδος, καὶ συνορεύει πρὸς Δ. μετὴν Γερμανίαν, πρὸς

Φυσικὸς καὶ πολιτικὸς χάρτης τῆς Πολωνίας

Ν. μετὴν Τσεχοσλοβακίαν, πρὸς Α. μετὴν Λευκορωσίαν καὶ τὴν Οὐκρανίαν καὶ πρὸς Β. βρέχεται ἀπὸ τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν καὶ συνορεύει μετὴν Λιθουανίαν.

Ἐκτασιν ἔχει 301.900 τετραγωνικά χιλ.

2. **Μορφή τοῦ ἐδάφους.** Πολωνία σημαίνει χώρα πεδινῆ. Μόνον πρὸς

δυσιάς συναντῶμεν τὰ Καρπάθια ὄρη καὶ τὰ Σουδητία, τὰ ὁποία χρησιμοποιοῦν ὡς ὄριον μετὰ τὴν Τσεχοσλοβακίαν. Ἡ ἄλλη χώρα εἶναι μία μεγάλη πεδιάς, πρὸ τὴν διασχίζουσι οἱ πλωτοὶ ποταμοὶ Ὁδερ καὶ Βιστούλας μετὰ τοὺς πολλοὺς παραποτάμιους του.

Εἰς τὴν Πολωνίαν διακρίνομεν 3 περιοχάς: τὴν Δυτικὴν, τὴν Ἀνατολικὴν καὶ τὴν Βόρειον.

α) **Ἡ Δυτικὴ περιοχὴ**, ἡ κοιλὰς τοῦ Ὁδερ, πρὸ ἤτο ἄλλοτε γερμανικὴ, ἔχει κλίμα ἠπειρωτικὸν καὶ εἶναι εὐφορὸς. Ἐδῶ καλλιεργοῦνται δημητριακά, ζαχαρότευτλα, πατάται καὶ λαχανικά. Μεγάλον πλοῦτον φέρουσι τὰ ἄφθονα ὀρυκτά, πρὸ ἐξάγονται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Σουδητιῶν καὶ τῶν Καρπαθίων, πρὸ παντὸς οἱ ἄνθρακες, ὁ σίδηρος καὶ τὰ ἄλλα μεταλλεύματα. Εἰς τὰ Καρπάθια ὑπάρχουσι μεγάλα ἐκτάσεις μετὰ δάση. Κυριώτερα πόλεις εἶναι τὸ Μπρεσλάου (ἄλλοτε γερμανικὴ) μετὰ μεγάλα ἀνθρακωρυχεῖα καὶ ἐργοστάσια σιδήρου, χαλκοῦ καὶ ἄλλα.

β) **Ἡ Ἀνατολικὴ περιοχὴ** εἶναι πεδινὴ καὶ ἀραιῶς κατοικημένη. Οἱ περισσότεροι κάτοικοι εἶναι συγκεντρωμένοι εἰς τὰς βιομηχανικὰς πόλεις. Ἐδῶ τὸ κλίμα εἶναι ἠπειρωτικὸν καὶ καλλιεργοῦνται σίτος, ζαχαρότευτλα, κριθὴ κλπ. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Κυριώτεροι πόλεις εἶναι: ἡ Βαρσοβία (1:230.000 κατ.) ἐπὶ τοῦ Βιστούλα, πρωτεύουσα τῆς Πολωνίας. Ἡ Βαρσοβία ἤτο ἄλλοτε σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον, ἀλλὰ κατὰ τὸν Β' Παγκόσμιον πόλεμον κατεστράφη ἀπὸ τοὺς γερμανικοὺς βομβαρδισμοὺς. Τώρα καταβάλλει προσπάθειαι νὰ ἀνορθωθῇ ἀπὸ τὰ εἰρηπία της. Τὸ Λότζ μετὰ πολλὰ ἐργοστάσια, ὅπου καθαρίζεται ἡ ζάχαρις, βάφονται δέρματα καὶ κατασκευάζονται μάλλινα καὶ βαμβάκερὰ υφάσματα. Ἡ Κρακοβία (200.000 κατ.) εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ὑπάρχουσι μεγάλα ὀρυχεῖα, ὅπου ἐξάγεται ἄφθονον ὀρυκτὸν μαγνηρικὸν ἄλας.

γ) **Εἰς τὴν Βόρειον Πολωνίαν** συνεχίζεται ἡ πεδιάς τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Ρωσίαν. Ἐδῶ τὸ κλίμα εἶναι ἠπιώτερον εἰς τὰ παράλια καὶ ἠπειρωτικὸν εἰς τὰ μεσόγεια, ἀλλὰ ὄχι τόσον ψυχρὸν ὅπως εἰς τὴν Ρωσίαν. Οἱ ποταμοὶ ἀπὸ τὸν Δεκέμβριον ἕως τὸν Μάρτιον εἶναι παγωμένοι. Τὸν Ἰούλιον καὶ Αὐγουστον πίπτουσι ἄφθονοι βροχαί, πρὸ προκαλοῦσι πλημμύρας καὶ σχηματίζουσι πολλὰ ἔλη. Τὸ ἔδαφος εἶναι ἄμμωδες καὶ εἰς πολλὰ μέρη ὑπάρχουσι στέπαι καὶ λίμναι. Καλλιεργοῦνται πατάται, σίκαλις καὶ ζαχαρότευτλα, τὰ ὁποῖα ἐδδοκμοῦν εἰς τὰ ἄμμωδη ἐδάφη. Πόλεις εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν εἶναι: Ἡ Στέτιν (ἄλλοτε γερμανικὴ) ἐπὶ τοῦ Ὁδερ, ὁ σπουδαιότερος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Πολωνίας. Τὸ Δάντσιχ ἐπὶ τοῦ Βιστούλα (ἄλλοτε οὐδέτερον) ἐμπορικὸς λιμὴν. Ἡ παραλιακὴ αὐτὴ ζώνη μετὰ τοὺς λιμένας της (ἄλ-

λοτε γερμανικῶς) ἐξυπηρετεῖ πολὺ τὴν Πολωνίαν. Πρὸ τοῦ 6' παγκοσμίου πολέμου δὲν εἶχε διέξοδον πρὸς τὴν θάλασσαν, ἐκτὸς μιᾶς στενῆς λωρίδος.

3. **Οἰκονομικὴ Ζωή.** Γενικῶς τὸ κλίμα εἰς τὴν Πολωνίαν εἶναι ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν. Εἰς τὰς εὐφόρους κοιλάδας τῶν ποταμῶν καλλιεργοῦνται ἄφθονα σιτηρά, πρὸ παντὸς σίκαλις, βρώμη, κριθή, ζαχαρότευτλα καὶ πατάται. Πολλὴ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ κτηνοτροφία: Χοῖροι, βόες, ἵπποι, αἰγοπρόβατα καὶ ἄλλα ζῶα τρέφονται πολλά. Εἰς τὰ Καρπάθια ὀλόκληροι ἐκτάσεις εἶναι κατάφυτοι ἀπὸ δάση μὲ πεῦκα καὶ ἄλλα δένδρα, τὰ ὁποῖα παρέχουν ἄφθονον ξυλείαν καὶ ἄλλα δασικὰ προϊόντα.

Τὰ Καρπάθια καὶ τὰ Σουδήτσια ὄρη δίδουν μεγάλον πλοῦτον ἀπὸ τὰ ὄρυκτά, γαιάνθρακας, πετρέλαιον, σίδηρον, τσίγκον, ἄλας, θεῖον καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἐξάγονται ἄφθονα εἰς τὰς περιοχὰς αὐτάς.

Ἡ βιομηχανία εἰς τὴν Πολωνίαν, ὅπου ὑπάρχουν πρῶται ὕλαι, γαιάνθρακες κλπ. ἦτο ἄλλοτε πολὺ ἀνεπτυγμένη. Ἡ Βαρσοβία ἦτο ἓν τῶν σπουδαιότερων βιομηχανικῶν κέντρων τῆς Εὐρώπης.

4. **Πληθυσμός.** Ἡ Πολωνία ἔχει 31 ἐκ. κατοίκων. Πολίτευμα Λαϊκὴν Δημοκρατίαν. Μέχρι τοῦδε δὲν εἶχε καλὴν συγκοινωνίαν, διότι τὰ κράτη, τὰ ὁποῖα τὴν εἶχον μοιρασθῆ (Ρωσία - Γερμανία - Αὐστρία) κατεσκεύαζον σιδηροδρόμους ἐκεῖ, ὅπου εἶχον ἀνάγκην διὰ στρατιωτικῶς σκοποῦς. Περισσότερον εἰς τὴν ἐμπορικὴν κίνησιν βοηθοῦν οἱ πλοτοὶ ποταμοὶ καὶ αἱ διώρυγες. Μόνον τὰ νέα γερμανικὰ ἐδάφη ἔχουν καλὴν συγκοινωνίαν καὶ ἀνεπτυγμένην τὴν καλλιέργειαν μὲ νέα γεωργικὰ ἐργαλεῖα.

Ἐρωτήσεις - Ἐργασίαι

Διατί ὁ Ὅδεο καὶ ὁ Βιστούλας τὸν χειμῶνα παγώνουν, ἐνῶ ὁ Ἑλβας καὶ ὁ Ρήνος ποὺ εὐρίσκονται εἰς τὸ ἴδιον πλάτος δὲν παγώνουν; Ποῖαι πόλεις τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης εὐρίσκονται εἰς τὸν Δούναβιν; Ποῖαι πόλεις τῆς Κ. Εὐρώπης ἔχουν μεγάλην βιομηχανίαν; Ποιοὶ εἶναι οἱ κυριώτεροι λιμένες τῆς Κ. Εὐρώπης; Διατί αἱ περισσότεραι πόλεις εἶναι κτισμένα πλησίον τῶν ποταμῶν; Διαβάσατε εἰς λεξικὰ τὴν Ἱστορίαν τῆς Οὐγγαρίας καὶ τῆς Αὐστρίας. Διαβάσατε διὰ τὰ δάση τῆς Αὐστρίας. Διὰ τὰ ἀλατωρυχεῖα τοῦ Λότζ. Νὰ φέρετε εἰκόνας πόλεων, τοπίων, προϊόντων, ἀσχολιῶν κλπ. διὰ τὴν Οὐγγαρίαν, τὴν Αὐστρίαν καὶ τὴν Πολωνίαν. Νὰ σχεδιάσατε τὸν χάρτην. Ποῖον εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα ἐκάστου κράτους;

Πίναξ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης
(Ἐπογραφὴ 1961 - 1965)

Κράτη	Ἐκτασίς	Πληθυσμὸς	Πρωτεύουσα	Πληθ.	Ἄλλαι πόλεις
Ἑλβετία	41 χ.τ. χιλμ.	5 ½ ἐκ. κ.	Βέρνη	175 χιλ.	Γενεύη, Λωζάννη, Ζυρίχη.
Γερμανία	360 χ.τ. χιλμ.	76 ἐκ. κατ.	Βερολῖνον	3 ἐκ.	Μόναχον, Ἀμβούργον, Λειψία, Φραγκφούρτη.
Λουξ/βούργον	2 ½ χ.τ. χιλμ.	320 χιλ. κατ.	Λουξεμβούργ.	70 χιλ.	
Λιχτενστάιν	160 τ. χιλμ.	17 χιλ. κατ.	Βάντους		
Τσεχοσ/βακία	122 χ.τ. χιλμ.	14 ἐκ. κατ.	Πράγα	700 χιλ.	
Οὐγγαρία	103 χ.τ. χιλμ.	10 ἐκ. κατ.	Βουδαπέστη	1 ½ ἐκ.	
Αὐστρία	83 χ.τ. χιλμ.	7 ½ ἐκ. κ.	Βιέννη	1 ½ ἐκ.	
Πολωνία	301 χ.τ. χιλμ.	31 ἐκ. κατ.	Βαρσοβία	1.200 χιλ.	Μπρεσλάου, Κρακοβία, Στέτιν.

Δ'. ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Εἰς τὸ τμήμα αὐτὸ τῆς Εὐρώπης περιλαμβάνονται τὰ ἀκόλουθα κράτη:

- 1) Ἡ Σκανδιναυικὴ Χερσόνησος (Νορβηγία καὶ Σουηδία).
- 2) Τὸ Σοβιετικὸν Εὐρωπαϊκὸν κράτος, ὅπου περιλαμβάνονται: ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία, ἡ Οὐκρανία, ἡ Λευκορωσία καὶ αἱ Βαλτικαὶ χῶραι (Ἑσθονία, Λεττονία καὶ Λιθουανία).
- 3) Ἡ Φινλανδία, καί:
- 4) Ἡ Ἴσλανδία.

1. ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ (Γενικῶς)

Ἡ Σκανδιναυικὴ Χερσόνησος εἶναι ἡ μεγαλύτερα ὅλων τῶν χερσονήσων τῆς Εὐρώπης καὶ περιλαμβάνει δύο χώρας, τὴν Νορβηγίαν πρὸς Δ. καὶ τὴν Σουηδίαν πρὸς Ἀνατολάς. Ἡ μεγάλη ὄροσειρὰ τῶν Σκανδιναυικῶν Ἄλπεων, ὡσάν τεῖχος χωρίζει τὰ δύο κράτη καὶ μὲ τὰς ἐλαχίστας διαβάσεις δυσχεραίνει τὴν ἐπικοινωνίαν μεταξὺ τῶν. Αἱ ὑψηλαὶ καὶ δασομέναι κορυφαὶ τῶν δὲν ἐπιτρέπουν μεγάλην ἐπικοινωνίαν εἰς τὰς δύο χώρας ἐκτὸς ἀπὸ τὰ νότια μέρη. Δι' αὐτὸ, ἂν καὶ ἀνήκουν εἰς τὴν ἰδίαν φυλὴν καὶ ὁμιλοῦν τὴν ἰδίαν σχεδὸν γλῶσσαν, ἔμειναν ξένοι μεταξὺ τῶν καὶ συχνὰ ἦσαν ἀντίθετοι κατὰ τοὺς διαφόρους πολέμους.

Ἡ χερσόνησος ἔχει ἔκτασιν 774 χιλ. τετραγ. χιλμ. καὶ πληθυσμὸν 11.300.000 κατοίκων.

Πολίτευμα: Συνταγματική Μοναρχία.

2. **Ήδαφος — Κλίμα.** Τὸ ἕδαφος εἰς τὴν Νορβηγίαν εἶναι ὄρεινόν. Αἱ Σκανδιναυϊκαὶ Ἄλπεις διευθύνονται ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον εἰς ὅλον τὸ μῆκος τῆς Νορβηγίας καὶ ἔχουν τὴν δυτικὴν πλευρὰν γυμνὴν καὶ ἄγονον. Εἰς τὰ παράλια καταλλήγουν παντοῦ εἰς ἀποτόμους βράχους, ὅπου ἀπὸ τοῦς παγετῶνας τῆς ἀρχαίας ἐποχῆς ἐσηματίσθησαν στενοί, βαθεῖς καὶ ἀπότομοι κόλποι, τὰ φιάρδ.

Πολλοὶ περιηγηταὶ ἔρχονται κατ' ἔτος, διὰ νὰ θαυμάσουν τὰ περίεργα

Τὸ "Ὄσλο

γα αὐτὰ τοπία, καθὼς καὶ τὰς πολλὰς ἀκατοικητούς νήσους, εἰς τὴν ἀπέναντι θάλασσαν.

Ἀπὸ τὰ ὄρη κατέρχονται μικροὶ καὶ ὀρηκτικοὶ ποταμοί, πολὺ χρήσιμοι, διότι τὰ ὕδατά των χρησιμοποιοῦνται καὶ ὡς κινητήριος δύναμις τῶν ἐργοστασίων. Ἡ δυτικὴ πλευρὰ εἶναι ἀραιῶς κατοικημένη καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἀλιείαν.

Εἰς τὴν Νοτιοανατολικήν, αἱ Ἄλπεις σχηματίζουν κοιλάδας καὶ μίαν μικρὰν πεδιάδα, ὅπου καλλιεργοῦνται σίτος, σίκαλις, βρώμη, πατάτα κλπ. Ἐδῶ ὑπάρχουν δάση μεγάλα καὶ εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ ὕλοτομία.

Είναι τὸ πλέον πυκνοκατοικημένον μέρος τῆς Νορβηγίας, ὅπου εἶναι καὶ ἡ πρωτεύουσα Ὁσλο (Χριστιανία) (480 χιλ. κατ.).

Τὸ κλίμα εἰς τὰ παράλια δὲν εἶναι πολὺ ψυχρὸν, διότι φθάνει τὸ θερμὸν καὶ ὑγρὸν ρεῖμα τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἐνῶ εἰς τὰς ἀγόνους ὑποφείας τῶν Ἄλπεων εἶναι ψυχρὸν. Ἡ Πολικὴ θάλασσα πρὸς Βορρᾶν τὸν χειμῶνα παγώνει, ἐνῶ δυτικῶς τὰ φιορδ μένουσι ἀπάγωγα. Πρὸς τὸν Βορρᾶν πλησίον τοῦ Βορείου ἀκρωτηρίου ὁ χειμὼν διαρκεῖ 8 μῆνας περίπου καὶ τὸ θέρος ὀλίγον. Τὸ θέρος ὁ ἥλιος ἔχει ἀναβαίνει καὶ καταβαίνει εἰς τὸν ὀρίζοντα, χωρὶς νὰ βασιλεύῃ. Τὸν χειμῶνα πάλιν, τὸν Δεκέμβριον καὶ Ἰανουάριον, ὁ ἥλιος δὲν ἀνατέλλει σχεδὸν καθόλου. Μόνον τὴν μεσημβρίαν φαίνεται εἰς τὸν ὀρίζοντα πρὸς ἀνατολάς, ἐν ἑλαφρῶν κίτρινον φῶς ἀπὸ τὸν ἥλιον, ὁ ὁποῖος ἀνατέλλει. Τὸ μεσονύκτιον φωτίζει τὸ περίφημον Πολικὸν Σέλας, «ὁ ἥλιος τῆς νυκτός», ὅπως λέγεται ἐκεῖ. Τὰ φαινόμενα αὐτὰ προκαλοῦν τὸν θαυμασμόν τῶν περιηγητῶν.

3) **Οἰκονομικὴ ζωή.** Τὰ γεωργικὰ προϊόντα, ὁ σίτος καὶ τὰ λοιπὰ δημητριακά, δὲν ἀρκοῦν διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας, διὰ τοῦτο τὰ συμπληρῶνουν ἀγοράζοντες ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν. Τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα βούτυρον, κρέας, τυρὸς, γάλα, δέρματα κλπ., εἶναι ἀρκετὰ καὶ περισσεύουν. Ἡ ξυλεία ἀπὸ τὰ δάση καθὼς καὶ ἡ ἀλιεία τῆς ρέγγας, τοῦ βακαλάου καὶ τῆς φαλαίνης εἶναι τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς Νορβηγίας. Εἶναι ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου εἰς τὴν ἀλιείαν τῆς φαλαίνης, τῆς φώκης κλπ.

Ὁρυκτὸς πλοῦτος. Εἶναι 3ῃ μεταξὺ τῶν Ἐθνῶν εἰς τὸ μαγνήσιον. Ἐξάγονται ἄφθονα σιδηρομεταλλεύματα, ἄνθραξ, χαλκός, ψευδάργυρος, μόνυδος κλπ.

Ἡ βιομηχανία εἶναι ἀνεπτυγμένη. Μεταχειρίζονται τὰς ὕδατοπτώσεις ὡς κινητήριον δύνάμιν. Ὑπάρχουν ἐργοστάσια ὅπου κατασκευάζουν λιπάσματα χημικά, πολτὸν χάρτου καὶ χάρτην. Ἄλλα κατασκευάζουν κονσέρβας ἰχθύων καὶ πολὺ ὀλίγα ὑφάσματα καὶ ὑαλικά.

Τὸ κυριώτερον ὀρυκτὸν τὸ ὁποῖον πωλεῖται εἰς τὸ ἐξωτερικὸν εἶναι ὁ σίδηρος. Ἐκτὸς τούτου ἡ Νορβηγία πωλεῖ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν κτηνοτροφικὰ προϊόντα (βούτυρον, τυρόν, δέρματα), πολτὸν χάρτου, χάρτην, ἰχθῦς κλπ.

Εἰς τὴν πατρίδα μας, εἶναι γνωστὰ αἱ σαρδέλλαι τῶν κυτίων, ὁ βακαλάος, ὁ χάρτης καὶ τὸ μουρονέλαιον, τῆς Νορβηγίας.

β) Η ΣΟΥΗΔΙΑ

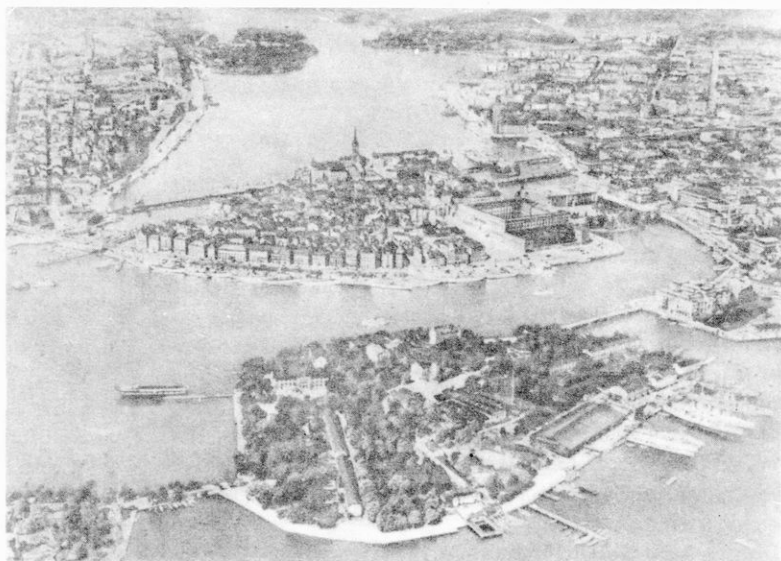
1) **Θέσις—Ὅρια.** Ἡ Σουηδία εἶναι ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς χερσονήσου καὶ συνορεύει πρὸς Β. καὶ Δ. μετὰ τὴν Νορβηγίαν καὶ δρῆχται

ἀπὸ τὸν πορθμὸν Κατεγάτην, τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν καὶ τὸν Βοθητικὸν κόλπον.

Ἔχει ἔκτασιν 449.700 τετρ. χιλμ. καὶ πληθυσμὸν 7.600.000 κατ.

Πολίτευμα ἔχει Βασιλευομένην Δημοκρατίαν.

Ἔδαφος — Κλίμα — Πόλεις. Ἡ Σουηδία δὲν εἶναι τόσον ὀρεινὴ χώρα ὅπως ἡ Νορβηγία. Εἰς τὰ βόρεια εἶναι περισσότερον ὀρεινὴ με ἑκτάσεις ἀγόνους καὶ γυμνάς. Μέγα μέρος τοῦ κέντρου τῆς Σουηδίας καλύπτεται ἀπὸ δάση. Πρὸς Ν. συναντῶμεν τὴν μεγάλην πεδιάδα τῆς Στοκχόλμης. Πολλὰ

Ἡ Στοκχόλμη

μέρη ἔπαθον καθίζησιν καὶ τὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν ἐσημάτισαν μικρὰς καὶ μεγάλας λίμνας. Ἡ Βένερ εἶναι ἡ τρίτη λίμνη εἰς μέγεθος τῆς Εὐρώπης. Οἱ ποταμοί, λόγῳ τῆς κλίσεως τοῦ ἐδάφους, σχηματίζουν ὕδατοπτώσεις καὶ καταρράκτας, χρησίμους εἰς τὴν κίνησιν τῶν ἐργοστασίων καὶ τὴν μεταφορὰν ξυλείας.

Καὶ ἐδῶ εἰς τὰς ἀκτὰς σχηματίζονται φιορδ, ἀλλὰ ὄχι τόσον πολλὰ ὅπως εἰς τὴν Νορβηγίαν. Ἡ θάλασσα τοῦ Βοθητικοῦ κόλπου, ἕνεκα τῶν πολλῶν ποταμῶν, δὲν εἶναι ἀλμυρὰ. Ἐξ ἄλλου, ἀπὸ τὰς πλημμύρας τῶν ποταμῶν, εὐρίσκουν ἐκεῖ πολλὴν τροφήν οἱ ἰχθύες. Ἐνεκα τούτου, κατ' ἔτος εἰς ὀρισμένην ἐποχὴν, ἀγέλαι ὀλόκληροι ρεγγῶν, θακαλάων καὶ ἄλλων ἰχθῶν τα-

ξειδεύουν από την Βόρειον θάλασσαν πρὸς τὸν Βοθητικὸν κόλπον. Οἱ Σουηδοὶ ἀλιεύουν τότε ἀφθόνως. Ἡ Βαλτικὴ θάλασσα, ἐπειδὴ δὲν εἶναι πολὺ ἀλμυρά, παγώνει εὐκόλως τὸν χειμῶνα.

Εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Στοκχόλμης καὶ τὰς κοιλάδας καλλιεργοῦνται ἀρκετὰ δημητριακά, καὶ εἰς τὴν βόρειον ἐξάγονται πολλὰ μεταλλεύματα σιδήρου.

Τὸ κλίμα τῆς βορείου Σουηδίας εἶναι ψυχρὸν, διότι τὰ ὄρη ἐμποδίζουν τοὺς δυτικοὺς ἀνέμους καὶ ἡ Βαλτικὴ θάλασσα εἶναι στενὴ καὶ κλειστὴ. Ἡ νότιος καὶ ἡ κεντρικὴ ἔχουν ἠπιώτερον κλίμα.

Ἡ πεδιάς εἶναι ἡ πλέον κατοικημένη περιωχὴ τῆς Σουηδίας. Ἐκεῖ εἶναι ἡ πρωτεύουσα Σ τ ο κ χ ό λ μ η, πλησίον μιᾶς μικρᾶς λίμνης, ἡ ὁποία ἐνώνε-

Παγκόσμιος παραγωγή σιδήρου

ται μετὰ τὴν θάλασσαν. Εἶναι ὡραία πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ, κτιζομένη ἐπὶ πολλῶν νήσων. Ἔχει 799 χιλ. κατοίκων.

3. Οικονομικὴ ζωὴ. Ἡ Σουηδία ἔχει εἰς ὅλους τοὺς κλάδους προοδεύσει. Σιτηρὰ παράγει ἀρκετά, ὅσα χρειάζεται. Ἡ ξυλεία εἶναι ἡ μεγαλύτερα ἐξαγωγή τῆς. Τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῆς χώρας εἶναι σκεπασμένον μετὰ δάση ἀπὸ ἔλατα, πεῦκα καὶ ἄλλα. Ἔπάρχουν πολλὰ ἐργοστάσια τὰ ὁποῖα κατασκευάζουν ἔπιπλα, σπίρτα, χάρτην, χαρτόνια κλπ. Περισσότερα εἶναι τὰ πριονιστήρια διὰ τὰ ξύλα. Ὅλα κινοῦνται μετὰ τὸ ὕδωρ. Ἡ Σουηδία εἶναι δευτέρα εἰς τὴν Εὐρώπην, μετὰ τὴν Γαλλίαν, εἰς τὸν σίδηρον καὶ πρώτη τοῦ κόσμου εἰς τὴν ἐξαγωγὴν ξυλείας (δοκάρια, σανίδας κλπ.)

Ὁρυκτοὺς πλοῦτος. Εἶναι 6η τοῦ κόσμου εἰς σιδηρομεταλλεύματα — 8η εἰς οὐράνιον — 13η εἰς ἄργυρον — 11η εἰς μολύβδον. Ἐξάγει ἐπίσης ἀρκετὸν χαλκόν, χρυσόν, ἄργυρον, ψευδάργυρον καὶ ἄλλα ὀρυκτά.

4. Λαός. Οἱ Σουηδοὶ εἶναι πολιτισμένοι. Εἶναι ζωροὶ καὶ χαρούμενοι καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν ὑλοτομίαν καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν. Οὐδεὶς Σουηδὸς εἶναι ἀγράμματος. Εἰς τὴν Σουηδίαν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη ἡ Γυμναστικὴ.

Ἐρωτήσεις - Ἐργασίαι

Διατί εἶναι ἀραιὰ κατὰ κλίμα ἡ Σουηδία καὶ ἡ Νορβηγία; Τί γνωρίζετε διὰ τὰς ἡμέρας καὶ τὰς νύκτας εἰς τὸν Β. Πόλον; Διαβάσατε διὰ τὸ Β. Σέλας εἰς λεξικά. Διὰ τὰ φιάσθ. Τί προϊόντα ἀπὸ τὰς χώρας αὐτὰς συναντῶμεν εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς πατρίδος μας; Νὰ φέρετε περισσοτέρας πληροφορίας διὰ τὰς μετακινήσεις τῶν ἰχθύων εἰς τὴν Βαλτικὴν καὶ τὸν Βόσπορον. Νὰ φέρετε ἐργασίας ὁμοίας ὅπως καὶ διὰ τὰ προηγουμένα κράτη. Ποῖον εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα ἐκάστης χώρας;

2. ΣΟΒΙΕΤΙΚΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

Τὸ Σοβιετικὸν Εὐρωπαϊκὸν Κράτος περιλαμβάνει τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ῥωσίαν, τὴν Οὐκρανίαν, τὴν Λευκορωσίαν καὶ ἐκ τῶν Βαλτικῶν χωρῶν, τὴν Ἑσθονίαν, τὴν Λεττονίαν καὶ τὴν Λιθουανίαν.

Ἔχει ἔκτασιν εἰς τὴν Εὐρώπην 5 ἐκ. τετρ. χιλιομέτρων περίπου καὶ πληθυσμὸν 145 ἐκ. κατοίκων.

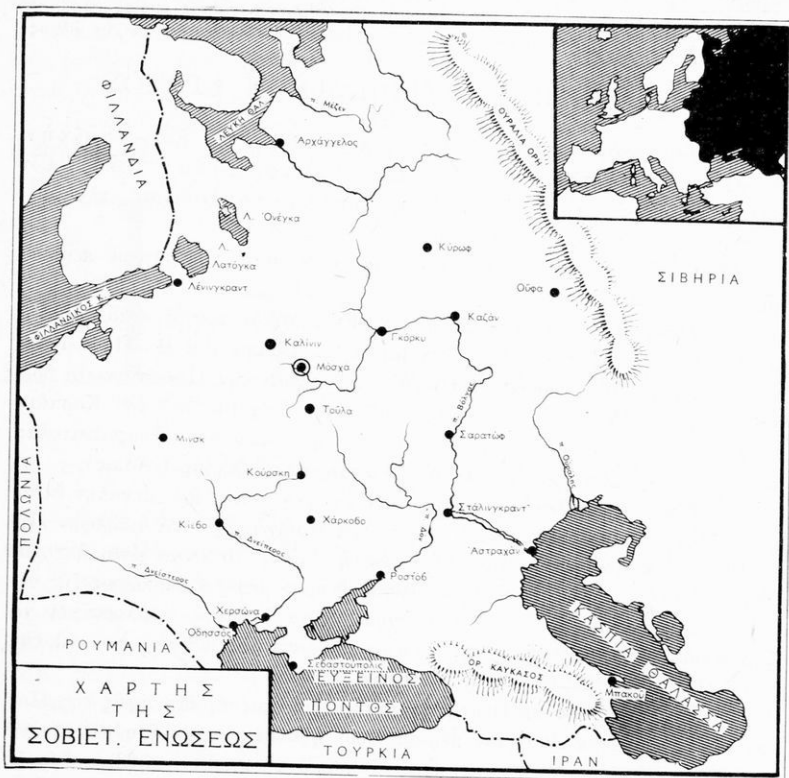
1. **Θέσις — Ὅρια.** Τὸ Σοβιετικὸν Εὐρωπαϊκὸν κράτος καταλαμβάνει τὸ ΒΑ. τμήμα τῆς Εὐρώπης. Βρέχεται πρὸς Β. ἀπὸ τὸν Β. Παγωμένον Ὀκεανόν, πρὸς Δ. συνορεύει μὲ τὴν Φινλανδίαν καὶ τὴν Πολωνίαν καὶ βρέχεται ἀπὸ τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν, πρὸς νότον βρέχεται ἀπὸ τὴν Κασπίαν θάλασσαν καὶ συνορεύει μὲ τὴν Ρουμανίαν, τὴν Καύκασον. Πρὸς ἀνατολὰς τὰ Οὐράλια ὄρη εἶναι τὸ ὄριον μεταξὺ Ῥωσίας καὶ Σιβηρίας (Ἀσίας).

2. **Ἐδαφος—Κλίμα—Πόλεις.** Ἡ Ῥωσικὴ πεδιάς ἔχει μεγάλην ἔκτασιν εἰς πλάτος καὶ εἰς μήκος, διὰ τοῦτο κατὰ περιοχὰς ἔχει καὶ διάφορον κλίμα. Γενικῶς, ἐπειδὴ ἐπικρατοῦν ἄνεμοι ἐκ τῆς ξηρᾶς, τὸ κλίμα εἶναι ἠπειρωτικὸν μὲ πολὺ ψυχρὸν χειμῶνα καὶ ὀλίγον θερμὸν θέρος. Ἀναλόγως τῆς θέσεως ἐκάστης περιοχῆς ἔχει πολὺ ψυχρὸν κλίμα ἢ ἥπιον. Ἡμποροῦμεν νὰ διακρίνομεν τρεῖς περιοχὰς: τὴν Βόρειον, τὴν Κεντρικὴν καὶ τὴν Νότιον Σοβιετικὴν Ῥωσίαν.

α) **Βόρειος Ῥωσία.** Ἡ περιοχή αὕτη εὐρίσκεται εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Πολικῆς θαλάσσης καὶ εἶναι τὸν περισσότερο χρόνον σκεπασμένη μὲ πάγουσ καὶ χιόνας. Ἡ θάλασσα ἐπίσης εἶναι τὸν χειμῶνα παγωμένη καθὼς καὶ ἡ νῆσος Νέα Ζέμβλα. Ἀνατολικῶς, τὰ Οὐράλια ὄρη χωρίζουν τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ῥωσίαν ἀπὸ τὴν Ἀσίαν. Πολλοὶ μεγάλοι ποταμοὶ ποὺ χύνονται εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν παγώνουν κατὰ τὸν χειμῶνα. Τὰς ὀλίγας ἡμέρας τοῦ θέρους τήνεται αἱ χιόνες καὶ σχηματίζουσι πολλὰ ἔλη. Τότε βλέπομεν νὰ φτυγώνουν βριά ὅπου εἶναι ξηρὰ τὰ ὅποια ξηραίνονται μὲ τὰς πρώτας χιόνας. Ἐδῶ συναντῶμεν μεγάλας καὶ μικρὰς λίμνας, ὅπως ἡ Λαδόγα, ἡ Ὀνέγα καὶ ἄλλαι.

Ἡ λευκὴ ἄρκτος, αἱ λευκαὶ πέρδικες, αἱ ἀλώπεκες καὶ οἱ πιγκουῖνοι εἶ-

και τὰ μόνα ζῶα ποὺ ἀντέχουν. Ὁ τάρανδος εἶναι τὸ μοναδικὸν κατοικίδιον ζῶον τῆς φυλῆς. Ὅλη εἶναι ἔκτασις ἄδενδρος καὶ λέγεται τ ο υ ν δ ρ α. Ὁ ψυχρὸς αὐτὸς τόπος εἶναι πολὺ ἀραιοκατοικημένος. Ἐδῶ μόνον οἱ Λάπωνες ἀντέχουν, ἀσχολούμενοι εἰς τὸ κυνήγιον καὶ τὴν ἀλιείαν. Κυριω-

Χάρτης φυσικὸς καὶ πολιτικὸς τοῦ Σοβιετικοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κράτους

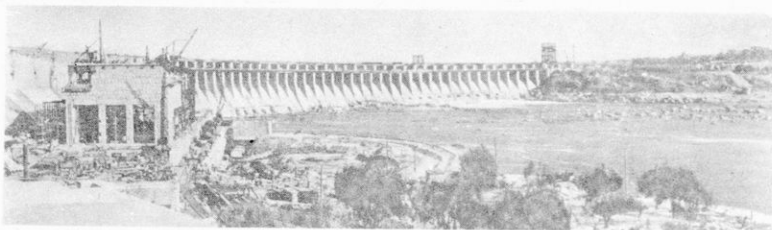
τέρα πόλις εἶναι ὁ Ἀρχάγγελος, ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τοῦ Βορ. Παγωμένου ὠκεανοῦ.

β) **Κεντρικὴ Σ. Ρωσία.** Εἰς τὸν χάρτην τῶν φυτῶν βλέπομεν ὅτι ἡ περιουχὴ αὐτὴ ἔχει ἀπέραντα δάση, διακοπτόμενα ἀπὸ ἐκτάσεις καλλιεργημένας. Δάση ἀπὸ ἔλατα, δρυς, φιύρας καὶ ἄλλα δένδρα ἀρχίζον ἀπὸ τὴν Βαλτικὴν καὶ συνεχίζονται ἕως τὰ Οὐράλια. Τὸ κλίμα εἶναι ἠπιώτερον ἀπὸ τὴν προη-

γουμένην ζώνη, ἐν τούτοις εἶναι ψυχρὸς ὁ χειμὼν καὶ τὸ θέρος θερμὸν μὲ πολ-
λὰς βροχάς. Κουνάβια, ἄρκτοι, λύκοι καὶ ἄλλα ἄγρια ζῷα ἀντέχουν εἰς τὴν
περιοχὴν αὐτήν, καθὼς καὶ βόες κλπ. κατοικίδια.

Ἡ περιοχὴ αὐτὴ εἶναι πυκνότερον κατοικημένη ἀπὸ τὴν προηγουμένην
καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀσχολοῦνται εἰς τὸ κνήγιον, τὴν ὕλοτομίαν, τὴν κτηνοτρο-
φίαν καὶ ὀλίγοι εἰς τὴν γεωργίαν. Κυριώτεραι πόλεις εἶναι: ἡ Μόσχα
(6.330.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας ἐπὶ τοῦ Μόσχοβα
ποταμοῦ.

Ἐδῶ εἶναι τὸ Κρεμλίνον, μέγαν φρούριον, ὅπου διατηροῦνται
τὰ ἀρχεῖα, τὰ θησαυροφυλάκια καὶ εὐρίσκονται τὰ παλαιὰ ἀνάκτορα τῆς Ρω-

Ἵδρωηλεκτρικὸν ἐργοστάσιον εἰς τὸν Δνείπερον

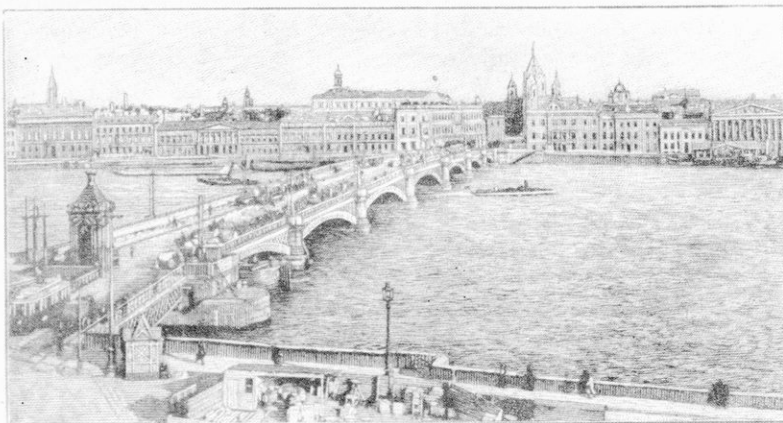
σίας. Ἄλλη πόλις εἶναι τὸ Λένινγκραντ (Πετρούπολις 3 ἐκ. κ.)
ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Νέβα.

γ) Ἡ νότιος περιοχὴ περιλαμβάνει τὴν πεδιάδα πλησίον τῶν ἐκβο-
λῶν τοῦ Βόλγα, τὴν Λευκορωσίαν καὶ τὴν Οὐκρανίαν. Δυτικῶς βλέπομεν τὰ Καρπάθια, ὄριον μὲ τὴν Ρουμανίαν καὶ τὸν
Καύκασον (5.000 μ.). Μεγάλοι ποταμοὶ πλωτοὶ διασχίζουσιν μὲ διεύθυν-
σιν ἀπὸ Β. πρὸς Ν. τὴν πεδιάδα. Εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν ἐκβάλλουσιν ὁ
Βόλγας, ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης μὲ ἕν μεγάλον Δέλτα καὶ
ὁ Οὐράλης. Εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον ἐκβάλλει ὁ Δνεϊστερος, ὁ
Δνείπερος καὶ ὁ Προῦθος, ὁ παραπόταμος τοῦ Δοννάβεως καὶ
ὄριον μὲ τὴν Ρουμανίαν.

Ἡ περιοχὴ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Βόλγα καὶ ἀρκεταὶ ἐκτάσεις τῆς Κρι-
μαίας καὶ τοῦ Καυκάσου εἶναι στέππαι ἄγονοι ὡσάν ἔρημοι. Ἐδῶ

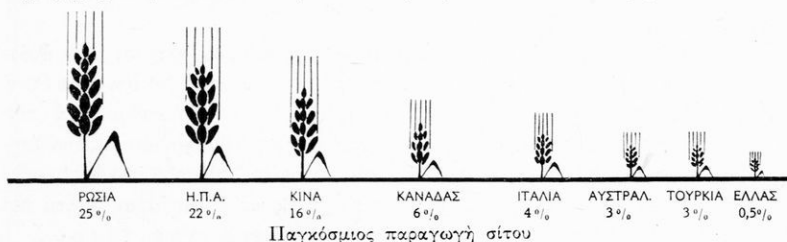
Ἡ Λευκορωσία. Δυτικῶς, μεταξὺ τῆς Πολωνίας καὶ τῆς Οὐκρανίας,
νῆ ἡ κτηνοτροφία. Κυριώτεραι πόλεις εἶναι τὸ Ἀστραχὰν εἰς τὰς ἐκ-
βολὰς τοῦ Βόλγα, γνωστὸν διὰ τὰ γουναρικά του καὶ τὸ Ροστόβ εἰς τὴν
Ἀζοφικὴν θάλασσαν, ὅπου καταλήγουσιν σωλῆνες πετρελαίου ἐκ τῆς Κασπίας
θαλάσσης.

Ἡ Λευκορωσία. Δυτικῶς, μεταξὺ τῆς Πολωνίας καὶ τῆς Οὐκρανίας, τῶν Βαλτικῶν χωρῶν καὶ τῆς Ρωσίας εὐρίσκεται ἡ Λευκορωσία. Εἶναι νέον κράτος, ποὺ ἐγένε μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον πόλεμον καὶ ὑπάγεται εἰς τὴν

Ἴεφυρα εἰς τὸ Λένινγκραντ.

Σοβιετικὴν ὀμοσπονδίαν. Εἶναι χώρα μεσογειακῆ, ὅπου ἐπικρατοῦν ψυχροὶ ἐκ τῆς ξηρᾶς ἄνεμοι καὶ τὸ κλίμα εἶναι ἠπειρωτικὸν μὲ πολλὰ ψυχρὸν χειμῶνα.

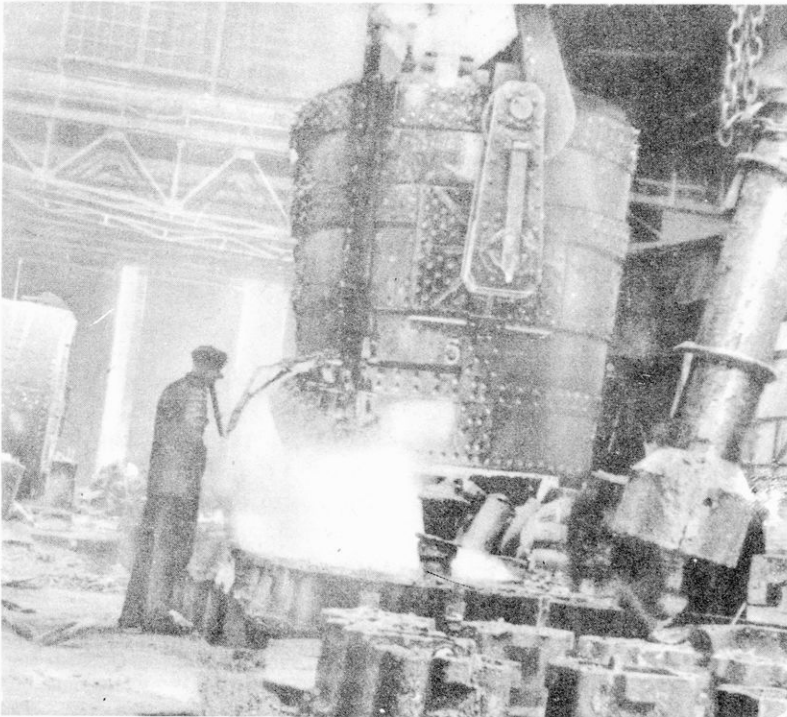

Τὸ ἔδαφος εἶναι πολὺ εὐφορον, διότι ἀρδεύεται ἀπὸ τὸν Δνείπερον, ὅστις πηγάζει ἐξ αὐτῆς. Παράγει ἄφθονα σιτηρὰ καὶ κτηνοτροφικὰ εἶδη. Πρωτεύουσα ἔχει τὸ Μίνσκ, κέντρον σιτηρῶν μὲ σπουδαῖον σιδηροδρομικὸν δίκτυον.

Ἡ Οὐκρανία. Ἐκτασις: 621 χ. τ. χι. Πληθυσμός: 44 ἐκ. κ. Ὁ μόσπονδος Δημοκρατία ἀποτελουμένη ἐκ 25 διαμερισμάτων καὶ ὑπογαμένη εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ἐνωσιν. Πρὸς Ν. τῆς Λευκορωσίας ἀπλώνεται ἡ μεγάλη πεδιάς τῆς Οὐκρανίας, μέχρι τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Εἶναι πολὺ εὐφορος, διότι ἔχει μαῦρα καὶ παχέα ἔδαφη. Ἐκτὸς τούτου

άρδεύεται από τὸν Δνειπερον καὶ ἀπὸ ἄλλους ποταμούς. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπιώ-
τερον καὶ ἡ παραγωγή μεγαλύτερα. Εἶναι τὸ πλέον πυκνοκατοικημένον τῆς
Σοβιετικῆς ὁμοσπονδίας, διότι παράγει ἄφθονα σιτηρὰ καὶ πολλὰ πτηνοτροφι-
κὰ εἶδη. Εἶναι ἀληθῆς σιτοβολών.

Κυριώτεραι πόλεις εἶναι: τὸ Χάρκοβον (400 χιλ. κ.) πρωτεύουσα

Ἐργοστάσιον σιδήρου εἰς τὴν Μόσχαν

τῆς Οὐκρανίας, κέντρον σιτηρῶν. Τὸ Κίεβον ἐπὶ τοῦ Δνειπερου ποτα-
μοῦ, ἄλλοτε ἱερὰ πόλις τῶν Ρώσων. Εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον συναντῶμεν
τὴν Ὀδησσὸν (650 χιλ. κ.) τὸν σπουδαιότερον λιμένα τῆς Οὐκρανίας
καὶ ὅλης τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας εἰς τὸν Εὔξεινον. Ἦτο εἰς τῶν μεγαλυτέρων
λιμένων οἴτου. Εἰς τὴν Ὀδησσὸν ἔξω καὶ ἠδδοκίμου ἀλλοτε πολλοὶ Ἕλλη-
νες, ἀλλὰ ἠναγκάσθησαν ἀπὸ τοὺς Μπολσεβίκους νὰ φύγουν καὶ νὰ ἀφήσουν
τὰς περιουσίας των.

3. Οικονομική Ζωή. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ καὶ Ἀσιατικὴ Πρωσία εἶναι πλουσία εἰς γεωργικὰ καὶ ὀρυκτά.

Γεωργικά: Εἶναι 1η μεταξὺ τῶν ἔθνων εἰς τὰ γεώμηλα, τὰ ζαχαρότευτλα, τὴν κριθὴν καὶ τὴν σίκαλιν, 2α εἰς τὸν βαμβακόσπορον καὶ τὸν ἀραβόσιτον, 1η εἰς τὸν σίτον, 3η εἰς τὴν βρώμην. Παράγει καὶ ἄλλα ἄφθονα προϊόντα.

Ὀρυκτά: Καὶ τὰ δύο τμήματα εἶναι πλούσια εἰς μεταλλεύματα. Εἶναι πρώτη τοῦ κόσμου εἰς τὴν πλατίνην, εἰς σιδηρομεταλλεύματα, 1η εἰς ἄνθρακα, 1η εἰς μαγγάνιον, 2α εἰς βωξίτην, εἰς ἄσβεστον, εἰς μόλυβδον καὶ εἰς χρυσόν, 3η εἰς μαγειρικὸν ἄλας καὶ εἰς ψευδάργυρον, 4η εἰς γύψον. Ἐξάγονται καὶ πολλὰ ἄλλα διάφορα ὀρυκτά.

Ἡ κτηνοτροφία ἀποδίδει πολλὰ κέρδη.

Πληθυσμός: Ἡ Εὐρωπαϊκὴ καὶ Ἀσιατικὴ Σοσιαλιστικὴ Σοβιετικὴ Δημοκρατία ἔχει 232.000.000 κ.

ΑΙ ΒΑΛΤΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1918 αἱ χώραι πρὸς Α. τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, ἡ Ἑσθονία, ἡ Λεττονία, ἡ Λιθουανία καὶ ἡ Φινλανδία ἔγιναν ἀνεξάρητοι δημοκραταί. Μετὰ τὸν Β' παγκόσμιον πόλεμον (1939) αἱ τρεῖς πρώται, ἡ Ἑσθονία, ἡ Λεττονία καὶ ἡ Λιθουανία προσηρτήθησαν ὑπὸ τῆς Ρωσίας καὶ ἔγιναν Σοβιετικαὶ ἐπαρχαί, ἐνῶ ἡ Φινλανδία εἶναι ἀνεξάρητος.

ΡΩΣΙΚΑΙ ΕΠΑΡΧΙΑΙ (Ἑσθονία - Λεττονία - Λιθουανία)

Αἱ μικραὶ αὐταὶ δημοκραταί εὐρίσκονται εἰς τὴν σειρὰν πρὸς Ν. τῆς Φινλανδίας ἐπὶ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης. Τὸ ἔδαφος εἰς πολλὰ μέρη εἶναι χαμηλότερον τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ διὰ τοῦτο ὑπάρχουν πολλὰ ἔλη. Ἄλλοῦ συναντῶμεν δάση μεγάλα καὶ ὠραῖα. Τὸ κλίμα εἶναι ψυχρόν, διότι φθάνουν οἱ ἀνατολικοὶ ψυχροὶ ἄνεμοι. Τὸ ἔδαφος εἶναι ὑγρὸν καὶ ἀμυῶδες ἀκατάλληλον διὰ πολλὰ εἶδη δημητριακῶν. Καλλιεργοῦνται σίκαλις, πατάται καὶ λίνον τὸ ὅποιον εὐδοκμεῖ πολὺ. Ἐξ αὐτοῦ κατασκευάζουν τὰ λινὰ ποῦ στέλλουν εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ εἰς τὴν ἔλτομίαν καὶ κερδίζουν ἀρκετά.

Ἡ Ἔσθονία ἔχει ἔκτασιν 45.200 τ. χμ. καὶ πληθυσμὸν 1.197.000 κ. καὶ πρωτεύουσαν τὴν Γαλλέν (Ρεβάλ), (280 χ.), σπουδαῖον λιμένα εἰς τὸν κόλπον τῆς Φινλανδίας.

Ἡ Λεττονία ἔχει ἔκτασιν 63.700 τ.χ., πληθυσμὸν 2½ ἐκ. κατ. καὶ πρωτεύουσαν τὴν Ρίγαν (620 χ. κ.).

Ἡ Λιθουανία ἔχει ἔκτασιν 64.700 τ.χ., πληθυσμὸν 2.800.000 κ. καὶ πρωτεύουσαν τὴν Βίλναν (24 χ. κ.). Ἄλλη πόλις εἶναι ἡ Κάουνα.

Οἱ κάτοικοι τῆς Λιθουανίας καὶ τῆς Λεττονίας ἀνήκουν εἰς τὴν Σλαβικὴν φυλὴν, ἐνῶ τῆς Ἔσθονίας καὶ τῆς Φινλανδίας κατάγονται ἀπὸ Ἀσιατικὰς φυλάς. Ὁμιλοῦν τὴν Φινλανδικὴν καὶ μερικοὶ τὴν Σουηδικὴν γλῶσσαν.

Εἰς τὰς βορείους ἀκτὰς τοῦ Β. Π. Ὠκεανοῦ καὶ τὴν Λαπωνίαν κατοικοῦν οἱ Λάπωνες.

Οἱ Λάπωνες. Ἡ Λαπωνία εἶναι ἡ βορειότερα χώρα τῆς Εὐρώπης μὲ ἔκτασιν 400 χ. τ. χμ. Ἡ χώρα αὐτὴ εὐρίσκεται πρὸς Β. τῆς Φινλανδίας μεταξὺ τῶν Σκανδιναβικῶν χωρῶν καὶ τῆς Ρωσίας. Σήμερον τὴν Λαπωνίαν ἔχουν καταλάβει καὶ διειροδόθησαν ἡ Νορβηγία, ἡ Φινλανδία καὶ ἡ Ρωσία.

Εἶναι μία ψυχρὰ χώρα μονότονος μὲ κλίμα ἠπειρωτικόν. Ἔχει πληθυσμὸν 160 χιλ. κατοίκων, ἐκ τῶν ὁποίων μόνον αἱ 30 χιλιάδες εἶναι γνήσιοι Λάπωνες, οἱ ἄλλοι εἶναι ἄποικοι ἐκ τῶν πέριξ χωρῶν.

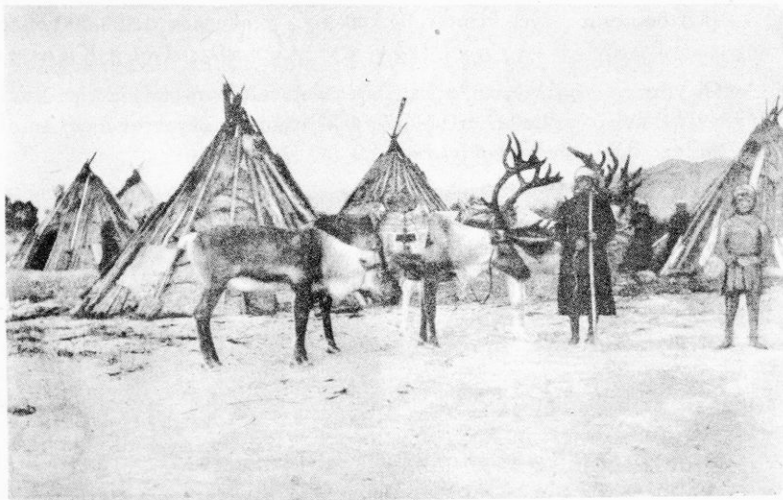
Οἱ Λάπωνες ζοῦν ἐντὸς καλυθῶν καὶ σκηνῶν. Κυριώτερον κατοικίδιον ζῷον ἔχουν τὸν τάρανδον. Ἀπὸ αὐτὸν λαμβάνουν τὸ κρέας, τὸ γάλα καὶ τὸ δέρμα διὰ τὰς ἐνδυμασίας των. Ἀγέλας δλοκλήρους τρέφει ἐκάστη οἰκογένεια. Αὐτοὶ σύρουν τὰ βαρέα ἔλκηθρά των ἐπάνω εἰς τὰς χιόνας. Εἶναι ἡμερα καὶ ἀγαθὰ ζῶα μὲ μεγάλα κέρατα. Τὸ θέρος, οἱ τάρανδοι τρέφονται μὲ βλαστοὺς ἀπὸ θάμνους, ὅταν ὁμως ἡ χιὼν καλύψῃ τὰ πάντα σκάνονται μὲ τοὺς πόδας των κάτω ἀπὸ αὐτὸ καὶ εὐρίσκουν λειχίνας καὶ τρώγουν. Ὁ τάρανδος διὰ τὸν Λάπωνα εἶναι ὅ,τι ἡ κάμηλος διὰ τὸν Ἀραβὰ. Οἱ

Λάπωνες

Λάπωνες ασχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν ἀλιείαν, διότι ἄλλη καλλιέργεια δὲν εὐδοκίμει εἰς τὸν ψυχρὸν αὐτὸν τόπον.

Εἶναι ἄνθρωποι μικρόσωμοι καὶ ἄσημοι. Ἡ ζωὴ των εἶναι τελείως πρωτόγονος καὶ λιτή. Τὸ θῆρος ὑποφέρουν πολὺ ἀπὸ τοὺς κώνωπας καὶ τὰς

Τάρανδοι

μνίας καὶ ἀναγκάζονται νὰ κλείωνται ὥρας ὀλοκλήρους εἰς τὰς καλύβας των.

Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ἐξάγεται νίκελ καὶ τὰ κράτη τὰ ὁποῖα ἐμοιράσθησαν τὴν Λαπωνίαν ασχολοῦνται πολὺ μὲ τὴν ἐξαγωγήν τοῦ ὀρυκτοῦ αὐτοῦ.

3. Η ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ (ἀνεξάρτητος)

1. **Θέσις—Ἔδαφος.** Ἡ Φινλανδία εὑρίσκεται πρὸς βορρᾶν τοῦ Φινλανδικοῦ κόλπου. Συνορεύει πρὸς Α. μὲ τὴν Ρωσίαν, πρὸς Δ. μὲ τὴν Σουηδίαν καὶ τὴν Νορβηγίαν, πρὸς Β. βρέχεται ἀπὸ τὸν Β. Παγωμένον Ὠκεανὸν καὶ πρὸς Ν. ἀπὸ τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν.

Τὸ ἔδαφος εἶναι πεδινὸν μὲ πολλὰς μικρὰς λίμνας, αἱ ὁποῖαι ἐνώνονται μεταξὺ των διὰ πλωτῶν ποταμῶν, ὥστε ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ ταξιδεύῃ μὲ πλοῖον εἰς τὸ περισσότερο μέρος τῆς χώρας. Ἀπὸ τοὺς παγετώνας τῆς παλαιᾶς

ἐποχῆς ἐσχηματίσθησαν εἰς τὸ ἔδαφος μεγάλα κοιλώματα. Αὐτὰ ἐμποδίζουν τὰ ὕδατα τῆς βροχῆς νὰ φεύγουν καὶ ἐξ αὐτῶν ἐσχηματίσθησαν αἱ λίμναι. Διὰ τοῦτο οὐδεὶς ἀξιόλογος ποταμὸς ὑπάρχει εἰς τὴν Φινλανδίαν.

2. Οἰκονομικὴ ζωὴ. Ἔχει μέρη, ὅπου καλλιεργοῦνται δημητριακὰ καὶ λίνον. Οἱ ἀγροὶ εἶναι μακρὰ καὶ συχνὰ περιβάλλονται μὲ δάση ἢ ὕδατα. Τὰ δάση ἀπασχολοῦν πολλοὺς κατοικοῦς. Ἄλλοι εἶναι ὑλοτόμοι, ἄλλοι εἰς τὰ

Λίμναι εἰς τὴν Φινλανδίαν

ἐργαστάσια κόπτον ξυλείαν καὶ ἄλλοι ἐτοιμάζουν ξύλινον ὑλικὸν διὰ χάρτην. Αὐτὴ εἶναι ἡ κυριώτερα βιομηχανία τῆς χώρας.

Καὶ ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἀνεπτυγμένη. Τρέφουν πολλὰς ἀγελάδας καὶ βόας καὶ κατ' ἔτος πολοῦν ἀρκετὸν βούτυρον, γάλα καὶ κρέας εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Εἰς τὴν περιοχὴν Π ε τ σ ἄ μ ο πρὸς Βορρᾶν ἀνεκαλύφθησαν πρὸ 15 ἐτῶν πλούσια ὀρυκτεῖα ν ἰ κ ε λ, τὰ ὁποῖα ἀνέλαβεν Ἀγγλικὴ καὶ Ἀμερικανικὴ εἰταιρία. Τὸ μετάλλευμα περιέχει 4% ν ἰ κ ε λ, τὸ ὁποῖον θεωρεῖται μετὰλη ἐπιτυχία.

3. **Πληθυσμός—Πόλεις.** Ἡ Φινλανδία ἔχει ἑκτασιν 337 τετρ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 4.600.000 κατοίκων.

Ἔχει πολίτευμα Δημοκρατικὸν καὶ πρωτεύουσάν τὸ Ἑλσίνκι (Ἑλιγκφορντ) (480 χ. κ.), ὡραίαν πόλιν κτισμένην νοτίως

Τὸ Ἑλσίνκι

ἐπὶ τοῦ Φινλανδικοῦ κόλπου. Πολλοὶ τῶν οἰκιῶν εἶναι κατεσκευασμένοι ἐκ γρανίτου ὅστις ἐξάγεται ἀφθονῶς ἐκεῖ.

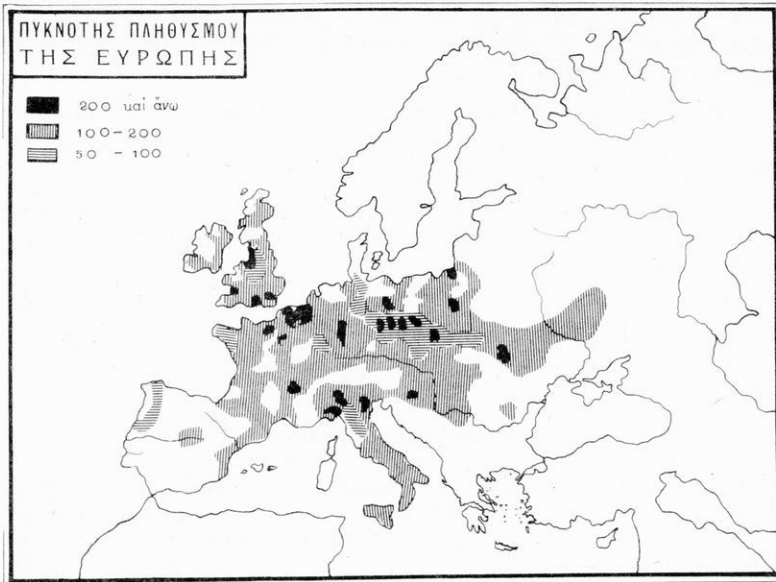
4. Η ΙΣΛΑΝΔΙΑ

Ἡ Ἰσλανδία εὐρίσκεται εἰς τὸν Β. Παγωμένον Ὠκεανὸν καὶ ἀπέχει περισσότερον ἐκ τῆς Σκωτίας καὶ ὀλιγώτερον ἐκ τῆς Γροιλανδίας.

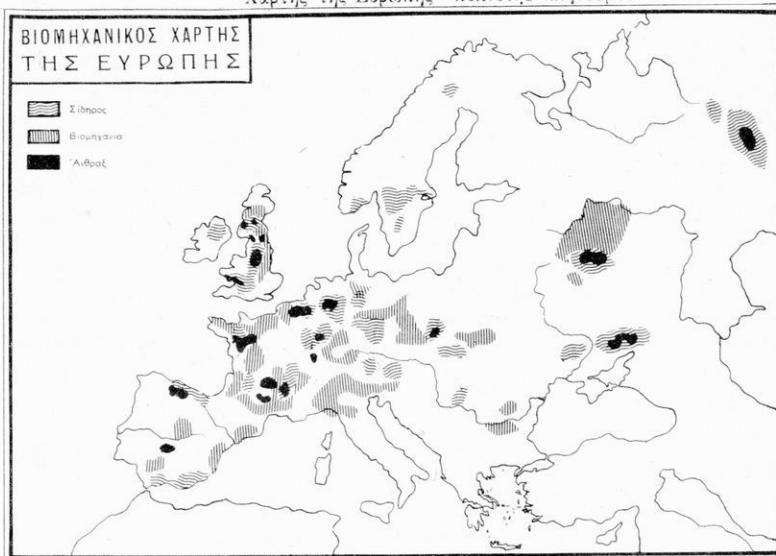
Ἔχει ἑκτασιν 102 χ. τετρ. χλμ. (Ἑλλάς) 135 χ. τετρ. χλμ.).

Ἔδαφος—Κλίμα—Οἰκονομικὴ ζωὴ. Ἐπειδὴ τὸ ἔδαφος εἶναι ἀνώμαλον μὲ βράχους, ὄροσειρὰς χαμηλάς, ἄμμιον καὶ ἐρήμους, μόνον τὸ ἕμισυ τῆς χώρας κατοικεῖται. Πολλὰ ἠφαιστέια ἐνεργὰ καὶ ἐσβεσμένα συναντῶμεν ἐδῶ. Κυριώτερον εἶναι ἡ Ἑ κ λ α.

Εἰς τὸ νότιον τμήμα τῆς νήσου φθάνει τὸ θερινὸν ρεῦμα τοῦ Ὠκεανοῦ

Χάρτης της Ευρώπης - πυκνότης πληθυσμού

Χάρτης βιομηχανικός της Ευρώπης

καὶ τὸ κλίμα εἶναι ἥπιον, ἐνῶ πρὸς Β. τὸ βόρειον ψυχρὸν κῆμα κάμνει τὸ κλίμα πολὺ ψυχρὸν. Χιόνες καὶ πάγοι καλύπτουν τὸν περισσότερον χρόνον τὸ βόρειον τμήμα τῆς Ἰσλανδίας.

Ἔχει πληθυσμὸν 190 χιλ. κατοίκων οἱ ὅποιοι κατοικοῦν εἰς τὰ Νότια μέρη. Ἐκεῖ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν ἀλιείαν. Σιτηρὰ δὲν εὐδοκιοῦν, μόνον κηπουρικὰ παράγονται ἀρκετά.

Καὶ εἰς τὴν Ἰσλανδίαν συναντῶμεν τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα ποὺ ἀντέχουν εἰς τὰς ψυχρὰς χώρας: ἰτέαι, βρύα, ἄρктиοι, ἀλώπεκες, τάρανδοι καὶ ἄφθοβοι ἰχθύες, μικροὶ καὶ μεγάλοι.

Ἡ Ἰσλανδία ἔχει πολιτεύμα δημοκρατικὸν καὶ εἶναι κράτος ἀνεξάρτητον.

Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Ρέικιεβικ (77 χ. κ.).

Ἐρωτήσεις - Ἐργασίαι

Εἰς τί ὀφείλεται ἡ διαφορὰ τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῶν προϊόντων εἰς τὰς ζώνας τῆς Ρωσίας; Διαιτῆ ἔχει τὸσον ψυχρὸν κλίμα ἢ Ρωσία; Εἰς ποίας χώρας τῆς Εὐρώπης ὑπάρχουν δάση; Εἰς ποίας χώρας τῆς Εὐρώπης δὲν ἀρκοῦν τὰ δημητριακὰ καὶ ἀγοράζου; Κάμειτε ἰκτιογραφήματα τῶν ζώων ἀπὸ τὸν χάρτην τῶν ζώων τῆς Εὐρώπης. Ἰκτιογραφήσατε τὸν τάρανδον καὶ τὸν πιγκουῖνον. Ἀπὸ τὸν βιομηχανικὸν χάρτην νὰ εἰσθε εἰς ποία κράτη τῆς Εὐρώπης ἐξάγεται σίδηρος, ἄνθραξ καὶ ποῦ εἶναι μεγάλη βιομηχανία. Νὰ φέρετε ἐργασίας διὰ τὰς στέππας ἀπὸ διβλία καὶ λεξικά. Νὰ διαβάσατε ἀπὸ Γεωγραφίαν ἢ ἄλλα διβλία διὰ τὴν ζωὴν τοῦ Λάπωνος. Συγκρίνατε τὴν ζωὴν τοῦ Λάπωνος μὲ τὴν ζωὴν τοῦ Μαύρου καὶ τὸν τάρανδον μὲ τὴν κάμηλον. Τί γνωρίζετε διὰ τὴν Ὀδησὸν σχετικῶς μὲ τὴν ἰστορίαν μας τοῦ 1821. Νὰ διαβάσατε διὰ τὸν Καποδίστριαν, τὸν Ἐπὶφάντην καὶ τὸν Α. Κατσώνη. Σχεδιάσατε τὸν χάρτην τῆς Σοβ. Ρωσίας. Ἀπὸ τὸν ἀνάγλυφον χάρτην τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ διβλίου νὰ κατασκευάσατε μὲ πλαστιλίνη ὁμαδικῶς ἓνα ἀνάγλυφον χάρτην τῆς Εὐρώπης. Ἐπίσης νεορῶς ταξίδια εἰς τὴν Σοβ. Ρωσίαν. Ποῖον εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς Ρωσίας;

Δ'. Βορειοανατολικὴ Εὐρώπη (Ἀπογραφή 1961 - 1965)

Κράτη	Ἔκτασις	Πληθυσμὸς	Πρωτεύουσα	Πληθ.	Ἄλλαι πόλεις
Νορβηγία	32 $\frac{1}{2}$ χ.τ. χιλμ.	3 $\frac{1}{2}$ ἐκ. κ.	Ὅσλο	400 χιλ.	
Σουηδία	449 χ.τ. χιλμ.	7 $\frac{1}{2}$ ἐκ. κ.	Στοκχόλμη	780 χιλ.	
Σοβιετ. Εὐρωπ. Κράτος	5 ἐκ. τ. »	145 ἐκ. κ.	Μόσχα	6.300 χιλ.	Λένινγκραντ, Χάρκοβον, Μίνσκ, Ὀδησσός.
Ἑσθονία	45 χ.τ. χιλμ.	2 ἐκ. κ.	Ταλλέν	280 χιλ.	
Λεττονία	63 χ.τ. χιλμ.	2 $\frac{1}{2}$ ἐκ. κ.	Ρίγα	620 χιλ.	
Λιθουανία	64 χ.τ. χιλμ.	2 $\frac{1}{2}$ ἐκ. κ.	Βίλνα	240 χιλ.	
Φινλανδία	337 χ.τ. χιλμ.	4 $\frac{1}{2}$ ἐκ. κ.	Ἑλσίνκι	190 χιλ.	
Ἰσλανδία	102 χ.τ. χιλμ.	190 χιλ. κ.	Ρέικιεβικ	77 χιλ.	

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίναξ Α'

Τὰ Κράτη τῆς Εὐρώπης (Ἀπογραφή 1961 - 1965)

Κράτη	Ἐκτασίς	Πληθυσμός	Πρωτεύουσα	Πληθ.	Ἄλλαι Πόλεις
Ἑλλάς	131.944 χ.τ.χιλμ.	8.510.000	Ἀθήναι	627.500	Θεσσαλονίκη, Πειραιεύς, Πάτραι
Ἀλβανία	28 χ.τ.χιλμ.	1.800.000	Τίρανα	140 χιλ.	Δυλόν, Δυρράχιον, Ἀργυρόκαστρον
Εὐρ. Τουρκία	1 06 1/2 χ.τ.χιλμ.	2.500.000	Κων/πολις	900 χιλ.	Ἀνδριανούπολις, Ραιδεστός, Αἴνος
Βουλγαρία	40 1/2 χ.τ.χιλμ.	8.140.000	Σόφια	700 χιλ.	Φιλιππούπολις, Βάρνα, Πύργος
Γιουγκ/λαβία	255 χ.τ.χιμ.	19.500.000	Βελιγράδιον	500 χιλ.	Μοναστήριον, Κάτταρον, Γευγελή
Ρουμανία	260 χ.τ.χιλμ.	16.000.000	Βουκουρέστ.	600 χιλ.	Δραγατσάνι, Ἰάσιον, Βραίλα, Γαλάζιον
Ἰταλία	300 χ.τ.χιλμ.	52.500.000	Ρώμη	2 1/2 ἐκ.	Μιλάνον, Τουρίνον, Νεάπολις
Ἄγ. Μαρίνος	64 τ.χιλμ.	15.000	Ἄγ. Μαρίνος	4 χιλ.	
Ἰσπανία	505 χ.τ.χιλμ.	31.500.000	Μαδρίτη	2 1/2 ἐκ.	Σεβίλλη Βαρκελώνη
Ἀνδόρα	450 τ.χιλμ.	6.000	Π. Ἀνδόρα	700 χιλ.	
Πορτογαλία	91 χ.τ.χιλμ.	9.000.000	Λισσαβών	800 χιλ.	Ἵστρο
Γαλλία	514 χ.τ.χιλμ.	48.000.000	Παρίσιοι	6 1/2 ἐκ.	Μασσαλία, Χάβρη, Νάντη, Λιζ.
Μονακό	1 1/2 τ.χιλμ.	23.000	Μονακό	2.000 κ.	Μπορντό, Λυόν
Βέλγιον	30 1/2 χ.τ.χιλμ.	9.500.000	Βρυξέλλαι	1 ἐκατ.	Μόντε Κάρλο
Ὀλλανδία	34 χ.τ.χιλμ.	12.500.000	Χάγη	450 χιλ.	Λιέγη, Ἀμβέρσα, Γάνδη
Δανία	33 χ.τ.χιλμ.	4.000.000	Κοπεγχάγη	400 χιλ.	Ἄμστερδαμ, Ρότερδαμ
Μ. Βρεταννία	240 χ.τ.χιλμ.	54.000.000	Λονδίνον	8 1/2 ἐκ.	Ἐδιμβούργον, Βιρμινγχαμ, Λίβερπουλ, Ὁξφόρδη
Ἱρλανδία	70 χ.τ.χιλμ.	4.500.000	Δουβλίον	450 χιλ.	
Ἑλβετία	41 χ.τ.χιλμ.	5.500.000	Βέρνη	175 χιλ.	Γενεύη, Λωζάννη, Ζυρίχη
Γερμανία	360 χ.τ.χιλμ.	76.000.000	Βερολίον	3 ἐκ.	Μόναχον, Ἀμβούργον, Λειψία, Φραγκφούρτη
Λουξεμβούργ.	2 1/2 χ.τ.χιλμ.	320 χιλ.κ.	Λουξεμβούρ.	70 χιλ.	
Λιχτενστάιν	160 τ.χιλμ.	12 χιλ.κατ.	Βαντούτς	—	
Τσεχοσλοβακ.	127 χ.τ.χιλμ.	14 ἐκ. κατ.	Πράγα	700 χιλ.	Μπρεσλάου, Κρακοβίχ Στέτιν
Οὐγγαρία	103 χ.τ.χιλμ.	10 ἐκ. κατ.	Βουδαπέστη	1 1/2 ἐκ.	
Αὐστρία	83 χ.τ.χιλμ.	7 1/2 ἐκ. κατ.	Βιέννη	1 1/2 ἐκ.	
Πολωνία	301 χ.τ.χιλμ.	31 ἐκ. κατ.	Βαρσοβία	1.200 χιλ	
Νορβηγία	324 χ.τ.χιλμ.	3 1/2 ἐκ. κατ.	Ὁσλο	400 χιλ.	
Σουηδία	449 χ.τ.χιλμ.	7 1/2 ἐκ. κατ.	Στοκχόλμη	700 χιλ.	
Σοβιετικὸν εὐρωπ. Κράτος	5 ἐκ. τ.χιλμ.	145 ἐκ. κατ.	Μόσχα	6.300 χ.	Λένινγκραντ, Χάρκοβον, Μίνσκ, Ὁδησσός
Ἑσθονία	45 χ.τ.χιλμ.	2 ἐκ. κατ.	Ταλέν	280 χιλ.	
Λεττονία	63 χ.τ.χιλμ.	2 1/2 ἐκ. κατ.	Ρίγα	620 χιλ.	
Λιθουανία	64 χ.τ.χιλμ.	2 1/2 ἐκ. κατ.	Βίλνα	24 χιλ.	
Φινλανδία	337 χ.τ.χιλμ.	4 1/2 ἐκ. κατ.	Ἑλσίνκι	190 χιλ.	
Ἰσλανδία	102 χ.τ.χιλμ.	190 χιλ. κατ.	Ρέικιαβικ	67 χιλ.	

Πίναξ Β'.
Τὰ ὑψηλότερα ὄρη τῆς Εὐρώπης

Ὄρη	Ύψος	Χερσόνησος	Ἐπιφάνεια εἰς χιλ./μετρα
Καύκασος - Ρωσία	5.700 μ.	Σκανδιναβική	800.000 τετρ. χλμ.
Λευκὸν Ὄρος (Ἄλπεις Γαλλία)	4.810 μ.	Ἴθρηκὴ	584.000 » »
Σιέρρα Νεβάδα (Ἰσπαν.)	3.500 μ.	Ἑλληνικὴ Βαλκ.	468.000 » »
Πυρηναῖα (Ἰσπανία)	3.400 μ.	Ἰταλικὴ	138.000 » »
Αἴτνα (Ἰταλία)	3.280 μ.	Ἰουτλάνδη	40.000 » »
Ὀλυμπος (Ἑλλάς)	2.918 μ.	Κρομαία	26.000 » »
Ἀπέννινα (Ἰταλία)	2.900 μ.	Βρετάννη	24.000 » »
Ἀλβανικαὶ Ἄλπεις	2.800 μ.	Πελοπόννησος	22.000 » »
Πίνδος (Ἑλλάς)	2.630 μ.		
Γκιώνα »	2.510 μ.		

Πίναξ Δ'.
Τὰ μεγαλύτερα Κράτη τῆς Εὐρώπης (Ἀπογ. 1961-1965)
Εἰς ἐπιφάνειαν Εἰς πληθυσμὸν

Κράτη	Ἐπιφάνεια εἰς χιλ./μετρα	Κράτη	Πληθυσμὸς
Εὐρ. Σοβ. Ρωσία	5.000.000 τ. χμ.	Ρωσία	145 ἑκατ.
Γαλλία	514.000 τ. χμ.	Γερμανία	76 »
Ἰσπανία	505.000 τ. χμ.	Μ. Βρεταννία	54 »
Σουηδία	449.000 τ. χμ.	Ἰταλία	52,5 »
Φιλανδία	337.000 τ. χμ.	Γαλλία	48 »
Γερμανία	360.000 τ. χμ.	Ἰσπανία	37,5 »
Πολωνία	307.000 τ. χμ.	Πολωνία	31 »
Νορβηγία	324.000 τ. χμ.	Γιουγκοσλαβία	19,5 »
Ἰταλία	300.000 τ. χμ.	Ρουμανία	16 »
Ρουμανία	260.000 τ. χμ.	Τσεχοσλοβακία	14 »
Γιουγκοσλαβία	255.000 τ. χμ.	Βέλγιον	9,5 »
Μ. Βρεταννία	240.000 τ. χμ.	Ἑλλάς	8,5 »
Ἑλλάς	131.940 τ. χμ.		

Εὐρωπ. καὶ Ἀσιατ. Ρωσία 22.700.000 τ. χμ. καὶ πληθυσμ. 232 ἑκ. κ.

Πίναξ Ε'.

Αί μεγαλύτεραι πρωτεύουσai τῆς Εὐρώπης (Ἀπογρ. 1961-1965)

Πρωτεύουσai	Πληθυσμὸς	Πρωτεύουσai	Πληθυσμὸς
Λονδίνον	8½ εκατ.	Μαδρίτη	2.400.000
Μόσχα	6.334 χιλ.	Βουδαπέστη	1.500.000
Παρίσιου	6½ εκατ.	Ἀθῆναι	1.800.000
Βερολίνον	3 »	Βρυξέλλαι	1.000.000
Βιέννη	1½ »	Βαρσοβία	1.200.000
Ρώμη	2½ »	- Κοπεγχάγη	600.000

Πίναξ ΣΤ'.

Οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης

Ποταμοὶ	Κράτη	Ποταμοὶ	Κράτη
Βόλγας	(Ρωσία)	ᾠΟδερος	(Γερμανία)
Δούναβις	(Βαλκανική)	Γουαδιάνας	(Ἰσπανία)
Οὐράλης	(Ρωσία)	Ροδανὸς	(Γαλλία)
Δνείπερος	»	Σηκουάνας	(Γαλλία)
Δνεϊστερος	»	Δούρος	(Ἰσπανία)
Ρῆνος	(Ὁλλανδία)	Οὐξέερ	(Γερμανία)
ᾠΕλβας	(Γερμανία)	Πάδος	(Ἰταλία)
Βιστούλας	(Πολωνία)	Γουαδαλκιβίρος	(Ἰσπανία)
Λείγηρ	(Γαλλία)	ᾠΕβρος	(Θράκη)
Τάγος	(Ἰσπανία)	Τίβερις	(Ἰταλία)

Πίναξ Ζ'

Αἱ μεγαλύτεραι νῆσοι τῆς Εὐρώπης

Νῆσοι	Νῆσοι
Μ. Βρετανία	Σαρδηνία
Ἰσλανδία	Κρήτη
Ἰρλανδία	Κορσική
Νέα Ζέμβλα	Ζηλανδία
Σικελία	Εὔβοια

Πίναξ Η'.
Αί μεγαλύτεραι λίμναι τῆς Εὐρώπης

Λίμναι	Κράτη	Λίμναι	Κράτη
Λαδόγα	Ρωσία	Πάιπους	Ἑσθονία - Ρωσία
Ὀνέγα	Ρωσία	Βίττερον	Σουηδία
Βένερον	Σουηδία	Σάιμον	Φινλανδία

Γ'. Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ

1. ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

Ἐξ ἀρχαιοτάτης εποχῆς οἱ ἄνθρωποι κατοικοῦν εἰς πεδινὰς περιοχὰς καὶ εὐχρᾶτα κλίματα, ὅπου εὕρισκον τροφήν αὐτοὶ καὶ τὰ ζῷά των.

Εἰς ὅλην τὴν γῆν κατοικοῦν 3 δισεκατομμύρια 300 ἑκατομμύρια ἀνθρώπων περίπου.

Εἰς τὴν ἀρχαιότητα καὶ σήμερον οἱ ἄνθρωποι δὲν κατοικοῦν ἰσάριθμοι εἰς τὰς ἡπείρους. Μερικαὶ ἔχουν μεγαλύτερον πληθυσμὸν καὶ ἄλλαι ὀλιγώτερον. Οἱ ἄνθρωποι ἀποφεύγουν νὰ κατοικοῦν εἰς τὰ ὄρη, τὰς στέππας καὶ τὰς ἐρήμους, ὅπου τὰ ἐδάφη εἶναι πτωχὰ καὶ δὲν ἔχουν καλὴν παραγωγὴν. Ἐπίσης καὶ εἰς τὰ πολὺ θεορὰ καὶ ὑγρὰ μέρη.

Προτιμοῦν τὰς εὐφόρους πεδιάδας καὶ τὰ ὑγιεινὰ παράλια τῶν εὐχρᾶτων κλιμάτων. Ἐκεῖ ἀνέπτυξαν εὐκολώτερον τὴν γεωργίαν, τὴν βιομηχανίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ γενικῶς τὸν πολιτισμὸν. Πυκνοκατοικημένοι περιοχαὶ εἶναι:

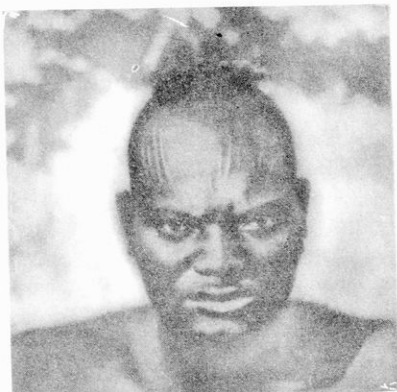
1) Αἰ γ ε ω ρ γ ι κ α ἰ ὅπου τὰ τρόφιμα εἶναι ἀφθονώτερα, καθὼς ἡ Κίνα, ἡ Ἰαπωνία, αἱ Ἰνδίαί καὶ 2) αἰ β ι ο μ η χ α ν ι κ α ἰ, ὅπως ἡ Δυτικὴ καὶ Κεντρικὴ Εὐρώπη καὶ αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς.

2. Αἱ Φύλλαι τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν γῆν

Μετὰ μεγάλης δυσκολίας κατώρθωσαν οἱ ἐπιστήμονες νὰ καθορίσουν, πόσαι φυλαὶ ἀνθρώπων ὑπάρχουν, διότι ὑπάρχουν πολλαὶ ποικιλίαι ἀνθρώπων εἰς τὰς πολιτισμένας καὶ πρωτογόνους χώρας. Ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὰ ἐξωτερικὰ χαρακτηριστικά, ἦτοι τὸ χρῶμα τοῦ δέρματος, τὰ μαλλιά τῆς κεφαλῆς, τὸ πρόσωπον, τὴν ρῖνα, τὰ χεῖλη καὶ τὰ πνευματικὰ χαρίσματα

κλπ. διακρίνομεν 4 τύπους ανθρώπων, 4 φυλάς. Τὴν Καυκασίαν, τὴν Κιτρινήν, τὴν Ἀμερικανικὴν (Ἐρυθρόδερμοι) καὶ τὴν Αἰθιοπικὴν.

1) Ἡ λευκὴ φυλὴ. Εἰς αὐτὴν ἀνήκουν οἱ περισσότεροι τῶν ἀνθρώ-

Αἱ φυλαὶ τῆς γῆς

πων τῆς γῆς (1.500 ἐκ. περίπου). Ἔχουν χροῖμα λευκόν, τρίχας τῆς κεφαλῆς ξανθὰς ἢ καστανὰς καὶ σῶμα ρωμαλέον καὶ εὐκίνητον. Εἶναι πολὺ πολιτισμένοι, προικισμένοι μὲ φαντασίαν, ἐνεργητικότητά καὶ μὲ κλίσιν εἰς τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας. Κατοικοῦν εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ εἰς τὰς εὐκράτους ζῶνας ὅλων τῶν ἄλλων Ἠπείρων.

2) Ἡ Αἰθιοπικὴ φυλὴ περιλαμβάνει τοὺς μαύρους τῆς Ἀφρικῆς,

τῆς Αὐστραλίας, τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Μαλαισίας. Ἔχουν χροῶμα μελαχροινόν ἢ μαῦρον, πλατεῖαν ρίνα, παχέα χεῖλη καὶ μαλλιά κατσαρά (600 ἑκατομμύρια) μὲ πολὺ μικρὰν ἐπίδοσιν εἰς τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας.

3) **Ἡ Κιτρίνη φυλὴ.** Ἡ φυλὴ αὕτῃ περιλαμβάνει (950) ἑκατομμύρια καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς Μογγόλους καὶ τοὺς Μαλαίους.

Οἱ Μογγόλοι ἔχουν σῶμα μέτριον μὲ δέρμα λιπῶδες, χροῶμα κτρινωπὸν, πρόσωπον πλατὺ, ὀφθαλμοὺς λοξοὺς, ρίνα μικρὰν, μαλλιά χονδρὰ καὶ σκληρά. Κατοικοῦν εἰς τὴν Ἀσίαν (Θιβέτ, Τουρκσταν κτλ.). Εἶναι σιωπηλοὶ καὶ ὀκνηροί, χωρὶς πρωτοβουλίαν καὶ μὲ μετρίαν ἀνάπτυξιν εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ εἰς τὰς τέχνας.

Οἱ Μαλαῖοι ἔχουν χροῶμα ἐλαιῶδες-καστανόν, μικρὸν ἀνάστημα, πλατεῖαν ρίνα καὶ κατοικοῦν εἰς τὴν Κίναν, τὴν Ἰαπωνίαν, τὰς Ἰνδίας, Ἰνδοκίναν καὶ εἰς τὴν Πολυνησίαν.

4. **Ἀμερικανικὴ φυλὴ** (ἐρυθρόδερμοι). Εἰς αὐτὴν ἀνήκουν οἱ ὀλιγώτεροι ἄνθρωποι (6 ἑκατ.) καὶ κατοικοῦν εἰς τὴν Β. καὶ Ν. Ἀμερικὴν. Οἱ ἐρυθρόδερμοι ὁμοιάζουν μὲ τοὺς ἀνθρώπους τῆς κιτρίνης φυλῆς.

3. ΓΛΩΣΣΑΙ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Ἡ γλῶσσα εἶναι τὸ σπουδαιότερον γνώρισμα τοῦ ἀνθρώπου. Εἰς τὴν γραπτὴν καὶ τὴν προφορικὴν ὁμιλίαν καὶ εἰς τὴν ἐπικοινωνίαν τοῦ ἀνθρώπου ὀφείλεται ἡ πρόοδος καὶ ὁ σημερινὸς πολιτισμὸς του. Οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ μάθῃ ποία ἦτο ἡ γλῶσσα τῶν πρώτων ἀνθρώπων.

Καὶ σήμερον ἀκόμη εἶναι δύσκολον νὰ εὗρεθῇ μὲ ἀκρίβειαν πόσαι γλῶσσαι ὁμιλοῦνται εἰς ὅλην τὴν γῆν, διότι ὑπάρχουν καὶ μέρη ἀνεξερευνήτα καὶ γλῶσσαι μὲ μικρὰν διαφορὰν. Ἐπολογίζονται ὅτι περισσότεροι τῶν 1500 διαλέκτων ὁμιλοῦνται ὑπὸ διαφόρων λαῶν.

Κυριώτεροι εἶναι: Ἡ Ἰνδοερωπαικὴ (Ἀγγλία, Γερμανία, Σουηδία, Νορβηγία, Δανία, Ὀλλανδία). Ἡ Ἑλληνολατινικὴ (Ἑλλάς, Ἰταλία, Γαλλία, Ρουμανία, Ἰσπανία). Αἱ Σλαβικαὶ (Ρωσία, Σερβία, Βουλγαρία) καὶ αἱ Ἀσιατικαὶ (Περσία, Τουρκία, Κίνα Ἰαπωνία κλπ.).

Ἡ Ἀγγλικὴ εἶναι ἡ γλῶσσα τοῦ ἐμπορίου, ἡ Γαλλικὴ ἡ γλῶσσα τῆς διπλωματίας. Ἡ Ἑλληνικὴ καὶ ἡ Λατινικὴ εἶναι γλῶσσαι τῶν γραμμάτων. τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἐπιστήμης καὶ διδάσκονται εἰς πολλὰ ξένα πανεπιστήμια.

4. ΘΡΗΣΚΕΙΑΙ

Ἡ θρησκεία ἐκάστου λαοῦ δεικνύει τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὸν βαθμὸν τοῦ πολιτισμοῦ του.

Διακρίνομεν 3 εἶδη θρησκειῶν: Τὴν εἰδωλολατρίαν, τὸν πολυθεϊσμόν καὶ τὸν μονοθεϊσμόν.

α) **Εἰδωλολατρία.** Εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ὁ ἄνθρωπος ἐλάτρευε τὴν φύσιν, ἤτοι διάφορα μικροπράγματα, ζῶα ἢ φυτὰ. Κατόπιν δυνάμεις τῆς φύσεως, τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην καὶ διάφορα πνεύματα καλὰ ἢ πονηρὰ κλπ. Καὶ σήμερον οἱ Ἰθαγενεῖς τῆς Αὐστραλίας, τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἀφρικῆς εἶναι εἰδωλολάτραι (80 ἐκ.).

β) **Πολυθεϊσμός.** Ἡ θρησκεία ὀλίγων κατ' ὀλίγον ἔλαβεν ἠθικὴν ἀξίαν. Πολυθεϊστικαὶ θρησκεῖαι εἶναι ὁ Βραχμανισμὸς καὶ ὁ Βουδδισμὸς.

Οἱ Βραχμανισταὶ τῶν Ἰνδιῶν λατρεύουν τὸν Βράχμαν καὶ ἔχουν ἱερὰν πόλιν τὴν Βεναρῆς καὶ ἱερὸν ποταμὸν τὸν Γάγγην (800 ἐκ. περίπου).

Οἱ Βουδδισταὶ εἰς τὴν Κίνα καὶ τὴν Ἰαπωνίαν καὶ τὴν Ἰνδοκίνα λατρεύουν τὸν Βούδδα (1.000.000 ἐκ. περίπου). Ἡ Λάσσα εἰς τὸ Θιβῆτ ἡ ἱερὰ πόλις τῶν Βουδδιστῶν.

γ) **Μονοθεϊσμός.** Εἰς τὴν θρησκείαν αὐτὴν ἀνήκουν οἱ πλεόν πολιτισμένοι ἄνθρωποι τῆς γῆς καὶ περιλαμβάνονται οἱ Ἰσραηλίται, οἱ Μωαμεθανοὶ καὶ οἱ Χριστιανοί.

Οἱ Ἰσραηλίται πιστεύουν εἰς ἓνα Θεὸν μὲ προφήτην τὸν Μωϋσῆν καὶ κατοικοῦν ἀρκετοὶ εἰς τὸ νέον κράτος τοῦ Ἰσραὴλ τῆς Παλαιστίνης καὶ εἰς ὅλας τὰς ἠπείρους (15 ἐκ.).

Οἱ Μωαμεθανοὶ πιστεύουν εἰς ἓνα Θεὸν μὲ προφήτην τὸν Μωάμεθ καὶ κατοικοῦν εἰς τὴν Τουρκίαν, τὴν Β. Ἀφρικὴν καὶ τὸ Πακιστάν (400 ἐκατ. περίπου). Ἰερὰ πόλις τῶν Μωαμεθανῶν εἶναι ἡ Μέκκα.

Οἱ Χριστιανοὶ εἶναι οἱ περισσότεροὶ κάτοικοι τῆς γῆς (1.100 ἐκ. περίπου) καὶ πιστεύουν εἰς ἓνα Θεὸν καὶ εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Οἱ Χριστιανοὶ ἔχουν αἰρέσεις καὶ διακρίνονται εἰς ὀρθοδόξους, καθολικοὺς, διαμαρτυρομένους κλπ. Ἰερὰ πόλις τῶν Χριστιανῶν εἶναι ἡ Ἱερουσαλήμ.

5. ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ

Πολίτευμα λέγεται ὁ τρόπος, διὰ τοῦ ὁποίου κυβερνᾶται ἓν κράτος. Πολιτεύματα ὑπάρχουν, ἀφ' ὅτου οἱ ἄνθρωποι ἔπαυσαν νὰ ζοῦν ἄγριοι καὶ σκορπισμένοι. Εἶδον ὅτι οἱ πόλεμοι μεταξύ των δὲν εἶχον τέλος. Διὰ τοῦτο

συνκεντροώθησαν οί άνθρωποι και αί φυλαί αί όποίαι είχον τά αυτά ιδανικά και ίδρυσαν έθνη, κράτη και πολιτείας.

Έκει διά νόμων καθώρισαν τās ύποχρεώσεις και τά δικαιώματα εκάστου ανθρώπου.

Κυβέρνησις λέγεται ή έξουσία ήτις εφαρμόζει τούς νόμους.

α) Μοναρχικόν λέγεται τó πολίτευμα, όταν τήν έξουσίαν διά τήν εφαρμογήν τών νόμων έχη εις άρχων, μονάρχης, ήγεμών, βασιλεύς ή αυτοκράτωρ. Είς τήν μοναρχίαν ό άρχων δέν εκλέγεται, αλλά τó αξίωμα είναι κληρονομικόν. Έπάρχουν δύο είδη: Η άπόλυτος μοναρχία, όπου ό μονάρχης δέν δίδει λόγον, παρά εφαρμόζει τούς νόμους κατά βούλησιν και ή Συνταγματική μοναρχία όπου ό μονάρχης επιβλέπει μόνον να εφαρμόζονται οί νόμοι, τούς όποιους ψηφίζουν οί βουλευταί και δίδει λόγον εις τήν Βουλήν. Με τήν άπόλυτον μοναρχίαν ομοιάζει ή δικτατορία, με τήν διαφοράν ότι ό δικτάτωρ δέν είναι κληρονομικός άρχων αλλά εις άνθρωπος ή έν κόμμα που διοικούν όπως θέλουν τó κράτος.

β) Δημοκρατικόν λέγεται τó πολίτευμα, όπου οί άνθρωποι εκλέγουν δι' ώρισμένην περίοδον τόν άνώτατον άρχοντα. Η έξουσία δέν είναι κληρονομική. Ο λαός εκλέγει τούς βουλευτάς διά να κάμνουν τούς νόμους και τόν πρόεδρον διά να τούς εφαρμόζη.

γ) Όμοσπονδιακόν λέγεται τó πολίτευμα, όπου πολλά γειτονικά κράτη, ένω έχουν ιδικήν των κυβέρνησιν και ιδικούς των νόμους, έχον τόν ίδιον πρόεδρον και αναγνωρίζουν μίαν κοινήν κεντρικήν άρχήν, τήν όμοσπονδίαν. Τοιαυτα πολιτεύματα έχουν ή Έλβετία, αί Ηνωμένα Πολιτεία της Αμερικής, της Αφρικής κλπ. Όμοσπονδιακόν είναι και τó πολίτευμα της Ρωσίας, έχει όμως διαφοράν από τās άλλας όμοσπονδίας.

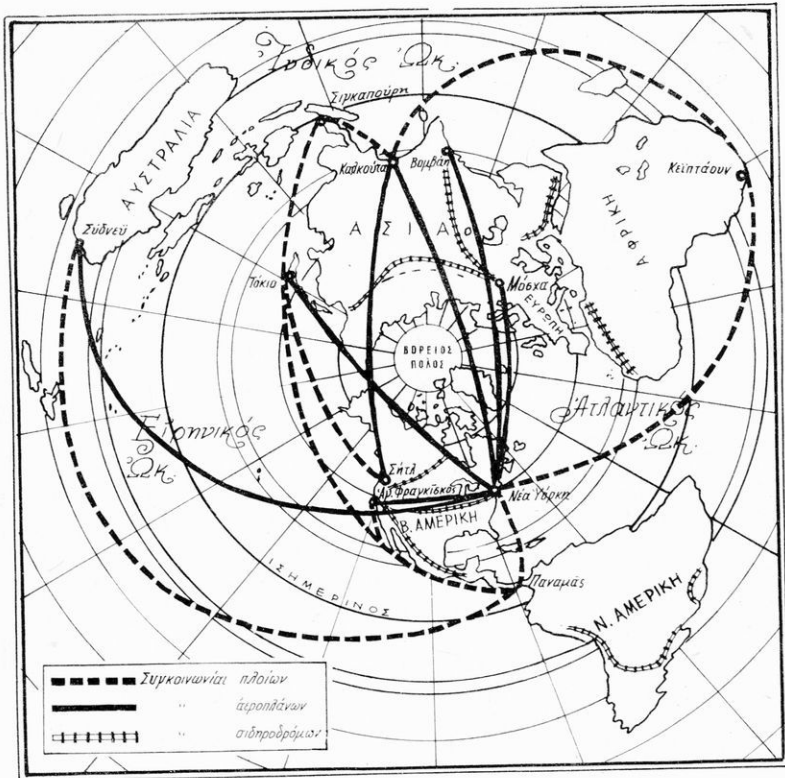
6. ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΙ

Ουδέις τόπος έχει όλα τά αγαθά τά όποία χρειάζονται οί άνθρωποι εκεί όπου κατοικούν. Ούτε έξοδεύονται όλα τά προϊόντα εκάστης χώρας υπό της ίδιας. Διά τούτο εκ της αρχαίας εποχής οί άνθρωποι ήρχισαν να ανταλλάσσουν μεταξύ των όσα προϊόντα έπερίσσευον εις εκάστην χώραν. Τοιουτοτρόπως έδημοουργήθη τó ζήτημα της συγκοινωνίας.

Κατ' αρχάς έρησιμοποιήθησαν διάφορα μέσα πρωτόγονα, καθώς δρόμοι φυσικοί και στενοί διά μέσου πεδιάδων, χαμηλών διαβάσεων τών όρέων, τών κοιλάδων, τών ποταμών κλπ. Δι' αυτών τών δρόμων μετέφερον τότε

οί άνθρωποι, καθώς και τώρα ακόμη εις τὰ ὄρεινά μέρη τὰ προϊόντα των με ζῶα (ἵππους, καμήλους) καὶ τετράτροχα. Σήμερον, διὰ τοῦ ἀτμοῦ, τοῦ πετρελαίου καὶ τῆς βενζίνης ἡ συγκοινωνία ἔφθασεν εἰς μεγάλην τελειότητα, εἰς τὴν ξηρὰν, τὴν θάλασσαν καὶ εἰς τὸν ἀέρα.

α) Εἰς τὴν ξηρὰν. Ὁ σιδηρόδρομος καὶ τὸ αὐτοκίνητον σήμερον με-

Χάρτης παγκοσμίου συγκοινωνίας

ταφέρουν ἄνθρωπος καὶ προϊόντα εἰς μεγάλας ἀποστάσεις ἐντὸς ὀλίγου χρονικοῦ διαστήματος. Αἱ σιδηροδρομικαὶ συγκοινωνίαι δὲν ἐξυπηρετοῦν μόνον τὸ ἐσωτερικὸν ἐκάστου κράτους, ἀλλὰ συντελοῦν καὶ εἰς τὴν παγκόσμιον συγκοινωνίαν.

Παγκόσμιοι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ εἶναι:

Εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἐκ Δυσιμῶν πρὸς Ἀνατολάς, ὁ σιδηρόδρομος ὅστις ἐκ τῆς Λισσαβῶνος τῆς Πορτογαλίας καταλήγει διὰ τοῦ Ἵππερσιβηρικουῦ εἰς τὸ Πεκῖνον. Ἐκ Β. πρὸς Ν. ἀνατολικῶς ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ τοῦ Λονδίνου διέρχεται τὰς πρωτευούσας τῶν μεγάλων κρατῶν τῆς Εὐρώπης καὶ εἰς τὸ Βελιγράδιον διακλαδίζεται εἰς δύο γραμμάς. Ἐξ αὐτῶν ἡ μία προχωρεῖ πρὸς Ἀνατολάς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ καταλήγει εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον καὶ ἡ ἄλλη προχωρεῖ πρὸς νότον μὲ τέρμα τὰς Ἀθήνας.

Εἰς τὴν Ἀσίαν ὑπάρχει μέγα δίκτυον ἀπὸ τὸ Πεκῖνον ἕως τὴν Καντώνα, ἀπὸ τὴν Καλκούταν ἕως τὴν Βομβάην καὶ ὁ μέγας Ἵππεριανικὸς σιδηρόδρομος, ὅστις ἐνώνει τὴν Κασπίαν θάλασσαν μὲ τὸν Περσικὸν κόλπον.

Εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Εἰς τὴν Β. Ἀμερικὴν ὑπάρχοντι πολλαὶ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ αἱ ὅποια ἐνώνουν τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν μὲ τὸν Εἰρηνικὸν καὶ πολλοὶ ἐσωτερικοὶ μὲ διεύθυνσιν ἀπὸ Β. πρὸς Νότον.

Οἱ μεγάλοι ποταμοί. Πλὴν τῶν σιδηροδρόμων καὶ οἱ πλωτοὶ ποταμοὶ καὶ αἱ διώρυγες πολὺ βοηθοῦν εἰς τὴν συγκοινωνίαν καὶ τὴν μεταφορὰν τῶν προϊόντων, ὅταν δὲν ἐμποδίζουσιν οἱ πάγοι τὸν χειμῶνα καὶ οἱ καταρράξεις.

β) **Εἰς τὴν θάλασσαν.** Κέντρον τῆς παγκοσμίου θαλασσίας συγκοινωνίας εἶναι οἱ λιμένες εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Μάγρης. Ἀπὸ ἐκεῖ ἐκκινοῦν μεγάλα ἀτμοπλοῖκα γραμμαί. Μία διὰ τὴν Β. Ἀμερικὴν (Μάγρη — Καναδάς, Μάγρη — Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι, Μάγρη — Μεξικόν, Μάγρη — Παναμᾶς). Ἄλλη διὰ τὴν Ν. Ἀμερικὴν καὶ τὴν Ν. Ἀφρικὴν καὶ τρίτη ἐκ τῆς Μάγρης διὰ τῆς Μεσογείου καὶ τοῦ Σουεὺς φθάνει εἰς τὰς Ἰνδίας, Ταπωνίαν, Αὐστραλίαν κλπ.

Εἰς τὴν ἀτμοπλοικὴν συγκοινωνίαν πολὺ βοηθοῦν αἱ μεγάλα διώρυγες διότι συντομεύουν τὴν ἀπόστασιν. Κυριώτεραι εἶναι ἡ διώρυξ τοῦ Σουεὺς (Αἴγυπτος) καὶ τοῦ Παναμᾶ (Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι).

Ἡ συγκοινωνία διὰ θαλάσσης γίνεται μὲ ἀτμόπλοια. Διὰ τοῦτο τὰ ναυτικὰ κράτη προσπαθοῦν νὰ ἔχουν ὅσα δύνανται περισσότερα καὶ τελειότερα πλοῖα. Πρῶται εἰς τὸν ἐμπορικὸν στόλον σήμερον εἶναι αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι καὶ ἡ Ἀγγλία.

Ἡ πατρίς μας προπολεμικῶς εἶχε πολλὰ ἐμπορικὰ πλοῖα καὶ μὲ ὑπερφάνειαν ἐκυμιάτιζεν ἡ Ἑλληνικὴ σημαία εἰς ὅλους τοὺς λιμένας τοῦ κόσμου ὅπου μετέφερον ἐπιβάτας καὶ ἐμπορεύματα. Εἰς τὸν Β' παγκόσμιον ὅμως πόλεμον, ὅπως ὅλα τὰ μεγάλα κράτη καὶ ἡ πατρίς μας ἔχασε πολλὰ πλοῖα

διότι ἐβυθίσθησαν. Τώρα γίνεται μεγάλη προσπάθεια καὶ τὰ πλοῖα μας ἔφθασαν εἰς τὴν προπολεμικὴν θέσιν. Σήμερον ἡ πατρίς μας εἶναι ἔκτη χώρα μετὰξὺ τῶν ἄλλων ναυτικῶν κρατῶν τοῦ κόσμου.

γ) **Εἰς τὸν ἄερα.** Τὸ ἀεροπλάνον εἶναι τὸ συντομώτερον μέσον συγκοινωνίας. Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἕως τὴν Ν. Ὑόρκην τὸ ἀεροπλάνον μεταβαίνει εἰς 11 ὥρας, ἐνῶ τὸ πλοῖον θέλει 10 - 14 ἡμέρας. Ἀπὸ τὸ Λονδῖνον τὸ ἀεροπλάνον φθάνει εἰς τὴν Αὐστραλίαν εἰς 20 ὥρας, ἐνῶ τὰ πλοῖα θέλουν 30 - 35 ἡμέρας νὰ ταξιδεύουν.

Πολλὰ Εὐρωπαϊκὰ Κράτη ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐναέριον συγκοινωνίαν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἔχουν καὶ μεγάλας ἐναερίους συγκοινωνίας μετὰ τὰς ἀποικίας των καὶ μετὰ ἄλλα κράτη

Τὰς ἀεροπορικὰς συγκοινωνίας ἔχουν ἀναλάβει διάφοροι ἑταιρεῖαι. Μεγάλαι ἐναέριαι γραμμαὶ εἶναι : ἀπὸ τὸ Λονδῖνον — Ἰνδίας — Αὐστραλίαν, Λονδῖνον — Ἰσπανίαν — Β. Ἀμερικὴν. Γαλίαν — Ν. Ἀμερικὴν καὶ ἄλλας.

Εἰς τὴν πατρίδα μας πολλαὶ πόλεις τοῦ ἐσωτερικοῦ ἔχουν ἐναέριον συγκοινωνίαν. Ἀλλὰ καὶ μετὰ ὠρισμένας πόλεις τοῦ ἐξωτερικοῦ ἔχομεν ἐναέριον συγκοινωνίαν καθὼς καὶ μετὰ τὴν Ἀμερικὴν, τὴν Ἀγγλίαν καὶ ἄλλας πόλεις τῶν διαφόρων κρατῶν.

Β Ο Η Θ Η Μ Α Τ Α

Διά τὰς ἐργασίας τῶν μαθητῶν τῆς ΣΤ' τάξεως

- 1) Παγκόσμιος Γεωγραφία, Ἐλευθερουδάκη α' καὶ β' τόμος.
- 2) Ἡ Εὐρώπη, Παναγιωτοπούλου.
- 3) Ἡ Εὐρώπη, Τσαμασφύρου.
- 4) Μεγάλοι ἐφευρέται καὶ θαλασσοπόροι, Μάρουατ.
- 5) Μεγάλοι ἐξερευνηταὶ καὶ θαλασσοπόροι, Ἀπ. Δασκαλάκη.
- 6) Τοῦ συλλόγου ὠφελίμων βιβλίων: Ἡ Εὐρώπη—ἡ Ἰταλία—ἡ Ρωσία—ἡ Σουηδία—ὁ Οὐρανὸς—ὁ Κολόμβος.
- 7) Μεγάλοι θαλασσοπόροι, Χατζηδάκη Ἐμμ.
- 8) Λονδῖνο—Παρίσι—Λωζάννη, Γερ. Ἀναστασοπούλου.
- 9) Ὁ γῦρος στὴν Εὐρώπη, Κύρου.
- 10) Πῶς στεγάζεται—Πῶς ἐνδύεται—Τί τρώγει ὁ κόσμος, Φρ. Κάρ-
πεντερ.

Διηγῆσεις καὶ Μυθιστορήματα

- 11) Εἰς τὴν θάλασσαν, Ρῆδ Μάιν.
- 12) Χαμένοι στὴν ἔρημο, Ρῆδ Μάιν.
- 13) Κυνηγώντας ἀρκουῶδες, Ρῆδ Μάιν.
- 14) Στὸν παγωμένο βορρᾶ, Ἰ. Βέρν.
- 15) Μιχαὴλ Στρογκῶφ, Ἰουλ. Βέρν.
- 16) Ὁ γῦρος τοῦ κόσμου σὲ 80 ἡμέρες, Ἰ. Βέρν.

Βιβλιογραφία

- 1) Παγκόσμιον Γεωγραφικὸν Ἐγκόλπιον ὑπὸ Σπυ-
ρίδωνος Ἀντωνοπούλου 1967.
- 2) Γαλλικὴ Γεωγραφία μετ' Ἀτλαντοῦ Atlas Mondial Cean Dolfus 1952.
- 3) Στατιστικὴ ὑπηρεσία τῆς Ἑλλάδος 1961.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Α'

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΥΣΙΚΗΣ

ΚΑΙ

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

1ον Η ΓΗ

Σχήμα τῆς γῆς	Σελ.	5
Μέγεθος τῆς γῆς	»	7
Λιθόσφαιρα	»	7
Ἐδρόσφαιρα	»	7
Πετρόματα	»	8
Μεταβολαὶ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς	»	9
1. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς γῆς	»	9
2. Μεταβολαὶ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς	»	9
Αἱ καθιζήσεις	»	10
Τὰ ἠφαίστεια	»	10
Οἱ σεισμοὶ	»	11
Κινήσεις τῆς γῆς		
1. Περιστροφικὴ κίνησις	»	12
2. Κίνησις μεταθέσεως	»	13
Ἀποτελέσματα τῆς κινήσεως μεταθέσεως	»	14
Ἀνακεφαλαίωσις	»	15
Ἡμερολόγιον	»	16
2ον ΕΝΑΣΤΡΟΣ ΟΥΡΑΝΟΣ	»	17
Γαλαξίας	»	17
Μεγάλῃ Ἄρκτος	»	18
Μικρὰ Ἄρκτος	»	18
Εἶδη ἀστέρων	»	18
Ἀπλανεῖς ἀστέρες	»	18
Ὁ Ἥλιος	»	19
Πλανῆται	»	20
Μέγεθος τῆς σελήνης	»	20
Φάσεις τῆς σελήνης	»	20
Ἐκλειψὶς τοῦ ἡλίου	»	21
Ἐκλειψὶς τῆς σελήνης	»	21
Κομήται	»	23
Διάττοντες	»	23

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Η ΕΥΡΩΠΗ (Γενικῶς)

Α΄ Φυσική κατάσταση	Σελ.	25
Β΄ Οικονομική ἐξέταση	»	32
Γ΄ Πολιτική ἐξέταση	»	33

Α΄ ΝΟΤΙΟΣ ΕΥΡΩΠΗ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ (ἢ Βαλκανική)	Σελ.	34
--	------	----

1. ΕΛΛΑΣ

1. Θέσις - Σύνορα	»	35
2. Μορφή τοῦ ἐδάφους	»	35
3. Τὸ κλίμα	»	38
4. Τί πλεονεκτήματα ἔχει ἀπὸ τὸ κλίμα, τὸ ἔδαφος καὶ τὴν θέσιν τῆς ἡ πατρίδος μας	»	38
5. Προϊόντα	»	39
1. Ἡ γεωργία	»	39
2. Ἡ κτηνοτροφία	»	42
3. Ἡ ἀλιεία	»	43
4. Ἡ δασοκομία	»	43
5. Ὀρυκτὰ	»	44
6. Ἡ βιομηχανία	»	45
7. Ἐμπόριον	»	48
8. Ἡ ναυτιλία	»	48
9. Ἡ συγκοινωνία	»	49
10. Ἐκπαίδευσις	»	51
11. Θρησκεία	»	51
12. Διοικήσις	»	51
13. Τουρισμὸς	»	52
14. Πληθυσμὸς	»	53
15. Οἱ ἀπόδημοι Ἕλληνες	»	55
Ἀλύτρωτοι Ἑλληνικαὶ χῶραι	»	55
2. ΑΛΒΑΝΙΑ	»	56
3. ΕΥΡΩΠΑ·Ι·ΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ	»	60
4. ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	»	64
5. Η ΓΙΟΥΤΓΚΟΣΛΑΒΙΑ	»	65
6. Η ΙΤΑΛΙΑ	»	74
7. Ο ΑΓΙΟΣ ΜΑΡΙΝΟΣ	»	80
ΠΥΡΗΝΑ·Ι·ΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ (γενικὰ)		
8. ΙΣΠΑΝΙΑ	»	82
9. ΑΝΔΟΡΑ	»	84
10. ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	»	85

Β' ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

	Σελ.	
1. Η ΓΑΛΛΙΑ	»	87
2. Η ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΤΟΥ ΜΟΝΑΚΟ	»	95
3. ΤΟ ΒΕΛΓΙΟΝ	»	96
4. Η ΟΛΛΑΝΔΙΑ	»	99
5. Η ΔΑΝΙΑ	»	103
6. ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΑΙ ΝΗΣΟΙ ('Αγγλία)	»	105
1. Μεγάλη Βρετανία	»	106
2. Ίρλανδία	»	111
Πίναξ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης	»	112

Γ' ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

	Σελ.	
1. Η ΕΛΒΕΤΙΑ	»	112
2. Η ΓΕΡΜΑΝΙΑ	»	116
3. ΤΟ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΝ	»	123
4) ΤΟ ΔΙΧΤΕΝΣΤΑ-Ι-Ν	»	124
5. Η ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ	»	124
6. Η ΟΥΓΓΑΡΙΑ	»	128
7. Η ΑΥΣΤΡΙΑ	»	130
8. Η ΡΟΥΜΑΝΙΑ	»	132
9. Η ΠΟΛΩΝΙΑ	»	137
Πίναξ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης	»	141

Δ' ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

	Σελ.	
1. ΣΚΑΝΔΙΝΑΥ-Ι-ΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ (γενικῶς)	»	141
α) Η ΝΟΡΒΗΓΙΑ	»	142
β) Η ΣΟΥΗΔΙΑ	»	144
2. ΣΟΒΙΕΤΙΚΟΝ ΕΥΡΩΠΑ-Ι-ΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ	»	147
ΑΙ ΒΑΛΤΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ	»	152
ΡΩΣΙΚΑΙ ΕΠΑΡΧΙΑΙ ('Εσθονία-Λεττονία-Λιθουανία)	»	152
3. Η ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ (ἀνεξάρτητος)	»	154
4. Η ΙΣΛΑΝΔΙΑ	»	156
Στατιστικοὶ πίνακες	»	158

Γ' Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΗΝ

1. Πληθυσμὸς τῆς γῆς	»	162
2. Αἱ φυλαὶ τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς	»	162
3. Γλῶσσαι τῶν ἀνθρώπων	»	164
4. Θρησκεία	»	165
5. Πολίτευμα	»	165
6. Συγκοινωνία	»	166
Βοηθήματα διὰ τὰς ἐργασίας τῶν μαθητῶν	»	171
Βιβλιογραφία	»	171

02400028261

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΤΑΞΙΣ Α΄

- 110 ΜΑΘΑΙΝΩ ΑΠ' ΟΛΑ (Πα-
 τριδογενσία)
 111 Η ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ ΜΟΤ

ΤΑΞΙΣ Β΄

- 120 ΜΑΘΑΙΝΩ ΑΠ' ΟΛΑ (Πα-
 τριδογενσία)
 121 Η ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ ΜΟΤ

ΤΑΞΙΣ Γ΄

- 130 ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ
 131 ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ
 132 ΙΣΤΟΡΙΑ (Μυθικά χρόνια)
 33 ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
 134 ΦΤΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
 135α ΠΑΤΡΙΔΟΓΝΩΣΙΑ—ΓΕΩ-
 ΓΡΑΦΙΑ (Ἀθήνα-Πειραιᾶς
 Ἀττική—Στερεὰ Ἑλλάδα)
 ΤΕΤΡ. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗΣ
 ΝΕΟ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜ.
 ΤΕΤΡΑΛΙΟ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

ΤΑΞΙΣ Δ΄

- 140 ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ
 141 ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ
 142 ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΡΧ. ΕΛΛΑΔΑΣ
 43 ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
 144 ΦΤΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
 145 ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΕΛΛΑΔΑΣ
 46 ΤΟΤ ΧΡΟΝΟΤ ΤΑ ΓΥΡΙ-
 ΣΜΑΤΑ (Μικρά ἀναγνώ-
 σματα—Ἐκθέσεις)
 147 ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ
 148 ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΡΧ. ΕΛΛΑΔΑΣ
 ΤΕΤΡ. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗΣ
 ΝΕΟ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜ.
 ΤΕΤΡΑΛΙΟ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

ΤΑΞΕΙΣ Γ΄—Δ΄

Συνδιδασκαλία

- 142α ΙΣΤΟΡΙΑ (Α΄ ἔτος συνδ/λίας)
 142β ΙΣΤΟΡΙΑ (Β΄ ἔτος συνδ/λίας)
 145 ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΕΛΛΑΔΑΣ
 (Α΄ καὶ Β΄ ἔτος συνδ/λίας)

ΤΑΞΙΣ Ε΄

- 50 ΕΚΚΛΗΣ.ΙΣΤΟΡΙΑ (Ἑγκ.)
 52 ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ >
 54 ΦΤΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
 55 ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΗΠΕΙΡΩΝ
 (Παλασπύρου) >
 55α ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΗΠΕΙΡΩΝ
 (Οἰκονομίδη) >
 57 ΦΤΣΙΚΗ & ΧΗΜΕΙΑ >
 70 ΕΤΑΓ. ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ >
 71 ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ >
 78 ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ >
 ΤΕΤΡΑΔ. ΓΕΩΜΕΤΡΙΑΣ
 ΤΕΤΡ. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗΣ
 ΝΕΟ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜ.
 ΤΕΤΡΑΛΙΟ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

ΤΑΞΙΣ ΣΤ΄

- 60 ΚΑΤΗΧ. ΛΕΙΤΟΥΡ. (Ἑγκ.)
 62 ΙΣΤ. ΝΕΩΤ. ΕΛΛΑΔΟΣ >
 64 ΦΤΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
 65 ΓΕΩΓΡ. ΕΤΡΩΠΗΣ >
 67 ΦΤΣΙΚΗ & ΧΗΜΕΙΑ >
 70 ΕΤΑΓ. ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ >
 71 ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ >
 78 ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ >
 ΤΕΤΡΑΔ. ΓΕΩΜΕΤΡΙΑΣ
 ΤΕΤΡ. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗΣ
 ΝΕΟ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜ.
 ΤΕΤΡΑΛΙΟ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

ΤΑΞΕΙΣ Ε΄—ΣΤ΄

Συνδιδασκαλία

- 70 ΕΤΑΓ. ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ (Ἑγκ.)
 71 ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ >
 74α ΦΤΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
 (Α΄ ἔτος συνδιδασκαλίας)
 74β ΦΤΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
 (Β΄ ἔτος συνδιδασκαλίας)
 77α ΦΤΣΙΚΗ & ΧΗΜΕΙΑ >
 (Α΄ ἔτος συνδιδασκαλίας)
 77β ΦΤΣΙΚΗ & ΧΗΜΕΙΑ >
 (Β΄ ἔτος συνδιδασκαλίας)
 78 ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ >

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «Α ΓΛΑΝΤΙΔΟΣ» ΑΘΗΝΑΙ

